

نامۆزگاریه ئالنوونیه کان

بو بهخته وه ربوونی

ژن و میرد

- نهینی و ئامانجهکانی ژیانی هاوسه رگیری.
- هاوبهشی ژیانت ماوهی خوازیینی کردن.
- (چریه یهك) له په یوهندی سیکسی.
- تیروونی ههست و سۆز له گهل راپهراندنی ئهرکه کان.
- نهینییهکانی شهوی بوکینی.
- وینهکانی په یوهندی ژن و میرد.
- گرفت و چاره سهریه کان.

ن / د. سعد ریاض

ههوار / ههوار

مکتبتي اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

یهکهم چاپ
ههولیر 2011

بۆدابه زاندى جۆرەھا كىتەپ: سەردانى: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەراي دانلود كىتاپەھاى مەختەلف مەراجەھ: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)

ئامۇڭگارىيە ئالتۇننىيەكان بۇبەختەوهرىوونى ژن و مىرد

نووسىنى : د. سعد رىاض

وهرگىرانى : مصدق محسن

ههولتير

يەكەم چاپ

۲۰۱۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی : نامۆزگاریه ئالتونیه‌کان بۆ به‌خته‌ومر بوونی ژن و می‌رد

بابه‌ت : نایینی

نووسینی : د. سعد ریاض

ومرگێرانی : مصدق محسن

کۆمپیوتەر : نووسینگه‌ی هیوا

چاپی : یه‌که‌م / ۲۰۱۱

شوینی بلاوکردنه‌وه : ((کتیبخانه‌ی حاجی قادری کۆیی))

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۲۸۱۷) ی سانی ۲۰۱۰ ی پیندراوه.

کتیبخانه‌ی

حاجی قادری کۆیی

بۆ فرۆشتن و چاپکردن و بلاوکردنه‌وه

هه‌ولێر - کوردستان - عێراق

(۰۷۵۰ ۴۶۷ ۱۳ ۹۴ / ۰۶۶ ۴۲ ۴۳ ۸۶۸)

مافی چاپ پارێزراره

1. The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

2. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

3. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

4. The fourth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

5. The fifth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

6. The sixth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

7. The seventh part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

8. The eighth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the English language. It is a branch of linguistics which deals with the changes in the language over time and the influence of external factors on the language.

بسم الله الرحمن الرحيم

قال تعالى: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾.

خوای گه وره ده فەرموویت (یه کێک له نیشانەو به لگه کانی تری
ئه وه یه: که ههر له خۆتان هاوسه ری بۆ دروست کردوون بۆ ئه وه ی
ئارام بگرن له لایداو له نیتوانتاندا خۆشه ویستی و سۆزو
میهره بانی فراهه م هیناوه، به راستی ئاله و دیاردانه دا به لگه
هه یه بۆ که سانیك بیرده که نه وه و تیده فکرن).

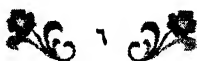
پیشه کی

ژیانی مرۆڤ له دونیادا ماوهیه کی کورته. یان چهند ساتیکی دیاری کراوه، جا کات یان به سهریدا زال ده بی یان به سهرتدا زال ده بیته. هه وه ها بریتی یه له ماوه ی گواستنه وه بۆ رۆژی دوا یی. هه موو نه وانه رووده دن ئه رك و کاره کانت پتویسته ببه ئامرازیک بۆ نزیک بونه وه له خوای گه وره و به دهسته یێنانی به زه ییه که ی له رۆژی دوا ییدا، یان هیئانه دی به ختیاری هه میشه یی. ئه مه ش ره تی نه و نه اکاته وه که مرۆڤ له دونیادا به به ختیاری بژیته، یان نه ندازه یه که له کامه رانی له سه رجه م بواره کانی ژیان به ده ست به یێته، تا وه کو به شی خو ی له دونیادا له بیر نه کری.

بۆ نه وه ی هه موو مرۆڤ بزانیته که وا ته نه یاهه که جار ده ییته، نه و جار هه ش گه ررۆژیک به سهریدا تی په ری نه و به شی که له ژیا نی به سه رچه وه، جا نه گه ر نه م رۆژه به به ره هه م و پر ده سته کو ت بوو نه و بر دویه تیه وه، به لām نه گه ر به فی رۆدانی کات بو به بی سو د نه و له دونیا په شی مان و ه سه ر هت دا یده گری، مرۆقی ژیر نه و که سه یه که له هه موو قو ناغه کانی ژیا نی به دوا ی به ختیاری دا ده گه ری.

به ختیاری ژن و میرد له گرنگترین نه و هۆکارانه یه که وا له مرۆڤ ده کات دلخۆش بیته له دونیادا، و بریکی زۆریش له خۆشنوودی و ئارامی به ده ست یێنیته، حاله تی خۆش ویستنه و خۆشه ویستی هاو ری ده بی له گه لیدا که واده کات کاتژمیر بیته چه رکه کاتی که له نزیک خۆشه ویسته که ی ده بیته، هه روه ها واده کات مه ست بوون و هه وانه وه به ده ست به یێته له و کاته ی له گه لیه تی، وه توشی خه مو په ژاره ده بیته له و کاته ی لی ی دووره، ژیا ن له نیوان نه م دوانه ده بیته نیعه ته یکی ئارام و به یه که وه به ستر او.

به لām به رله وه ی با سی به ختیاری ژن و میرد بکه ین پتویسته یه که محار بزانی مانای

به خته وهربوونی به شیوهیه کی گشتی چیه؟ به خته وهربوونی بریتی یه له هاتنه دی خود، یان به ده ربهرینه کی وردتر: به ختیاری دروست ده بیته له دۆخی ئه موهیل و ئاره زووانه ی که خود شانازی پیوه ده کات که شوینگی جی به جی کردنی کرده یی یه ئه مهش په یه وهسته به به رزترین قوناغه کانی گه شه ی مرۆ، که بریتی به له هاتنه دی مه بهسته بالا کان که نا کۆک نیه له گه له به رژه وه ندیه کانی مرۆ، بی گومان بونی بیرۆکه له ژیا نی مرۆ کاتی لی ده ویت و شانازی پیوه ده کات، و خوده که ی بۆ ده هی نه یته دی، وه له میانه شیدا به خته وهربوونی و خوشحالی ده هی نه یته دی.

بۆیه به ختیاری بریتی له وه ی که خودی مرۆ شانازی پیوه ده کاو وه ریده گیریتیه وه بۆ مهیدانی کرده یی، هه ندیک له ده رونا سان واده یینن که به ختیاری ئامانجی هی نانه دی که سایه تیه کی به هیژه، هه ندیک تر واده یینن که مه بهسته که له به ختیار کردنی مرۆ قایه تی شار درا وه ته وه، وه هه ندیک تر له مه سه له ماد دیه کانه وه ده ییننه وه. سو قرات واده یینی که به ختیاری بریتی یه له رازی بوون... ئه م رازی بوونهش رو وده دات کاتی که ئاره زو وه کاغان دیاری ده که یین، به جۆری که چاوی تی نابرین له وه ی که ناتوانین، چونکه مرۆ هه ست به ئاره حه تی نا کات مه گه ر ئاره زو یکی هه بووبی و نه هات بیته دی، وه به شه و و رۆژ به سه ر بیر کردنه وه دا زال ده بیته، به لām گه ر مرۆ توانی ئاره زو وه کانی به ی نه یته دی به پی ی توانای و به بی زیاده رۆیی له تی رکردن، ئه و له نیوان خه لکیدا به کامه رانی ده ژیت.

له دوا ی ئه مه کاتی که قسه له سه ر به ختیاری ژن و میرد ده که یین ئه و قسه ده که یین له سه ر ئه و دی که یارمه تی مرۆ ده دات بۆ گه یشتن به دۆخی که له رازی بوون که وای گه وه به بۆ دیاری کردووه، و سه یری ئه و مرۆ قانه نا کات که خوا ی گه وه فه زلی دا وه تی به سه ریدا، وه به رده وام ته قه لای ده کات بۆ هه لبژاردنی باشترو گونجاوتر به ر له رودانی په شیمانی، و به رده وام هه ولده دات بۆ راپه راندنی ئه رکو رۆ له کانی به ر له خه مخواردنی له تی ربوونی که سانی تر له پی داویسته کانی.

له م کتیه به ئه م کیشه گرنگه چاره سه ر ده که یین، که بریتی یه له بابه تی به ختیاری ژن و

مېرد، ۋە لەم چەند تەۋرە سەرەكى يەى خوارەۋە ديارى دەكرېت:

* چۆن بەختيارى ژن و مېرد دەھېنمە دى لە ميانەى ھەلېژاردنى راست و دروست بۇ ژن يان مېرد؟

* پەيوەندى بەيە كەۋەبوون لە قۇناغى داخۋازى و گرى بەست چۆن دەبېت ھەتتا پاش ئەمە بېتتە پەيوەندىەكى بەختەۋەر؟

* پەيوەندى سېكسى راست و دروست چۆن دەبېت كە بېتتە ھۆى ھاتنەدى چېژو كامەرانى بۇ ھەردوۋ لايەن؟

* كارامەيى يەكانى ژيانى ژن و مېردايەتى چى يە تاكو بەختيارى و ئارامى بەيىنەدى؟
* بەختيارى لەگەل بەرپرسايەتى چۆن دەبېت، ۋەكو: بەرپرسايەرتى خەرچى، يان پەرۋەردە كەردنى رۆلەكان؟

* بەرەستەكانى بەختيارى ژن و مېرد چى يە؟ و چۆن بەسەرياندا زال دەبين؟
* گرنگىرېن ئەۋ گىرغانە چىن كە لە قۇناغەكانى ھاسەرگىرى جياۋاز روودەدات، و چۆنىەتى زالېبون بەسەرياندا؟

* چۆن فېرى ھەۋال و دەنگ و باسى پېشېنەكانى ئېمە بېن لەم پىسپۇرىە؟
بۆيە بەختيارى خەزىنەيەكەۋ ھەموومان پىۋىستېمان بەۋەيە بەدۋايدا بگەرېن، چونكە بەختيارى لە كار كەردندا، و بەختيارى لەگەل رۆلەكان، و بەختيارى لەگەل قەيرانەكان، ھەموو ئەمانە چېژو خۇشەكن پىۋىست دەكات لەسەرمان فېرى بېن و راھىنانى لەسەر بگەين لەبەرگىرى لە ژيانماندا، جا دەبى بەدۋاى بگەرېن و پىادەى بگەين، ھەتا لەۋ ھەموو قۇناغانەى ژيانمان بە بەختيارى و شادمانى بژېن. جا لە خۋاى گەۋرە دەپارېنەۋە رەزامەندى و ئارامى و ئاسودەيى و باۋەرمان پى بەخشىت، ۋەيارمەتېمان بدات لەۋەى پى خۇشەۋ لېي رازيە....

نۋوسەر

د. سەعد رىياز

بەشى يەكەم

ئامانجەكانى ژيانى ئۆن و مىرد

چەمكى ھاوسەرگىرى ئە ئىسلام و دەرونناسىدا

- ھاوسەرگىرى ئە ئىسلام بەر ئە ھاوسەرگىرى؟

- ھاوسەرگىرى ئە دەرونناسى.

- چى ھەيە بەر ئە ھاوسەرگىرى؟

- ھە ئەكانى بەر ئە ھاوسەرگىرى:

- چەمكى خۇشەويستى.

- چارەسەرگىردى خۇشەويستى.

- چىمان ئە ھاوسەرگىرى دەوئىت؟

- نىشتە جى.

- خۇشەويستى.

- بەزەيى.

- چاروونى.

سوودەكانى ھاوسەرگىرى

بەكورتى.

خۆت تاقى بىكەو.

چه مکی هاوسه رگیری له ئیسلام و دهروناسیدا

هاوسه رگیری له ئیسلامدا

ئیسلام بۆ رینموونی کردن هاتووه که خه لکی له تاریکایی یه وه دهرهیناوه بۆ رووناکایی، و له ژيانی نه فامیه تی یه وه بۆ ژيانی زانست و زانین و باوه، و له خرابی نه ریته کان بۆ باشترین به هاو ره وشت. له گرنگترین نه و کیشانه ی که ئیسلام چاره سهری کردووه ریساو بنچینه ی نه و تووی داناوه که کیشه ی هاوسه رگیری له سهر دامه زران دووه، کاتی که کاریه گریه کی گه وه ده بیته له سهر تا کو له سهر کو مه لگا...

دوا به دوا ی نه مه کاتی که جیاواز ده کریت له نیوان نه ریته کانی هاوسه رگیری له نه فامیه تی، نه ریته کانی هاوسه رگیری له ئیسلام، نه و ده بینیت که ئیسلام ریز له مروژ ده گریت، به تایبه تی ئافرهت له گه ل بونی هه ندیک له پابه ند یوون و رینمایه کان له چۆنیه تی له بهر گردنی جل و بهرگ و شیوه ره فتارو دانانی ماف و پیداو یستیه گرنگیه کانی بۆ نه وه ی بیته بونه وه ریکی ریزلی گیراو چیژوهر گریت له ژیانیدا. سه بارهت به مه (نه میل دو منگم) که روژ هه لاتناسی کی فهره نسیه ده لیت: قسه یه کی پرو پوچه که ده و تریت: ئافرهت له ئیسلام له ده سه لاته که ی دامال راوه هه روه که گاوه ره کان رای ده گه یینن که ئافرهت سه رچاوه ی گو نجا ح و خراپه کاریه و له پال نه وه شدا نه فره تی لی کراوه.

له بهر نه وه له سهر مروژ پیویسته له ولاتانی روژ هه لات بگه ری بۆ نه وه ی بیننی که ئادابی مال تیایدا به هیژو پته وه، وه ئافرهت له وی تی ره یی پی نابدریت نه وه ش له بهر نه وه ی وه کو ئافرهتانی ئیمه نیه که وا شه کی کورت له بهر بکه ن و قو ل و باسکیان روت بکه نه وه، وه کو کریکاره ئافره ته کاغان له کارگه و ته مه به لخانه کان ئیره یان پینا بردریت. جیهانی ئیسلامی

خۆشه ویستی مال و خۆشه ویستی گیانی فه رامۆش ناکات، ههروه ها ئیسلام نه وهی
وهرمانگرتوه له سوارچاکی نمونهیی و دلداری پاک فه رامۆش ناکات.

(سالی جان مارش) که گاوه ره له سالی ۱۹۵۴ ز له واشنتۆن له دایک بووه دلئیت:
سه بارهت به پیویست کردنی هه ندیک له کۆت و به ند به سه ر ئافره تی موسلمان له ژیر سایه ی
ئیسلام، نه وه نه م کۆت و به ند ه یچ نه ته نها بۆ به ره ژوه ندی و سودی ئافره تی موسلمان و بۆ
خیره چا که ی خیزان و پاریزگاری له سه رکردنیان دانراوه که ده بیته هوی به هیزبوونی
په یوه ندیه کانیا ن له دوا جارد ا بریتیه له خیره چا که بۆ کۆمه لگای ئیسلامی به شیوه یه کی
گشتی...

کاتی که ئیسلام سنوری نه رکه کانی بۆ هه رتا کی که داده نیی له چۆنه تی ناماده کردنی
خودی خۆی بۆ هه لگرتنی راسپارد ه و دوور که و تنه وه له تاوان و گوناح، پاریزگاری کردنی ده روون
و دوور که و تنه وه له هه رشتیک که ده بیته مایه ی سوکایه تی پی کردنی. به دوا ی نه مه شدا ئیسلام
داوا له شوینکه و توانی ده کات نه وانه ی ده توانن نه رکه کانی هاوسه رگیری به جی بهینن با ژن
بهینن وه نه وه ی ناتوانیت بابه ره ژوو بیت چونکه نه مه بۆ نه و خۆپاراستنه له هه رخرابه یه ک،
ههروه ها ئیسلام داوا ی له ئافره تان کردوه ده روونی خۆیان و جهسته یان بپاریزن و به دیاری
نه خه ن مه گه ر بۆ میرده کانیا ن نه بیت که مافی خۆیه تی بۆ پاک راگرتنی ده روونی خۆی و
دوور که و تنه وه له وانه ی که پیشت خوا ی گه وه ره حه رامی کردوون.

له م روانگه یه وه ئیسلام هاوسه رگیری کردۆته قۆناغیکی بنه ره تی له ژیا نی تاکه که سیدا
که پیش هاوسه رگیری ئاره زووه کانی تیرده کردو به و نیعمه تانه ی که خوا ی گه وه ره حه رامی
کردوون، له هه مان کاتدا ئامانج له هاوسه رگیری بریتی یه له زیاده کردنی وه چه و زۆر کردنی نه و
مرۆقانه که ده لئین: لا إله إلا الله محمد رسول الله

هاوسەرگىرى لە دەرونناسىدا

دەرونناسى ئەۋدى دىارى كىردۈۋە كەمرۇڭ ئارەزۈۋ و ھەزى خۇى ھەيە دەيەۋىت تىريان بىكات، زۆرىيە ئەۋ ئارەزۋانەش ئارەزۈى سىكسىن، ئەم فىترەتە لەلەى ھەموو مرۇڭىك ۋە كە يەكە بەلگە لەلەى ھەموو بونەۋەرىكى زىندۈۋ بونى ھەيە، بەتايىبە تىش ئاژەل.

بەلەم جىاۋازى نىۋان مرۇڭ ۋ ئاژەل برىتى يە لەۋدى كەمرۇڭ پىۋىستە جەلەۋ بۇ ئارەزۈۋە كانى شەل نەكات، ۋەركاتىك پىۋىست بوو تىريان بىكات، ۋەھەرۋەھا پىۋىست ناكات لەسەر ئەم جۆرە تىگەيشتەنە بىننىتەۋە كەپىى ۋابىت سىروشتى مرۇڭ پىكەتۈە لەدوۋ ۋوزە، ۋوزەى خۇشەۋىستى و ۋوزەى شەپانگىزى، ۋوزەى خۇشەۋىستى برىتى يە لەۋوزەى سىكسى... ئەمە بەپىى راقەى تىۋرى شىكارى دەروۋنى بەلەم مرۇڭ برىتى يە لە كۆمەلەك پىۋەرۋ بەھاۋ سىفاتى نەرىنى و نەرىنى گىنگىزىن خورەۋشت كەپىۋىستى بە دەفرىكى باش ھەيە كە ئەم خورەۋشتەى تىدەبى ئەم دەفرەش برىتىيە لەئانى راسى و دروستى. دۋاى ئەمەش زانىستى نۋى دەرىخستۈە كەمرۇڭ ئاناۋ ۋزەيەكى زۆرى ھەيە كەۋاى لى دەكات بتوانىت ھوكم بەسەر ھەۋەس و ئارەزۋانى بىكات، يان خاۋەن ئاناىەكە بۇ بەرىۋە بردنىخودى خۇى، و مامەلە كىردنى باش لەگەل ھەلۋىستە كان و كەسەكانى كە ئىستا پىى دەۋترىت زىرەكى ۋىژدانى.

لېرەدا دەكرى بلېن: دەرونناسى نۋى بانگەۋازى مرۇڭ دەكات بۇ رىكخستىنى دەروۋن و ھوكم كىردن بەسەرخود، چىژ ۋەرگىرتن لە ۋەى شايەنىەتى، ئەمەش لەسەر ھاوسەرگىرى جىبەجى دەكرى، بەر لە ھاوسەرگىرى برىتى يە لە رىكخستەۋەى دەروۋنى و ھوكم دان بەسەر ئارەۋۋە ناچارىەكان.... لەدۋىيدا ھاوسەرگىرى دەبىتە تىربونى ئارەزۈۋەكان بە رىگايەكى راست و دروست تانەنجامەكانى بۇكەسەكە بە چىژ ۋەختىارى دەگەرپتەۋە....

بەرلە ھاوسەرگىرى

ژيانى ژن و مىرد گەشتىكى كورت يان چىرۆكىكى پاگوزەر نىيە وبەلام گەشتىكى درىژو پىيۋىستى بەكەرەستەي گەورەو شارەزايى تىرو تەواوو نامانجەنە گۆرەكانى ھەيە، بۆنەۋى ژن و مىرد لەميانەي ژيانى ژن و مىردايەتيان بەختيارى بۆ ھەريەكەيان بەيئە دى-يەكەميان-ديارى كردنى نامانجەكانى لەم ئەركە بەر لەدەستپىيەكردنى، ۋەلامى ئەم پىرسىارە دەداتەۋە: لەبەرچى ھاوسەرگىرى؟ كاتىك ھەرمىرۆڭىك دەيەۋىت نامانجەكانى لەم پەيۋەندىيە نوۋى يە ديارى بىكات، ئەۋا پىيۋىستى بە شارەزايى يان كارامەيى زۆر دەيىت ۋەكو ئەمانەي خوارەۋە:

چى ھەيە بەرلە ھاوسەرگىرى؟

بەرلە ھاوسەرگىرى ھەركەسىك بۆنەم قۇناغە، و بۆنەم ماۋەيە لەتەمەنى خەۋنىكى زۆر و ئاۋاتى جۇراۋجۇر دەكىشىت، جا ھەندىكيان ۋابىردەكەنەۋە كە ھاوسەرگىرى برىتى يە لەچىژى سىكسى، پەيۋەندىيە سۆز دارەكان بەدرىژايى شەۋو لەكاتى رۆژدا، ۋەھەندىكى تر باۋەريان ۋايە كەژيانى ژن و مىردايەتى برىتى يە لە كاتەرۆمانسىيەكان كەكچ گوى لەقسە دلدارىيەكان و سەرسورھىنەرەكان دەگرىت لەھەموكات و ساتىكدا، ئەگەر بىتجگە لەمەشتى تر پرويدا ئەۋا ھەست بەبى ھىۋايى و داروخان دەكات، لەپاشان توشى دۋارۆژىكى ناخۆشى دەكات. ۋەھەندىكى تريان بروايان ۋايە ژيانى ھاوسەرگىرى برىتى يە لەماندوبوون و ھىلاك بوون لەبەدەستھىنانى خەرجىيەكانى خىزان و دابىنكردنى پىداۋىستىيەكانى . ئىستا كام لەپىشېنىنى كردن لەم پىشېنىيەنەي پىشۋو راست و دروست؟

لەراستىدا ھەموو پىشېنىيەكانى پىشۋو لەبارەي ھاوسەرگىرى ھەلەن، يان كورتھەلاتۋە لەسەر يەك ئاراستە، كەچى تىگەيشتىنى راست بۆژيانى ژن و مىردايەتى بۆ يارى و رابواردن نىيە، بەلام ژيانى ژن و مىردايەتى بەرپىرسىارىيەتتىكى ھاۋبەشە، ۋەژيان سۆزو كۆشش و گالتەۋ گەپ و چىژو كارەكانى تىرىش كۆدەكاتەۋە. بۆيە ژيانى ژن و مىردايەتى تىگەيەشتىنىكى

ھەمەلايەنەيە ۋە ھەموو كارەكانى پېشوو كۆ دەكاتەۋە. جياۋازى نىۋان كەسپكە و يەككى تىر
ئەۋەيە كە كەسى بەختىار لەژيانى ژن و مىردايەتى ئەۋ كەسەيە زانين و كارامەيەكى زۆرى
ھەيە لەھىنانەدى چىژو خۆشى لەكۆشش و گالتەۋ گەپ و لەكاتى پىسادەكردنى ئەركەكانى
لەژيانى ژن و مىردايەتى.

ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى

زۆرتىر گىرەكە كانان لەژيان بەسەيەتەكى گىشتى برىتى يە لەپەلەكردن لەشتىك
بەرلەۋادەكە، سەرەراي ئەۋەي ئەگەر ھەر كەسەكى خىرا بىزانىبا كەۋا ئەۋ شتەي ھەۋلى
ھىنانەدى دەدات بەرىگەي نەشەرى ئەگەر كەمىك ئارامى بىگرتبا ئەۋا بەرىگەي راست و جى
ي رەزەمەندى دەپھىنەيەدى. ئەم حالەتە جى بەجى دەپت لەسەر ھەر شتەك كەپەلەكردن بۆ
بەدەست ھىنانى بۆ ئىستە ھىچ مەيەكى تۆي تىدانىە... بەجۆرىك جى بەجى دەپت لەسەر
دزىك كاتەك دزى دەكات، وجى بەجى دەپت لە زىنا كار كاتەك زىنا دەكات... بەم شىۋەيە
ھەرۋەھا ئەمە لە لاي ھەندى گەنجىش ھەيە بەر لە چۈنە ناۋ ژيانى ژن و مىردايەتى،
بەشىۋەيەك بۆ ھەندىكىان بەھۋى ئارەزۋى سەر كەش لە تىركردنى ويژدان و سۆزى ھۆش
خواردو دەپتەھۋى روۋدانى كەۋتەنە ناۋ ھەندىك لە ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى، ۋە
ئەمەش لە لاي ھەردوۋ رەگەز روۋدەدات، و پاشان پەشىمانىي و ژيانى دلتەنگى بەدۋادەدەيت،
لەئەنجامدا ھەردوۋلا زەرەر بار دەبن، بەلام زەرەرى گەۋرە زۆرىيە جار توشى كچان دەپت،
زۆر جار گۆي بىستى حالەتەكانى خۆشەۋىستى و دلدارى دەبن لەنىۋان كوران و كچان، ھەيانە
لەخۆۋەيە، ۋە ھەشيانە لەژىر دروشى تاقى كەرنەۋەيە، ھەندىكى تىران بەھۋى نەفامى
كلاسىكى يە، بەلام گرینگەر لەم شارەزايى يە كەبۋەتەھۋى بوۋنى كەم و كورى لەژيانى
لاۋاندا، بەتايىيەتى لەقۇناغى دروست بوۋنى عەقلى بىت، يان لەقۇناغى دىراسەكردن و دەست
خستى بىت، جا بەدەست ھىنانى برىكى زۆر لەتۋاناۋ وزەكانى كە دەبى ۋەبەرەمىيان بەپىنىت

لەبۇنىياتىنى خۇي ۋە داھاتەكەي كەدەياختە ناۋ جەريەزەيەكانى خۇشەويستى ۋە سۆزدارى،
 ۋەكۆشش كىردىن لەدۋاي ئەم ئارەزۋوۋە بۇ ئاكتۇتايى. ۋەمىژۋوۋە ھالەتى زۆرمان بۇ دەگىرىتەۋە
 كەبۇمان روۋن دەكاتەۋە چۆن ئاگرى خۇشەويستى دروست دەيىت، ئەۋى رودەدات لە دۋاي
 خۇشەويستى لە سوتايى ۋە (دۆش دامان) ۋە تامەزرۋوۋە، ۋەئەۋەي لە ئەنجامى جىيا
 بوۋنەۋەي ھەردوۋ خۇشەويستەكە روداۋىك كە ھۆكارىكە بۇشەيدايى ۋە ئازارو چەرمەسەرى.
 ھەموۋمان گۇيىمان لەچىرۆكى قەيس ۋە لەيلا ۋە رۇمىۋ ۋە جۈلئىت ۋە زۆرىك لەۋانە بوۋە،
 ھەروەھا لە دۋاي ئەمانەشدا ئەفسانە ۋە شىعرى زۆرمان بۇ گۈستراۋەتەۋە، لەم چىرۆكانەش
 بۇمان دەردەكەۋىت كەخۇشەويستى بەپىي سىروشتى خاۋەنەكەي دەگۆردى،
 جاخۇشەويستىيەكەي دەردەچى لەۋ ھالەتەي كە خاۋەنەكەي لە سەريەتى بۇ كەسىكى تەۋاۋ
 جىاۋاز لە سىروشت ۋە ھالەتەكانى لەۋ شەۋەكەي دەگۆرىت بۇ رۆژ، ۋە كاتژمىرەكانى لە
 چاۋەروانى خۇشەويستەكەي دەگۆرى بۇ چەندەھا سال ۋە رۆژ.

چەمكى خۇشەويستى

خۇشەويستى برىتىيە لە پەيۋەندى نىۋان دوۋ كەس، ۋەچەندەھاپىناسەي ھەيە، جا
 خۇشەويستى برىتىيە لە ھەزۋ ئارەزۋوۋە ۋە برىتىيە لەگەنجىي، ۋە برىتىيە لەعەشقىق، ۋە خۇ
 شەويستى واتە شەيدايى، ۋە پەرۋشى كە خەم ۋە خەفەتى بەدۋادادىت، ھەروەھا برىتىيە لە
 دلدارى، ۋە سۆزۋ خۇشەويستى، ۋە تامەزرۋوۋە ۋە ھەزكەرن، ۋە شەيدايى.... ئەمانەش برىتىيە
 يىن لە ناۋەكانى خۇشەويستى، جاۋا لە خوارەۋە راقەي ئەم پىناسانە دەكەين:

خۇشەويستى: برىتىيە لە ئارەزۋوۋە دەروۋن بۇ شىتەك يان بۇ كەسىكى تر.

- ھەرزەكارى ۋە شەيدايى: شەيدايى برىتىيە لە نەرم ۋە نيانى ۋە پەرۋشىيەكەي. ۋە دەلىين
 پىاۋى شەيدا: دلدارىكى ئارەزۋوۋە مەندە.

- خۇشەويستى ھەزلىكەرن: پەردەي دل، برىتىيە لە پارچەيەك بەبى خۇشەويستى ۋەك

پەردە يەك وايە، دەلېن: كەۋتە داۋى خۆشەۋىستى. واتە: خۆشەۋىستىيە كەي راگە ياندى. كاتىك خىزانى غەزىزى مىسرى كەۋتە داۋى خۆشەۋىستى گەۋرە مان يوسف سەلامى خۋاى لىيىت (خۆشەۋىستىيە كەي كارى تىكرد). (قد شغفها حبا).

خەفەت: ئەۋ كاتەي كە ناخۆشى بەدۋايدادىت، بەۋاتاي ناخۆشى ون كەردنى خۆشەۋىستە كەي يان بەزە ھەمەت گەشتن پىي.

- دلدارى: برىتى يە لە بەھىزترىن پلە كانى خۆشەۋىستى تائەۋ كاتەي ھەردوۋ خۆشەۋىستە كە دەبنە يەك گيان. ۋە دەشبىت خۆشەۋىستىيە كە يەك لايەن بىت

- پەريشانى: برىتى يە لە سوتان يان بەھىزترىن دلدارى لە ئەقن و ناخۆشى.

- دەردى قورس: ئەۋ خۆشەۋىستىيە كە خەم و خەفەت بەدۋاى خۋى دادىنى.

- سەرنج راكىشان و پەرۋشى: ئارەزوۋ مەندىيەت يە بۇ خۆشەۋىست. دلنەرمىش بەزەيى

يە.

- پەژارە: ئەندىشەي خۆشەۋىستى، ماناي: گروپلىسەي سەند يان سوتاندى. ئەگەر خۆشەۋىستى پەيۋەست بوۋ بە دلدارىيە كەي ئەۋا سەردە كىشى بۇ شىت بوون. بەماناي: زالبونى سۆز و ھەلۋە شاندىنەۋى عەقلى. ۋە لەسەر ئەم بنچىنەيە خۆشەۋىستى شىتىكى جوانە ناكىر قەدەغەي بىكەين، ۋە سۆزىكى پەشۋكاۋە ئەگەر دەستى پىكرد ۋە زالبوۋ بەسەر كەسىك كەنەيتۋانى دەستى بەسەر دابگرى لە دەست پىكردنەۋى تاكۋتايى.

بەلام بۇنەۋەي ئەۋ پەيۋەندىيە بگۋرىت ۋە سوۋتانى سوتەمەنى مىللەت بىبات بۇ خۆشگۈزەرانى و بەختيارى: پىيۋىستىمان بە ژمارەيەك مەرج ھەيە:

يەكەميان: دەبىت لە نيۋان ژن و مىرددا ھەبىت، ھەتا بتوانىت باۋەر بەيەكتر بىكەن بەبى كۆسپ و تەگەرە تادەگاتە خۆشەۋىستى بۇ پەژارەيى و خەمناكى و ناخۆشى.

دوۋەميان: دەبىت لە كاتىكى گونجاۋدا بىت، بەماناي نايىت ئەۋكەسە لە قۇناغىك دابىت كە گونجاۋ نەبىت بۇ خۆشەۋىستى، چۈنكە توشى زۆر گىرو گرفت دەبىت. لە كاتىكىدا رۇزانە

گويمان لە چىرۆك و بەسەرھات دەبىت لەژىرناۋى خۆشەويستى، يان ناۋى دەننن خەمى
خۆشەويستى، ۋەتوشى سزاي خراب دەبىت، يان پەشيمان بوونەۋەيەكى دوورودرىژ.

- چىرۆكى كچىك

ئەمە كچىكە چىرۆكى خۇى دەگىرىتتەۋە، ئەو لەبەھىتتىن پلەكانى ئاخ ھەلگىشان و
پەشىمانى دا بوو: سەرھتا لەئاخاۋتنىكى تەلەفۇنى پاك ويىگەرد دەستى پىكرد. گەشەى سەند
بۆ چىرۆكىكى خۆشەويستى خەيالى، كچەكە دەيوت: بەھەلەى بىردم كەوا خۆشى دەۋىم و
دېتەخوازىيىم... داۋاي كرد بىيىنم... نەمەيشت... ھەرەشەى لى كردم بەسەر ھەلگرتن و
پىچراندنى پەيۋەندى... بىيەتتىم نواند... ويىنەيەكى خۆم بۆ نارد لەگەل نامەيەكى گولۋى
بۆندار، نامەكان گۆردرانەۋە... داۋاي لى كردم لەگەللى بچمە دەرەۋە... بەتوندى رەفرم كردهۋە،
بەويىنەكانم ھەرەشەى لى كردم، بەنامە بۆندارەكان بەدەنگەكەم لەتەلەفۇن كەوا تۆمارى
كردبوو، لەگەللى دەرچووم بەمەرجىك بەزووتتىن كات بگەرپتەۋە گەرامەۋە بەلام؟ گەرامەۋە
بەكۆلىك شەرمەزارى، پىم ووت: باھاوسەر گىرى بگەين: ئابروچونە، بەھەموو سوك
ۋگالتەپىكردنەۋە پىيى وتم: من داۋىن پىس ناھىنم. ئەمەيە ئەنجامىكى ناخۇش، دۋاي
ئەزمۇونىكى سەخت، ئەمەش بانگەشەيەكە پىيۋىستە بۆ ھەموو كچىك: وريابە زۆر وريابە لە
تېۋەگلان بەشەك لەم جۆرە پەيۋەندىانە، يەككە لەھاۋرى كچەكانت كەخراپە فرىوت بدات و
راتبىكىشى بۆلاى خۇى بۆ شەك لەم جۆرە پەيۋەندىە بەدەرەشتانە كەواخۇى نارايشت داۋە
بۆت، ۋەھەلت خەلەتتىننى بەۋەى كە ئەۋەى لەگەل خەللى روويىدا ئەم لەگەللى روونادات
لەۋناۋرو چونە يان شتى تر... نەكەى باۋەر بەم جۆرە شتانە بگەى، ئەمانە ھەموو لەفيلەكانى
شەيتانە، باش بزانە كۆتايى ئەم پەيۋەندىە قەدەغەكراۋانە ھەموكات ئەو كۆتايىيە
كەباسكرايان لەۋىش توندترە. ھەرۋەھا وريابە لەباۋەر پى كردن بەو گەنجانەى كەوا يارى بە
كەرامەتى خەلك دەكەن، ئەۋانە بەخيانت و درۆزن پۆلىن دەكرىن، لەۋانەيە يەككە لەۋانە

واخۇي پيشان بدات بەراست گۆيى و دلسۆزى، چونكە ئامانجى ئەمانە ھەموكات يەك ئامانجە، ۋەئەۋەش زانراۋە ئاقل لى ي ناترسى، توش لە ئاقلەندەن بە.

-تېيىنى و پىسيار

ئەۋەي لىرەدا تېيىنى دەكەين ئەم سۆزداريە دەيىت بېيىتە سەرچاۋەيەك بۇ بەختىارى، دەشېيىتە رق و قىن لەسەر خاۋەنەكەي، ئەۋەش و امان لىدەكات ئەم پىسيارە بەپەلەيە بكەين:

ئايا خۆشەويستى لەبەدبەختى يە يان لەبەختەۋەرى يە؟

ۋەلام: خۆشەويستى دەيىتە ھۆي سوتاندەن و ئىش و ژان كاتىك بەيەك گەيشتەن بەخۆشەويستەكەت لەسەرت قورس دەيىت، يان كاتىك خۆشەويستەكەت بەۋشەكى و بايەخ پى نەدانت دەيىنى، دەيىت لەخۆشەويستى بەختەۋەرى و كامەرانى و دلنەرمى پەرۋشى و ئارامى ھەيىت كاتىك لەنزىك خۆشەويستەكەت دەريىت، لەسۆزو زماڭ شىرىنى و بەزەيى خۆشەويستەكەت دەخۆيتەۋە، ۋەلە دلنەۋاي ھاۋسەرگىرى دەژىن خۋاي گەۋرە بەرەخمەتى خۆي بىپارزىت.

-چارەسەرى خۆشەويستى

خۆشەويستى دەگەريىتەۋە بۇ ھەست و سۆزىكى شىپىزە زال دەيىت بەسەر كەسيك و دەيكاتە مولكى خۆي، بىرو ھۆشى خەريك دەكات، قسە دەكرىت لەبارەي رەفتارەكان زۆر لەگۇرپانكارى، پاشان ئەگەر ئەۋ خۆشەويستى لەكاتى خۆي نەبوو، تىرېۋونى نىە بۇ كوزاندەۋەي تامەزرۆكانى، دەيىت لەۋكاتەدا خۆشەويستى تووش بوو بەنەخۆشەيەكان پىۋىستى بەچارەسەرى خىراۋ دروست ھەيە.

- چاره چی یه بۆ چاره سه رکردنی خوشه ویستی؟

شیکار: چاره سه رکردن ده بیته له بونی هاوسه رگری هاوتوانا، وه ده ستاو بیته له سه ره شه رعی خوی گه وه ره و سنور بپاریزی، وه کارکردن به پیته نه حکامه کانی، وه به جی گه یاندنی نه رکه کانی وه فه رمانه کانی خودای گه وه ره، وه سه بر گرتن له سه ره گرنگیه کان و به ره پراساریه تیه کان. وه ئیستا.....

- چیمان ده ویت له هاوسه رگری؟

پیش نه وه ی بچینه ناو هاوسه رگری چاکتر وایه ده ستنیشانی ئامانجه کانی بکه یین داواکارین جی به جی بکریته له کاتی نه وه په یوه ندیه پایه به رزه، وه چۆن ده گه یین به به خته وه دری خیزان به هه موو مانا کانی؟

نه گه ره ویستت دواوژیکی خوشته ده ست که وی پیویسته رابردووت وه میژووت وه په سه نت بزانیته، تاکو له ریگای راست لانه ده بیت، وه زۆریک له به خته وه دری وولاتان ده گینه وه، وه زۆر جار له بیرمان ده چیت که ئیمه هه موو مان له یه ک گیانین، وه زۆر جار له بیرمان ده چیت وه ئیمه له خۆلین، وه ده بیینه وه خۆل وه هه روه ها ده گه ریینه وه بۆ لای خوی گه وه ره، خودای گه وه ره ئیمه ی له خۆل دروست کردووه، هه روه ک خودای گه وه ره ده فره موویت ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ واته: له نیشانه کانی خودایه تی و یه کتا په رستی که نه وه ئیوه ی له خۆل دروست کردووه، باب و باپیره تانیشی له خۆل دروست کردووه لقیش وه ک ره سه نه که یه تی ﴿أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾، ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئیوه ئاقله مه ندن توانای قسه کردن و راپه راندنی بژیوی ژیاانتان هه یه. پاشان نه وه ئیوه ی به خۆرای دروست نه کردووه، هه رکه سیک توانای له سه ره نه وه هه بوو نه وا نه وه خاوه نی یه کتا په رستی و ته سه بیحاته.

وه مانای: ﴿خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾. واته: ئا فره تان که له لایان نیشته جین،، (من انفسکم) واته: له مه نی پیاوه کان و له ره گه زه کانیا ن.

وه ده لێن: مه بهست لی ی حه وایه. خودای گه و ره له په راسووی ئاده م درووستی کرد وه، ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾، ئین و عه باس و مجاهید ده لێن: الموده: سه رجی بیه، والرحمة: مناله.

وه ده لێن: الموده: سوژی دله کانه هه ندیك بۆهه ندیکی تر. السدی ده لیت: الموده: خۆشه و یستی یه، والرحمة: به زه یی یه، ماناکه ی ریاو یه تراوه له ئین و عبا س ده لیت: الموده: خۆشه و یستی پیاو بۆ خێزان ه کیه تی، والرحمة: به زه ییه که ی بۆ ئافره ته که یه تی کاتیك توشی ناخۆشی ده بی ت.

وه ده لیت: پیاو ئه سه له که ی له زه و ی یه، هه ره له زه و ی ش ه ی ز وه رده گریت، وه له و ی ش رزگار بوونه که و ا سه رده تا لی ی دروست کرا وه پێو یستی به نیشه جی بوون هیه له سه ری، ئافره تیش دروست کرا وه بۆ ئه و دی بی ته ئا رام گه یه ک بۆ پیاو. لیره دا پێو یسته هه رکه سیك ئه و ژیا نه ی قبول بکات ده بی ت بزانی وه لامی ئه و پر سیاره بداته وه: ئه و له چ شتیك دروست کرا وه؟ وه بۆ چی دروست کرا وه؟ وه هه روه ها له ئایه تی خوا ی گه و ره دا هاته وه: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾. وه مه ش دا واده کریت له مرۆڤ ئه نجامی به رزی هه بی ت و بگاته ئه نجامیش، وه کۆشش بکات بۆ گه یان دن ی ئا مانجه کانی له هه مو و کارو کرد وه کانی.

هه ره هه مو و مان ری گایه کی در یژ ده مان گریت ته وه له سه ر ژیا نیکی ها و به ش کۆ ده بی ته وه له نیوان دوو که س بی گومان پشتیوانی و چاره نو سی خودای گه و ره پێیان ده گات، پاش ما و ده یه ک که م بکات یان زیاد بکات ده بی ته خێزان. ئه و خێزان ه ش ته نها تووی کۆ مه لگایه بۆ ئه وه دروست کرا وه که خوا په رستی بکات له سه ر زه و ی، به لام له گه ل هه مو و ئه وانه ش چاره نو سی له دنیا له بیر نا کات، وه هه روه ها خۆشی چاکه و شاد و مانیش له بیر نا کات به و دی خودای گه و ره پی خۆشه. وه تی ده کۆشی بۆ گه یشتن به شادی و دلآرامی له هه مو و بوا ره کانی ژیا نی. له سه ر ئه و بنچینه یه ی هه مو و که س ئا ره زووی له ها و سه ر گیری هیه وه بۆ ئه م کاره نو یه ش ژما ره یه ک ئا مانج هیه: تا وه کو ها و سه ر گیری هه که به ختیار بی ت. یان تی بکۆشی بۆ بنیا تنانی

بەختە ۋە درى و كامەرانى بە ھەموو مانايەك.

بۇ ھاۋسەرگىرى چەند ئامانچىكى بىنچىنەيى ھەيە پىۋىستە ھەموو ژن و مىردىك كۆشش
بكات بۇ گەيشتن پى ى و دك:

۱- دۇنيايى.

۲- رووخۇشى.

۳- بەزەيى.

۴- بەر چاۋروونى.

ھاۋسەرگىرى دۇنيايى و رووخۇشى و بەزەيى و بەرچاۋروونى يە

مروۋ لە ھەموو قۇناغىك لە قۇناغە كانى ژيانى پىۋىستە بگەرەت بەدۋاي بەرچاۋروونى و
دۇنيايى، بەم ئايەتە لە خوداى گەورە دەپارىتەۋە ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾. (الفرقان: ۷۴).

ۋاتە: (خوداۋەندە پىمان بىخەشە لە خىزانە كانمان و ۋەچە كانمان بەر چاۋروونى و دىمانگىرە
بەپىشەۋا بۇ لە خودا ترساۋان).

ۋەبۇ ئەۋەى ژيانى ھاۋسەرگىرى بىيىتە خۇشەۋىستى و بەزەيى پىۋىستە ئەم مەرجانەى
تېدايىت:

- دادۋەرى ئايىنى خودا لە مافەكان و ئەركەكان بۇ ھەريەك لەژن و مىرد:

ئەگەر ژن و مىرد لە ژيانى رۆژانەيان تەرازۋى داد پەرۋەريان دانا لە مافەكان و ئەركەكان
ئەۋا رەگ و رىشەى ناكۆكى لە نيۋانيان نامىيىت، ۋەبەختىريان بۇ ھەلدەكەۋى كە بالەكانى
لەسەر مالى ژن و مىرد دەلەرىتەۋە، چۈنكە داد ۋەرى كردن بۇ پىۋەردەكانى خوداى گەورە
كەۋاى داناۋە دەروون ھەست بە پشۋودەكات، ۋە ھەرۋەھا نزيك نەكەۋتەۋە لە سنورى خۋاى
گەورە ۋەلىرەدا ھىچ كۆپرەۋەرى و دژايەتى و ناكۆكى نايىت ئەگەر ترس و دلە راۋكىش

لە ھەردوۋ لايان پروویدا.

نمونه ۱):

يە كىك لە ئافرەتە كانى رۇژ ئاۋا گىرايە ۋە، ئەو مۇسلمان نەبوۋ، ئافرەتە كە كچە كەى خۇى
بردە مزگەۋىتىكى مۇسلمانان، ۋە داۋاى لە كچە كەى كرد بچىتە ئاۋ ئىسلام، كاتىك پىرسىياري
ئەو شتەى لىكرا سەرەراى ئەۋەش مۇسلمان نەبوۋ، وتى من شتم لە ئىسلام خويندۇتەۋە
ۋە فېرېۋوم، كەۋا ئىسلام زۇر لە ماف و ئەر كە كان لە سەر مۇسلمان ۋاجب دە كات، لەۋانە رىز
گرتنى گەۋرە، ۋە رىزگرتن لە باب و باپىران و بە سالانچوان، بۇيە ھەزم كرد كچە كەم لە كاتى
گەۋرە بوۋنىشدا لە سەر ئەو رەۋشە بىت، ۋە بۇيە ويستم مۇسلمان بىت.

نمونه ۲):

ھەروەھا ئافرەتە تىكى تىش گىرايە ۋە كەئەۋ ئاۋاتە خوازېۋو لە مالى مۇسلمانان بىبۋايە
ئەگەر ژنى چۈرە مېش بۋايە، ۋە يان خزمەتكار بۋايە، بەۋەى كەئەۋ دەيزانى لە سەر چۈنەتەى
مافى ھەلسۈكەۋوت كردن لە گەل خەللىكى تر، يان ئەۋەى ئاين ۋاجبى كردۋە ئەر كە كانى و دابىن
كردنى ماف بۇ خەللىكى تر لە ژيانى ئاسودە يان دا.

- ھاۋسەرگىرى خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و سەقامگىرىە بۇ ژن و مىرد

ھەموو ژن و مىردىك لە پەيۋەندىە كانىان بەدۋاى سى خاسىەت دەگەرئىن:

خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و بەزەى، ئەگەر لە مانا كانى تۈزىكىش لىك نىك بن، بەلام
لە نىۋان ھەست بەجىاۋازىەكى ورد دەكەين.

خۇشەۋىستى سۆزىكە پەيۋەندىە كانى دل تازە دەكاتەۋە، ۋە لەناۋ دەرونەۋە ھەلدەستى،
دۇستايەتى يان پەيۋەندى دەبىتە روخسارى خۇشەۋىستى، ۋە ژن و مىرد رىگا دەكرن بۇ

دەربىرىنى رى ئى رابواردن و قسەى خۆش و دىيارى گۆرىنەو، بەزەش برىتى يە لەزۆرى بەشدارى كرىنىكى راستگۆيانە لەخۆشى و ناخۆشىدا، وەبەتەنگ ھاتنىكى دلسۆزانە، وەھەر ھاوکارىكە مەرۆفە بتوانى بىكات، ئەمەش دەبىتە ئاوەردانەو دىكە لەپەرۆشى و زەردەخەنەيەكى پرىشنگدار، وەقسەى خۆش، وە يارمەتيدانى پارەوشت و مەك.

جا ئەو ھەموو پەيوەندى و كارو كىدارانەى كەئانى ئىسلام ياساى دانائە بۆ مەرۆفایەتى بۆ ھىنانەدى ژيانىكى كامەران و رەزامەندى بوون لەدۇنيا، وە ئامانج و مەبەستىكى گەورەيان بۆ دانائە لە دوارۆژ ئەوئەندە لەدۇنيا كۆشش دەكەن وەك ئەوئەى ھەتتا ھەتايە دەژىن، وەئەوئەندەش بۆ دوارۆژ كاردەكەن وەك ئەوئەى بەيانی دەمرن، بەم جۆرە دەگەنە بەختىارى دۇنياو دوارۆژ.

-ھاوکارى نىوان ژن و مىرد لەژيانى ھاوبەش دا لەژىر دروشمى خۆنەوىستى و قوربانى دان؛

ھاوسەرگىرى ھاوکارىكى ھاوبەشە لەنىوان ھەردوولادا، نەك ناكۆكى و مەملانى بۆ تۆلە كرىنەو لەوى تر، يان پەيوەندى كۆيلەيى و سەردار، بەلكو لەو ژيانە ھەموو خزمەتى يەكتر دەكەن، ھەر بۆيەش ژن و مىرد پىكەو كۆشش دەكەن بۆ بنیات نانى خىزانىكى داد وەرانە، ناكرىت ئەو بىنايە تەواو بىت تەنھا دەبىت كارەكانيان بە قوربانيدان و خۆنەوىستى و لىبوردەيى و ئارامگرتن ناوبەن، وەئەگەر ھاتوو خۆنەوىستى و لىبوردەيى و خۆبەخت كرىن لەناو خىزان نەما ئەوا لەھىچ شۆيىنىكى تر ئەم بەختەوهرى نادۆزىتەو، وە بەختەوهرىش لەھىچ رىنگايەك نادۆزىتەو.

-داد پەرۋەرى و ويژدان لە ھەموو كارووبارەكانى ژيان:

داد پەرۋەرى لە ھەر شوئىنك بىت چاكەو بە ھەر ۋەرى زىاد دەكات، بە شىۋەيەك باشتەر ژيانى ژن و مىرد پىۋىستى پىيەتى بۇ لوتكەى دادپەرۋەرى لە ھەموو شىتەك، ۋە دەبىت ھەردولا دادپەرۋەرى لە گەل يەكترى بكەن، ۋە ستەمىش لە نىۋان مۇسلمانان بە گشتى قەدەغە كراۋە، ۋە بە تايەتەش لە نىۋان ژن و مىرد، ۋە پىداگىرى لە سەر دادپەرۋەرى و بەرپرسياردەتى لە نىۋان ھەردولا بوونى ھەست كەردن بە جەورو ستەم دوور دەخاتە ۋە، ۋە ئەو دادپەرۋەرىيە كە ئىمە دەمانەوى كۆلەگەيە كە لە كۆلەگەكانى ژيانى ھاوسەرىيتى بە گشتى. ئەمەش ھەلوئىست و وشەى جوان و داۋاكارى و خەرج و بژىۋى و باۋەرى دەگرىتە ۋە.

لە نىشانەكانى دادپەرۋەرى نىۋان ژن و مىرد ئەمانەن:

۱- دووركەوتنە ۋەى بەردەوام لە دەمەقالتى و جنىۋدان.

۲- قورس نە كەردنى بارى يەككە لە ھاوسەرەكە ئەگەر لە وزەى دانەبوو.

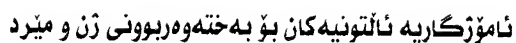
۳- دەست گرتن لە خەرج كەردن و دووركەوتنە ۋە لە پىسكەيى.

۴- پىۋىستە ھىچ كاميان گوئەگرىت لە قسەى پاشەملەو بوختان چيان، يان ئەوانەى ھەول دەدەن بۇ دوورۋووى، نەبۇ كەسانى تىك دەرو مال كاۋل كەر.

۵- نايىت ستەم لە ھاۋەشى ژيانم بكەم بە بەراۋرد كەردنى لە گەل ھاۋسەرانى تر، ھەموو كەسك تايەتمەندى خۆى ھەيە ۋە ھەندىكەش كەموكورى ھەيە، ۋە دەگەرەيم بەدۋاى لايەنە باشەكان لە ھاۋەشى ژيانم.

بەرپرسيارەتلىكى تەۋاۋ لە نىۋان ژن و مىرد:

دەستەبەرى يان بەرپرسيارەتى لە كارەگرنگەكانە كەوا پاپۇرى ھاۋسەرىيتى پىيدا تىدەپەرەيت بۇ سەر رىگاي دامەزراندن و چاكەو بەختە ۋەرى و رزگار بوون، بەختە ۋەرىش لە ھىچ خىزانىك نادۆزرىتە ۋە ئەگەر لە سەر بنەماى زۆردارى كەمتەرخەمى و خۆدزىنە ۋە ستەم كەردن

بەلام ئەگەر كۆمەلگاكەمان گۆرا بۇ كۆمەلگايەك ھەناسەبركیى پى بکەوئىت بەدواى لاساىى كردنەودىەكى كوئىرانە بۇ كۆمەلگاكانى رۆژئاوا وەك بەھاو خووردەشتەكانى، وە بسودە دىل لەكۆمەلگاكانى ئىسلامى ئەوا وئىنەيەكى پووجەل دەبىت بى بەھاو پئوهرىكى جىگىر، ئەو كاتە ئەو كۆمەلگەيە كەسانىكمان بۇ بەرھەم دىنى كە ھىچ بەھاو مانايەكیان نىە، ھەودەھا دەبنە توخمىكى بەدىلگىراو كەشايەنى ئەودىن ھىچ بەرپرسىاردتى و راسپاردەبىيەك لەئەستۆ بگرن.

هه‌ندىك ئامانجى تر هه‌يه ده‌كرىت دابنرىت له‌سه‌ر ژيانى هاوسه‌گرى له‌ دواړوژ، له‌گه‌ل
ئهو‌ده‌ش ئه‌مانه‌ش له‌ناو ئامانجه‌كانى پشو‌وودان. ئه‌و ئامانجه‌مانه‌ش:

۲- ده‌ستکه‌وتنی ئه‌وکه‌سه‌ی هاوکاری ده‌کات له‌سه‌ر ریک‌خستنی ژیا‌نی.

۳- منداڻ پوون.

ئەۋەدى تېيىنى ئەۋمەبەست و ئامانجانە نايەتەدى تەنھا لەچوارچىۋەدى خۆشەۋىستى و بەزەيى و دلىيىي نيوان ژن و مېرد، ئەمەش نايىتە تېرکردنى سىكىسى پربەماناي مرۇقاىەتى نىە تەنھا ئەگەر لە چۈاچىۋەدى خۆشەۋىستى و بەزەيى پياھاتنە دەيىت، ۋە ھىچ لەزەت لەمنداڵە كانىش ۋەرنەگىت تەنھا ئەگەر خۆشەۋىستى و بەزەيى لەگەلدەيىت، ۋە نەكرىت پارىزگارى لە پارەۋ پول و تەندروستى يان پارىزگارى لەسەر كەسانى تىرى تەنھا لەچۈا

چىۋەى خۇشەۋىستى و بەزەبى پىا ھاتنەۋە ئەنجام دەدرىت.

لەسەر ئەۋبىنچىنەيە ھەموو گەنجىك ناكىرت تەنھا كۆشش بىكات لە ھاۋسەرگىرى دا بۇ تىركردنى پىۋىستىيەكانى ئاينى و ئارەزوۋەكانى ئادەمى، بەلكو ھەول دەدات لەۋاۋدى بەجى ھىننى ئامانچەبەرزەكانە، ۋەمەبەستە گىرگەكان لەياد ناكات، بەلكو دەبىت چاۋەكانى بەروۋنى و بەئاشكرا جىگىر بىكات لەھەر ساتىك، چونكە دەبىتە چاۋگى بەختەۋەرىيەكەى لەدونىا، ۋە ۋەرىگايەكىشە بۇ بەھەشت لە دۋارۋژ بەئىزنى خۋاى گەۋرە.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى:

ھاۋسەرگىرى تەنھا سىنوردانىيە بۇ تىركردنى ئارەزوۋى سىكسى، يان تىركردنى ھەۋا ھەۋەس بە كىچىك لەكاتى جلى بوۋكىنى، يان ئىش و كارى ئاھەنگ گىرانى بوۋك و زاۋا ئەۋ كاتەى ھەموو پىكەۋە كۆدەبنەۋە، بەلام ھاۋسەرگىرى رىگاي پىكەينانى خىزانى مۇسلمانە، نىيەتەكان چاك دەكاتەۋە بۇ كۆمەلگايەكى بەختىار، ۋە رىگايەكە بۇ پەرۋەردە كردنى نەۋەيەكى چاكە خۋاز باۋەرى بەخۇداى گەۋرە ھەبىت، ۋە خەبات دەكات لەپىناۋى خۇدا، ۋە شەھىدىش دەبى لەپىناۋى خۇداى دلۇقان، ۋەرىگايەكە بۇ پاك بوۋنى بەندەيەكى ئىماندارى دەستپاك، بۇ نىشتە جى بوۋنى خۇى و ھاۋسەرەكەى، ئەگەر ھاتوۋ ھاۋسەرگىرى لەسەر بىنچىنەى عەقل و بىرۋە لەسەر بىناخەى داد پەرۋەرىيەكى دروست دامەزرا، ئەۋا گەلىك كەلك و سوۋدى گىرگى ھەيە ھەندىكىيان باس دەكەين:

۱-ھاۋسەرگىرى سەربەخۇيى بۇ ژن و مىرد دەھىننىتەدى:

كورو كىچ پىش بەھاۋسەرى بوۋن بەشىكن لەتاكەكانى خىزان و مىلكەچى ئەۋان دەبن، بەلام ژيانى كورو كىچ لەكاتى ھاۋسەرگىرىدا گۆرانى بەسەر دادىت، ۋەروخسارىكى نوئى ۋەردەگرىت، ۋەسەربەخۇ بوۋنى بەدەست دەكەۋىت، ۋەلەۋژيانە نوئىيەدا كوزو كىچەكە دەبنە ژن

و میرد، وه په یکه ریڅکی کومه لایه تی بچوک دروست ده کهن، وه ده گه نه سهر به خۆ بوون و بهر پرسیاره تی هه لده گرن، وه بۆیان ده بیته ئامانج له ژیان، وه بهر هه می کاره که یان له خیزانه نوښه که یان به دیار ده که ویت، وه بهر پرسیاره تی کارگیږی خیزانه نوښه که یان هه لده گرن، هه ردو وکیان ده بنه بریار درو خاونداریه تی بۆ یاساکانی خیزان و نابنه ملکه چی کهس، بۆیه ژیان تیکی سهر به خۆی نوی ده ست پی ده کهن.

به لام ته گه ر هاوسه رگیږیه که بوه ژیر ده ستی خانه واده که یان، بزانه شهوا هاوسه رگیږیه که یان له سه ر شهوا دروست ده بیته، وه بزانه به خته وهری ناچیتته شهوا مالانه، به تایبه تی ته گه ر یه کیڅک له ژن و میرده که ئاواتی هه بیته، وه له ئامانجه کانیشی سهر به خۆ بوون بیت له ژیان.

نونه ی حاله تیڅک:

نونه ی خیزانیڅک که ژۆر پابه ندی کوره که یان ده بن به توندترین شیوه، وهوا لیڅک ده ده نه وه ته گه ر کوره که یان ژن به یتتی شهوا لییان ده سه نن، وه پاشان له گه ل یه که م رۆژ له دیاری کردنی هاوسه ره که ی دژایه تی به بی شهوا له نیوان خانه واده ی کوره که و کچه که ده ست پی ده کات، وه ده ست پی کردنی هه ندیک گهرو گرفت رهنگه له یه که م رۆژی بوو کیڼی کو تای ی پی بیته، به لام پیچه وانه له یه که م رۆژی بوو گواسته نه وه، گهرو گرفت و خۆتیه هه لقورتان دن له هه موو کارو باره کانی ژیان په ره ده سیڼی، له گه ل مامه له کردنی خراپ له گه ل کچه که و خزمه کانی به بیانوی شهوی شهوان هاتوون ده ست بگرن به سه ر ماله که یاندا، شهو ژیان به ره ده وام ناییت له نیوانیان به بی گهرو گرفت و ململانی، وه به تایبه تی که شهوان له یه که خانوو ده ژین، ململانی یه که کان په ره ده سیڼی له نیوانیان تاده گاته لیڅک جیا بوونه وه کاتیڅک شهوان له یه که م رۆژه کانی هاوسه رگیږیدان.

به هه مان شیوه شهو جۆره هاوسه رگیږیه به سه ر نه که ووتوویی ده گه ریته وه، به هیچ جۆریڅک سهر به خۆی نایه ته دی کهوا ئافره ته که خهونی پیوه ده بیڼی که بیته خاوه نی مال و میرد، وه باوهری وابوو که ده توانی له گه ل خۆی بیات، هه ستی نه ده کرد کهوا تیروانیڼی میرده که ی

تىروانىنى خزم و كەسەكەيەتى بە بەبى خواستى ئەو، واهەستى دەكرد كەوا تەنھا مېردەكەى
خاۋەنى فەرمانە، نەك دايكى مېردەكەى، وە باۋەرى واپسو ژيانى ژن و مېردايەتى لەگەل
هەموو فەرمانەكان و ئەركەكاندا خۆشى تېدايە لەگەل سەربەخۆيى بووندا.

۲- رابواردن و پشوو:

مرۆڤ ناتوانيت بەتەنيا بژيت، ژيانى تەنيايى هيچ جوړە بەختەۋەريەك بەدى ناهييت،
پەندىكى ميللى ھەيە دەليت(بەھەشتى بى خەلك خۆشى تيانىە) بۆيە مرۆڤ بەردەوام
دەگەرېت بەدۋاى كەسيك كەباۋەرى پېييت، وە لە دانىشتن ھۆگرى بيت لەگەلېدا، وە ھەول
دەدات لەگەلى رابوړيت. وەلە دواييدا لە پېويستىەكانى سروشتى مرۆڤ برىتى يە لەھۆگرى و
خۆشەويستى و دلارامى. تەنيايش قورس و خەمبارى يە، وە مرۆڤيش پېويستى بە مرۆڤى
ترھەيە بوى بېتتە دەست پاك و چاكە خواز و دلنەوايى و دلۋقانى بۇ ئەۋەى ھاورىيەتى بكات
و سكالائى لەلابكات، وە نھيئىسەكانى لەلابدركيئى، وە سوود وەرگريت لەكەيفكردن و
دلنەوايى و ميھربانى لەگەلى دا، وەبەم جوړە ئارامى و دلنەوايى دەست دەكەويت، وە ئەو
پېويستى بەھاورىيەكى دلسۆزە لىي دلنباييت، وە دۆستايەتيەكى دلسۆزى بۇ نیشان دا، وە
رژدى نەكات بۇ دەرختىنى خۆشەويستى بۇي.

وہچاکترين كەس دەكرېت لى دلنباييت و ئەو پېداويستىە سروشتىەت بۇ جى بەجى بكات
ھاوسەرە، ئافرەت بيت يان پياو، وە ھەموو ھاورىيەتى و خۆشەويستى شتىكى كاتى و
سنوردارە تەنيا ھاورىيەتى و خۆشەويستى نيوان ژن و مېرد، ئەو بەردەوام و بى سنورە. چونكە
ئەوان دەبنە يەك و يەك ئامانجى ھاوبەشيان ھەيە، ھەريەكەو پېويستى بەوى تريانە لەھەموو
كەس زياتر، ئارامى و دلنەوايى ديتە دى بەھۆى ھاوسەرگىرى دروست ھەتا خۋاى گەۋرە
لەئايەتەكانى قورئانى پېرۆز ئىشارەتى پېداۋە.

وہ لەبەر ئەۋەيە سودەكانى ھاوسەرگىرى دروست و بنەرەتى دەگەرېتەۋە بۇ ھۆگرى و

ههست کردن به نارامی له گهڵ هاوبهشی ژیان، وه ناکریت ئه و سوودهش بهیته دی ته نها ئه گهر هه لێژێردراوه که دروست و ریکه وتن بیت له گهڵ که سایه تیه کی بی هاوتاو به خواستی خۆی، وه هاو ده می بیت له هاوبهشی ژیا نی، به لām ئه گهر هه لێژێردراوه که ی بۆ رازی کردنی خه لک بیت، یان خۆی وادیار بخت که ئه و کچی فلان که س و فیسار که سی هی ناوه، یان خیزانه که ی به ناو بانگه و..... کچی فلانه..... به بی بوونی هیچ خاسیه تیکی هاوبهش له نیوانیان، بزانه رابواردن و رووخۆشی هیچ بایه خیکی نیه له گهڵ ئه م جوړه هاوسه رگرییه.

به لām ئه گهر هه لێژێردراوه که وه هه لێژێردراوی دۆست بیت بۆ ژیان له سه ر هه مان خاسیه ت و خواستی خۆی، بزانه ئه وه ده بیته دۆستیکی راستی، وه هاو ریت ده بی و هاو ده مت ده بی له ته نیایی ژیان و شته بایه خداره کان و ئه رکه کان، وه هاوشانت ده بی له کاتی ته نگانه و خۆشیدا وه هه موو کات هه ولده دات بۆ رابواردن له گه لت و پاراستنی هه ست و وێژدانت.

۳- پاراستنی داوین پاکى:

زۆریه ی گهرو گه رته کان که روو ده دن له کۆمه لگاده گه ری نه وه بۆ گهرو گه رتی ئاره زومه ندیتی له وانه ده ستر یژی سیکی یان دزیکردن بۆ ده سته که وتنی پاره، یان هه ندیکی تر له چاو چنۆکی مرۆڤ و چاوتی برینی، وه پاشان هاوسه رگری واده کات بۆ تیرکردنی ئاره زوو ده کانی مرۆڤ ئه مهش له هه موو ئاره زوو ده کان له پیشتره بۆی، وه به هۆی هاوسه رگری مرۆڤ تیر ده بیته له کرداری سیکی، وه ئه مهش له به هیترین ئاره ووه کانی مرۆڤه، ئه و کردارهش تیر ده کریت به ریگای سروشتی، وه له هه مان کاتدا مرۆڤ له تاوان ده پار یژی.

وه ئه مهش پیغه مه بهر دروودی خوی له سه ربی رامان ده سپیژی، وه ده فه رمووی: ﴿مَنْ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَانَّهُ اعْضٌ لِلْبَصْرِ، وَأَحْصَنٌ لِلْخُرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالْصَوْمِ فَانَّهُ لَهُ وَجَاءٌ﴾ رواه البخاري. (هه رکه سی توانی بگه ریته وه باژن بهی نی، چونکه چاو ده پار یژی و دا ی ده پۆشی، وه داوین پاکى ده پار یژی، وه هه رکه سی نک نه ی توانی پیویسته به رۆژوو بیته چونکه

५.

لەلامايىت، ۋە ئەگەر تۈانى لەم جۆرە تاۋانە بگەرپتە ۋە ئەۋا سەرگەۋتۈۋ دەپىت، ۋە ئەگەر ھەۋلى دا ئەم كىدارانە زىاتر لە جارىك دووبارە بىكەتە ۋە ئەۋا ويژدانە كەي دەمىت، ۋە لەم كاتەشدا تەنھا ھەۋەس و ئارەزوۋىرىار دەدات، بەشىنەيى لەسوارچاكى مەرۋايەتى دوور دەكەۋىتە ۋە، ۋە لەم خالەدا دىارگەۋت ھاۋسەر گىرى بۆ ئەۋە ھاتوۋە مەرۋى پىارىزىت بۆ مەرۋايەتپە كەي، ۋە لەھەمان كاتدا ئارەزوۋى خۆى تىردە كات بەبى زىان يان زەرەر گەياندىن.

۴- مىندال بوون و زۆر بوونى نەۋە:

مال و مىندال رازاندنەۋەي ژيانى دونيان، ۋە بۆيە لەسۈدەكانى ھاۋسەرگىرى بەرز دەگەرپتە ۋە بۆ بوونى مىندال و مانەۋەي ۋەچەي ئادەمى، ۋە لەھەمان كاتدا خىلئىكە لەخىشلەكانى ژيانى دونيا، ۋە بوونى مىندال چاك بوونى كاريكى چاكە بۆ دايك و باوك دەپىتە ھۆى بەختەۋەريان لە دونياۋ قىامەت، ۋە مىندال بۆ دايك و باوك دلىيىي و ئامانجە، ژيان دەپىتە خۆش گۈزەرانى و ھىجۋۆل و رازاۋەيى، ۋە مىنداللىش برىتى يە لە بەرھەمەكانى ھاۋسەرگىرى، ۋە بۆيە لەھەدىسەكان باسكراۋە كەزۆر بوونى نەۋە يەككە لەئامانجەكانى ھاۋسەرپىتى، پىتغەمبەر درۋودى خۋاي لەسەربى دەفەرۋىت (تزوجا الودود الولود، فانى مكاثر بكم الامم) رواه أبوداود.

ۋاتە: (ھاۋسەرگىرى بىكەن لەگەل ئافرەتى خۆش رەفتارۋ بەسك وزا، ۋەمىن راتان دەسپىرم بەزۆر بوونى نەۋەي چاك لەنىۋ مىللەتاندا).

۵- ھاۋكارى كىردن لەسەر چاكە ۋە خۋاتىرسان:

ژيان كورته ۋەپاشان دەپىتە مىردن و نەمان، ۋە ژيانلىش جىگاي تاقى كىردنەۋە كارە، ئەۋ كارەش پىۋىستى بە ھاۋكارى كىردن ھەيە لەسەر چاكە ۋە ترسان لەخۋاۋ كارى چاك، ۋەپىرۋژدى ھاۋسەرگىرى دەگەرپتە ۋە بەفرياد رەسى لەسەر چاكە ۋە ترسان ئەۋ ھاۋسەرىيە كەرىككەۋت بە ھاۋبەشى ژيانى چاك و ئىماندار ۋە بەدلى ئەۋ بىت، ۋە ئەۋ سود ۋەرگىت لەھاندانى بۆ ھەزو

ئارەزو، ۋە رېئىمىيى كىردى ۋە ھاورىيەتى كىردى بۇ راسپاردنى فەرمانەكانى، ۋەداۋاى يارمەتى دەكات ھاۋكارى بىكات لەرىژ گىرتن ۋە كىردى كارە چاكەكان، ۋە رۆيشتن بەردە لای خۋاى دلۇقان، ۋە بۇيە ھاۋسەرى ئىماندارو چاكە خۋاى يەكىكە لە نىعمەتەكانى خۋاى مېھربان كەۋامرۇڧ لى ى سوۋدمەند دەبىت لەدۇنياۋ دۋارۇژ.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى بۇ كۆمەلگا

كۆمەلگا تەنھا بىرىتى يە لە كۆمەللىك خىزان ۋە كەسەكان، ۋە ئەگەر كەسەكە چاك بوو خىزانەكەش چاك دەبىت، ۋە ئەگەر خىزانەكەش چاك بوو كۆمەلگايەكەش چاك دەبىت، بۇ ئەۋدى كۆمەلگا بەرزىترىن پلەكانى سەقامگىرى بەدەست بەيىنى پىۋىستە كەسەكان لە پەيۋەندىەكى خىزانى باشداىن، ۋە لەۋ پەيۋەندىە پىرۋزانەش ھاۋسەرگىرى، بۇيە ھاۋسەرگىرى ۋە پىكەيىنانى خىزان فەرمانىكى پىداۋىستىە بۇ سەلامەتى ۋە ئاسايشى كۆمەلگا، ھەرچەندە گەنجان لەكارىكى گونجاۋ ژن دەھىنن ۋە دەبەستىنەۋە بە خىزان، ۋادەكات گەندەلى ۋە لەخۇباىى بوون ۋە كوشتن ۋە دزى ۋە تاۋان كەم بىتەۋە، ۋە دەستىرىژى ۋە لادان ۋە نەبوۋنى ئاسايش ۋە خۇكوشتن ۋە خۇ بىتھۇش كىردن ئەمانە سەرژمىرىەكان دىاريان كىردۋە كە زۇر بەى ئەم كارانەى كەروودەدەن لەۋ كەسانەن كەبىتەش لەبوۋنى خىزان ۋە باۋەشە گەرمەكان.

ۋە بۇيە ھاۋسەرگىرى بۇ پىرۋژە گىرگەكان دەگەرىتەۋە بۇ بىيات نانى كەسايەتى ۋە كۆمەلگا، ۋە ھىنانەكايەى خۇشەۋىستى ۋە دلارامى بەزەىى بۇ تاكەكەس، ۋە ھىنانەدى زۇر بوۋنى ۋەچە، بۇ پاراستنى كۆمەلگا، ۋە ئەم پىرۋژەيەش سوۋدو كەللى زۇرى ھەيە. ۋە بۇ ئەۋدى خەللك باشتىن سوۋد بىيىتەدى لەھاۋسەر گىرىدا، دەبىت بزانىت چۇن بەختەۋەدى بەدەست دەھىنىت لەھەموو قۇناغىك لەقۇناغەكانى؟ ئەمەش لەۋەرزەكانى دادى نىشان دەكرى، بەلام پىش گۋاستنەۋەت بۇ ۋەرزى داھاتو پىۋىستە لەسەرت ئامانجەكەت لەھاۋسەرگىرىدا جىگىر بىكەيت، ۋە لەم خشتەيەدا بىنوسەۋە:

نَما نَجَه کَانِم لَه هَاو سَه رَغیرِدا

له دواړو ژ	نامانجه کاتم له دونيا

بہ کورتی :

ئىسلام دىنىكى تەۋاۋ وپوختە بۆ ھەموو بارەكانى ژيان، ۋە ئىسلامىش ھاتو ەبۆ ئەۋەدى خەك لە تارىكى دەربەينىت بۆ روناكى، ئىسلام تەنھا بۆ ئەۋە ھاتو ە تاكو بېتە رەحىم ۋەزەبى بۆ ھەموو جىھان، ۋە دواىي ئىسلام بىنچىنەۋ بناغەى دارشتو ە كە ھاوسەر گىرى لەسەرى بىات نراۋە، ۋە بۆ ھاوسەرگىرىش سسودى زۆرى ۋەك خۆشەۋىستى ۋ دلنەۋاىي ۋ مېھرەبانى داناو ە، ۋە مەۋش خۆى ژيانى پرىەتى لە بەختەۋەرى راستەقىنە.

پاشان ھەمبو زانستە مروڤايەتتە کان ھاتن ئەم چەمکەيان سەلماند کەوا ئارەزووی مروڤ
لە تيرکردنی پيداويستتە کان و ھيئانەدی ئارامی لەخودی خوئی وەلە کۆمەلگاکەي، وەلەم
چەمکانەي کەوا ليکۆلئینەو لەسەر کراو بە فراوانی دیاردەي خوشەويستتە، وە ئايا
خوشەويستتە کلۆلئە يان بەختەوەرەي وە رون بۆتەو خوشەويستتە ئەگەر ھاوسەرگيریە کەي
لەسەر ھيژو تواناپيک ھات ئەوا بەختەوەرەي وە ئەمەش لەسوودەکانی ھاوسەرگيری مەزن.وہ
ھەندەک سودی تيريشی ھەبە وەک:

۱- سەرىپە خۆ بوون.

۲- لیبورد ہی ژن و میړد.

۳- رابواردن و یشوو.

۴-مندالوون و زۆر بوونی وهچه.

۵- ھاۋكارى كردن لەسەر چاكەو ترسان لەخوا.

۶- لەگەل ھەندىك سوودى تر بۇ كۆمەلگا بەشپەھىيەكى گشتى.

خۆت تاقى بىكەرەۋە:

ئەۋدى دىت كۆمەللىك رىنماين پىتويستە لەسەر خۆت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى ئەگەر لەسەرى رىككەۋەتبوۋى ئەۋا نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى، ۋە ئەگەر ھاتوۋ لە ھەلېژىر دراۋەكەت را را بوويت نىشانەى (ھەندى جار) لەژىرى دابنى، ۋە ئەگەر رىكەۋەتوۋ نەبوۋى ئەۋا نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابنى.

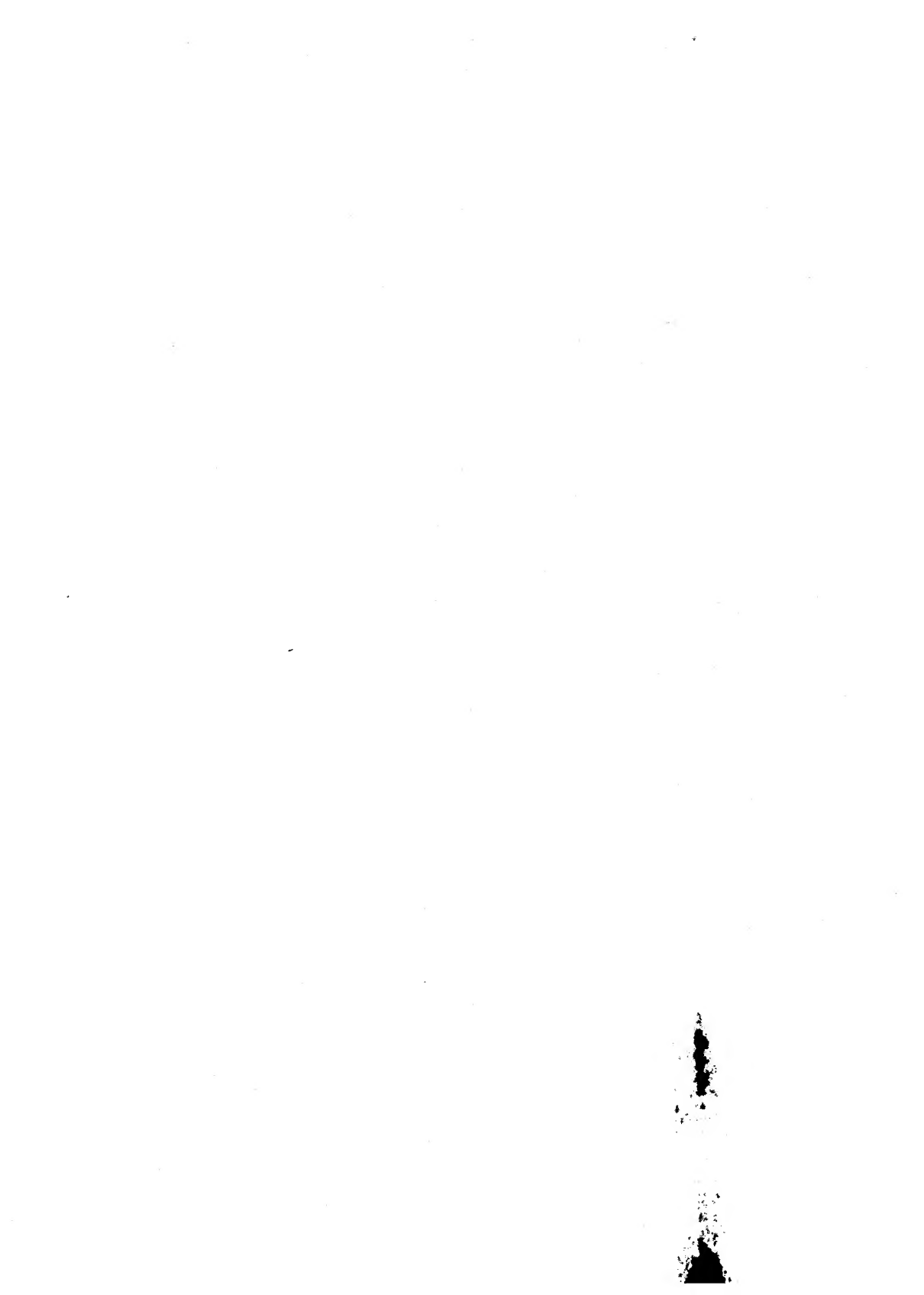
ز	رىنمايى	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	نامانچىكى جىگىر دادەنىم لەھەموو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋەكانى ژيانم.			
۲	كارە پىشەكەكانم لەژيان رىك دەخەم.			
۳	پىلاننىك دادەنىم بۇ رىكحستنى كاروبارەكانى ژيانم.			
۴	ھەست دەكەم من لە قۇناغەكانى ژيانم خۇش گوزەرانى ۋ سەرکەۋەتن بەدەيدەھىنم.			
۵	نامانچەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۶	تەيدەكۆشم بۇ زور كەردنى پىداۋىستىيەكانم بۇ ھاۋسەرگىرى.			
۷	سودەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۸	ھىۋادارم شانسم ھەبىت بە ئافرەتلىكى رىك و پىك.			

هه لسه نگاندن:

ئه گهر هاتوو هه لبه ژیر دراوه کهت به وه لامی (به لئی) بوو ئه وا دوو پله به ده دست ده هیئنی، وه
ئه گهر هاتوو هه لبه ژیر دراوه کهت به وه لامی (هه ندیک جار) بوو ئه وا یه ک پله به ده دست ده هیئنی،
وه ئه گهر هاتوو وه لامی هه لبه ژیر دراوه کهت (نه خیر) بیئت ئه وا هیچ شتیک به ده دست ناهییئت.
وه ده کریت خۆت هه لسه نگیتی وه ک ئه ممی خواره وه:

پله	جۆر
له سفر - ٤ پله	تۆ ئامانجه کانت باش جیگیر ناکمی، وه نازانی چۆن پیش ده کهوی له سه ر کاره گرنگه کان.
له ٨-٥ پله	تۆ له سه ر یه که مین ریگای به خته وه ریت له گه ل یه که م هه نگاو له ژیان هاوسه رگیری، پیویستت به زانیاری زیاتره
له ١٢-٨ پله	تۆ له سه ر ریگاده رویت، به لام هیشتا کۆسپ هه یه له قوناغی جیگیر کردنی ئامانجه کان له هاوسه رگیری.
له ١٦-١٢ پله	تۆشایانی ئه وه ی هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگای به ختیاری هاوسه رگیری وه پیویسته له سه ر به ده رده وام بیئت، وه گواستنه وه بۆ هه نگاویکی تر

به‌شی دووهم

هه‌لېژاردنی هاوسه‌رو ماوه‌ی خوازیښنی کردن

- خوښاماده‌کردن.

- ووریایی له‌م قوڼاغه‌دا به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ده‌یښی:

یه‌که‌م: هه‌لېژاردنی هاوبه‌شی ژیان.

دووهم: راستیتي له‌ماره‌کردن ئاهه‌نگه‌کانی بووک گواستنه‌وه و

دیارییه‌کان.

سی‌یه‌م: دووری له‌خزم له‌هه‌لېژاردنی هاوسه‌ر.

چوارهم: سوور بوون له‌سه‌ر په‌یوه‌ندی چاک له‌و ماوه‌یه‌دا که‌ پېچه‌وانه‌ی

شهرع نه‌بیت.

پینجه‌م: راشکاوی به‌هه‌مووشتیک بو‌لایه‌نی تر له‌و ماوه‌یه‌دا.

-گرییه‌ست

هه‌لوه‌سته‌یه‌ک له‌گه‌ل خود پېش ژن هینان.

-په‌یوه‌ندی نیوان گرییه‌ست وشه‌وی بووکیښی.

-په‌یوه‌ندی نیوان هه‌لېژاردن بو‌ئافره‌ت و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

-په‌یوه‌ندی نیوان هه‌لېژاردن بو‌پیاو و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

-پوخته.

-خوت تاقی بکه‌وه.

- خو ئاماده کردن :

ماوهی خوازیینی کردن ماوهیه کی گرنکه له سه ره تای ژیانیه هاوسه رگیری، وه سه ره تاو بنچینه که ی ده گهریته وه بۆ ئه و که سه ی که پیشتر ژیانیه هاوسه رگیری له سه ر بنیات ناوه، وه ماوهی خوازیینیش ماوهی یه کترناسین و ریککه وتن و نزیك بوونه وه یه، وه بۆ ئه وهی ئه و ماوهیه نیهت و مه به سستیکی باش پیک بیت بۆ به خته وه ری هاوسه ر گیری، وه دوور که وتنه وه به پی ی توانا له گیرو گرفته کان که بایه خدارن له ژیان.

- ووریایی له م قوناغه دا به خته وه ری به ده ست ده هیئی :

بۆ هه موو قوناغیک کاری گرنکه وه ئه رک و ووریایی هه یه پی ویسته گرنکیان پی بدریت هه ر که س ده یه ویته به خته وه ری له ژیانیدا به ده ست به یئی، وه له نامۆزگاریه گرنکه کان بۆ داهاوو له سه ر ئه م قوناغه ی خواره وه یه :

یه که م : هه ئبژاردنی هاویه شی ژیان :

خو ئاماده کردن بۆ ژیانیه هاوسه رگیری سه ره که وتوو ده ست پی ده کات له گه ل یه که مین هه نگاو، ئه ویش هه ئبژاردنی هاوسه ره، وه لیسه گه نچ خو ی ده بیئیتته وه له شله ژان و به ته نگه وه هاتن چونکه له به خته وه ری که راسته قینه ده ژیت، وه وا بیر ده کاته وه که ئه و له مالی هاوسه ریته، وه له خه یالی نوستن و دا لعه لیدان ده ژیت له گه ل کچه خه یالیه که ی، وه هه رده م وای به بیر دادیت زۆریک له و خاسیه تانه ی که ئومیده وازه هه بیته له وه ی که له گه لی دا ده بیئیتته وه، وه شپه زه یی رۆژانیکی زۆر به خه یال له گه لیدا ده ژیت، وه مانای جوانی راسته قینه نازانی، یان نازانیت به خته وه ری راسته قینه له کویدا ده بیته. وه هه ندیکی تر بیرو باوه ری وایه که به خته وه ری هاوسه رگیری له زۆری سامان دایه، وه به ده ست هیئانی سامان به ریگیه کی سانا

بەبى مەندۈر بۈيۈك ۋە ھىلاكى يان كۆشش كىرگەن لىيان، ۋە دەگەرەت بەدۋاى ئافرىقىي دەۋلەت مەندۈر چۈنكە ۋاپىر دەكەتەۋە كە ۋىيان لەگەل بەختەۋەرى ۋە دىلىيى ۋە دۈرۈۋىتىكى بىرقەدەر بەدەست دەھىتى. ۋە ھەندىكى تر كەۋا لەقۇۋلايى ھەستىيان دايە كەخمايەتى كىرگەن لەگەل خاۋەنى بىنەمالە ۋە چاھزادە ئەۋەى بىھۈى لەدۈنيادا بەدەست دەكەۋى، كەچى ئەۋ نازانى كەچ كارەساتىك خۈى شارۋەتەۋە ۋە دۈرۈۋىش چۈن خۈى پەنھان كىرۈۋە.

ۋە ئىستاپاش ئەۋ ھەمۈ ھەلۋىرەدراۋە جۈراۋ جۈرانە، كامەيە ھەلۋىرەدراۋى راست ۋە درۈست كەۋا ئەۋەى بىھۈىت لە بەختەۋەرى ھاسەر گىرى بەدەستى دەھىتىت؟ ئايا ھىچ بەلگەيەك لەسەر ئەمە ھەيە؟ پىغەمبەرى ئىسلام درۈدى خۈاى لى بىت لە ھەدىسىكى پىرۈز ئامۇزگاريمان دەكەت دەفەرمۈۋى: (تنكح المرأة لأربع: لِحِسْبِهَا وَمَالِهَا وَجَمَالِهَا وَدِينِهَا، فَاظْفَر بِذَاتِ الدِّينِ تَرِتِ يَدَاكَ) (رواه البخارى). (ئافرىتە داخۋازى دەكرىت لەبەر چۈر شت: بۆ ۋەچە خزاڭىيەكەى ۋە سامان ۋە دەۋلەت مەندىيەكەى، جۈانىيەكەى ۋە ئاينەكەى، جۈچىگى خۈت لەئاينەكە گىرگە دەستەكانت بەپىت ۋە نەركەت دەبى).

ۋەلىرەدا پىغەمبەر درۈدى خۈاى لەسەرى بۆمان رۈندەكەتەۋە ھەلۋىرەدنىكى تر زۆر لەگەنجان بە ئاگادىتىنىتەۋە، بىرىيە ھەلۋىرەدەن لەسەر بىچىنەى ئاين ۋە خۈرەۋىشت، ئەۋەش ئاراستەيە بۆ ئەۋ گەنجانەى كە بەدۋاى ھاسەردا دەگەرەت، ھەيە داۋادەكەت خاۋەنى مال ۋە سامان ۋە جۈان بىت، يان شتى تر، ۋەئان لەبىرەدەكەت، ۋە لەدۈرۈۋى ئەۋدا ئافرىقىي پەيۋەست بەبىرۈ باۋەرى ئاين دانىيە، كەۋا لە خۈاى گەرە دەترسىت لەكەتى سەۋدا كىرگەن لەگەل مىردەكەى ۋە تاكەكانى خىزانى ۋە زىيانان پى ناگەيەنىت، ۋە دەبىتە ھاسەرىكى چاك بۆى ۋە چاۋدىرى دەبىت لەكارە ساتەكانى ۋىيان.

ۋەعومەرى كورى خەتابىش رەزاي خۈاى لەسەرى دەفەرمۈۋىت: ئافرىتان سى جۈرن: ناسك، داۋىن پاك، مۇسلمانە، خانەۋادەكەى دادەمەزرىتى لە خۈاردەن ۋە گۈزەران، ۋىيان ۋە گۈزەران ديارناكات لەسەر خانەۋادەكەى، ۋە ھەندىك ئازۋوقەۋ خەزىنەن بۆ مىندال، ۋە سى

یه میان تووندوتیژو بهرق و کینهن وهک ئه سپی وان خوی گه وره ده یخاته گهردنی ئه وه بهنده یه ی که خوی ده یه ویت. وه بۆیه یه که مین ههنگاوی هاوسه رگری سه رکه وتوو بریتی یه له چۆنیه تی ده ستیشان کردنی هاوسه ری ژیان، که ههنگاویکی گرنکه له سه ره تای ریگا بۆ پیکهینانی مالتیکی ئارام، بۆیه پیویستی به له سه رخوی ههیه نهک په له کردن، وه وه رگرتنی کاتیکی پیویست بۆ بیرکردنه وه، وه ئه گهر بریارت دا خیزانیک و مالتیکی هاوسه ری تی به خته وه ره له گه ل شه ریکی ژیان ت پیک بهینیت بگه ری به دوای ئافره تیکی خوره وشت به رزو ئاقل و هیمن، ئه م زانیاریانه شت بۆ ته واو ده بیست له کاتی زانینی خوره وشتی بنه ماله که وه پوره کانی وه خوشکه کانی، زۆریه ی جار ده کریت خوره وشت وهک یهک بن له نیوان تاکه کانی یهک خیزان، به لام ناتوانی ئافره ته که بناسیت ئایا خراپه یان خوره وشتی باشه ته نها پاش هاوسه ری تی، وه له وانه شه ئافره تی خراپ نه بیست له وه ی که باسکراوه له فه لسه فه ی داوود: (ئافره تی خراپ وه کو توژی راوچی وایه کهس لی ی ده رباز ناوت ته نها ئه وه کهسه ی خوی لی رازی بیت).

به لام به نیسبه ت بۆ جوانی روخساری ده ره وه ی ئه مه شتیکی بنه ره تی نیه بۆ هاوسه رگری، یان زۆر سه ره کی نیه له به ده ست هیسانی به خته وه ری هاوسه رگری، وه سه رکه وتنی ژیان ی هاوسه رگری پشت نابه ستی ته نها به جوانی هاوسه ره که، له هه مووی باشتر ده ستیشان کردنی مام ناوه ندیهک له جوانی و سه لامه تی له نه خوشی و هه ر که موو کووریهک به پی ی توانا، وه سه لامه تی هه ر کوپ و ته گه ره یهک ببیته هۆی قه ده غه کردنی مندالبوون له دووایدا، بۆ زانین مندالبوون ده رامه تیکه له لایه ن خوی په روه دگاره وه ده یداته ئه وه کهسه ی که ئه وه بیه ویت. وه ئه وه ش که پیغه مبه رمان درودی خوی له سه ریبت که ئه نه س ریوایه تی کردوو ره ینمایان ده کات و ده فهرمویت: پیغه مبه ر درودی خوی له سه ریبت فهرمان ده کات به ژن هینان و شوو کردن، وه زۆر به توندی شوونه کردن ره ت ده کاته وه.

وه له بنچینه سه ره کهیه کانی هاوسه رگری سه رکه وتوو هه لبژاردنی ئافره تی خاوه ن ره سه نایه تی و بنه ماله یی و به خشنده بیت بۆ میرده که ی تاوه کو شانازی به سه ریانه کاو، خوی

بەگەۋرەتر لەۋ نەزانىت، يان غەيبى لى نەگىت بەۋ ھۆيە كە لە بنەمالەيەكى بەخشندە نيە،
 ۋە دەبىت لەتەمەنىش نىك بىت لى ي، باشترۋايە تەمەنى پىاۋ گەۋرەتربىت لەتەمەنى
 ئافرەتەكە لەنىۋان چۈر تا دەسال، ۋە پىۋىستە ئافرەتەكەش كارى ناۋمال باش بزانيت و
 دەست بلاۋو خۆش گۈزەران نەبىت، چۈنكە ئافرەتى خۆشگۈزەران ناچىتە مەتبەخ ۋە ھەلئاسى
 بەكارو بارى ناۋمال، لەۋانەيە گىرو گىرت روۋىدات لەكاتىكدا پىاۋەكە نەتوانىت خزمەتكار
 بەكرى بگىرت.

پىۋىستە پىاۋ پىداگىرى بىكات لەسەر دەست نىشانكردنى ئافرەتتىكى رۆشنېر
 لەزانستەكە ۋە لە رەۋشتەكە، ۋە نەزان ۋە كەم زان ھەلئاس ۋە كەۋتياں باش نايىت لەزۆرەي
 كارەكاندا، ۋە ناتوانىت مىندالەكانى ۋە كۈيەك پەروەردە بىكات، ۋە ناتوانىت يارمەتياں بدات
 لەكارۋانى ژيانى قوتابخانە ۋە رۆشنېريان، بەپىچەۋانەۋە ئەم خىزانە ناچىگىر ۋە ئىفلىچ دەبىت،
 چۈنكە لەسەر رىرەۋىكى نەزانانە ھۈكەم لەسەر كارو بارەكان دەكرىت، ۋە ئافرەتەكەش دەبىتە
 دۈژمنى پىاۋەكە مىندالەكان، ۋە ئافرەتتىكى ھىچ رۆشنېرىيەكى گىشتى ۋە تايىبەتى نەبىت لە
 چۆنىيەتى مامەلەكەردن لەگەل پىاۋەكە يان خەللىكى تر، ۋە ھەروەھا ھىچ سەلىقەيەكى نەبىت
 لەزانىنى تايىبەتەندىيەكانى مىندالەكان، ۋە چۆن تىيان دەگەيەنى ۋە كىشەكانيان بۇ چارەسەر
 دەكات؟

ۋە لەسەسەر داۋاكارىش پىۋىستە بەدۋاي ئافرەتتىكى بگەرىت رىز لەژيانى ھاۋسەرگىرى
 بىت، ۋە ناۋدەبرىت بەھاۋكارى ۋە لىبوردەيى ۋە رەزابون، ئەمەش لەنىشانەكانى بەختەۋەريە،
 ۋە بەختەۋەرى خىزانىش برىتىيە لە رازى بوۋنى قەدەرى خوداى مىھەربان بۇ بەندەكانى، ۋە
 لىبوردەبىت بەرامبەر ئەۋكەسەي لەژىردەستىدان، ۋە ئارام گرتىش لەسەر نەھامەتى.

تیبینیه کی گرنګ:

ئەوێ دەگەریت یان داوا دەکات بۆ هاوسەرگیری پێویسته بزانیته که دهستکهوتن له سه رهاوبه شی ژیا نیکی غونه یی له سه ر هه مووشتیک قورس و گرانه، هه یچ مرۆفیک نیه له هه موو بواره کان هاوتاو بی که موو کووری بیت جگه له پیغه مبه دروودی خوای له سه ریته، به لام هاوسەرگیری سه رکه و توو ئەو دیه که سوود و در بگریته له پیکگه یشتن و ریکه و تن له نیوان ژن و میژد، وه دادپه روهری له په یوه ندی هاوسه ریته، له وانه ش باش مامه له کردن، وه در خستنی خوشه ویستی له نیوان هه ردوولا.

نامۆزگاری:

با دوور کهوینه وه له سه ر هه لباردنی غونه یی، چه ندیک له گه نجان هه روا ده گهرین به دوای هاوسه ری غونه یی له هه مووشتیک تا کو ته مه نیان به سه ر ده چیت و ده چه نه ساله وه وه وا خوایان ده بیننه وه که ناتوانن بینه شایه نی ئەوێ هاو سه ر بدۆزنه وه، وه کاتیک ویستیان ده ست هه لگرن له هه ندیک سیفات ئەوکاته ی بۆی ده گه ران ئەجاره ده بینن ره تکرده وه که له لایه نی ترده و ده بیت، چونکه له گه ل چه نه ساله وه گو نجاو نایته بۆیان، وه له دواییدا دیاری بکه و خاوه ن چاکه به و پشت به خوا به سه ته و ده ستیشان بکه، وه بزانه مادام تۆ مه به ستت چاکه یه باش بزانی که خوای دلۆقان پشت و په نات ده بیت ورێ ی راستت پیشان ده دات.

دووهم: راستستییته له ماره کردنه کان و ناهه نگی بووک گواستنه وه کان و دیارییه کان:

داب و نه ریته بۆ ماوه کان له هاوسه رگیری و ماره کردنه کان و دیارییه کان یه کیکن له کاره کانی یارمه تیده ره له سه ر تیکچه ونی ژیا نی ژن و میژد له کاته کانی دواییدا به دیارده که وێ، یان هه ر نه بی له و کارانه یه که وا رووناکی به خته وه ری لیل ده کات، بارگرانی

کردنی سهر شانی پیاو به ماره کردنی له راده به دهرو ئاههنگی بووک گواستنه وهی هیلاک له نرخی تیچونی پاره ته نهها به که ساسی و خه م و ماندوو یون ده گهریته وه بۆ سهر ژیا نی ژن و میردایه تی، بۆیه ده بیته ماره کردن و ئاههنگ گیرانه که یه ک بگر نه وه وه له گه ل باری سهر شانی پیاو که گونجاوی، تاوه کو هیوور کردنه وهی دهروونی به ده ست ده هی نن، وه هۆشی پشوویک بدات، وه دلشی دلیاییت، تاوه کو پیشوازی ژیا نیکی به خته وه رانه بکات به فهر حنایی و هه وهس و ئارامی و ره زابوون.

وه ههروه ها ته مه شیان هاوشیویه له سهر تهو دیارییانه که له ئاههنگی بووک گواستنه وه و بۆنه کاندایه که له پیش و دوا ییدا ده کریت، وا پیویسته به گوێره ی داها تی پیاو که بیته، نه وهش له بهر ژه وهندی ئافره ته که دا نی یه که زۆر پیدابگیری و داوای شتی گرانبه هاو زیاتر له توانای پیاو که دا بیته که زروفه که ی بواری تهو شتانه ی تیا نه بیته، داوا کردنی شتی زیاتر سه ره تای ریگای ده رجونه له به خته وه ری خیزان که له دوا ییدا ده رده که ویت، چونکه هه لویستی نه ری نی ده نی شیته که له سه ره تای یه کتر ناسین.

مارهیی له ئیسلامدا:

مارهیی: بریتی یه له وهی که ده دریته ئافره ت بۆ سه رفرازی و پیکه وه ژیا ن له نیوانیا ن، وه بریاره کانی واجبه، خوا ی گه وره ده فره مووی: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً﴾. النساء: (۴))
نیوه مارهیی یه کان بده نه ئافره ته کان وه ک ریز لی ئان و بیرو یاوهر) وه پیغه مبه ردرودی خوا ی له سه ر بۆ ده فره موویت: (التمس ولو خاتما من حديد (رواه البخاری). (داوای مارهیی بکه ن ته گه ر ته لقه یه کیش بیته له ئاسن).

حوکمه کانی مارهی:

له حوکمه کانی مارهیی نه مانه ی خواره وهیه:

۱- وا باشتره له سهری سووک بکه ی یان که می بکه یته وه، بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربی ده فهرموویت: (أعظم النساء بركة أيسرهن: مئونه) رواه أحمد. (به ریترین ئافره تی پرخیڕ ئه و ئافره تیه ماره یی و داواکاریه که ی که مترو سانترییت).

۲- ناولینانه که ی داده نریت له گرێبه سته که دا.

۳- په له کردنه که ی داده نریت له گهل گرێبه ست، وه دواکه وتنه وه که ی راست ده کریتسه وه یان هه ندیکی دوا ده که ویت بۆ دوا یی.

سی یه م: دووری له خزمایه تی له هه لبژاردنی هاوسهر:

له رینماییه کانی ئیسلامی کارامه له هه لبژاردنی هاوسهر په سندرکردنی هاوسهری بیانی له سه ر ئافره تی خانه واده و خزمایه تی، سوور بوون له سه ر منداڵ بوون، وه ده سته به ری بۆ سه لامه تی به ده نی، هاوسهره که له نه خۆشیه کاریگهره کان و ناته واوی بۆ ماوه ییه کان، وه فراوانی بۆ بازنه ی یه کتر ناسین، وه زیاده بوونی په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان. وه بۆیه پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ربیت ئاگادارمان ده کاته وه له هاوسهرگیری کردن له گهل خزم و خۆش دا، وه له ئاگادارکردنه وه کانیشی ده فهرموویت: (لاتنکحوا القراة، فان الولد خلق ضاویاً)، و قوله (اغتربوا ولا تضوا). ده فهرموویت (ئافره تی خزم ماره مه که ن، چونکه منداڵه که به له رو لاوازی له دایک ده بی) وه ده فهرموویت (دوورکه ونه وه په نا مه به نه به ر ئه م کارانه وه منداڵه کانتان که م ئه ندام و له رو لاواز مه که ن).

وه زانستی بۆ ماوه یی نوێ سه لماندویه تی که ژن هینان له ناو خزم و که س کۆرپه له لاواز ده رده چیت له بواری له ش و لار، وه له بواری زیره کیش، منداڵه کان خاسیه تی زگماکییه کی نه ویستراوی بۆ ماوه یی ده بن وه نه ریته کۆمه لایه تیه کانیش ناپه سه ند ده بن، وه نه وه که

كەتۈشى پىداۋىستى تايىپەتى پۈكۈكۈ دەپ. ئەو راستىيەش پىغەمبەرى ئىسلام درودى خۋاى لەسەرىيىت لەۋەتەى چۈرەدە سەدە پىش ئەۋەى زانست بىت بىرىرى لەسەر داۋەو راستىيەكانىش بەچاۋ دەبىنرەن. ۋە ئەۋەش موعجىزەيەكە بۆ پىغەمبەرى مەزغان درودى خۋاى لەسەرىيىت كە دەخىتە سەر موعجىزە نايابەكانى ترو تاقتى كىرنەۋە راستگۈيەكانى، كەچى تاكو ئىستاش زانست بەدۋايدا دەگەرە، ۋە پىغەمبەرى خودا راست دەفەرمىۋى ۋە بە ئارەزوۋى خۋى ھىچ ئاخاۋتەنەك ناك.

تېببىيەكى گىرەگ:

تېببىيەكىم لەبەر دەستدايە بەھۋى لىكۈلەنەۋە ۋە كۈلنەدانم دەربارەى كۈمەلگا، زۆر بەى ئەو گىرەگىرەتەنەى لەنەۋان ۋەن ومىرد روودەدەن بە ھۋى داخۋازى خزمەكانەۋەيە، ۋە ۋا چاۋەروان دەكرى مامەلەكەن بە شىۋازىك بىت ۋە كارەساتەكانىش بەشىۋازىكى تىبىت، ۋە ھەندىكى تر لە كىشەكان دەروۋىن ۋەك شەرم كىرن، ۋە ھەندى جار ئەم كارە دەگاتە كۈسپ لەئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى، ۋە زۆرىك لە كىشەكانى كۈمەلەيەتى ۋە دەروۋى تر. بۆيە ۋاباشترە دەست نىشان كىرنى ھاۋسەر لە دەروەى سنورى خىزانەۋەبىت، تاۋەكو دەروۋغان روۋن بىتەۋە لەم جۆرە كىشانەى بەدۋايدا دىن.

چۈرەم: سۈر بۈۋن لەسەر پەيۋەندى چاك لەۋ ماۋەيەدا كە پىچەۋانى شەرىع نەبىت:

پىۋىستە ھەموو داۋاكارىيەك لە سەر ھاۋسەرگىرى بزانىت كەئەو پىرۋەيە پىرۋەى ژيانە، ئەگەر ھاتتو ۋەستاۋ بىت لەسەر خۋشەۋىستى ۋە بەزەيى ۋە لىك نىزىك بۈۋنەۋە بەمەر جىك دەرنەچىت لەسنورى شەرىع ئەمە دەبىتە كۈلەگەى بەختەۋەرى لە داھاتودا، چۈنكە ھەرشىتىك لەسەر راستى بنىيات بنرىت ھەر بەراستىش دەمىنەتەۋە بەپشتىۋانى خۋاى گەرە. ۋە پىش گىرەستى شەرىع ئافىرەتەكە بە بىيانى دادەرنىت لەلەى داۋاكار، ۋە بۆيە ناپىت لەگەلى بىت ۋە

بەئارەزوۋانە دەستى لىبدرىت و نەماچ كىردىش، ۋە ناشىيت سەيرى بىكرىت تەنھا روخسارى ۋە ھەردو دەستى لە بەدەنى ئافرەتەكە، ۋە نايىت بەتەنھا لەگەلى دايىت، يان ھەر شتىك لەو جۆرانە، جگە لەو ھى كۆمەلگا يەكترى ناسىۋە لەم رۆژانەدا، بۆيە ئاگادار بە بۆ داۋاكارو داۋاكارو ھەلنە خلىسكىن بەرەو زىنا، چونكە ئەگەر سەرى شۆر كىرد بۆ ئەم كارانە ئەوا ئازارو شەرمەزارى دەيگاتى زياتر لەو ھى پياۋ دەيگاتى، باشترە لەو گوناحە گەۋرەيەى كچەكەو كۆرەكە لەلای خۋاى گەۋرە، چونكە ئەگەر كچەكە رازى بوو پىۋىستى كۆرەكەى بەجى گەيانە، ئەوا گالتەى پى دەكات زۆر جارىش بەرەلای دەكات و ۋە ك ئەۋەى ھىچ نەبوۋە.

بۆيە شەرىعەتى ئىسلام جىاۋازى دانائە لەنىۋان داخۋازى و ھاۋسەرگىرى جىاۋازىيەكى روۋنىش، چونكە داخۋازى مەرج نىيە ھاۋسەرگىرى لى بىكەۋىتەۋە لە ئافرەتەكى دىيارى كراۋ، بەلام ھاۋسەرگىرى بەلگە نامەيەكى باۋەر پى كراۋ. بەلگە نامەيەكى توۋندو تۆلە، سنورەكان و مەرجەكان ۋە مافەكان و باسەكانى تىدا دىيارى كراۋ.

قورئانى پىرۆز لەسەر دوۋفەرمان گۈۋەر دەكات ۋە دەربارەى ئەۋ ئافرەتەنى پىاۋە كانىان مردوۋن دەفەرموۋى: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَدْرُكُوهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَأْوَءُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ البقرە: ۲۳۵.

ۋاتە: (ھىچ گوناھىكتان لەسەر نىيە لەۋەى بەناراستەۋخۋ خۋازىيىنى ژنانى مىرد مردوۋ بىكەن، كەھىشتا ماۋەى دىيارىكراۋيان تەۋاۋ نەبوۋە دروست نىيە شوۋىكەنەۋە، ياخۇد لە دلى خۆتاندا بىريارى خۋازىيىنتان دايىت، خۋاى گەۋرە بەراستى زانىۋىيەتى كە ئىۋە لەمەۋدۋا ناۋيان دەبەن و باسيان دەكەن، بەلام نەكەن بەنھىتى بەلئىنيان لى ۋەرىگىرن، مەگەر بەشىۋازى گوشتارىكى چاك و دروست و باۋ نەيىت، نەكەن بىريارى تەۋاۋ مارە بىرنيان بدەن ھەتا ماۋەى دىيارىكراۋ تەۋاۋ نەيىت).

ۋە داخۋازىش ھەرچەندە پرو پاگەندەى دەربارەى بىكرىت ھىشتا نايىتە ھۆى دلىابوۋن و

جیگیربوونی کار ده که، وه داواکاریش هیچ مافیکی له سهرا داخوازیه بۆی نه نجام بدات، ته نهها دهست به سهرا داگرتنی داخوازیه که بۆ نه وهی ئاگاداریکا ته وه که هیچ داواکارینک داوا ی پیشکesh نه کات. نه وهی گرنگه له م داخوازیانه له لای داواکار تا وه کوو هاوسه رگریه که ته واو دهییت، وه نه وهی ئافره تیش ناگوازیته وه بۆ باز نهی هاوسه رگری ته نهها به گریه سستیکی شه رعی دروست، وه کو کۆله گی بنه ره تیش له گریه ست بریتی یه له وه لام دانه وهو رازی بوون، وه لام دانه وه و رازی بوونیش ده برینیکی ده سه لات پیدراو و زانراوه له یاسا و شه رع دا.

وه نه گه ر نه و گریه سه ته به وه لام دانه وهو رازی بوون نه ها ته دی، وه هاوسه رگریش نه یاسایی وه نه شه رعی وه نه ریپیدراو ناییت، وه داخوازیش به بیانی ده مینیته وه ناییت له گه ل داواکار به ته نه یاییت، وه ناییت سه فه ریشی له گه ل بکات به بی که سیکی نزیکی وه ک باوک یان برا، وه له و بریاره زانراوه شه رعیه ی که هیه نه گه ر داواکار گریه سه ته که هه لبه وشینیته وه به بی نه وهی بچیته لای پیویسته له سه ری نیوهی ماره یی یه که ی بدات، خوا ی گه و ره ده فه رموویت: ﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ الزَّكَاحِ﴾. البقره: ۲۳۷. واته: (نه گه ر ئیوه ئافره ته کانتان ته لاق دا پیش نه وهی بچه لایان له کاتی کدا نه و ماره یی یه ی له گریه سه ته که دا بۆ نه وانتان دانا بوو پیویسته له سه رتان نیوهی ماره ییه که بدهن به ئافره ته که مه گه ر لیتان خو شبن یان نه و که سه ی گریه سه تی ماره ییه که ی به ده سه ته لیتان خو شبی). به لام نه گه ر داواکار ده ستگیرانه که ی به جی هیشت پاشا وه یه ک که م یان زور هیچی له سه ر پیویست ناییت ته نهها نه وهی خوره وشت و داب و نه ریته کان له لۆمه و سه رزه نیشت واجبی ده کات، نه وه ش چۆن ده ییت حاله ته که ش ئاوا یه نه وهی ناشکرا ده کریت بۆ خوازیینی کار ناشکراش ده کریت بۆ به لینه ده ره که وه ک و یه ک.

نامۇزگارى بۇ كىچ:

ورىابە لەو گەنجەنى گالتەت پى دەكەن لە قۇناغى داخۋازى، بەپى ى توانا ھەول دىدات بىچىتەمالان و چىرۆكەكانى خۇشەويستى و ھەز لىكردن بھۇنىتەۋەو بىخاتە سەرمانەۋەى ژيانى خۇى، ۋەبىكاتە گۇرانى لەگەل ھاورىيەكانى، ۋە كۆشش دەكات بۇ ئەۋەى شانازى پىۋە بكات لە نىۋان دۆست و دوژمنانى، ئەمەش زۆر ناخايەنى و بەجى ى دەھىلى و دەچىتەلاى ئافرىدەتتىكى تر، چونكە ھىچ زەرەر ناكات تەنھا چەند دىارىيەكى سادەنە نەبىت، لەبەر ئەۋەى ئافرىدە تەنازول ناكات بۇ گەنج ھەتا ئەگەر ھاتو دەستگىرانىشى بىت لەھىچ شتىك ۋەئەو مولچكى مىردەكەيەتى لە دا ھاتوودا، تاكو ھاوسەر گىرىيەكە بەدى دىت و ئاشكرادەبىت لەناو خەلک، ۋە بۇ ئەۋەى بزانىت ھەلە بەيەك جار روونادات، بەلام دەكرىت بەچەند ھەنگاۋىكى يەك لەدۋاى يەك رووبدات، ھەروەھا بەپىشەكى و ئاسانكارىيەكان دەست پىناكات كەوا لەدۋايدا بۇى دەبىتتە پەشىمانى ۋەمبارى كە ھەرگىز كۆتايى نايەت.

پىنچەم: راشكاۋى بەھەموو شتىك لەوماۋەيەدا بۇ لايەنەكەى دىكە:

ھەموو لايەك سوۋرە لەسەر ئەۋەى قسە لەگەل لايەنى تىرىكات ئەۋەى لەژيانىدا ھەيە لە مە بەستەكان، يان شارەزايىيەكەى، يانزىرەكەيەكەى، يان ھەلۋىستى، تاۋەكو خۇشەويستى لەنىۋانىان تەۋاۋ دەبىت، ۋە ھەموولايەنىك يەكترناسىن لەگەل لايەنەكەى تر دەكات، ۋە زانىبارى روون لەنىۋانىان دەبىت يارمەتپان دەدات بۇ چارەسەر كىشەكان ئەگەر سەرى ھەلدا، ۋە مەسۋگەر كىشەكانى خۇپاراستن بۇيان لەھەر مەملەنىيەك. ۋە لەكاتى راشكاۋىدا ھەردوولايەن پىداگىرى لەسەر ئەمانە دەكەن:

۱- ھەر لايەنىك بۇ ئەۋەى تر گرنگىر تايىبەتەندى خۇى روون بىكاتەۋە.

۲- ھەر يەككىك لەۋان پىۋىستە ئەۋەى شتى خۇشى دەۋىت يان رقى لى يەتى بۇ ئەۋەى تر

روون بکاته وه.

۳- هه لایه نیتک بۆ ئه ویتێر شاره زایی خۆی روون بکاته وه.

۴- هه لایه نیتک بۆ ئه ویتێر تێر ناته وای و که موو کوری خۆی روون بکاته وه، داوای لێ بکات یارمهتی بدات بۆ ده ربازبوون لێ.

گریه ست:

رێکه و تن له سه ره هاو سه ره گیری فه ره مانیکی دله که سه لێ ی ده ره ناچیت، و اجبه به ناخاوتن ئاماره به وه لām دانه وه و رازی بوون بدهیت، یان وه که ده لێن به شیوازی گریه ست: (خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ره کتایی خوا که قورئانه، وه له سه ره ریبازو سوننه تی پیغه مبه ری خودا)، وه له سه ره ئه وه ماره یی یه ی که دانراوه له نیوانمان، وه میرده که ش ده لێ: داخوازیه که م قبول کرد).

مه ره جه کانی وه لām دانه وه و رازی بوون:

۱- تایبه ته ندی به لێن به سته کان (نابیت شیت یان بچوک بن).

۲- یه کبونی کۆره که، نابیت هیچ نیوانیتک هه بیته له به یینی ده سته واژه ی وه لām دانه وه و رازیبوون به نیوانی کات یان ناخافتن.

۳- وه لām دانه وه و رازی بوون جیاوازی نا کریت ته نها ئه گه ره جیاوازیه که باشتربیت، وه که وه کیلی ژنه که ده لیت: خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ره ماره یی به ره که ی (....) وه میرده که ش ده لیت: داخوازیه قبول کرد له سه ره ماره یی به ره که ی (....).

۴- ده بیته هه موو به لێن به سته کان گوێیان له یه کتر بیت.

مه‌رجه‌کانی ته‌ندروستی گریه‌سته‌که:

۱-حه‌لالی ئافره‌ته‌که، ناییت له‌سه‌ری قه‌ده‌غه بکریت به‌هۆی بنه‌ماله یان شیردان یان ژن و ژن خوازی.

۲-راسپێردراو(وه‌لی) که باوکی کچه‌که‌یه یان خزمه‌کانی باوکی یان سه‌رپه‌رشتیاره‌که‌ی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر درودی خوای له‌سه‌ربێ دده‌فرمویت:(لانکاح الا بولي) رواه الترمذی. (ماردی دروست بییه ته‌نها راسپێردراویک نه‌بیّت). وه‌ئیمامی عومهر دده‌فرمویت:(ژن ماره‌مه‌که‌ن ته‌نها به‌مۆله‌ت وهرگرتن به‌راسپێردراوه‌که‌ی، یان خاوه‌ن رایه‌ک له‌ خزمه‌که‌ی یان گه‌وره‌یه‌کی نه‌ه‌).

مه‌رجه‌کانی راسپێردراو:

۱-ده‌بیّت راسپێردراوه‌که یه‌کیک بیّت له‌خزمه‌کانی، وه‌ده‌بیّت نیریبیّت، پیگه‌یشته‌وییّت، سه‌ر به‌خۆبیّت، به‌هیزو توانابیّت.

۲-راسپێردراوه‌که مۆله‌تی لی وهرده‌گیری له‌ داخوازی کردن له‌هه‌ر که‌سیک ییه‌وی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵدابکات ته‌گه‌ر داخوازی کاره‌که کچ بیّت، وه‌ داوای فه‌رمانی لی ده‌کریّت ته‌گه‌ر بیوه ژن بیّت.

۳-بانگه‌یشتی راسپێردراوی نزیك ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی یه‌کیکی نزیکتر له‌نه‌ه‌و، وه‌ بانگه‌یشتی راسپێردراوی برای باوک ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی برایه‌ک ته‌گه‌ر هه‌بییّت.

دوو شایه‌تده‌ر:

۱-ده‌بیّت دووکه‌س یان زیاتر بیّت.

۲-ده‌بیّت دادپه‌روه‌ربن، راست بن به‌دورکه‌وته‌نه‌وه له‌گونا‌هه‌گه‌وره‌کان، واز بیّنن له‌شته زۆر بچوکه‌کان.

لێهاتوویی میردهکه بۆ ژنهکه له ناین دا:

دهبی سه ره به ست بن وه خاوهنی خوره وشت و ئاین و دهستپاک بن، وه پیغه مبه رد رودی خوا ی له سه ری پت دهفه و ویت: (اذا أتاكم من ترضون دینه و خلقه فزوجوه....). (ئه گهر یه کیك هات بۆ داوا کردنی کچه کانتان ئه گهر له ناین و خوره و شته که ی رازی بوون بیده نی). ره سه نایه تی له گری به ستی هاو سه رگری ئه وه ی ده بی پت په یوه ست بی پت پییه وه ته نها له هه ندیک له وه حاله تانه ی خواره وه.

- ۱- پاش گری به ست که ئه گهر به دیار که وت پیا وه که هه له خه له تابوو به ئافره ته که یان به پیچه وان وه، (مونه یه کیکیان نه زۆک بی ت وه لایه نی دیکه ئه و راستیه یان نه زانی بی).
- ۲- ئه گهر یه کیك له کور و کچه که نات ه واوی سه کی هه بی پت ئه و ده توان ری ت گری به ست که هه له بو ه شی ندر ی ته وه بۆ مونه: نه خو شی ه کان (شی تی، به له کی) وه نات ه واوی ه کان (کو ی ری، که ری).

په یوه ندی نیوان گری به ست و شه وی بوو کی نی:

دروست بونی ژیا نی هاو سه رگری به خته وه ری شتیك نیه ته نها چه ند قۆ ناغ یك و هه نگا وی که، وه ئه و قۆ ناغا نه ش پیویسته بۆ ئه و که سه ی ده یه و ی ت ژیا نی له سه ر راستی و به خته وه ری دا بی ت پیویسته چالا کی هه موو قۆ ناغ و ئه ر که کا نی بزانی ت، وه له و چالا کیه گرنگا نه ش بریتی یه له وه لامدانه وه ی ئه و پر سیا ره:

په یوه ندی چۆن ده بی ت له ما وه ی نیوان گری به ست و شه وی په ر ده؟

پیویسته هه ردوو داوا کرا و داوا کار له سه ر هاو سه رگری بزانی ت ئه و په یوه ندیه به په یوه ندی قۆ ناغی داخوازی ده چی ت، به پیی شه ر ئه گهر بۆ پیا وه که گونجا ده توانی له گه ن خیزانه که ی هه ر شتیك بکات ته نانه ت جووت بوو نی ش، به لام به م شی وه یه نامۆزگاری نا که م، به لام له مه یان پیا وه که ده بی ت خۆ ی به دوور بگری ت، چونکه ئه گهر می ر ده که پیش شه وی په ر ده

له گهل ھاوسه ره که ی جووت بوو، چونکه پاشان نه گهر ته لاقي دا نهوا ژنه که هه قی خوښه تی
ماره بیه که به ته وای وهر بگریته به بی کهم و کووری، به لام نه گهر ته لاقي دا به بی جووت بوون
یان به بی نه وای به ته نیایی له گه لی هه لسوکه وتی کرد بیته، نهوا کچه که هه موو ماردی
ناکه ویت ته نه نیوه نه بیته، به لام نه گهر به رده وام له گهل ھاوسه ره که ی له گفت و گوو
په یوه ندی دایته له نیوان گریبه ست و شهوی بوکی نی، نهوه شهوی په رده نهو خوښه تاییه تیه و
له زهت و شیرینی نامی نی، هه تا کو هه ول ددهات که هه ر شهویک له شه وده کانی ناسایی
رابردوی بیته باشتین شهو له ژیانی هه موو ژن و میړدیک وه ده کریت هه رده و ھاوسه ره که
له قوناغی گریبه ست که زیاتر له یه کتر نزیك بینه وه، وه به باشی یه کتر بناسن، چونکه بۆ
هه یه ده ستیان به یه ککه وای و به شه رعی لیک نزیك بینه وه، به لام له گهل سوور بوون له سه ر
سه ر پیچی نه کردن زیاتر له هه قی خوت، له گهل نه وده شه رعی ری ی پیداوه، به لام داب و
نهریت و یاسا نه مه رده ده کاته وه، وه داب و نه ریتیش نه وده که خه لک ده زانن، نه ویش
جووت بوونه له نیوان هه رده و ھاوسه ره که ته نه پاش نا هه نگی بووک گوازته وه و شهوی
بوکی نی تا وه کو خوښه که ته واد ده بیته، وه هه موو شتیک ده بیته رووناکی و رییشان دان،
وه هیچ له هه لویست و کاره سات روونادات له گهل لیل کردنی پووختی به خته ودری ھاوسه رگری
له دا هاتوودا یان روو خاندنی نهو ژیا نه پیش بنیاتنانی، یان رو خاندنی کی شه و گپرو گرفت
له وانه یه بیته هویه ک بۆ که ساسی و نه گبه تی له په یوه ندی ھاوسه رایه تی له دا هاتوودا.

هه لویسته یه ک له گهل خوت دا پیش ھاوسه رگری:

نهو بانگه وازه بۆ هه موو ژن و میړدیکه پیش ھاوسه رگری، پیویسته وه لامی نه م
پرسیارانه بده نه وه وه به سه ریدا سه رکه ون له نیوان تاندا.

-ئاواته خوازت چیه له دواروژت؟ وه تاما نجت چی یه له ژیا نته؟

-مه به ست چیه له تیگه یشتنی ھاوسه رگری، نایامنداله، یان سه فه رکردن و رابو واردن،

یان چیتر؟

- ئەو خاسىيەتەنە چىن كە ھەزدەكەي لە ھاۋبەشى ژيانندا بېيىنىت؟؟
- ئايا بەپىۋىستى دەزانى لەيەكەم سالى ھاۋسەرگىرى تان مىندالتان بېيت؟
- ئايا يارمەتى دەر دەبىت لەھەر كېشەيەكى تەندروستى، يان ناتەۋاۋى زگماكى؟
- ئايا تۆ كۆمەلەيەتى؟ ۋە كېن ھاۋرىكانت؟
- پەيۋەندىت چۆنە بەدايك ۋە باۋكت؟(براكانت، خوشكەكانت، دۆستەكانت).
- كاتى بەتالت بەچى بەسەر دەبەيت؟ ئايا ئاۋات چىيە؟ ھەتا چەند پابەندى بەنايىن؟
- ئايا چالاكى چاكە خۋازى ۋە خۆبەخشىنت تياھەيە؟
- رات چىيە ئەگە دايكم يان دايكت دەستى خستە ناۋ كارو بارى تاييەتىمان؟
- كېن ئەۋانەي رېگايان پى دەدەيت بېنەناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت؟
- كېن ئەۋانەي رېگايان پى دەدەيت بېنە ناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت يان نامادەبۈونت؟
- پەرۋزە ھاۋبەشەكانان چىن؟
- باشترىن كاتى پشۋوت چىيە كەلەبەر دەستدەبىت؟
- ئىستا چاۋگەي بژىۋىت چىيە؟
- چۆن روۋبەروى كېشەكانان دەبېنەۋە لە دۋارۋژدا؟

په یوه ندى نیوان هه لېژاردن بۆ خیزان وه به خته وه ری هاوسه رگیری:

ئایا ده زانی ته نجامه کانی هه لېژاردن بۆ هاوسه ره له سه ره به خته وه ری هاوسه رگیری چیه؟ ته وه خشته ی خواره وه په یوه ندى هه لېژاردنی میرد بۆ هاوسه ره که ی ژيانی دواروژ وه به خته وه ری هاوسه رگیری روون ده کاته وه:

ز	په یوه ری هه لېژاردن	کار یگه ری له سه ره به خته وه ری هاوسه رگیری
١	ته نه ا جوانی نافره ت	ئه گه ره ده ستنیشان کردنی هاوسه ره ته نه ا له سه ره بنچینه ی جوانی ته واو بیته به بی گرنگی دان به ئاین و ره وشت، ته وا ژیانیک ی دواروژی ده گۆریت له توشبوونی میرد که به وه حاله ی ترسیکی توند له سه ره ژنه که ی که له ماوه ی تییه کانی مه یدانی و گه ره ا به رچاومان که وت. وه په رۆشی راده به ده ره له ره فتاره کانیدا، وه زۆر به ی جار پیش ماوه یه که په یوه ندى که ده گۆریت بۆ که مه تر خه می، یان به هۆی ته وه ی لیراهاتنی پیاوه که له سه ره که یف و رابواردنی له گه لیدا، وه ئه مه ش زۆر جار انا رووده دات، یان کاتیك ته مه ن هیرشی بۆ ده هیئتی یان کار یگه ری مندالبوون له سه ره جوانیه که ی، وه لیږده ا نافره ته که سامانه که ی وون ده کات، وه ته وه ش ده بیته سه ره تای داروو خانی ژيانی هاوسه ری هتی وه به خته وه ری ده گۆریت بۆ خه م و په ژاره یه کی توند.
٢	نافره تیکی خاوه ن سامانیکی زۆر له پیاوه که به رزترییت	پاره و سامان هۆکاریکه بۆ ژیان نه ک بۆ ئامانج، به لام ئه گه ره گه ره ا گۆرا به ره و سامان بۆ ئامانج ته وا پیاوه که هه ولده دات له ماوه ی گه رانی به دوا ی هاوسه ریکی خاوه ن پاره یه کی زۆر، له پاره زیاتر هیچی تری نه بیته، ته و کاته بیگومان جوانی له بیر ده چیته یان هه ره هیچ نه بیته ریژه یه که له جوانی، وه کاتیك چاوی

ز	پيروهه ئېزاردن	كارىگهري له سه به خته وهري هاوسه رگيري
		<p>پيگهوت ههستي به شادي و دلارامي و ره زابوون كرد، بى گومان چاره سهري نه وه ده كات چى له ره وشتى دا هه بيت له رهفتاره نابه جى يه كانى پاش هاوسه رگيري، نه مانه هه مووى خو به خت كردن و به خشينه بۆ پاره كهى... وه ئايا نه نجامه كانى چى ده بيت؟ پاش ماوهيه كى زۆر دوورنا ژيان ده گوريت بۆ موته كه، له بهر نه وهى ئافرده ته كهش هه ولده دا نه وه زعهى تيايه تى به بير خۆى بي نيته وه چون رازى بوو به و پياوه كه هيج شتيكى نيه، كه نه و دروستى كرد، وه هه ره نه و يش ده سه لاتي به سه ردا هه بوو، وه نه گهر تواناي هه بوو ريزى لى بگريت و زال بيت به سه ر نه وه خه مهى كه ته لاق به دو ايده خويده ده هينييت، به لام نه گهر سوور بيت له سه ر گه يشتن بۆ به ديه يناني نامانجه كهى نه و نارام ده گريت له گه ليدا بۆ كاتيكي ناسك هه تا نه وهى دهيه وي به ده ستى بكه ويت له هه ر فيلنيك له ژيانتيكى دوور له به خته وهري و دلنيابي، وه پاشان به پارهى ئافرده ته كه ده گهر يت به دواى ئافرده تيكي تر بۆ نه وهى له گه ل ئافرده ته كهى ترى نه به خته وهريه بدوزيته وه كه ماوهيه كى زۆره لى وون بووه.</p>
۳	ئافره تيكي خاوهن وه چا خزاده و بنه ماله	<p>جوړتيكى تر هيه له پياوان، باوه ريان وايه كه به خته وهري راسته قينه به ده ست ديت پتويسته له گه ل خاوهن بنه ماله و ره سه نايه تى بگريت، له بيرى چوه كه هه ستى راسته قينه به بنه ماله نه وهيه هه ست كردنه به خودى خۆى و ريزگر تنه كهى،</p>

كارىگەرى لەسەر بەختە وەرى ھاوسەرگىرى	پىۋەرى ھەلبۇزاردن	ز
<p>وہ ناچار دہ کریت ریسی لى بگيريت، بەلام ئەگەر ژيانى ھاوسەرگىرى دروست يىت لەسەر ئەو ھەلبۇزاردن، لەبەر ئەو دى دەست نیشان کردنى ئافرەت لەسەر بنەمالەيى و رەسەنايەتى بەچاوخساندن لە پىۋەرەكانى ھەلبۇزاردنى تردا، ژيان دەگۆریت بۆ خەفەت و نارەحەتى و خەمبارى لەدواروژدا، بۆ نىشتەجى بوونىش ھىچ شانسىكى نابىت، وەزۆر جارن بەلىك جىابوونەوہ كۆتايى دىت، يان دەگۆریت بۆ بازنى مىلمانى، يان پىاوہ كە ھەموو ماناي كەرامەت و پىاوہەتى لەدەست دەدات، وە وەك پاشكۆيەك بۆ بنەمالە لەژىر ناوئىشانى كەلك و سوودوہەرگرتن تەنھا بۆ ئەو ژيان بەسەر دەبات، وە ئەمەش ھىچ شتىك نىہ تەنھا چەند روژىك ژيان و ساتىك بەختە وەرى تىانييە.</p>		
<p>جۆرىكى تر لە پىاوان ھەن ھەموو ئەو پىۋەرەرانەى رابردو دادرەنى بۆ دواروژى، وە دەيەوئىت خىزانەكەى ھەموو پىۋەرەرىكى خىرو جوانى و سامانو وەجاخزادەيى و بنەمالەيى تىدایىت، بەلام رەوشت و ئاين لەبىر دەكات، بەبيانوى ئەو دى رابردو بەختە وەرى دەكات، بەلام كەسى تىگەيشتو زرنىگ ئەو دى دەگەریت بەدوای ھاوسەرى دواروژى لە رەوشتىكى باش، وە دەگاتە ئاينىكى دروست، لەو حالەتەدا دەست پىشخەرى وە وازھىنان لەھەندىك جوانى دەكات وە دوایى بۆى دەخرىتەوہ سەر شانسى دەيىت لە ئاين دا، بەلام ئەگەر گونجا بۆ ئەو ئاينە كەوا ھەموو پىۋەرەكانى تى تىدایە ئەو زەرەرى نىہ، بەلام</p>	<p>ئافرەتىكى خاوەن رەوشت و ئاين</p>	<p>۴</p>

کاریگه‌ری له سه‌ر به خته وه‌ری هاوسه‌رگیری	پێوه‌ری هه‌ڵبژاردن	ز
<p>چاکه زیاتر ده‌بی‌ت، وه هه‌روه‌ها په‌شیمانی چی ده‌که‌ی بۆ ژێانی که‌سی‌ک که سووره له‌سه‌ر ئه‌و هه‌ڵبژاردنه‌؟ ئه‌و بۆ‌چون و گه‌رانه‌ جی‌گی‌ری کرد که‌پیش‌بینی ده‌کریت له‌ داها‌توودا بۆ ئه‌و ژیا‌نه به‌خته‌وه‌ری و شادی و رازی بوون و دلا‌رمی و خۆشه‌ویستی و به‌زه‌یی پیا‌هاته‌نه‌وه، ئه‌وه‌یه که هه‌موو مرۆ‌قی‌کی ئا‌قل‌مه‌ند به‌دوا‌یدا ده‌گه‌ری، وه هه‌موو پیا‌وی‌ک ده‌زانی که ژیا‌ن په‌ریه‌تی له‌ئه‌رك و گرانی و به‌رزو نزمی ریزه‌کانی لی‌خن نا‌کات، به‌لام گرنگ‌ترین شت که‌زال بێ‌ت به‌سه‌ر ئه‌م به‌رزی و نزمیا‌نه بریتی یه له‌ ئا‌فره‌تی‌کی خا‌وه‌ن ره‌وشت و ئای‌ن. وه هه‌روه‌ها ژیا‌نی به‌خته‌وه‌ری به‌رده‌وام ده‌بی‌ت، وه مانه‌وه‌ی ئه‌و ئا‌فره‌ته‌ تاکو‌تایی ژیا‌ن به‌رده‌وام ده‌بی‌ت، به‌لام ئه‌گه‌ر جوا‌نیه‌که که‌م بێ‌ت و ره‌وشته‌که زۆر بێ‌ت، وه ئه‌گه‌ر سا‌مانیش له‌کیس چوو ئه‌م سه‌برو ئا‌رامی ده‌دۆ‌زیت‌ه‌وه له‌ دوا‌روژدا. وه هه‌روه‌ها ژیا‌نی هاوسه‌رگیریه‌تی به‌خته‌وه‌ر به‌رده‌وام ده‌بی‌ت به‌فه‌رمانی خودای دلۆ‌قان تا‌وه‌کو راستیا‌ن بۆ ده‌ر ده‌که‌ویت.</p>		

په یوه ندی نیوان هه لېژاردن بۆ میرد وه به خته وه ربوونی هاوسهر گیری:

ئایا کچه که ده زانی دهستیشان کردنی له لایهن کوره که وه ئه نجامه کانی چیه له سه ره به خته وه ربوونی هاوسهر گیری؟ ئه م خشته یه ی خواره وه ئه نجامه کانی دهستیشان کردنی کچه که بۆ پیاوه که ی له سه ره ژیا نی دواروژ روون ده کاته وه:

ز	پیوه ربوونی هه لېژاردن	کاریگه ربوونی هه لېژاردن له سه ره ژیا نی دواروژ
١	ته نه نا خا وه ن سامان	هه ندیک کچ هه ن ته نه نا ده گه ربین به دوا ی پیاوی خا وه ن سامان، له گه ل هۆیه کانی رابواردن، له ئۆتۆمبیل و ئه و که ل و په لانه ی که با وه ربوونی وایه که ژیا ن له سایه ی دا له پشت گیری هه کانی به خته وه ربوونی، وه گرنگی نادا ت به ره وشت و زانست و ئایین وه چ با وه ربوونی هه یه له ئه نجامه کان له هه لېژاردنی له سه ره ژیا نی دواروژ؟ پیاوه که به چاویکی نیگه تی فانه سه یری کچه که ده کات، وه ئاوا مامه لێ له گه لدا ده کات ته نه نا دهستی که و توه، وه هیهی بۆ ئاماده ناکا ت ته نه نا دهیه وێ له لایهن به رامبه ره که ی شتیکی ده ست که وێ، هه تا ئه گه ر شته که ش ماده ش نه بی ت له سه ره حیسابی خێزانه که ی، وه هه ره ها ئه و ژیا نه به نی سه بت ژنه که پر ده بی ت له بار که و توبی و ناخۆشی و دلته نگی جگه له بوونی هه ندیک رابواردنی خۆ هه لخه له تی نه ر.
٢	خا وه ن ئه زموونی سۆزدا ری وه دروست کردنی په یوه ندی رۆمانسی پیش هاوسهر گیری	هه ندی له کچه کان با وه ربوونی وایه که به خته وه ربوونی له ژیر سایه ی گه نی ک ده بی ت بزانی ت چۆن هه زی کچ ده بزویی و ده یخا ته ناو هه زه کانی، وه چۆن وشه کان ده هونی ته وه و ده ست ده گری به سه ره دلێ ئا فره تا ن به چا و پۆشین له کارو دواروژی، له گه ل ئه وه شدا ئایا ئه و وشانه له و یژدانی هه سه ره هه لده دا ت یا ن ته نه نا ده ست کرد، وه هۆکاره کان پی ی ده لی ت بۆ هه موو ئه وانه ی بیانه وێ راوی بکه ن یا ن بیخا ته ته له وه، وه له بنه ماکانی ژیا ن هیه هونه ربوونی تی دا نیه جگه له وو وشانه نه بی ت. ئایا ئه نجامه که ی چی ده بی ت؟

ز	پێوهری هه لێژاردن	کاریگهری هه لێژاردن له سه رژیانی دواوژ
	<p>هه لێژاردن له سه ر ئه و که سه ی له ئاین و ره وشته که ی رازییه</p>	<p>هه ندیک ئافره تان هاو سه ره که یان له سه ر بنچینه ی ئاین و ره وشته هه لده بژێرن، ئه و هه لێژاردنه ش زۆر له سه ره رشتیای کاروباره کان و هه ندیک له ئافره تان ره تی ده که نه وه، به گو مانی ئه وه ی که سه ره رشتیاری فه رمانه کان ده یانه و ی بگه رێن به دوای پیاو یکی سانا له کارو باردا، یان خاوه نی فه رمانیکی به رز بیته، تا وه کو ژیا نی کچه که یان مسۆگه ر بکه ن، وه له بیر یان چو وه که ژیا نی به خشنده و به خته وه ره به سترا وه به ره زابوون، رازی بوون و دلنیا بوون به سترا وه به ئیمان، که واته گه ران به دوای خاوه ن ئاین و بیرو با وه ر بنا خه ن بۆ دروست کردنی مالیکی دلخۆشکه ر و ژیا نیکی به خشنده، به لām نه گه ر خاوه ن ره وشته ر ده کرایه وه به بیانوی ئه وه ی که سامانیکی زۆری نیه بۆ کاری ئاهه نگ گیران به و ریژه یه ی که و خۆشکه که ی یان کچه که ی بۆی ئاماده کرا وه.... ئه مه ده بیته نیشانه یه کی تر سناک له سه ر ژیا نی کۆمه لگا به شیوه یه کی گشتی، وه پیشینی ده کریته فیتنه و گه نده لیه کی گه و ره له کۆمه لگا رو ویداته، له نا و خیزان، وه له په یوه ندیه مرۆفایه تیه کان، وه له دوا ییدا کۆتایی به به خته وه ری هاو سه رگیری دیت.</p>

چه ند نامۆزگاریهك بۆ ئه وه كه سانهی قایل ده بن له سه ر قوناغی هاوسه رگیری:

پێویسته له سه ر كچ بزانیته كه میتردی چاكه وویست به خشندهیه، وه ده رامه تیكه له لایه ن خوای گه و ره شو دار، وه خوای میهره بانیش نایدات ته نها به مملكه چی و پارانه وه بۆ ئه و، خودای گه و ره ده فهرمویت: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾. الاعراف: ۹۶.

واته: (سۆیندیته ئه گه ر خه لکی ئه و شارۆچكه یه با وه ریان هیئابیه، وه له خواش بترسانیه ئیمه له ناسمان و زه ویدا به ركه ت و خۆشیمان به سه ر دا ده باراندن به لام ئه وان درۆیان كرد وه ئیمه ش تۆله یان لیده كهینه وه به وه ی كه ده یكه ن).

پێویسته هه موو با وه ریان وابیته كه هاوسه رگیری بژیویه، وه هه موو ئه و بژیویه ی بۆ دیاریكراوه، وه هیوا مه خوازه له و بژیویه كه خوا داویه پیته به كه سی تریا هاو ریكانت، یان خزمی میترده كه ت كه ده وله مه ندن، یان به ئافره تی جوان، یان پیاویك خاوه نی بنكه یه کی گه وریه ده يدات. پیغه مبه ری خودا درودی خوای له سه ریته ده فهرمویت (انظروا الی من أسفل منكم، ولا تنظروا الی من هو فوقكم، فهو أجدر أن لا تزدروا نعمة الله) رواه مسلم. واته: (ئیه سهیری ئه و كه سانه بكه ن كه له خوارووی ئیه ده دان له بژیوی و سامانداری، وه ته ماشای ئه و كه سانه مه كه ن كه له سه رووی ئیه ده دان، ئه مه ش لیته اتووترو شایه ینیتریانیه كه وا گالته به نیعمه ته كانی خودای گه وره ناكات و زیاده رۆی ناكات له خه رجیدا). هه مووكات كچان پیدایگیری ده كه ن له سه ر ئه وه ی ده روونیان رووناك بیته، هه والی داخوازی خوشكه كان و خزمه كانی پیده گات به شادییه کی راستگۆیانه، داوای خیر و خوشیان بۆ ده كات، وه به راوردی خۆی و نیوان و كچه كانی ترناكات كه وا میتردیان كردوه ئه گه رچی به ته مه ن له ویش بچو كته، ئه گه ر هه لیکی زۆر له پیش كچه كه ریکه وت بۆ داخوازی كردنی به لام له هیچیان سه ركه وتوونه بوو، ئه وه ی مه گه ری نه وه بۆ بارودۆ خێك بۆ هه ریه ك له مانه، یان بارودۆ خێکی خێزانی، وه ده ست نیشان كردنی خێزانه كه ت بۆت، (..... قدر الله وما شاء فعل...) رواه مسلم.

ئافره ت سۆزی كۆده كاته وه بۆ میترده كه ی، وه بۆی ده پارێژی هه تاكو پیش ئه وه ی پییگات

وه سۆزی خۆی ده پارێزێ به گرنگی دان بۆ ههر پیاویك بێت، وه خۆی داده پۆشی لهو كه سانهی كه خهیاڵ و هیوا یه وهن بۆی، ههتا ته گهر بۆ كه سیس ئاشكرای نهكات، تاوهكو گه وه ره كهی پیشكهش بهو كه سهی دهكات كه خوای گه وره خه لالێ كردوه و نهویشی لهو خه لال كردوه.

راویژکردن:

ده كرێ داواكار سوود وهرگرێ له سه ره هاوسه رگری، وه ئه وهی ئاره زوومه نده له ده ست نیشانکردنی هاوسه ری دروست بۆ هاوبه شی ژیا نی پێویسته راویژبكات به خه لکی شاره زاو خاوه نی تا قی کردنه وهی دلسۆزانه و له پیناوی خودای گه وره.

هه لباردنی باشت (ئیسیتخاره):

ده كریت داواكار له سه ره هاوسه رگری رووبكات هه لباردنی باشت به راستی و به دلسۆزی، وه پشت به خودا ببه ستی له ماوهی دروستی هه لباردنه كه بۆ ههر بابه تیک، یان وهرگرنتی بریار له هه لباردندا بۆ خۆی ده گهریتته وه. وه له وه خه دیسه دا: پێغه مبه ردردودی خوای له سه ربیت فیری هه لباردنی شتی باشت زمان دهكات له هه مووکاروباره كاندا وهك ئه وهی فیری سوره تیک قورئانمان بكات، ده فره مویت: (اذا هم احدکم بالامر فلیرکع رکعتین من غیر الفریضة، ثم لیقل : اللهم انی استخیرک بعلمک و استقدرک بقدرتک، و أسئلك من فضلک العظیم، فانک تقدر ولا أقدر، و تعلم ولا اعلم، و انت علام الغیوب، اللهم ان کنت تعلم ان هذا الامر خیر لی فی دینی و معاشی و عاقله أمری). یان ده فره مویت: (عاجل أمری و اجله، فاذره لی و سره لی، ثم بارک لی فیہ، و ان کنت تعلم ان هذا الامر شر لی فی دینی و معاشی و عاقبه أمری). یان ده فره مویت: (فی عاجل أمری و اجله، فاصرفه عني و اصرفني عنه، و اقدر لی الخیر حیث کان، ثم ارضني)، و ده فره مویت: (و یسمی حاجته) رواه البخاری.

واته: (ئه گه ره کیکتان په ژاره و مبه به ستی به فره مانیک بوو بادوو رکعت نویشی سوننه ت بكات جگه له فره زه کان، دوا یی بابلیت: خوایه گیان من تۆم سه ره پشک و بالاده ست کردوه به

زانستەكەت، ۋەلىت دەپاريمەۋە بەھىزو تواناييت بەتوانايى خۆت بەخشندە بەلەگەلم، ۋە لەچاكەۋ گەۋرەيت دەپاريمەۋە، خۇداۋەندە تۆ بەتواناۋ دەسلەتلى ۋە من بى توانام، تۆ زانايىت زانينىت بە ھەموۋشتىكىدا ھەيە منىش ھىچ نازانم، تۆ نەينى زانين و زانيارىت بە سەر ھەموۋ شتە شاراۋەكاندا ھەيە، خاۋايە گيان تۆ دەزانىت ئەگەر ئەم كارە خىرى بۆمن لە ئاينەكەم و ئاينەكەم و دۋارۆژم داھەيە ۱ ئەۋا بۆم ئاسان بىكە، پاشان پشتىوانم بە، ۋە ئەگەر ئەم كارە شەۋر خراپەي ھەيە بۆمن لە ئاين و ئيان و دۋارۆژم. ئەۋا لىم دوورخەرەۋە. ۋە منىشى لى دوورخەرەۋە، خاۋايە گيان توشى خىرو چاكەم بىكە بەھەر شويىتىك بىت، پاشان لىم رازى بىە).

ئەي كىچ شلە ژانت لەۋانەيە وات لىبىكا قىژەيەكت لەدەمت دەرچىت، يان پىكەننى يەك لەدۋاي يەك، يان ھەر جولائەۋەيەكى ناشاز، ۋە خۆت بىپارىزە لەسەر شىۋە شۇكۇدارى خۆت، ۋەھەر كاتىك ھەستت بەكاردانەۋەيەك كىد يادگار يەك بىنەۋە بەر خۆت.

۱-شەرم و ئابروۋى زۆرت گىفت و گۆت لى قەدەغەناكات، چۈنكە ئەۋ دەيەۋى گۆيت لى رابگىرى كاتىك تۆ قسەدەكەيت.

۲-كىچ ئەگەر دىتى لەمالەۋە تانەي لى دەدەن، يان دوورى دەخەنەۋە لەۋ جۆرە قسانە، يان بىتتە مايە شەكەت و بارگرانى لەسەرى، يان گرنگى دانىكى زۆر بەكارو بارى ماددى و دىيالى، پىۋىستە لەسەرى بەرەۋەكانىيان نەكات، تەنھا ھەلۋىستى نارەزايى ۋەرگىت لە بەرامبەريان، بەلام پىۋىستە بەشىۋەيەكى چاك قەناعەتيان پى بەينى، ۋە ھەموۋ ھۆكارىكى لىزانانە، ئەگەر قەناعەتيان پى ھىنا، بەلام ئەگەر قەناعەتيان نەھىنا ئەۋا بەرپەرچ دەدرىتەۋە(قدر الله وماشاء فعل).

۳-گەنج بىرى دەكەۋىتەۋە ئەۋەي سەرەتايى ھەبىت كۆتايىشى ھەيە، ۋە پى داگىرى دەكات لەۋەي دەبىت ئەم ھەنگاۋانە تەۋاۋ بىت لە داخۋازىدا ھەموۋى لەژىر شەرىعى خۇداي شۇكۆمەندۈلدۈفانە، بىلەن نايىت ۋە ئەگەر زۆر بەكەمىش.

۴-گەنج فىر دەبىت چۆن دەچىتە سەر كامە قۇناغ لەژيانى، زانست و زانيارى بەدەست دەھىننىت كەبۆى ماندوۋ بوۋە بۇ ئەۋەي بەسەلامەتى لى تىپەرەيت.

۵- گەنج ھەموكات لە ھەر ھەنگاويك لە ژيانيان مەبەست و ئامانجى بىر دەھىنتەو، بۆجى ئەم ھەلبژار دنە دەبىت، وەچۆن لەو ماوھىدا بەختەو ەرى و ئارامى دەست دەكەوى،

بەكورتى:

ژيانى مروژ بەقوناغ و ھەنگاودا تىدەپەرىت وە خەلكىش تىيدا دەژىن تاو ەكو دلئايى بۆ دىت، وە لەو قوناغانەش ئامادەيى كراو ە بۆ ھاوسەرگىرى، وە يەكەم جار لەم ھەنگاوانە دەست پى دەكات لەگەل بەدەست ھىنانى بەختەو ەرى لەدىارى كەردنى ھاوبەشى ژيانت وە دەبىتە ھاوړى لە ماو ەرى ژيانيدا، وە سووك كەردنى خەرج و پىداويستەكان بەپى ى توانا، وە ھەروەھا گەنگىدان بەجى بەجى كەردنى شەرى خوداى گەورە لە ھەموو كات و ھەموو ژيان دا، چونكە بەختەو ەرى و دواروژى تىدايە.

و ە پىدەگى لەسەر راستگويى بە ھەموو شتىك پىش ھاوسەرگىرى ھەتاو ەكو ئەو ە رونەدات بەستايىش نەكەردنى يەك دواى يەكى پاش ھاوسەرگىرى و بەختەو ەرىش بگوريت بۆ ئازارو كاريگەرى ھەبىت تاكو تايى ژيان ھەردوو ھاوسەر دەبى ئەو ە بزانن كە ژيان تەنھا كىلگەيە بۆ دوا روژ ھەر كەسىك بەباشى و پوختى چاندى ئەواخىرىكى زۆر دەدووريتەو ە لە دونياو دوا روژدا. ھەروەھا ئەو ھەنگاو ە لەسەردەتاي ژيانى ھاوسەرگىرىدا پىويستى بە پىلان و دانانى ئامانج ھەيە بە پى ى توانا لەگەل پشتبەستەن بە خوداى گەورەو مېھەربان و داواى يارمەتى لىكەردن، ئەمەش دەبىتە پشتگىريت لە خوشگوزەرانى و راستگويى وە دەست كەوتنى بەختيارى و ئارامى لە ژيانت.

خوت تاقى بكەو ە:

ئەو ەى خوارو ە كو ەمەللىكن لە پەرسىار پىويستە ھەللى بەجى بەجى كەردنىان لە سەرخۆت، ئەگەر رىككەوتى لەسەرى بەتەواوى نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلبژاردنەكەدا دابنى، وە ئەگەر پارا ەوى لەسەرى نىشانەى (ھەندى جار) لەژىر ھەلبژاردنەكە دابنى، وە ئەگەر رىككەوتى لەسەرى ئەوا نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلبژاردنەكە دابنى:

ز	پرسیار	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا ئامانجی خۆت ده زانیت له ژیانته؟			
۲	ئایا ده خوینیته وه له ماوهی گرنکی دانت له ژیاندا؟			
۳	ئایا ریز له ژیا نی هاوسه رگیری ده گریته؟			
۴	ئایا ده زانی تو جینشینى خودای گه وهی له سه ر زه وى؟			
۵	ئایا نه و نيعمه تانه ی خودای گه و ره داوی به تو ده توانی بیانژمیری؟			
۶	ئایا ده توانی هه لبژاردنی هاوبه شی ژیانته له سه ر شه رعی خودای گه و ره ده ستنیشان بکه یته؟			
۷	ئایا سنوری مامه له کردن له گه ل ده سگیرانه که ته ده زانیت؟			
۸	ئایا پیدایگیری ده که ی له سه ر پیچی نه کردنی له راده به دهرت له قوناغی گریبه ستدا؟			
۹	ئایا هه ست ره زابوون ده که ی له وه ی خودای گه و ره و میهره بان بۆ ساز کردووی؟			
۱۰	ئایا سوورده بیت له سه ر به ده ست هیئانی به خته وه ری له هه موو ژیانته دا؟			

هه لسه نگاندن:

ئه گهر هه لێژاردنت بۆ وه لآمی (به لئی) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده هیئنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (هه ندی جار) بوو ئه وا یه ک پله به ده ست ده هیئنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (نه خیر) بوو ئه وا هیچ به ده ست ناهیئنی. وه ده توانی خۆت هه لسه نگیئنی وه ک ئه مه ی خواره وه:

پله	بارودۆخ
له سفر - ٤ پله	تۆ مانای هه لێژاردنی باش بۆ هاوبه شی ژیا نته نازا نیته، وه هه ولێش ناده یته له پێناوی ئه مه یان.
له ٥-١٠ پله	تۆ له سه ر یه که م رێگای راستی له هه لێژاردنی هاوبه شی ژیا نته، وه پێویستیته به زانیاری زیاتره.
له ١١-١٥ پله	تۆ له رێگادا ده رۆیت، به لآم هیشتا کۆسپ هیه له پێگه یشتنی ته مه نی هه رزه کاریته بۆ به ختیاری له قو ناغی داخوازی کردن.
له ١٦-٢٠ پله	تۆ ئاماده ی بۆ هه نگاو هاو یشتن له سه ر رێگای به خته وه ری، بۆیه پێویسته به رده وام بیت، وه بیه گوازیته وه بۆ هه نگاوی داها توو.

به‌شی سییه‌م

زالبوون به‌سه‌ر کیش‌ه‌ی ده‌ست نیشان کردن به‌هاوبه‌شی ژیان و ماوه‌ی خوازبینی

-خوئاماده‌کردن.

-رارایی له سروشتی هه‌ئبژاردندا.

-جیاوازی له‌سه‌ر ئاماده‌کاری.

-که‌م و کوری له‌یه‌کتر ناسین.

-بوچوونه هه‌ئه‌کان ده‌رباره‌ی ژیان.

-هه‌ئخه‌ئه‌تاندن له‌نیوان هه‌ردوولادا.

-گه‌ران به‌دوای هاوسه‌ردا ته‌نها بو‌تیرکردنی ناره‌زووه‌کان.

-ژن هیئانی به‌رژه‌وه‌ندی.

-ژن هیئانی ناچاری.

-ژن هیئانی عورفی یان داب و نه‌ریت.

-ژن هیئانی مسیاری.

-زیاده‌ره‌وی له‌خو‌رازاندنه‌وه، وه‌درؤ‌کردن له‌م‌قوئاغه‌دا.

-کیش‌ه‌ی سه‌ربه‌ستی له‌را‌ده‌به‌ده‌ر له‌ماوه‌ی ده‌ست گیرانیدا.

-به‌کورتی.

-خو‌ت‌تاقی بکه‌وه.

خۆ ناماده کردن :

قۆناغی هاوسهرگیری و پهسند کردنی هاوبهشی ژیان له گرنهترین ههنگاوه کانه له دروست کردنی به خته وهری هاوسهرگیری، ههر وهها به خته وهری لهو قۆناغه دا به ته واوی به ستراره به ههلبژاردنی دروست بۆ هاوبهشی ژیان، دواى رازی بوون و قهناعت له سهر ئه وهلبژاردنه، له گهله ئه وهش له وانیه شه ژان رووبدات، وه کهسه که واههست دهکات که ژن هینان له به خته وهری نیه، به لām ئیش و ئازارو ماندوو بوونه، راستیه کهى وانیه، به لām دهه چونی هه ندیک کهس له چوارچیوهی دروست له ههلبژاردندا، وه مامهله کردن له گهله کهسانی تر ئه وهش یه کیکه له روودانی زۆر له کیشه کان، لهو کیشه نه مانه ن:

پارایی له سروشتی ههلبژاردندا :

ئایا تۆ له جۆره کانی پارایی؟

وه ئایا تۆ ههست به ترس ده کهى له پیشوازی کردن لهو قۆناغه؟

پێویسته هه موو مرقۆچیک که دیتته ئه و ریگایه گرنه که له ژیانى ده بی بزانیته که نه فس و ئاره زوو و شهیتان تیده کوشت بۆ شیواندنی ئه وه ههنگاوه گرنه که، وه نه فس و ئاره زوو کهسه که راره ده کهن بۆ ههلبژاردن، یان جی به جی کردنى ئه وه ههنگاوه، چونکه نایه ویت پابه ندیته یان زۆر گوئ نه دان وه بهرپر سیاره تی له سهر خودی خوئ بۆیه هه ولده دات له کیشه کان رابکات، وه دووری به جی هینانی کرداری ههلبژاردن و سه ره تای قۆناغی خوازیته، که خوئ ده بینیتته وه له راری و ئاره زوو له خو کشانه وه بۆ چه ند هوکایتیکی زۆر له وانه: له خوئ پرسیار دهکات که هاوبهشی ژیانى کهوا ههلبژاردوو له و جوانانه یه که خه ونی پێیه وه ده بینى، یان ئه وه کهسه هه ندیک ناته واوی هه یه که ئه و قبو لی کردوو، یان هه ندیکى له پاکانه کهوا دوودلی ده خاته ده روونیه وه، بۆیه داواى لی دهکات ههست به به خته وهری یان جیگیربوون نهکات له قۆناغه دا، ئه وه کهسه ده بی بزانیته که هه وهس و ئاره زوو نایه لیت سهر بکه ویت.

بۆ ئەوێ زالبیته به سه ریدا ده بیته بناغه یه ک دابنێ بۆ هه لباردنێکی دروست، پاشان ده ست بکا به ده ست نیشانکردن به بی رارایی، وه بۆ ئەوێ له داهاتوودا به خته وه رێ به ده ست به یئنی پیتیسته له سه رێ رازی بیته به وه هه لباردنهدا وه مل بدابۆ ئەمه یان مدام ئەو سیفه تانه ی له هه لباردنهدا تیدایه ئەگه ر چی به رێژه یه کی زۆر نه بیته، چونکه هیچ که سیك نیه هه موو سیفاتێکی تیدایته، وه لیژهدا به خته وه رێژه یه که دیاری ده کات به ره زابوونی ده روون و شه ر له گه ل ئاره زوو له رارای یان پاشگه زبوونه وه پاش هه لباردن. وه له هۆکاره کانی دیکهدا بۆ رارایی له هه لباردندا شه یتان که حه ز ناکات مالێک دروست بیته له سه ر شه رعی خودای گه وره، وه حه ز ده کات تۆوی داوین پیسی بچینیته له نیوان خه لکدا، ئەگه ر بینرا مالێک دروست کراوه له سه ر ته قوا یان له رێگای دروست بووندا یه، ئەوا شتی قه ده غه ی تیدا نابیته، بۆ یه گومان ده خاته دلێ خاوه نه که به وه ی که په له بکه ن له هه لباردنهدا، تا وه کو ئەو که سه هه ست نه کات به خته وه رێ له گه ل ئەنجامی په سندن کردنه که ی، وه په له ده کات، وه ره نگه یه کیك هه لبارتی کامه یان جوانتره، ئەم جوړه هه لباردنهدا ره زابوون به ده ست ناهینی.

لیژه ده بیته سه ره تایێ خه م و ناخۆشی، وه ئەگه ر ئەو که سه ش به دوای ئەو گومانانه دا رویشته ئەوا کو تاییه که ی جیا بوونه وه یه، بائو که سه ش باش بزانی ئەو جیا بوونه وه یه کو تایێ کیشه کان نیه، به لām ئەو ئازار ده کیشی به نه خۆشی جه ره زه یی و قیز لیبوونه وه، ده چیته پیش بۆ خوازینی دوایی جیا ده بیته وه..... وه هیچ که س نایینیته وه که به چاو چنۆکی به دوایدا ده گه ریت. چاره سه ریش بۆ ئەو کیشه یه که خۆی له ناو که سه که په نهان کردووه، له ماوه ی ژماره یه ک له چالاکی و شاره زایی له ژیانیدا، له و چالاکی و پسپوریانه ش: ده بیته ئامانجی خۆی به باشی دیاری بکات، هه رده م تیبکۆشی بۆ به ده ست هیئانی شته سه ره تاییه کان، ده بی بزانیته ناکریت که س هه موو شتیك به ده ست بیئیت له یه که م جاردا، ده بی بزانیته شه یتان گومان ناخاته ناو دلێ ئەو که سه ی که قبوولی ناکات و هه رده م تاعه تی خوا ی گه وره ده کات.

ناکوکی له سه ر ئاماده کاری:

نایا هه رده م تیده کوشی بۆ زیاده رهوی له ئاماده کاری؟

نایا هه ولده دهی خۆت و خه لکی تر ته کلیف بکهی که شایسه نیت؟

له و کیشانه داده نریت که گه نج قه ده غه ده کات له سه ر رازی بوون له سه ر نه و هه نگاهه گرنگه له ژیان عورف و عادات زۆری له خه لک ده کات له سه ر ئاماده کردنی مال به شیوهیه کی تاییه ت. له وهی واجب کراوه پاش خوازیینی بارگرانی ههیه نازانم بۆچی؟ وهک: جهژنه کان یان بۆنه کان وه لاسایی کردنه وه کان، وه زۆری دیکه له داب و نه ریته خراپه کان که نه و قۆناغه گرنگه قه ده غه ده کات له ته و او بوون، پاشان ئاماده کای و به راوورد کردن له گه ل که سانی دیکه دا به گویره ی ریژه یی ده کریت، یان توانای نه و بارگرانیه ی به بی ره چاو کردن بۆ جیاوازی تاکه کان، وه له دهسته وازه بلاوه کان له و بواره دا به که سه که ده لین: نه گه ر به که متر ریژه ش رازی بین ده بیت وه کو خوشکه که ی بیت، بی ره چاو کردنی باری گوزه رانی نه و که سه. نه گه ر چاویک بخشینین به میژووی ئیسلامدا نمونه ی باش ده بینین ئامازه ده کات به وهی که به خته وه ری به زۆری سامان نیه، یان مه رج نیه که چه که وهک خوشکه که ی ئاماده کاری بۆ بکریت، یان وهک دۆست و خزمانی.... نمونه ی که ههیه له سه رده می پیغه مبه ر درودی خوی له سه ربیت... که وا هه ردوو که چه که ی داخوازی کرد بۆ عوسمانی کوری عه ففان. وه نه و کاته له باشتین شوین ده ژیا شانازیترین بنچینه له و سه رده مه دا باشتین یان بو، چونکه عوسمانی کوری عه ففان له ده وله مه نترین نه و سه رده مه دا بو، له هه مان کاتدا فاتیمه ی کچی دا به عه لی کوری نه بی تالیب خوا له هه موویان رازی بیت له کاتی که دا نه و هه یچ مال و سامانیکی نه و توژی نه بوو ته نها که میک نه بیت که به شی پیداو یسیه کانی نه ده کرد، لی ره دا به ئیمان و ئیسلام هه موو پیکه وه له به خته وه ریدا ده ژیان نه وهی سامانی هه بووایه، یان نه وهی سامانی نه بووایه ته نها که میک نه بیت. وه لی ره دا به خته وه ری به زۆری ئاماده کاری نیه وهک که ل و په ل یان شانازی کردن به رامبه ر خه لکانی تر، به لام به خته وه ری به دلنیا یی و نیشه جی ی و خوشه ویستی یه،

ئەمەش نايەتتە دى تەنھا بە رازى بوون و خۇتەسلىم كىردن بەخوداى دلۇقان، ۋە باۋەرى ھىنان بەقەزاۋ قەدەر. بەلام كەلۈ پەلۈ ئامادەكارى دەبىت لەسنوورى توانادا بىت يان بەگۈيرەى توانا بەى دەست بلاۋى يان رەزىلى....

تېبىنىيەكى گىرنگ:

تېبىنىيەكىم لەبەردەستدايە لە كەل و پەل و ئاماجەكارى بۆ مالى ھاۋسەرگىرى، برىتى يە لە پىداگىرى دايك و باوك لەسەر ئامادەكارى بە كەل و پەلى زۆر جۆراۋ جۆر لەۋ رۆژانەدا، ۋە ھەندى جار لەھەمان جۆر بەلام بەتاخمى جىاۋاز، كاتىك تەماشام كىر دىلنىابووم لەۋدى ئەۋ ژن و مېردە بەدرىژايى ژيانىان بەكارى ناھىنن ئەگەر سەد سالىش بىن، ئەى ئەم ھەموو كەل و پەلە دەگەننە بۆ كىن؟ بروام وايە شتىك نىە تەنھا جىگايەكى گەۋرەى دەۋىت بۆ تىكردى ئەۋ ھەموو كەل و پەلە زۆرانە، پاك و خاۋىن كىرنەۋەۋ گۈاستنەۋە، سودىكى زۆر كە ناگەرىتەۋە تەنھا بۆ كارگەى دروست كىردى ئەم كەل و پەلانە نەبىت، ئەۋدى زۆر خەمبارم دەكات ئەۋەيە ئەۋ ھەموو كەل و پەلانەلە دەرەۋەى ۋلات دەھىنرىت، چۈنكە ھەردوۋ ژن و مېردەكە دەيانەۋىت ۋا خۇ پىشانى خەلك بدەن كەل و پەلەكانىان جوانن و لە دەرەۋە ھىنراۋن و بە گرانترىن نرخىش كراۋن.

تاكو كەى ئەۋ مىلمانى يە دەمىنىتەۋە بە خەرج كىردى بى بەرنامە، ئىستا ئەۋە دادەنرىت لە كۆسپ و تەگەرەكانى ھەندىك خۋازىنى، بۆ ھەندىك كەسش دەبىتە ھۆى قەرز بەسەرەۋە تا ژيانى ماۋە دەبىت بە قىست بىداتەۋە، بۆيە تىكادەكەم با ئەۋ داب و نەرىتە خراپانە بگۈرىن.

كەم و كورى ئەيەكتەر ناسىندا:

خاۋازبېتى پېتۈستى بە ماۋەيەكى باش ھەيە لە پېناۋ يەكتەر ناسىنى يەككە لەلەيەنەكان لەسەر ئەۋى تردا، لەگەل ئەۋەشدا ھەر يەككە ئەم تاقى كىرنەۋە دەۋلەمەندىكات بېدەسەلات دەمىنپەتەۋە لە لاۋردنى شتە شاۋاۋەكان، تەنھا لەھەندىۋى ھالەتى دەگمەن نەبېت، لەگەل ئەۋەشدا ئەمە زۆر پېتۈستە لەپېناۋ دروست كىرنى ژيانى ھاۋبەش لەسەر زەۋى رەق و بەرونىش ديارە، لەسەر ئەۋە بېچىنەيە دەكرىت ژيان دەست پېبكات لەسەر روناكى و ھىدايەت، ئەگەر ئەۋە بېچىنەيە ۋەستا لەسەر يەكتەر ناسىنىكى راشكاۋانە دەكرىت ئەمە بېتە نىيەتتىكى چاك بۇ ژيانىكى شاد بۇ داھاتوو.

ۋە بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى بۇ ئەۋە كىشەيە دەبېت كىچ و كور پېداگىرى لەسەر ئەمانەى خوارەۋە بگەن:

۱- ھەريەك دەبېت كەسايەتى ئەۋىتر بزانيٹ.

۲- ھەريەككە دەبېت بزانيٹ ئەۋى تر چى خۇشەۋىت و رقى لەچيە.

۳- ھەريەككە دەبېت زانيارى لەسەر خىزانەكەى تر ھەبېت.

۴- ھەريەككە دەبېت بزانيٹ مېژۋى ئەۋىتر چى تېدايە ۋەگىرنگىر تېسپۇرى لەچى دايە.

۵- ھەريەككە دەبېت بزانيٹ ئەۋىتر ئارەزۋى لەسەر چيە ۋە گىرنگىر تېسپۇرى نامانجەكانىشى چىن.

۶- دەبېت ھەردوۋلا بەلپىن بەن لە چۆنپەتى يارمەتيدانى ئەۋى تر لەسەر سەركەۋتن و بايەخ پېدان.

۷- ھەردوۋ لارىككەۋن لەسەر سەرەتاي رىگاي بەختەۋەرى پېكەۋە.

بۇ چۈنە ھەلەكان دەربارەى ژيان:

ھەندى گەنج خەۋن و بۇچۈنى ھەيە دەربارەى ژيانى ھاۋسەرگىرى، ئەۋە خەۋنەش

گه مارۆدراون له چهند رۆژو شهوێك كه هه مووی رۆمانسیهت و په یوهندی تایبه تی یه، ههروه ها روون کراوه ته وه كه زۆربه ی کێشه و به ربهره کانیه کان كه گرپه رده دات له ژيانی هاوسه رگری ئه و بۆچونه هه له و خه یالیا نه یه له ژیان و دوا رۆژدا، چونكه هه ندی كه س له جیهانی خه ونه گولاویه کان ده ژین، وا بیر ده کاته وه كه دوا رۆژ به هه شتیكه بی کێشه و گرو گرفت، به لām پاش ئه وه ی ده چیتته ناو دونیا تازه که ی کاتیك به دوا ی ئه و به هه شته ده گهریت نایدۆزیتته وه، بۆیه لۆمه ی هاوسه ره كه ده کات كه ئه و به رپر سیاره، ئینجا به ربهره کانی یه کی درێژ ده ست پیده کات كه ژیان تام و مانا که ی نامینیت، له کاتی کدا هه ندیک هیوا و ئاوات له خه یاله وه ده رده چن ناتوانریت له سه ر زه وی جی به جی بکریت.

پیاو و نافرته له راستیدا مه لاتی که ی ناسمان نین، به لکو ئیمه مرۆڤین و له سه ر زه وی ده ژین، دوورین له به هه شتی به لێن پیدراو و جیهانه خه یالی یه کان. له و رێره وه دا پتویسته داواکاران له سه ر خوازیینی بزانه كه ژيانی گولاوی که وا ماندوو بوون و هه لّخه لّتاندنی تیدانی یه ئه وه به هه شتی دوا رۆژه، به لām ژيانی دونیا بریتی یه مه نزلگای کار و تا قی کردنه وه و تیکۆشان، له گه لّ ئه وه ش قورثانی پیرو ز وه سیه تمان ده کات كه چاره نوس له بیر نه که یین، ده بی باوهرمان وایت كه ئه و ژیا نه شیرینی تیدایه، به لām مرۆڤ جیاوازی ده کات له ئه و تر له تیگه یشتن و کاردا ئه گه ر ئیماندار تووشی خۆشیه ک هات سوپاسگوزاری ده کات ئه مه یان چاکه یه که له بو ی، وه ئه گه ر توشی ناخۆشیه ک هات ئارام ده گری وه دیسان چاکه یه که له بو ی.

هه لّخه لّ تاندن له نیوان هه ردوو لایه ندا:

فیل باز ئه و که سه یه که یه کیك له لایه نه کان پیاو یان نافرته که له په نای خۆی ده هیلیتته وه فیل له ئه وی تریان ده کات و درۆشی له گه لّدا ده کات، یان ده یهیلیتته وه و قسه ی بۆ ده کات، یان به ئامانجی دل خۆشکردن، یان به ئامانجی گرتنی و پارێزگاری لیکردنی، یان به ئامانجی شاردنه وه ی که م و کووریه کانی که ناتوانیت وا به ئاسانی لی ی ده ربازییت، لێره وه ناکۆکی

سەر ھەلەدەدات لە نىوان ژن و مىردەكە بەھۆى ئەو ھەلەخەلەتاندنە، ئاژاۋە گىرىش لەم نىۋەندە رۆلى خۆى دەبىنىت و قسە بۇ يەككىيان يان ھەر دوولا دەكات.

بۇ غونە كىچ يان كور لەپىناۋ راکىشانی لایەنى تر بۇ لای خۆى ھەلەدەستى بە قەناعەت پىھىنان بە ھاوسەر گىرى بەھۆى زیادە رەوى، يان درۆھەلەستى بەھۆى بەرزى پلەو پایەى سامانى يان رەۋشتى، جگە لە بەلپندانى بەتال كە لەھەواۋە دەرەدەچن، بەلام كە دەچنە گۆرەپانى ژيان شتە شاراۋەكان ئاشكرا دەبن ۋە راستىيەكانىش دەرەدەكەون، لەو كاتە ناكۆكى دەست پى دەكات يان بىر دەكەنەۋە لە دەرەبازبون لەيەكتى، چونكە فىل لىكراۋ ھەست دەكات ھەر لە سەرەتاۋە ئەۋەى تر لەگەلدا راستگۆنەبوۋە، ئەى كۆتايىيەكەى چۆن دەبىت؟ باۋەر بەيەكتى نامىنىت.

لەسەر ئەو بنچىنە پىۋىستە داۋاكاران لەسەر داخۋازى بزەن كەپپەكەۋە نانى مالى باش و ۋەستاۋ لەسەر خۆشەۋىستى و بەزەيى كىردارىكى بازارگانى خراپ نىيە لە چۈا چۆۋەى دا بەھەر ۋەسىلەيەك بىت قازانچ بەدەست بەپىنى، بەلام ئەۋە پەيۋەندىيەكى پىرۆزە پىۋىستى بە بەستانەۋەكى پىرۆزە ھەيە ۋەستاۋ بىت لەسەر راستى و راشكاۋى لە نىۋان ھەردوولا.

گەران بەدۋاى ھاوسەردا تەنھا بۇ تىركردنى ئارەزوۋەكان:

تىگەيشتنىكى ھەلە ھەيە لە لای ھەندى گەنج دەرەبارەى تىگەيشتنىان لە خۋازىپىنى و ھاوسەرگىرى. زۆرەي گەنجان ھەلەدەدەن لەپناۋى دامرەكاندى ئارەزوۋەكانىان ھاوسەرگىرى بکەن. ۋە باۋەريان ۋايە كە ژيانى ھاوسەرايەتى تەنھا تىركردنى ئەو لایەنەيە، بىتەگان لەۋەى ئەۋان دەرۋاننە لایەنى ئاژەلى كەنايىتە ئامانچىك بۇ پىكەپىنانى خىزان، ئەمە يەكەمیانە، دوۋەمیان ئەم جۆرە ھاوسەرانە زۆر نامىننەۋە بەردەۋام نابن، چونكە بەخىرايى ئارەزوۋى سىكىسيان دەكوژىتەۋە، ۋە ئەم بىنايە دەرۋخىت كەلەسەر ئەو بناخەيە دەستى پىكردبوۋ.

ژيانى ھاوسەرگىرى دەبىت لەسەر بنچىنەى تىگەيشتن و ھۆگرى و خۆشەۋىستى و

تەواوكارى پىكەوهرى بىرئىت، وە بەجى گەياندىنى ئەركى خودايى، تاوهرىكو بەردەوامى و بەدەست
 ھىنانى بەختەوهرى بەدوادايىت، وە لەئەركەكانى دىكە باشى ھاسەرگىرى جگە لەتيركردنى
 ئارەزووھەكانى سىكسى برىتى يە لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارەتى خەرچكردنى بىژيوى، وە
 ئەركەكانى كۆمەلەيتى و پىشەيى، وە بەرپرسىيارەتى پەرورەكردنى مىندال، وە چاودىرى
 خىزانى و زۆرى تىرىش.

ژن ھىنانى بەرژەوھەندى:

ژن ھىنان پەيوەندىھەكى پىرۆزە لە نىوان دووھەس روودەدات رىخۆشكەرىكە بۇ
 دامەزراندنى مال ماناى خۆشەويستى و بەزەيى و مىندال ھەلگىرى، بەلام چى روودەدات
 ئەگەر ئەو ئامانجە پاىە بەرژە بگۆرىت بۇ ئامانجى ماددى بەبى رەچاوكردنى ھەلويستى
 مەرقاىھەتى؟ وە چى روودەدات ئەگەر ئەو خوازىيىنە گۆرا بۇ خوازىيىنى بەرژەوھەندى؟ بەداخەو
 ھەندىك لە خوازىيىنى ھەن لەسەر ئەو بىنچىنەيە دامەزراون و بەردەوامىش روودەدەن، ھەندى
 كەس ھەن داخوازى پىشكەش دەكەن لەدەرەوازى بەرژەوھەندىھەكى دىارىكراو كاتىك
 ئامانجەكەيان ھاتەدى ھەموو پاكانەو ھۆكارىكيان كۆتايى پىدەت و ژيان دەست پىدەكات
 بەناكۆكى و جىاوازى.

نەمۇنەى ھالەتەك:

گەنجىك لەھەموو شوپىنىك دەگەرەت بەدواى ئافرەتەكى خاوەن سامان، كە زۆر
 پىويستىتى بىتتە ھاسەرى، لىرەو لەوئى گەرا تاكو ئافرەتەكى تەلاق دراوى دۆزىھە،
 ھەرچەندە سامانى ئەوھەندە زۆر نەبوو، بەلام بەشەك لە چاوپنۆكىھە پىك ھات و ھەندىك
 پىداويستى تىركرد، بەكردار چووە پىشەو، چونكە ئافرەتى تەلاق دراو لەبارىكى برىندار داىە
 دەگەرئى بەدواى يەكەن برىنەكەى بۇ تىمار بكات، وە رازى بوو، .... پاش ماوہىھەكى كەم

راستییه که دیار که وت، ههتا توانی له پاره که ی خواردو کهم بووه وه، تاکو ئافره ته که ههستی کرد که نهوی خوش ناویت، به لām له نیوانیان ته نهها بهرژه وهندی تاییه تی ههیه، کیشه کان دهستی پیکردو به خته وه ریش دوور که وته وه، په یوه ندیه کهش گۆرا بۆ مملانی و شهرو شوږو دله کانیش جیا بوونه وه.

ئا ئه مهیه کۆتایی خوازیینی بهرژه وهندی، وه هه موو که سینک نیه تیکی ههیه، ئه گهر نهو ژیا نه تاله ژیا نی ئه و بی، ئایا دوارژه که ی چی ده بیته بهرام بهر خودای گه و ره و میهره بان، ود پرسیا ری لی ده کریت ده رباری نه و. راسپارده یی له لاهووه و له ژیر چاودیری نه و دابووه، بۆیه خوازیینی بهرژه وهند سازی نیه، به لکو بهر زتره له وه یان، له ژیر رو شنایی ئه م ئایه ته پیروژه خوای گه و ره و دلۆقان ده فهرمویت: (هن لباس: لکم و اتم لباس هن).

ژن هیانی ناچاری:

له هه ندیک ب نه ماله و خیزان سیسته می خوازیینی خزمایه تی ههیه، یان ژن هیان بۆ کوره کان له یه ک خیزان هه ر له مندالیه وه بۆ دیاری ده کهن، نه و خوازیینی پی ی ده لێن خوازیینی به ناچاری، ئه مه یان ترسان کترین حاله ته کانی خوازیینی، که و ا باوک کورو کچه که و مناله کانیا ن خوازیینی ده کهن بی نه وه ی گوی بده نه ئاره زوو هکانیا ن، ته نهها خه میکه و ده یانه وی لی ده ربا زبن، کاتی که به زۆره ملی خوارد نیکی دهیده تی به لām نه و هه ز به م خوارد نه ناکات و ئیشتیه ی بۆ ناچیت. ئه مه ش وه ک خوازیینی وایه، خوازیینی زۆر جاران تامی تیدانیه، ئه گهر تامی شی تیدابیته به خته وه ری تیدانیه، وه زیاتر له مه هه رکارێک کیشه یه ک له نیوانیا ن رووبدات ئه و نه و که سانه به نه فره ت ده کهن که بوونه ته هۆکاری نه و ژیا نه یان، که و نه و دۆزه خه یان بۆ درۆست کردوون.

ژن هیئانی عورفی (داب و نه ریت):

ژن هیئانی عورفی دابو نه ریتی که کاریپیده کریت له سه ر خوازیینی به بی سه لماندن به به لکه نامه یه کی ره سمی، نه گهر به نوسراو بوو یان نه نوسراو، دوو جوړیشن: جوړیکیان یه کده گریته وه له گهل روکن و واجبه کان، وه جوړیکیان وانیه.

جوړی یه که م: گریبه سستیکی دوورسته هه موونیشانه کانی شه رعی له سه ر ریک خراوه، له چیژوهرگرتن، جیگیرکردنی هه قی هه ردوولا، وه ده بیئت ته م گریبه سته جیگیر بکریت به رامبه ر لایه نی ره سمی به ریگا کانی سه لماندنیک زانراو.

جوړی دوو ده م: یینه یه که لهو: ناوه روکی گریبه سته که له نیوان پیاوو ئافره ته که ده کریت به بی شاهیدی له سه ر نه مه، نه مه ش به ژن هیئانی نه یینی ناو ده بریت، نه مه گریبه سستیکی به تاله، به هوی نه بوونی شاهدید، وه به هوی بلاو کردنه وه ئاگادار کردنه وه که هه ندیک مه زه ب له سه ری کوکن، جووت بوونی سینکی حه رام ده کات، چونکه حه قی هه ردوولا تییدا جیگیریه، نه گهر یه کیک ژنی ماره کرد به بی سه ر په رشتیار وه به بی شاهدید و ماره کردنه که شی شارده وه، نهو ماره کردنه به تاله به ریکه وتنی پیشه وایان، وه زانایانیش ده لیئت: (ناکریت ته نه ها نه گهر په رشتیاریک نه بیئت) (هه ر ئافره تیک به بی مۆله تی سه په رشتیار میردی کرد نهو ماره ییه که به تاله) یه کی تی تریش له سه له فیه کان ده لیئت ماره یی دروست نییه ته نه ها به دوو شاهدیه بیئت، نهو مه زه به ش نه بو حنیفه و شافعی و احمد و مالک ده لیئن پیویسته ماره کردن به ئاشکراییت، وه ژن ماره کردنی نه یینی له ره گه زی ماره کردنی تاوانه کانه، خودای گه وه ده فرمویت: (محصنات غر مسافحات ولا متخذات أخذان).

ده رباره ی ژن هیئانی عورفی دکتور فرید واصل ده لیئت: خوازیینی عورفی به پی ی شه رع دروست نیه له م کاته دا کهوا ئیمه ی تیاین، وه بلاو که ره وه ئاینه کانیش ده رباره ی ووتویانه، فیتنه تییدا ژورده بیئت، شایه ده کانیش له وه ی که شاهیدیان له سه ردابوو نکۆلی ده کهن، وه شایه د به درۆ وونکردنی مافی ژن و میرد، نه م خوازیینییه دروست نابیت ته نه ها نه گهر نهو نهو رکان و

مه رجه شهرعیانه ی تیدا هه بیئت:

۱- دارشتنی شهرعی دروست له نیوان میرده که بیان بریکاره که ی وه سه ره رشتیاری ژنه که یان یه کیك له بریکاره شهرعیه نزیکه کانی.

۲- ئاماده بوونی سه ره رشتیاری شهرعی بۆ ژنه که له کاتی گریبه سته که بۆ ئه وه ی به خۆی سه ره رشتیاری گریبه سته که بکات له جیاتی ژنه که، چونکه سه ره رشتیاری شهرعی روکنیکه له روکنه کانی خوازیینی له لای ئاماده بووان، وه دواکه وتنی ئهم روکنه به تال ده کاته وه لای ئاماده بووان، ئهمهش به شیوه یه کی گونجاو ده بینین بۆ ئهم کاته، بۆ قه دهغه کردنی فیل کردن.

۳- هه بوونی شاهیدی دادپه روه ره له کاتی دارشتنی گریبه ست وه دادپه روه ری ئاشکرا مه رجیکه له دروستی شاهیده کان له سه ره گریبه ستی هاوسه ره گیری، وه دادپه روه ریش له یه کیك داواده کریت له گونا هه گه وره کانی نه نجام نه دبیت، وه زۆر سوریش نه بیئت له نه نجامدانی گونا هه ی بچوک.

۴- ئاشکرا کردنی ماره کردنه که، واته: خوازیینی له لای گریبه ست ئاشکرای گشتی یه، ئهمهش به ریگا کانی ناساندنی به سه ره خه لکدا، له هه مووی گرنه گتر دامه زرانندی ئاههنگ و خۆشی، وه بانگه یشت کردنی خه لک بۆ ئاماده بوونی گریبه سته که، ئاشکرا کردنی به هه موو هۆکاریکی شهرعی و ئاههنگ گێران به ناو خه لکدا، بۆ هه دیسیکی عایشه ره زای خوای له سه ره بیئت ده فره مویت: پیغه مبه ره درودی خوای له سه ره بیئت ده فره مویت: (أعلنوا هذا النکاح، واجعلوه فی المساجد، واضربوا عیله بالدفوف)، وه ره زه نیش زیادی کردوه: (فان فصل مابین الحلال والحرام: الصوت) أخرجه الترمذی.

بۆیه ئاشکرا کردنی گریبه ست له لای مالیک روکنیکه له روکنه کانی ماره یی، ئهمهش دروسته له م چه رখে دا، وه دروست له به ره ئهمه هه ره گریبه ستیک ده ریچیئت وه ئهم مه رجان هه روکنانه ی تیدانه بیئت گریبه ستیک شهرعی و دروست نیه، وه گریبه ستیش به بی ئهمه له فره ماننی داوین پیسیه.

ژن ھېناني مىسار:

ژن ھېناني مىسار: بىرىتى يە لە گىرىبەستى مارەيى لەسەر ئافرەت گىرىبەستىكى شەرىى ھەموو مەرج و ئەرکەكانى تىدايە، تەنھا ژنەكە بەرەزامەندى خۆى لە ھەندىك مافى خۆى لەسەر مىرد خۆش دەيىت، ۋەك نىشتەجى، ۋە خەرجى، ۋە مال دانان بۆى. ئەم دياردەيەش لەبەر زۆرى ئافرەتانى شۈنەكردوۋ دامەزراۋە، ۋەھەر ۋەھا لەبەر نەبوۋنى تواناى ھەندى كەس لەسەر خەرجى زۆر و مال دانان، لەبەر ئەۋە پەيۋەندى بەم مالەتازەيە تەنھا ئەنجام دانى پەيۋەندى تايىبەتى نىۋان ژن و مىردە.

ھۆكىمى ژن ھېناني مىسار/

سى راھەن لەسەر ھۆكىمى ژن ھېناني مىسار ۋەك ئەمانە:

ھۆكىمى يەكەم: ئەمەيان رىپىدراۋە لە گەل ئەۋەش ناپەسندە، ۋە ماناى ئەۋو وتەيە گىرىبەستىكە ھەموو روكن و مەرجەكانى شەرىى ئەنجام داۋە، ھىچ بەھانەيەك ۋە رناگىت بۇ ھەرام ۋەك: ژن ھېناني ھەلۋەشاۋە يان ژن ھېناني كاتى، مەبەست لى ي ئەۋەيە ژنەكە رازى بوۋە بەلىخۆشبوۋن لە ھەندىك لە مافەكانى، ۋە ئەۋەى رىپىدەدات بەم جۆرە ھاسەرگىرىيە پشت دەبەستى بە ھەلۋىستى دايكى ئيمانداران سودەبنت زمەخا لى ي رازى بىت كاتىك گەۋرە بوۋ خۆى خەلات كرد بە پىغەمبەر درودى خۋاى لەسەر بىت كەۋا بىتتە ھەۋى ي عائىشە، پىغەمبەرىش درودى خۋاى لەسەرىيت بۇ عائىشەى دابەش كرد بەدوۋرۇژ: رۇژىك بۇ ئەۋو رۇژىكىش بۇ سەۋدە. (رواە البخارى).

ھۆكىمى دوۋەم: ئەم جۆرەيان ھەرامە، نەيىنەكەش لەم جۆرە ھاسەرگىرىيە ئەگەر بلاۋ بىتتەۋە لەناۋ كۆمەلگا ھىچ ئامانچىك لە ھاسەرگىرىيە بەدەست نا ھىنى، لەدلىنەۋاىي و خۆشەۋىستى و چاۋدىرى تەۋاۋ بۇ مافەكان و ئەرکەكان ۋە پەروەردەكردنى مىندال.

ھۆكىمى سىيەم: ۋە ستانىك لە ھۆكىمە كەي، ئەۋەدى دياردە كەۋىت كەۋا مەرجادانى پىساۋە كە لا بردنى نەفەقە و مالدانانە، لە گەل ئەۋەش گرىبەست دروستە ۋە ھاۋسەرگىرىش دروستە، چونكە ئەم جۆرە ھاۋسەرگىرىيە ھېچ ۋەر ناگرىت لە پىداۋىستىيە كان كەۋا ھەرشارەزايەكى دادپەرۋەر كە ئەيدات بەبى فراۋان بوون و روونكردەۋە لەو جۆرە ھاۋسەرگىرىيە. ھەرۋەھا ئەم جۆرە ژن ھىنانە بە كىشەكانى خواز بىنى دادەنرىت، چونكە ھېچ خۆشەۋىستى و بەزەبى و دلتەۋايى لەدۋاۋەيدا نىيە كەلەئامانجەكانى خوازىيىنە، بەلام زۆربەى جار گەمارۆ دراۋە بە بەتتىركردنى ئارەزوۋە سىكىسى يان بۆ بەھىزكردن. ئەۋەش سودىكى بەدپەتۋە لەگەللىك سوۋدى وون بو، بۆيەش ئەمە نايىتە كۆمەلگايەكى تەۋاۋ و بەختەۋەر لەگەل ئەم جۆرە خوازىيىنە،

زىيادە رۆيى لە نىۋان ئاراشت دان، ۋە درۆكردن لە ھۆقۇناغە:

ئايا زىيادە رەۋى دەكرى لە خۇنارايشت دان و دوور كەۋتەنەۋە لە راستى لەقۇناغى خوازىيىنى؟

ئايا لەقۇناغى خوازىيىنى درۆكردن و لادان ھەيە؟

زۆر بەي گەنجان لە قۇناغى خوازىيىنى پىداگىرى دەكەن بۆ زىيادە رۆيى لە ئارايشت دان و دەرختىنى ئەۋەدى لە تايبەت مەندىيە كەي دانيە، ئەگەر بۆ ئارايشت دان ئامانجىكى پاىە بەرز ھەبو، ئەۋەش دلخۆش كردنى لايەنەكەي ترە، يان دروست كردنى پەيۋەندىيەكى خۆشەۋىستى يە لە نىۋانپان، ئەۋەش كاريكى باشە، بەلام ئەگەر ئەم ئارايشت دانە درۆ و شارەنەۋە راستى بىت لە لايەنەكەي تر، ئەمەش ھۆكاريكى جياۋازە لە بەدەست ھىنانى ئامانجەكان، چونكە ھەر يەككە لەۋانە يەخەي ئەۋىتر دەگرىت بەرەفتارىك كە پىشېيىنى نەدەكرا، زۆر كىشەش روودەدات، بەختەۋەرىش دوور دەكەۋىتەۋە، ئازاۋە جياۋازى نريك دەبىتەۋە و كۆتايىيەكەشى باش نايىت. بۆ زال بوون بەسەر ئەو كىشەيە دەبىت پىداگىرى بكەيت لەسەر ئەمانە:

۱- يەكەم لەسەر ھەردوۋلا پىۋىستە راشكاۋىن بە خاسىيەتەكانى، ۋە ۋەستان لە سەر كەم

و كورپىيەكانى، يان بەراست كىردنەۋەى ئەو كەم و كورپىيە، يان يارمەتىدەنى لايەنى دىكە لەسەر رازى بوۋىيان سەربىگىت.

۲-دەبىت خۇرازاننەۋە لەسنورى سەرنج راكىشانى ئەۋى دىكەبىت، ۋە زىاد كىردنى پەيۋەندى خۇشەۋىستى و بەزەبى لەنىۋانىيان.

۳-ھەر يەككە كۆشش بىكات بۆلەگەرەن بەدۋى خاسىيەتى ئەۋى دىكە لە باش و ئاتەۋاۋىيەكان، ۋە ۋەستان لەگەلى بەبى لايەنى تاۋەكو ژيان بە رەخنەۋە تانەۋە تەشەر دەست پىنەكات، چۈنكە بەختەۋەرى لەلايان دوور دەكەۋىتەۋە.

۴-دەبىت رىكەۋىتنەكان لەنىۋانىيان لەسەر گىرگىزىن ھەنگاۋەكان بىت كە يارمەتى ھەموو لايەك بدات لەسەر مامەلە كىردن لەگەل يەكتەر بە خۇشەۋىستى، تاۋەكو ھەنگاۋەكان بەختەۋەرى بەدەست بەيىن.

كىشەى سەربەستى لە رادەبەر لەماۋەى دەستگىرانىدا :

لە ھەندىك خىزاندا سەربەستىيەكى رەھا ھەيە لەژىر ئاۋىشانى: مەن دىلىم لە كچەكەم، يان پشت ئەستورم بە كچەكەم، بۆيە بۆلەگەكەۋە دەستگىرانەكەى سەربەستى فەراھەم دەكەن بۆ ئەۋەى لەمال بچنە دەرەۋە، ۋە بەكەيفى خۇيان دابىشش و برۆن بەبى پەيۋەندى و سىنور، لە پىكەۋە دانىشتن بەتەنھا دەبوورتن بەبىانۋى زىاتر يەكتەر بناسن، لىرەۋە كىشە روودەدات، بەلام ئەۋە كىشەيە لەۋ بوارەدا روودەدات، ئەۋەيە ئەگەر گەنج كۆبوۋەۋە لەگەل ئافرەتلىك لەگەل ئەۋەى شەرى نىيە بۆى لىك نىزىك بوۋنەۋە گەت و گۆ روودەدات، دۋى دەست لىدان و پىشەكەكان دەرۋانن كە ئەمە سۆزۈ خۇشەۋىستى يە بەرامبەر خۇشەۋىستەكەى، ھەرۋەھا ئەگەر رىكەۋىتن و گىرپەست و دروست كىردن رۈنەدات ئەۋە ھەردوۋلا زەرەرمەند دەبن، پىاۋەكە زەرەرمەند دەبىت چۈنكە پىشتى لە خاكردوۋە، لەۋانەيە توشى چارەنوۋسىكى خراب بىت، ۋە ئافرەتەكەش زۆر زەرەرمەند دەبىت، ئابروۋەكەى لەدەست دەدات و واخۇى دىتە بەرچاۋ كە

سووک و ریسواپووه، ناوبانگیشی له ناو خه لک دهشیویت،

به لām ئەگەر ئەم په یوه ندیه گه شهی سەندو گه یشته په یوه ندیه ک ته نها ژن و میرده که پی ی ناگادار بوون، ئەوا زەرەر مه ندیه که دواپی بۆ هەردوو لایان ده گهریته وه به تاییه تی ئافرده که، بۆیه پیویسته هەموو خیزانی ک سووری ت له سەر په رورده کردنی مندا له کانیا ن چۆن سەر به سستی به ده ست ده یینن، به لām به مه رجی ک پیچه وانه نه بی ت له گەل شەرع و ئاین، هەتا کو کاتی ک په یوه ندیه که ش ته و اوی ت له سەر بنچینه یه کی دروست بی ت، له دوا ییدا به خته وه ری و دلته وایی و بی ده نگی بچه سپی ت. به لām پاش گر بی ه سته که ش ده بی ت سەر به ستی ه که بۆ هەردوو هاوسەر ده که نه گاته راده ی ژن و میردایه تی، تا وه کو به خته وه ری دروست له شهوی بوو کینیدا بی ته دی، به لām ئەگەر گه یشته په یوه ندی ژن و میردایه تی هەر چه نده پیچه وانه ی شەرع نیه، به لām پیچه وانه یه له گەل داب و نه ری ته کان.

ئیس تا بانگه وازی بۆ هەموو که سی ک که ده یه ویت به خته وه ری شانسی بی ت له و قۆناغه دا وه مافی خۆی باش بزانی ت وه هەول بە دات بۆ به ده ست هی نانی، وه ئەگەر که کانی خۆی بزانی ت وه یار مه تی خه لکی تری ش بدات بۆ ئەم مه به سته، له گەل ئە وه ش کی شه ی دروست له هەلە کردندا نیه، به لām کی شه ی گه و ره ئە وه یه که سی ک ری گای راست بناسی ت و به رد و ام بی ت له هەلە کردن، ئە وه ش هەلویستی که سی کم بیر دینی ته وه که ده لی ت: ئە مه ژه هره ئە گەر لی ی نزیک بی ته وه ئەوا ده ت کو ژئی، .... وه ده لی ت: ته نها یه ک جار هەل ده ستم به تاقی کرد نه وه ی، له و حال ته دا نابی ت ته نها جاری کیش تاقی بکه ی ته وه چونکه دوا ییه که ی مرد نه، هیچ نا قلمه ندی ک شتی ک تاقی نا کاته وه له هەلویست و رووداو ده کان که ژیا ن و راستی تی ئیس پاتی کرد بی ت که ئە مه درووت ده خاته وه له به خته وه ری و شادی.

بەكورتى؛

بەم راسپاردانە لەو ۋەرزدا دەردەچن:

- ۱- دەبىت دەست نىشانىدەنە كە لەسەرەتاۋە لەسەر بنچىنەيەكى باش بىت.
- ۲- دەبىت دەست نىشانىدەنە كە بەپلەي يەكەم لەسەر بنچىنەيى ئاين بىت.
- ۳- لە سەرەتاي يەكتىناسىن پەيۋەندىم لەگەل دەزگىرانەكەم باش دەكەم، ۋە كۆشكىش لەسەر ھەۋا دروست ناكەم.
- ۴- دەبىت لەيەكەم ساتى ھاسەرگىرى راشكاۋانە بىت.
- ۵- لەھەموو مامەلەكانماندارەچاۋى ھەقى خۋاي گەۋرە بىكەين.
- ۶- لەئامادەكارى و كەلو پەلو خەرجىدا زىاتر لەتوانا زىادە رەۋى نەكەين.
- ۷- پاش دەست نىشانىدەنە كە باش بارا نەبىن.
- ۸- لە كاتى دەست نىشانىدەنە كە ھاسەردا باخۇمان لە ھاورىيى خراپ بەدوۋر بگىرىن ۋە بەرەۋى بىياتنان بەرەۋى يەكەم قۇناغەكانى خۋازىيىنى ھەنگاۋ بىيىن.
- ۹- با ۋىرايىن لە ترسناكىەكانى ژىن ھىنانى عورفى و ژىن ھىنانى مىسار لەسەر كۆمەلگا.
- ۱۰- لە ھەموو ئىش و كارەكاندا با دل سۆزى بىر خۇمان بەيىنىنەۋە بۇ روۋ بەروۋ بوۋنەۋەي خۋاي دلۇقان، تاۋەكو سەرگەۋتوۋ راستگۇيىن.

خۇت تاقى بىكەرەۋە؛

ئەمەي دىت كۆمەللىك پىرسىيارن پىۋىستە لەسەر خۇت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى رىككەۋتى لەگەلدا ئەۋا لەژىر ھەلپژاردنەكە (بەللى) دابىنى ۋە ئەگەر رارابوۋىت ئەۋا نىشانەي (ھەندى جار) دابىنى، ۋە ئەگەر رىككەۋتى ئەۋا نىشانى (نەخىر) لەژىر ھەلپژاردنەكە دابىنى.

ز	پرسىپارەكان	بەئى	ھەندى چار	نەخى ر
۱	ئايىا ترسناكى رارايى دەزانى چىيە لە ھەلپژاردنى ھاوسەردا؟			
۲	ئايىا دەزانى كىشەكانى دىنە بەردەمت چىن لەكاتى يەكتەر ناسىندا؟			
۳	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى بەرژەۋەندى چىيە؟			
۴	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى عورفى چىيە؟			
۵	ئايىا دەزانى ئامانجى سەربەستى زىيادە رۆيى چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۶	ئايىا دەزانى تەگەرەكانى درۆۋ زىيادەرۆي لە رازاندنەۋە چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۷	ئايىا دەزانى بەرھەمەكانى تىگەيشتنى ھەلە چىيە لە سروشتى خوازىيىنىدا؟			
۸	ئايىا دەزانى چۆن خۆت پاك دەكەيتەۋە لە كىشەكانى قۇناغى دەستگىرانى؟			
۹	ئايىا دەزانى كىشەكانى روودەدەن لەكاتى بارگرانى لايەنى دوودەم بەزىياتر لە تواناي خۆي چىن؟			
۱۰	ئايىا پىداگىرى دەكەيت لەسەر رىزگرتن بەسنوورى شەرىع لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			

ھەئسەنگەندىن:

ئەگەر ۋەلاھەكەت بە (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە ۋەردەگىت، ۋە ئەگەر ۋەلاھەكەت (ھەندى) جار) بوو ئەوا يەك پەلە ۋەردەگىت، بەلام ئەگەر ۋەلاھەكەت بە (نەخىر) بوو ئەوا ھىچ ۋەرنەگىت. ۋە دەكرىت خۆت ھەئسەنگىنى ۋەك ئەمەي خوارەۋە:

پەلە	ھالەت
لەسفر - ۴ پەلە	تۆگەلىك كىشەت لەبەر دەم دايە لەو قۇناغەدا لە دروست كىرنى مالىكى بەختىار.
لە ۵-۱۰ پەلە	تۆ ھەول دەدەيت لە قۇناغى دەستگىرانىدا كان كىشەكان دوور بىخەيتەۋە، ۋە پىئوستىت بە زانىارى زىاترە.
لە ۱۱-۱۵ پەلە	تۆ بەرىگادا دەرويت، بەلام ھىشتا كۆسپ ۋە تەگەرە ھەيە لە بەختەۋەرى پىگەيشتەنت لە قۇناغى دەستگىرانىدا.
لە ۱۶-۲۰ پەلە	تۆ شاينى ئەۋەيت ھەنگاۋ بىئىت لەسەر رىنگاۋ بەختەۋەرى، پىئوستە لەسەرت بەردەۋام يىت، ۋە بگوازىتەۋە بۇ قۇناغى داھاتوو.

به‌شی چواره‌م

شەوی پەردەو پەییوەندی سیکسی

-ئامادەکاری.

-ئاهەنگی خوازیینی.

-ئامۆژگاریەکانی شەوی پەردە.

-سەرەتای جووت بوون.

-کایگەری ماچ لەژیانی هاوسەرگیری.

-ئارام گرتن لەسەرەتای یەکتەناسینی سیکسی.

-ژنەکە چی خۆش دەوێت لەمێردەکە.

-مێردەکە چی خۆش دەوێت لە ژنەکە.

-جیاوازی نێوان پێگە‌یشتنی دوورەگەز.

-جیاوازی نێوان پیاو و ئافرەت لە سیکس دا.

-رێکەوتنی نێوان ژن و مێرد لە جووت بووندا.

-جۆرەکانی جووت بوون.

-قۆناغەکانی جووت بوون.

-ڕۆڵی ھەریەکە لە ژن و مێرد لە جۆلاندن.

-چی ھەیە پاش جووت بوون.

-ئاوەرۆک.

-خۆت تاقی بکەو.

ئامادەكارى:

ھەموو قۇناغىڭ لە ژيانى مرۇق بە گرنىگ و سوود بەخش دادە نرىت، وە مرۇقى ئاقل ھەموو ساتە كانى ژيانى گرنىگى پىدەدات لە ماوہى نياز پاكى و دلسۆزى بۇ خوداى گەورەو مېھردبان، ھەر وەھا خوداى گەورە لە بىر ناكات لە خۇشى و ناخۇشىە كان، لەو رىزەودەدا ھەر كەسىڭ بىەوئىت پىويستە ژيانى نوى ى دەست پىبىكات بە جۆرىڭ بەختە وەرەو سەر كەوتوبىت، وە نيازى وايت لە ماوہى ژيانە تازە كەى لە خوداى گەورە نزيك بىتتەوہ، وە مالىكى نوى پىڭ بىنيت دامە زرايت لە سەر شەرىعى خوداى گەورەو مېھردبان.

- ئاھەنگى خوازىنى:

تائىنى ئىسلام شادى و خۇشى لەدەز وونەوہ رىپىدراوہ، وە پىرۆز بايى و دەعوەت كردن، وە كۆب وونەوہى خەلڭ و خرم و دۆست و خۇشەويستان، وە ھەموويان دلخۇش دەبن لە گەل ژن و مېردەكە، وە پىرۆز بايى لە يەكترى دەكەن بۇ پىڭ ھىنانى مالىكى تازە، ژيانە دەست پىمەكە بە خراپە لە ژىر بىيانوى تەنھا شەوئىكە، چونكە يارمەتيدەرە بۇ گەنج لە سەر تاوان بە بىيانوى شادى دەربرىن، بۇغونە: ئامادە كردنى ھەندىڭ خواردنەوہ، يان پەنا بردنە بەر ھەندىڭ نمايش كردنى لاشە كانيان لە ژىر ناوئىشانى ھونەر، ئەمە چۆن زامنى سەر كەوتن و بەختە وەرەى دەكات لە داھاتودا؟

لەم دەروازەدا ئەوہى دەيەوئىت سەرەتايى ژيانى دروست پىويستە شادى دەربرى و خەلڭ كىش بەختە وەر كا، بەلام بە مەرجىڭ لە خوداى گەورە ياخى نەبىت و دەرپچىت بە ھەر ھۆكارىكى رابواردن لە سنورى شەرىع.

ئامۇزگار يە كى شەۋى پەردە:

شەۋىكى بىياتنەرە شەۋىكى جوانە رەۋايە خۆشى و شادى دەرېرى، ئەو خۆش يە گىشتىگر دەرېرى لەسەر خزم و ناسىاو و دراوسى و خۆشەويستان و ھاورىيان، ۋە ھەرۋەھا دەرېرى گۆرانى تىدا ئامانجگرىت و كەيف و شادىش رىيىدراۋە، ۋە دەرېرى چىشت لىنان و خۆئارايشتدانى تىدا ئەنجام بدرى، بەلام بەمەرچىك خەرجى كەسەكە زىاتر لەتوانى خۆى نەيىت، يان بچىتە خانەى دەست بلاۋى بەبى ئامانج، ۋە ھەرۋەھا كاتىكى خۆش و جوان تىدەپەرىت لەگەل خزم و دۆستان، پاشان شوين بۇ ژن و مىردەكە چۆل دەرېرى، لەو ساتەدا ژيانى تايەتايان دەست پىدەكات. ۋاباشترە ھەردو ژن و مىردەكە ژيانىان دەست پىكەن بەدوۋ رەكەت نوپۇز كەردن بۇ دەست پىكەردى ژيانىكى تازە، تاۋەكو خىرو بەرەكەت لەلەيەن خوداى گەرۋە مىھەربانەۋە برژىتە سەريان. ۋە پاشان پەيۋەندى تايەتە پەيۋەندى جووت بوون لەنپوان ژن و مىردەكە دەست پىدەكات، ئەۋەش پىۋىستى بەچەند ئامۇزگار يەك ھەيە تاۋەكو بەختەۋەرو سەر كەۋتوۋىن بەبى كىشەۋ گەرت لەژياناندا.... ئەمەى خوارەۋە گەنگەرىن ئەو ئامۇزگار يانەن:

۱- ژن و مىردەكە رۆژىك يان چەند رۆژىك بە ھىلاكى و دەمارگىرى و شىپزەيى دەرژىن: ئەنجامى جولەى بەردەۋام و داۋاكار يەكانى رۆژى بووك گواستەنەۋە، يان رۆژانى پىشتەر لە ئامادەكارى و كەل ۋەپەل، لە ۋە ھالەتەدا ۋا باشترە ھەۋلى جووت بوون نەدەن لە شەۋى پەردەدا، بەلكو ئەو شەۋە بىكەنە شەۋى پىشودان، ئەم كەدارە دۋانخەن بۇ رۆژى دۋاتر ياخود رۆژانى تر، چونكە ئەگەر لەم شەۋەدا ئەم كارە ئەنجام بەدن زۆر جارەن بەسەر نەكەۋتن كۆتايى دىت، ئەگەر زاۋا لەجارى يەكەم سەر نەكەۋت ۋە ھەۋلىدا بۇ جارى دۋوۋەم لە ھەمان شەۋدا ئەۋا شىپزەۋ ھىلاك دەيىت و لەۋانەيە سەرنەكەۋتن بىتە ھۆگرى، بەلكو زىاتر لەمەش زاۋا دەچىتە بازەنى گوماناۋى لە سەرنەكەۋتن، توۋشى خەمۇكى سىكىسى دەيىت، يان ھەست كەردن بەروخان، لەۋانەشە خەلكەكە بۇ ئەۋەى دەرگەرىننەۋە كە نوۋشتەى لىكراۋە بەتايەتەى لە

شۈبھە قۇللىقلىرىنى كان.

لە ھەممىسى باشقا ئەۋەتە بولۇپ ۋە زاۋا ھەۋلىدەن كەش ۋە ھەۋايەكى لەبار بەدەست بەيىنن پىيىت لە خۇشەۋىستى ۋە شاعىرانە، ۋە ئەۋەتە سەرەتاي ئىۋارەيسەكى كەش ۋە ماتە لەژىر تىشكى بىدەنگى، لەگەل شىتەك ۋەك گالتە كىرىشكى سۈك ۋە دىيارەيسەكى جۈان لەلەين بوۋەكەۋە، چۈنكە ھەممە ئەمانە ئۆزى زىاتىر باۋەرى بە پىۋە كە دەكەت ۋە دىنەن ئارام دەيىت. ۲- پىۋىس ناكەت پىۋەكە داب ۋە نەرىتى خراپ بەكاربەيىنى، بەتايىبەتى لە گۈندەكان ۋە ناۋچە قۇللىقلىرىنى كان روۋدەت، ئەۋىش چاۋەرى كىرىش ئەنجامەكەيە، ئارەۋو دەكەن لەدەيتنى كراسى بوۋەك، ۋە زۆرى تىش لە ۋەشتانە كە ھەندى جار دەيىتە كىشە دەرۋىنى ۋە چارەسەرىش بەزەھەت دەيىت، ۋە تايىبەتى لەلەي ئافەتەكە، ۋە لەۋانەيە كىشەكە چارە سەرى نەيىت ئەگەر ھات ۋە ئافەتەكە ھەستىار ياخۇد زۆر بەشەرم ۋە ھەيەيىت، يان دەيىتە ھۆي دىل ساردۋىنى كەسۈكەرى زاۋا لەسەر بوۋەكەكە، ئەم كىشەترسەنەكانە دەيىت دوۋر بىرىنەۋە تاكو كىرىگەرى نەكەت لەسەر بەختەۋەرى ھاسەر گىرى لە داھاتوۋا.

۳- نامۆزگارى ئەۋەكەسە دەكەيت كە لەلەيەكەم جار لە پەيۋەندى جۈوت بوۋى سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ بە ئارام كىرىش، چۈنكە ئەمە كۆتايى نىە، بەلام پىۋىستە بگەرەن بەدۋاي ھۆكەرەكان بۆ چى ئەمە روۋىداۋە، دەكەيت بگەرەيتەۋە بۆ سى ھۆكار:

يەكەم: بەبىر خۇ ھىنەنەۋە كە پىشتر چەند ماندوۋ ھىلاك بوۋە، ئەمەش دەيىتە ھۆي بارى پىشۋى ۋە شىپزەيى كەۋا سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ لەگەيشەن لەگەلى.

دوۋەم: لەۋانەيە كىشەيەكى دەرۋىنى لەيەكەك ھاسەرەكان ھەيىت، ئەنجامى ئەزمۈۋىنى بەئان، يان كىشە دەرۋىنى، يان گرى ۋە ئالۋىيەكى ھەيە لە رابردوۋا، ئەمەش پىۋىستى بە دىكتۇرىكى تايىبەتى ھەيە لە چارەسەرى دەرۋىنى.

سەيىم: لەۋانەيە نۆشتە يان شىتەكى لەۋەبەتەي لىكرابىت، ئەمەش چارەسەرى بەدۋعاۋ پىشكەۋىتى ياسايى ۋە شەرى ھەيە، پىۋىستى بە فالچى ۋە جادوگەر نىە، چۈنكە پەنابردنە

بهەر ئهم جۆره خهڵکانه که سه که له بازنهیه کی تاریک ده سورنیتته وه، به ده ست هیئانی به خته وه ری له دنیاو دواوژدا لاواز ده بیئت.

۴- ده بیئت میرده که سروشتی توپکاری بۆ نه ندایمی میینه بزانیئت، په رده ی کچیئی چۆنه؟ وه چۆن مامه له ده کات له گه له ئهم هه لویسته تاوه کو سنوړیک بۆ ئهم ئازاره دابنئی که ئافره ته که تووشی ده بیئت له گه له یه که م په یوه ندی جووت بوون، له هه مانکاتدا ده بیئت له و بروایه دابیئت که ئازاره که ی نه وه ند ه زۆر نیه تاوه کو نه ترسیئت و بییته هۆی ترسان له و کرداره له کاتی په یوه ندیدا، به جۆریک روانینی ئافره ته که به ئازاری زۆر له ئه نجامی درانی په رده ی بووکیئی دروست نیه، به لکو ترسی ئافره ته که زالا ده بیئت به سه ریدا، ئه گه ر ئافره ته که نه ترسیئت نه و میرده که به رووخۆشی و سه لیه وه له گه له ژنه که ی دا ده بیئت به ماوه کی که م له جووت بووندا ئازاره که شی ههروهک نقورچه یه کی سووکه به ده ست بگیڕیئت له به شیك له به شه کانی مرۆف.

۵- یه کیکی تر له داب و نه ریته نیگه تیغه کان که پیچه وانه ده بیته وه له سه ره یوه ندی جووت بوون له دواوژدا نه وه یه که له هه ندیک پیاوان واده زانن که په رده ی کچیئی ده بیئت له شه وی یه که مدا بدریئت، به لام و اباشتره که میرده که پیدایگری بکات له وه ی کونکردنی په رده ی کچیئی به شیوه یه کی هیواش و له سه ر خۆویئت وه به چه ند شه ویکیش ته و او بیئت، نه وه ش به بیته نگی و به خته وه ری و پشو و دلنه وایی و چیژوه رگرتن رووده دات، به بی ئیش و خه م و شیرزه یی. بۆنه وه ی نه مه ش به بی نیشانه یه کی لابه لا ته و او بیئت ده کریئت ئافره ته که به هۆی به کاره یئانی مه ره مه یك وه (فازلین) بۆ یارمه تی دانی نیڕینه له سه ر ته و او کردنی په یوه ندی جووت بوون له سه ره تایی کردار به بی کیشه وگرفت.

۶- له کاره گرنگه کانی سه ره تایی په یوه ندی جووت بوون بریتی یه له روژشنبیری میرده که، وه زانیاری هه بیئت له سه ر سروشتی جیاوازی تاکه که سی له نیوان ئافره تان له په رده ی کچیئیدا، وه کاردانه وه ی خوین هاتن له گه له نه نجامدانی په یوه ندی جووت بوون جیاوازه له ئافره تی که وه

بۇ ئافرىدە تېكى تر، دەكرىت پاش كونكرىدىنى پەردەى كچىنى خويىنىكى زۆر بىت، لەوانەشە دلوپىك يان چەند دلوپىك خويىنى سووك بىت، ۋە لەوانەشە لەكاتى ئەنجامدان خويىن روونەدات بەگوپىرەى جىاۋازى جۆرى پەردەى كچىنى.

۷-ئەو خويىنەى كەلەۋانەىيە لەكاتى كونبىۋىنى پەردەى كچىنى لە ئافرىدە تەكەدەبىت، لەوانەىيە دلوپىك بىت، لەوانەشە خويىنىكى زۆر ۋە ھىۋاش بىت لەھەندىك حالەتى قورس ۋە دەگمەنىشە، دەبىت مامەلەى لەگەلدەبەكى بەپاككەرەۋەىيەك تاۋەكو پىس نەكات، لە ھەمان كاتدا يارمەتى بدرى لەسەر سارىۋىۋىۋە ۋە چاكبىۋىۋەى بەپەلە، ۋا باشترە پىاۋە كە نەچىتە لای پاش خويىن بەرىۋىۋە بۇماۋەى دوۋرۇژ يان سى رۇژ تاكو برىنەكە سارىۋىۋەبىت.

۸-دەبىت ئۆزى ۋە مېردەكە بەبىرىيان بىت لەدۋاى ئەم پەيۋەندىيە پاداشت ۋە چاكەيان بۇ دەنوسرى، كەۋا ئىسلام بۇيانى دانائە بەلام بەمەرجى نىەت پاكى، كەۋا لە ھەدىسىكى سەھىح دا ھاتۋە: (ۋى بضع أحدكم صدقة). قالوا: يا رسول الله، أيأتي أحدنا شهوته وكون له فيها أجر؟ قال: (نعم)، أليس اذا وضعها في حرام كان عليه وزر؟ كذلك اذا وضعها في حلال كان له أجره أحتسبون الشر ولا تحتسبون الخير؟ رواه مسلم. واته: (جووتبىۋىۋە لەگەل خىزانى خوت پاداشت ۋە خىرە) ۋوتىيان: ئەى پىغەمبەرى خوا:، ئايا ھەرىيەكىك لەئىمە ئارەزوۋى خوى دابركىيىتەۋە لەگەل ئەۋەى چاكەۋ پاداشتى بۇھەىيە؟ فەرمۋى (بەلى)، ئايا ئەگەر ئاۋەكەى لەشۋىنىكى ھەرام بىكات گوناھى لەسەر نىە؟ ھەروەھا ئەگەر لە شۋىنىكى ھەلالىش بىكات خىرو پاداشتى بۇ ھەىيە. ئايا ئىۋە شەرو گوناھ ھەژماردەكەن بەلام پاداشت ۋە چاكە ھەژمار ناكەن؟

۹-لەسەر پىاۋەكە پىۋىستە لەبىرى بىت كەبەگوپىرەى رەۋشت ۋە داب ۋە نەرىت بۇ ئەم حالەتە ئەۋ دەبىتە داۋاكار ۋە ئافرىدەكەش داۋا لىكراۋە، پىاۋەكەش داۋالىكراۋە، پىاۋەكەش زىاترەئارە زوۋە بۇى، ۋە لەۋىش كەمتر ئارام دەگرىت، بە جىاۋازى لە بلاۋكرىدەۋەى ھەندى كەس كەدەلپىن ئارەزوۋى ئافرىدە بەھىترە لەپىاۋ، راستى ئەۋەى سەلماندۋە كە ئەمە

جیاوازه، ئەمەش راستیه کەمیه کە شەڕ ئیسپاتی کردووه.

۱۰- لەسەر ژنه کە پێویسته وه لایمی پیاوه کەمیه بداته وه ئەگەر داوای سەرچێی ی لێکرد، ناماده نه بوونی خۆی رانه گه ییئیت کهوا لهو هه دیسه دا هاتووه (اذا دعا الرجل زوجته کاجتو، فلتاته وان كانت علی التنور).

۱۱- لەسەر ئافره ته کە پێویسته له بیری بیت گوناھی چهنده ئەگەر داوای پیاوه کەمیه ردت بکاته وه به بی بیانوو، بهرق هه لساوی ده مینیتته وه، لهوانه یه شهوق و ئاره زووی به فیرۆده دات و پالێ پێود ده نی بۆ لادان له ره وشت یان بیرکردنه وه لێی، یان هه ره ییچ نه بیت شپرزیدی و شیواوی.

۱۲- نابیت ئافره ته کە خۆی ته رخا ن بکات بۆ رۆژوو گرتنی سونهت ئەگەر پیاوه کە له مال بوو ته نه یا به مۆله تی ئەو، چونکه هه قی پیاوه کە له پێشتره له پاداشتی رۆژووی ناپیویست، وه له هه دیسیکدا هاتووه: (لاتصوم المرأة وزوجها شاهد الا بأذنه) متفق علیه. مه به ست لێی: رۆژووی خۆبه خشین به ریکه وتنه، کهوا له هه دیسیکی تریشدا هاتووه.

سه ره تای جووت بوون:

ناماده کاری بۆ جووت بوون و پارانه وه، ده بیت پیاوه کە به ناوی خودای گه وره ده ست پێبکات، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لو أن أحدكم اذا أتى أهله قال: اللهم جنبني الشيطان، وجنب الشيطان وارزقنا، فان كان بينهما ولد، لم يضره الشيطان). وه لێی نزیک بکه ویتته وه به هیواشی و ئاخافتن و ماچ کردن، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لا یقعن أحدکم علی امراته، کما تقع الهیمة، ولئن بینهما رسول). قیل: وما الرسل؟ قال: القبله والکلهم. وقال: ثلاث من العجز فی الرجل....). وا باسکراوه کاتیک پیاو نزیک خیزانه کەمیه ده که ویت و تووشی ده بیت به مانای: له گه لێ جووت ده بیت پیش ئەوه ی له گه لێ بناخا ئی و رابویریت و له گه لێ پالدا ته وه ئەوه ییدا ویستی خۆی لێ جی به جی ده کات،

پېش ئەۋەي ئافرەتەكە پېداۋىستى خۆي لە جى بەجى بىكات. غەزالى دەلىت: پاشان ئەگەر پىاۋەكە ئارەزوۋى خۆي لى جى بەجى كرد بالەسەر خۆيىت لەسەر خىزانەكەي تاۋەكو ئەۋىش ئارەزوۋى خۆي جى بەجى دەكات، لەۋانەيە ئاۋ ھېنانەۋەي دۈابكەۋىت، ئەۋسا ئارەزوۋەكەي دەجۈلىت، چونكە گۈي پى ئەدانى ناخۇشەيە بۆي، ۋە جىاۋازى لە سۈرۈشتى ئاۋ ھاتنەۋە لەۋانەيە يەگۈشە كىچۈنۈ لىبىكەۋىتەۋە رىكەۋتن لەكاتى ئاۋ ھاتنەۋە چىژى زىاترە، نابىت پىاۋ تەنھا بەخۇدى خۆيەۋە خەرىك بىت، چونكە لەۋانەيە ئافرەتەكە شەرم بىكات. دەبىت پىاۋەكە بزانىت زۆر بەي كىشەكانى ھاۋسەرايەتى سەرەتايەكەي كەمتەرخەمىيە لەلايەن خۆيەۋە، ۋە شەرم ۋە ھەياش لەلايەن ئافرەتەكەۋە، پاشان رىكەۋتن روونادات ۋە كىشەكانى خىزانى بەدۈادادىت.

نەۋنەيەك لەسەر ئەمەيان:

ئافرەتەك ھات شىكاتى كرد لە پىاۋەكەي خۋاردنى ناداتى، يان تىرى ناكات لە خۋاردن، كاتىك خىزم ۋە ناسىيارەكان لى يان پىرسى چۈن تىرت ناكات لەگەل ئەۋەي ھەموو جۆرە خۋاردەمەنەيەك لەمالەكەتدا ھەيە؟ دەلىت: مەن لەمالى تىرنام... پاش گەران ۋە پىشكىن لەۋ فەرمانە روون بۆۋە كەۋا ئافرەتەكە شەرمەكەي نايەلىت بلىت: پىاۋەكەم ئارەزوۋى ھەزم تىرناكات، ھەر بە كىدارىش روون بۆۋە كە پىاۋەكە لە گەلىدا بەبى ۋىژدانانە ۋە بەبى گۈپىدان بۇ سۈرۈشتى ئەۋۋ بەبى گىرنگىدان پىي. لە خۆي ناپىرسىت؟ ئايا ئەۋ ھەزو ئارەزوۋەكەي تىرۋە يان نا؟ لەسەر ئەۋ بىنچىنەيە زۆر مالان تىكچۈۋە بەھۋى ئەۋ پەيۋەندىيە زىگماكىيە كەپىۋىستى بەفېرۋون ۋە ھۋشيار كىردنەۋە ھەيە لەھەموو دام ۋە دەزگا پەيۋەندى دارەكان.

كارىگەرى ماچ لە ژيانى ھاسەرگىرى:

ماچ نىشانەيە لەسەر خۆشەۋىستى، ۋە ھىمايەكە لە نزيك بوۋنەۋە، ھۆكارىكىشە بۇ سەرەتاي ھۆگىرى و بەزەيى پىياھاتنەۋە، ۋە پىشەكەيە بۇ جوتبوۋنى نىۋان ژن و مىرد، پىتغەمبەر درودى خۋاي لەسەرىيىت لە ھەموو ھەدىسىكدا كە پىشتر باسماں كىرد رايىسپاردوۋە، دەفەر موۋىت: (لايقعن أحدكم على أمرته كمتقع البهيمة، وليكن بينكم رسول). قىل: وما الرسول؟ قال: (القبلة والكلام).

(ھېچ كامىكتان لەئىۋە مەچۈنە لاي خىزانەكەي ھەروەك ئاژەل توۋشى دەبىت، با لەنىۋانتاندا نىردراۋىك ھەبىت) وتيان: نىردراۋ چىە ئەي پىتغەمبەرى خوا؟ فەر موۋى: (ماچ و ناخافت). ھەروەھا ماچ كارىگەرى گەۋرەي ھەيە لەسەر بەختەۋەرى خىزان، ۋە دروستكردى خۆشەۋىستىيە لەنىۋان ژن وىرد، بەلام تىروانىنى ئافرەت بۇ ماچ جياۋازە لە تىروانىنى پىاۋ، ئافرەت ھەز لەماچى ھىۋاش و ناسك دەكات، بەلكو وانىشان دەدات ماچ ئامانچىكە لە خودى خۇي، لەۋكاتەدا ۋاھەست دەكات لەلاي پىاۋەكەي خۆشەۋىست و وىستراۋە، ۋە ۋا ھەست دەكات رىز لىننەكە لە خۇي و مىردەكەي، بەلام پىاۋ ۋادەروانىت كەماچ زۆربەي جاران سەرەتايەكە بۇ جوۋتبوۋن و پىك گەيشتنى سىكىسى.

ھونەرەكانى ماچ:

بۇ ماچ كىردن ھەندىك بىنەما ھەن تاۋەكو ئامانچەكەي بەدەست بھىنى، لەۋانە:

۱-دەبىت لەخۆشەۋىستىيەۋە بىت بۇ بۇخۆشەۋىستەكەي.

۲-دەبىت بۇ ئارامى و دلنەۋايى يەۋە بىت.

۳-دەبىت ھەردوۋلا سوورىن لەسەر ئەۋەي بۇنى دەميان خۇش و جوان بىت.

۴-دەبىت ھەردوۋلا ھەۋلبدەن كەلىۋەكانى تەرىن، ۋە نابىت ۋوشك يان خراپ بىت.

۵-دەبىت لەلايەن ھەردوۋكىيانەۋە كاردانەۋەيەكى باش ھەبىت.

۶-ماچ كىردن دەبىت بەلەسەرە خۇبىت تادەگاتە مژىنى لىۋە كان يان مژىنى زمان، بەلام پاش ماۋەيەك لەكاردانەۋەي نىۋان ژن و مىرددا.

ئارامگرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى جووت بووندا:

دەبىت ژن و مىرد بزانن كە ئەوان پىۋىستيان بەكاتىكى درىژ ھەيە بۇ بەدەست ھىنانى رىكەۋتنى سىكىسى پاش خوازىنى، ئەمەش بەردەۋام دەبىت بۇ چەند ھەفتەيەك يان چەند مانگىك يان زياتر يان كەمتر، بەنىسبەت زۆرەي ھاۋسەرە كان لىھاتۋويى سىكىسى بە مەسەلەيەكى گىرنگ دادەنرىت، چونكە ۋا دادەنرىت كەمەسەلەي گەشىتن بەرىكەۋتنىكى عەقلى و سۆزدارى زياترە لەمەسەلەي بەدەنى و لاشەيى. دەبىت ھەردوۋ ھاۋسەرەكە بزانن كە ئەۋ پەيۋەندىە خۆرسكە ئەگەر ھەريەكىك ۋازى لىھىپنا بۇ سروشتەكەي ئەۋا چەند كاردانەۋەيەك ھەيە كارە زكماكيەدەۋەستىنى، لەۋانە:

۱-ھەبوونى زانىارى لە بىرى يەكىك لە ھاۋسەرەكان.

۲-ھەبوونى خلتەۋ شتى كۆن دەربارەي ئەۋ پەيۋەندىە.

۳-ھەبوونى پەرۋشى دەرۋونى لە يەكىكيان، ۋە پەنانابا تە بەر راۋىژكردن يان چارەسەرى.

۴-ھەبوونى كەم و كورى لاشەيى، يان كۆسپ و تەگەرەيەك قەدەغەي دەكات لەجىبەجى كىردنى پەيۋەندى بەشىۋەيەكى سروشتى، بۇيە رىكەۋتنەكە شەل دەكات لە نىۋان ھەردوۋ ھاۋسەردا.

ئەۋەي ئافرەتەكە ھەزدەكات لە پىاۋەكەي دا ھەبىت:

پىۋىستە لەسەر پىاۋەكە چاۋدىرى يەكى باشى شوين و كاتى ئارەزوۋى خىزانەكەي بىكات بۇ كارى جووت بوون(ۋەك: پىش بى نوپى بە چەندروژىكى كەم، ۋە پاش سەرەتاي خاۋين بوۋنەۋە بە ھەفتەيەك) بۇ ئەۋەي لەلايەن ئافرەتەكەۋە زياتر قىۋول بىرى ۋە ئافرەتەش

ھەزدەكەت پىاۋەكە زىاتەر داۋاى سەرجىيى لىبىكات ئەگەر چى ئافرەتەكەش زىاتەر ھەزى لىبىت كاتىك دەبىنەت خىزانەكەى لە بەردەستدايە و بەتەۋاۋەتى تەسلىمى پىاۋەكەيەتى، ھەر چۆن ئارەزوۋى دەكەت با ۋابىكات، ئەمەش زىاتەر چىژى ھاۋەش لەنىۋانىان روودەدات و ئارامى و دلنەۋايى بۇ ھەردوۋىيانە.

ئەۋەى پىاۋەكە ھەزدەكەت لەژنەكەى دا ھەبىت:

پىاۋەكە ھەز دەكەت خۆشەۋىستى گۆرىنەۋە ھەبىت لە گەل خىزانەكەى، ۋە جل و بەرگى شەرم داكەنى و جل و بەرگى ئارەزوۋ جولاندن لەبەرىكات، ھەردەم تىدەكۆشى بۇ تىژكردنەۋەى ئارەزوۋەكان و پىداۋىستىيەكانى، ھەموۋەكەت ھەۋلدەدات بەروۋىيەكى خۆش بىيىنەت، مائەكەى بىيەتە جىگەى ئارامى و پشودان، كەل و پەلەكانى رىكبىخات و شوینەكە خاۋىن بىكاتەۋە، ۋە بۆنى خۆش لەخۆى بدات و جىگەى خەۋتن بۆندارىكات. كارىك نەكەت كىشەۋ ھەلوۋىستىك رووبدات پىش گەيشتىنى تايىبەتى، ۋە دوۋرەكەۋىتەۋە لە ھەرشىتەكە پىاۋەكەى توۋرە دەكەت، ھەست بە پىاۋەتى مىردەكەى بىكات، ئەمەش دەبىتە پاراستىنى پىاۋەكە لە لادان و ئارەزوۋى تىژكردن لە دەرەۋەى مال.

ماۋەى نىۋان پىگەيشتىنى ھەردوۋرەگەز:

پىۋىستە ھەردوۋ ھاۋسەرەكە بزەنن كەماۋەى بەتالى و بۆنە لەنىۋان بەيەكگەيشتەنەكان چىن؟ پزىشكەكان نامۆزگارى دەكەن كە ماۋەى نىۋان دوۋ سىكس لە دە كاتژمىر كەمتر نەبىت، ھەر چەندە پىاۋەكە زۆر ھەزى لە جوۋت بوۋن بىت، ھەتاكو ئەگەر لەسەرەتەى ژيانى ھاۋسەرىيەتەش بىت، يەك لە ھەلەكان ئەۋەيە ھەندىك پىاۋ كاتىك جوۋت دەبن لە شەۋىكدا دەگاتە پىنجار، روۋن بۆتەۋە ئەم زىدە رۆيە زىان بە تەندروستى پىاۋەكە دەگەيەنەت، ئافرەتەكەش بە شىۋەيەكى زۆر لاشەۋ دەرۋونى دەشىۋىت، چۈنكە ھەرچەندە پىاۋەكە زۆر

سىكس بىكات ئافرىتە كە سارد دەبىت و تەنھا بۆزى كىردى پىاۋە كەى بىدەنگ دەبىت و هېچ لەزەت ك وەرنەگىت.

جىاۋازى نىۋان پىاۋ و ئافرىتە لە جووتبۇندا :

زۆر جىاۋازى لە نىۋان پىاۋ و ئافرىتە ھەيە لە سىكس دا، لەوانە: سىكس لای پىاۋ ھەزو مەبەستىكە لە دەروونىدا، لە كاتى پەرىندا كۆتايى دىت، پاشان خاۋبۇنەۋە روودەدات، بەلام لە لای ئافرىتە لەبەر ئەۋەى گۆرانكارى رىشەيى روودەدات لەوانە سك پىوون مىندالبۇون، بۇ ۋا ھىما دەكرى لای ئەۋ ھۆكارىكە بۇ مەبەستىكى گەۋرەتر، ھەۋەسى و ئارەزوۋ لای پىاۋ كات و دەمى نىۋە ھەلگىشان و داكشانى پىۋە دىار نايىت، بە جىاۋازى ئافرىتە رازى بوونى لەسەر سىكس كارىگەرى بە كۆمەلىك شتەۋە ھەيە، لەوانە: مامەلە كىردى مىردەكەى لە گەلى، ۋە بارى دەروونى، ۋە ئايا خاۋىنە يان نا ۋە زۆر شتى تر. پىاۋ زۆرتر جوۋلەى ئارەزوۋى سانائەت، ۋە دەتوانىت جووتبۇون ئەنجام بدات پاش چەند ساتىك لە بىر كىردەۋە، ۋە ھەروەھا دەتوانىت پاش شىكار كىردى مەسەلەيەكى ئالۋىزى فىزىيان بىركارى ئەم كارە ئەنجام بدات، بەلام ئافرىتە پىۋىستى بە جولاندنى بە دەرو بىرو سۆزى ھەيە پىش گەيشتن بە جووت بوون.

ئەمە بە جىاۋازى پىاۋە كە دەتوانى كۆنترۆلى سىكس بىكات لەسەر ھەموو شتەكان بە نىسبەت خۇى، پىاۋ لەسەرەتاي ژنەينانى زۆر بە ھىز سىكس دەست پىدەكات، لە رۆژىكدا زىاتر لە جارىك. دوايى تۋاناكەى لە گەل كات كەم دەبىتەۋە، ۋاى لىدىت پاش چەند سالىك لە دوورۇز يان سى رۆژ جارىك سىكس ئەنجام دەدات، پاش كەمتر دەبىتەۋە بۇ دوو جار لە ھەفتەيەك، ئەمەش جىاۋازى لە پىاۋان بە گشتى، بۇيە چىژۋەرگرتن لە نىۋانيان كەمتر دەبىتەۋە بە ھۆى گەۋرە بوون و چوونە سالەۋە.

بەلام ئافرىتە زۆر جاران شەرمەكەى لەسەرى زال دەبىت لە سەرەتاي ھاۋسەرگىرىدا، ئەمەش دەگەرىتەۋە بۇ ئەزانىنى يەك بۇ روشنبىرى سىكسى، بۇيە بەلاۋازى دەست پىدەكات

دوايى لەگەل رۆيشتىنى كات زياتر دەكرىتە ۋە بۇ سىكس كىرىش، ۋە ئەندامى مېيىنە زياتر پىدەگات، ئامادەكارى زىاد دەكات بۇ ۋە رىگرتنى رابواردن و نىخ دانان بۇ چىژۋە رىگرتن، ئەمەش ۋەك ئاگادارىيەك لەگەل كاتدا كەمىك لاواز دەبىت بۇ ئەنجام دانى كارى سىكس.

رېككەۋتن لەنيوان ژن و مىرد لە جوتبونددا:

لە ۋەككارانەي كەۋا دەبىتە رېككەۋتنى ژن لەگەل مىردا لەكاتى سىكس: خۇپەرستى پىاۋەكەيە كەۋا ئارەزۋوۋە سىكسىيەكانى خىزانەكەي فەرامۆش دەكات، پىاۋەكە پەلە دەكات لە گەيشتن بە سىكسى راستەۋخۇ، ۋە خىرايى پەرىن لەلەي پىاۋەكە، ئىش و ئازارنىش لەلەي ئافرەتەكە دەبىتە ۋە ساردى سىكسى، ۋە دەبىتە نەخۇشى كە پەيۋەندى ھەيە بە ئەندامى زاۋى لای ئافرەتەكەۋ دوايىش ترسان لە سىكپرى. ھەندىك پىداۋىستى ھەيە تاۋەكو رېككەۋتن لەنيوان ژن و مىرد روۋىدات:

۱- پىۋىستە ھەريەك لە ژن و مىردەكە سىروشتى شىكارى بۇ خۇي و ئەۋىتر بزانىت، تاۋەكو مامەلەبكات لەگەل گۆرانكارىيەكانى كە روۋدەدات پىش ۋە لەكاتى ۋە لە دواي جۋوت بوون بەبى كىشەۋ گىرت.

۲- پىۋىستە ھەريەكەك رىز لەۋىتر بىنىت، سەيرە زۆرىش سەيرە لەپىاۋىك بەھەموۋ دىلرەقى و توندوتىرئىيەك بە دىرئىيى رۆژ مامەلە لەگەل خىزانەكەي دەكات لەدوايى كەدەبىتە شەۋ داۋاي سەرجىي لىدەكات.

۳- رىزۋ تەقدىر دەكرىت بۇ ئەۋ ھەلۋىستەۋ زروۋە لەناكاۋانە تاۋەكو لەكاتى مل نەدات بۇ ئەنجام دانى كارىك لىپرسىنەۋەي لەگەلدا نەكرىت، لەكاتىكدا ھەندىك بەر بەستى دەرەكى دەبىتە ۋەي ملنەدان ياخود رېككەۋتن.

جۆرەكانى جووتبوون :

جۆرەكانى جووتبوون زۆرن، دەكرىت ھەمەچەشنەلە سىكس دا لەنىۋان ژن و مىرد لەزدەت و چىژۋەرگرتن زىاد بىكات، پىتۈستە يەكىكىيان ئەۋىترىيان شارەزابىكات وە تاقىبىكاتەۋە بەبى شەرم و ناچارىبون تاۋەكو ژن و مىردەكە سود لەم پەيۋەندىيە ۋەرىگرن، ۋە ھەندىك جۆرى ترەھىيە لەھەمان كاتدا كەۋا پزىشكەكان دەلىن: لەكاتى سىكپرى لەلايەن ئافرەتەۋە، پىتۈستە ھەردووكيان رەچاۋى ئەمەبەكن، ۋە لەو جۆرانە كەزىاتر ھەلى سىكپرى دەرەخسىنى ئافرەتەكە لەسەر پشت پالڭەكەۋى ۋە قاچەكانى بەرەو بەرزايى بلىند دەكات مىردەكەشى لە سەرەۋە دەبىت، كىردارى جووتبوون كۆتايى پىدەت، پاشان ئافرەتەكە بە پالڭانەۋە دەمىنىتەۋە لەسەر پشت بۇماۋەى نىكەى نىوكاژمىر يان زىاتر، تاۋەكو مەنى پىاۋەكە رىگىلى خۇى بگرىت و بگاتە ھىلكەدانى ئافرەتەكە لەيەكەم گواستەۋە بۇ گواستەۋەكانى سىكپرى.

بەلام لەبەكارھىنانى جۆرەكانى سىكسى كە شەرع رىپىدەۋە مادام دوۋرە لە ئەنجامدانى كارى جووتبوون لە دواۋەى ئافرەتەكە، خۇاى گەۋرەۋە مىھەربان دەفەرموئىت: ﴿فأتواحرثكم أنى شنتم﴾. لەو جۆرانەى كە بلاۋ دەكرىت ژن و مىرد بزىان چۆن چىژ بەيەكتر بگەيەن:

۱- جۆرىكىيان پالڭەۋەتنى ھەردووكيان لەسەرەنەشتەۋە روۋبەروۋى يەكتر، پىاۋەكە ھەۋلەدەت بۇ تەۋاۋەكرىنى كىردارى سىكسى بەيەرمەتى خىزانەكەى.

۲- ھەردووكيان لەسەرەلا پالڭەۋەن، ئافرەتەكە پشتى لەروۋى پىاۋەكە بىت، پاشان كىردارى سىكس دەستپىدەكا پاشماۋەيەك لەم كىردارە ئافرەتەكە روۋبەروۋى پىاۋەكە بىتەۋە، تاۋەكو گالتەۋە گەپ و خۇشى بەردەۋام بىت و ئافرەتەكەش ھەست بە مۇقايەتى خۇى بىكات.

۳- ئافرەتەكە لەسەرەك راكشى و پىاۋەكەش لەسەرى بىت تاۋەكو كىردارى جووت بوون كۆتايى پىدەت، بەلام ئەمەيان پاش پىشەكى و گالتەۋە گەمەى پىش جووتبوونە.

۴- ئافرەتەكە لەسەرە ئەژنۇكانى و لەسەرە قۇلەپى يەكانى بوۋەستىت، پىاۋەكە لەدواۋەى بچىتە لاي، ئەم كىردارە پىتۈستە بە دەست گەمەۋە ماچ كىردى روۋبەروۋ ھەيەپىش جووتبوون.

۵- پیاهه که له سه ر پشت پالکه ویت و ئافره ته که ش به چیتته سه ری، ئه م کرداره جووتبونه زۆر بلاوه.

۶- پیاهه که له سه ر پشت پالکه ویت و ئافره ته که ش به چیتته سه ر به جۆریک پشتی ئافره ته که له پیاهه کی بکات و کرداری سیکسی ده ست پیده کات.

قوناغه کانی جووتبون:

۱- قوناغی ریخۆشکردن: ده بیته گالته و گه پ و ده ستبازی و قسه ی خو ش تیداییت. تاوه کو هه ردوولا ئاماده بن بۆ سه ره تای جووتبون.

۲- قوناغی جولانن: هه وهس و ئاره زوو ده گاته ئاستیک ری خو ش ده کات بۆ ژن و میرده که بۆ له زهت وه گرگتن، نه دامي نیڕینه و میینه له حاله تی ئاماده باشیه کی ته واو ده بن و لیدانی دلش زیاده کات.

۳- قوناغی ره حهت بوون: بزواندن هه ست جولانن ده گاته لوتکه، پاشان له رزینی جووتبون رووده دات. له هه موو دۆخه کان و اباشتره کاتی که له رزه ی جووتبون روویدا له یه کات بیته بۆ ژن و میرده که.

۴- قوناغی خاوبونه وه: ئه مه ش پاش قوناغه کانی پشوودان رووده دات و خاوبونه وه و بیدهنگی ده بیته وه دلنه وایی و خۆشه ویستی له نیوان ژن و میرده که رووده دات.

- رۆلی هه ریه که له ژن و میرد له جولانن دا

پێویسته هه ریه که له ژن و میرد رۆلی خو یان بزائن له جولانن هه ستی هاویه شی ژیا نی، یان رووداوی پێشه کیه کان که ده که ویتته پیش جووتبون، له و پێشه کیانه ش: سه رنج راکیشانی ژنه که بۆ میردی به جوانیه که ی و چونه دلیه وه وه ده رخستنی رووخساری جوان، وه سه رنج راکیشانی پیاو بۆ ئافره ته که ی به که سایه تیه که ی وه رووخسارو توانا که ی له سه ر چاودیری مال

و بەرگىرى كىردن وەبلا و كىردنە وەدى خۇشە وىستى و بەزەيى لەمالدا .

ژن و مىرد دەبى بزانن زۆرتىن لادان كە روودە دات پاش ھاسەرگىرى ھۆكارە كەى برىتى
يە لە خۆرىك نەخستە و خۇجواننە كىردنە بۇ يە كتر . ئەى بۇچى ژن لەگەل پىا وە كەى نابنە
لوتكەى سەرنج راكېش بۇ يە كتر؟ وەبۇچى پىا و بۇ خىزانە كەى دلنە وايى و تىركىردن بەدەست
ناھىيىت؟

لەسەر ئەم بنچىنە يە بۇ ئە وەى ژيانىكى بەختە وەر و ئارام تە و او بىت، وەپە يە وەندى سىكىسى
بە خۇشە وىستى و ئە وىنى كۆتايى بىت، پىويستە ھەرىە كىك سىووربىت لەسەر تىركىردنى
ئارەزووى ئە وىترو رازى كىردنى پىدا وىستىە كانى .

چى دەبىت پاش جووتىبون

پاش جووتىبون لەلەى ژن و مىرد خا و بونە وە روودە دات، ئەندامى زا وىى ھەردو و
خا و دەبنە وە بۇ سىروشتى خۇى، وەلىدانى دل كە و لەكاتى جووتىبون (بەتايىبەتى پىش تىرىبون)
كە و خىرايى زىادى كىردبو و دەگەر تىتە وە بۇ خىرايى سىروشتى خۇى . ھەروە ھا ھەناسە دانىش،
ھەمو و ئەمانە لەگەل ھەست كىردن بە پشودان كە و وەسف ناكىت .

ئەگەر جووتىبونە كە بە شە و بىت ئە وە ئاسايىە دواى ئە و بە خە وىكى قوول پاشان لە
خە و ھەستان دەبىت، لەگەل ھەست كىردن بە ئارامى و گىرنگى پىدان وەچالاكى و با وەرىە خۇبون،
بەلام ئەگەر ژن و مىردە كە ھەستىان بەشتىكى تر كىرد، ئەمە دەبىتە ناگادارى بۇيان پىويستە
ژمارەى جووتىبون كەم بىكەنە وە، يان لە وەنە يە رىككە و تىنى سىكىسى لە نىوانىاندا نەبىت، يان
پە يە وەندى تىركىردن لە نىوانىاندا نىە، يان ھەردو و كىان يان يە كىكىان نەگە شىتتە قۇناغى
رە ھەت بوون يان چىژو ەرگىرن .

بەكورتى

بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى لە ژمارەيەك راھىنان يان پەيوەندى روودەدات لەو پەيوەنديانەش پەيوەندى سىڭسە، بۆ ئەۋەى ئەو پەيوەندىيە بېيىتە چاۋگەى بەختەۋەرى پىۋىستە ئۆزىنى مىڭ رەچاۋى ئەمانە بگەن :-

۱- دەبىت ئۆزىنى مىڭ يادى خوداى گەۋرە بگەن، ۋەسۋاسى بەخشندەيى بگەن لەسەر ئەۋچاگەيە، ۋەپارىنەۋە لە سەرەتاي جووتبۇن تاۋەكو خوداى گەۋرە سەرگەۋتوويان دەكات، ۋەقەدەغەيان دەكات لە فىلى شەيتان .

۲- ھەرلەيەك پىداگىرى بگات لە سەر زانىنى سۈرۈشتى لايەنى ترو سۈرۈشتى پىڭكەتەكەى، تاۋەكو مامەلە كۆرۈن لەو پەيوەندى يە لەسەر زانىن ۋە روۋناكى بىت .

۳- ھەرلەيەك لە خۇپەرستى دوۋرەكەۋىتەۋە، ۋەخۇۋىستى لەو پەيوەندى يە، چۈنكە يەككە لەسەرگەۋتەنى بىرىتى يە لە ھەست كۆرۈن بە بەرامبەرەكەت ۋەپىداگىرى لە سەر خىروخۇشى ئەۋ .

۴- ھەردوۋلا خۇ بۆ يەكترى جوان بگەن، ئارايشت بگەن، ئەۋ كارانە بگەن كە بەرامبەرەكەت ھەزى لىيە .

۵- دەبى بزانين بۆ ھەموۋ قۇناغىك پىشەكى ۋەزىرەكى دىارى ھەيە، دەبى سۈۋرىن لەسەر ئەم جۆرە ھونەرانە لە پەيوەندى سىڭسىدا .

۶- ھەردوۋلايەن پىۋىستە سەروئاراميان ھەبىت تاۋەكو يەكتر ناسىن ۋەۋگىرى لە نىۋانىان روۋبەدات .

۷- ھىچ جۆرە نەيىنەكى خىزانى بۆ دەرەۋە نەبەين تاۋەكو لە ھەموۋ كىشەيەكى سادە دوۋرەكەۋىنەۋە .

۸- لە بوۋنى ھەر كىشەيەك پەنا بېيەنە بەر كەسى زىرەك ۋەۋشىيار ھىچ شەرمى تىانيە،

- چونكى خۇپاراستن باشترە لە چارەسەر كىردن .
- ۹- لە سەرەتايى پەيوەندى لەسەر كىشە بچووكەكان پازنەدەين وبەجىي نەھىلەن تاۋەكو گەورە دەبن، بانيۋانمان چاكبەكەين يەك بە يەك .
- ۱۰- باكىشەوگرفتە تايىبەتپەكان لە كاتى ئەو پەيوەندىدە ۋە لابنىيىن، تاۋەكو خوازىنپەكە بەمەرچى نالەبار دانەمەزىت لەكاتى ئەنجامدانى ئەو پەيوەندى يە .
- ۱۱- پىداگىرى بىكەين لەسەر ئەو پەيوەندىدە تاۋەكو توشى بىزارى و دلتنەنگى نەبين .
- ۱۲- ھەول بەدەين ھەموو كاتىك پىرسىار لە لايەنى دىكە بىكەين كەچى پىۋىستە تاۋەكو چىژوئارامى دەست كەويت .
- ۱۳- بادووركەوينەۋە لەتوندىتوشى و رق ھەلسانىكى خوۋ پىۋەگرتوۋ بۆ ئەو پەيوەندىدە، تاۋەكو لە دوايىدا توشى نەخۇشپەكانى دەرۋونى نەبين .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پێویسته هه لسی به جی به جی کردنیان له سه رخۆت نه گهر ریککه وتن له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لبژاردنه که دابنێ، وه نه گهر پارا بوی له هه لبژاردنه که نه وا نیشانه ی (هه ندی جار) دابنێ، وه نه گهر ریککه که وتی نه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لبژاردنه که دابنێ .

ز	به شه	به لێ	هه ندی جار	نه خێر
۱	نایا پێداگیری ده که ی له سه ر دوور که وتنه وه ی یاخیوون له هه مرو نیش وکاره کان ؟			
۲	نایا خۆت به زاناو رۆشنیر داده نییت له سه ره تای هه رچالاکیه ک یان کارێکی گرنه له ژیا ن ؟			
۳	نایا یه که م شه وت له هاو سه رگیریدا به بی تروندوتیژی یان شیواوی یان کیشه وگرفت برده سه ر ؟			
۴	نایا رینگا کانی جووتبوونی دروست ده زانی ت ؟			
۵	نایا مه به ست دیاری ده که ی ت له په یوه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا ن ؟			
۶	یان هه رده م کۆشش ده که ی ت به گه شه پێدانی خۆت، وه چاککردنی په یوه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا ن ؟			
۷	نایا ده زانی جیاوازی یه کانی نیوان کچ وکور له سه رشتی سیکسی وره چاوکردنی چاره سه ری ؟			
۸	نایا هه ست به رازی بوون و به خته وه ری ده که ی ت له په یوه ندی جووتبووتان ؟			
۹	نایا له و شیوازان ه دوور ده که ویته وه که وا ده بیته هۆی ساردی و کیشه کان له پیکهاته ی سیکسی ؟			

هه ئسه نگاندن

ئه گهر هه ئبژاردنه کهت بۆ وه لامي (به ئی) بوو ئهوا دوو پله به ده ده ست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت وه لامي کهی (هه ندی جار) بوو ئهوا یه ک پله به ده ده ست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت (نه خیر) بوو ئهوا هیچ به ده ده ست ناهینیت .

ده کریت وه ک ئه مه ی خواره وه خۆت هه ئسه نگینیت

پله	دۆخ
له سفر- ٤ پله	تۆ هونه ریه کانی پیکهاته ی سیکی نازانیت، بۆیه ئه مه پیکهاته ی هاوسه رگیریت ئیفلیج نه کات .
له ٥- ١٠ پله	تۆ له یه کهم ریگی به خته وه دیت، هه ندی ئه رکه کانی په یوه ندی سیکی دروست ده زانیت، وه پیویستت به زانیاری زیاتره .
له ١١- ١٥ پله	تۆ به ریگا ده رۆیت، له گه ل ئه مه ش هیشتا کۆسپ وته گهره له پیگه یشتنی پیکهاته ی سیکی به خته وه دی له دواوه یه، به دوا ی دا بگه ری وچاره سه ری بکه .
له ١٦- ٢٠ پله	تۆ شایانی ئه وه دیت هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگی به خته وه دی هاوسه رگیری پیویسته بهرده وام بیت، وه بیگوازیته وه بۆ هه نگاوی دوا یی .

بەشى پىنچەم

زالبوون بەسەر كىشەكانى شەوى پەردەو پەيوەندىەكانى سىكىسى

- رىخۆشكردن

- كىشەى نەبوونى شارهزايى بۇرۇزى پەردە

- كىشەى كارتىكردن بە ھەندىك داب ونەرىيتى فۆلكلورى وەك : جادووشتى تر

- كىشەكانى بوونى ئالۇزى يان ئەو ھەئويستە ناشازانەى كە كەسەكە پىشتىر

تيايدا ژياوہ .

- كىشەى ترس و دلەراوكى ئە پەيوەندى سىكىسى .

- كىشەى نەھىشتىنى يەكىك ئە ھاسەرەكان ئە بە ئە نجام گەياندىنى

پەيوەندى سىكىسى .

- نامۇزگارىيە ھەمىشەيىەكان پىش رۇزى بووك گواستىنەوہ .

- بە كورتى

- خۆت تاقىبىكەرەوہ .

4

108

بۆ دوورکه وتنه وهی ئەو کێشهیه بسوک و زاواده بیئت هونهریه کانی ئەم شهوه بزانی، وه سه لیهی مامه له کردن له گه لهی، تاوه کو به سه لامه تی پێیدا تیپه ربیت تاوه کو ببیته دروازه یه کی دروست بۆ به خته وهی هاوسه رگیری و بنیاتنانی مائیکی به خته وه ر .

له هونهریه کانی ئەمشه وه به خته وه ره ئەمانه ن

- ۱- ده بیئت پیاوه که بزانیئت که ئەو هاتۆته ژیانیکێ نوێ، وه کاریکی گرنه گ پێویستی به دلسۆزی تهواو هیه بۆ خودای گه وه ومیه ره بان تاوه کو هه موو ساتیک چاکه ی ده ست که وێ .
- ۲- هه ردوو هاوسه ره که ده بیئت سوورین له سه ره ئەوهی تاوه کو سه ره تای ژیانیه به یادکردنی خودای مه زن ده ست پێکه ن، واباشه دوو رکعات نوێژ پێکه وه بکه ن به مه به ستی سه ره تایه ک بۆ ژیان به گوێرایه لهی خودای گه وه ره دلۆقان .
- ۳- پێکه گه یشتنیه بان با به وته ی خوێ و خوێه وستی ده ست پێکه کات تاوه کو سه ره تایه کی دروست له سه ره په یوه ندی سیکسی له نیوانیه اندا دروست بیئت .
- ۴- ده بیئت پیاوه که بزانیئت ئافره ته که به سه روشتی خوێ شه رمی هیه جیاوازه له گه ن ئافره تیکێ تر، ده بیئت سنووری شه رمه که ی بزانیئت تاوه کو ژیا نی به له که دارکردنی ئابرووه که ی ده ست پێنه کات .
- ۵- ده بیئت ئارام بیئت له گه لهی سه ره تا په له ی لێنه کات، چونکه ته مه ن له نیوانیه اندا درێژه به پشتیوانی خودای گه وه ره میه ره بان .
- ۶- ده بیئت ئافره ته که به ته نگ ئەوه وه بیئت که فره مانیکێ گرنه گ له ته ستۆ دایه، په یوه ندی تری به دوا ده نه یه ت .
- ۷- ده بیئت ژنه که بزانیئت نیستاکه له گه ن میهردی خوێه تی بۆیه ده بیئت شه رمی خوێ بشکینیت، وه یارمه تی بدات له تهواوکردنی ئەو په یوه ندی له شه وێ بنیاتنانه د .

۸- دەبىت ئافرەتەكە بۇ پىاۋى خۇي كراسى تەنك و سەرنج راکىش لەبەرىكات و رووخۇشيش
بىت لەگەلىدا ئەمەش ئەركىكى زۆر قورسى ناۋىت بۇ گۆرىنى .

۹- دەبىت پەيۋەندى نىۋانىان بەقسەي خۇش وپەيۋەندى گەرم دەست پىيكات كەوا مروۋ
جىابىكاتەۋە لە ئازەل ھەروەك ئەو پەيۋەندى .

۱۰- دەبىت ھەرىەكىك سروشتى ئەۋىتر بزانىت، ۋە دەبىت بىزانىت كە يەكترناسىنى دروست
پاش ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى دەبىت، ۋەكار لە ئەۋى تر نەكات .

۱۱- دەبىت ژن ومىرد بزانىت لە گىرنگىرەن ھۆكارەكان كەوا يارمەتى دەدەن لەسەر
بەردەۋامى و ژيانىكى خۇش دەبىت ھەرىەكە ھەۋلىدات ئەۋىتر رازى بىكات، ۋەبىگاتە
ساتەكانى چىژى بەردەۋام .

۱۲- لە گىرنگىرەن جىاۋازىيەكان كە لە سەرەتادا توۋشى دەبىت بىرىتى يە لە ترس و
توۋندوتىژى يان كاردانەۋە، يان زانىارى ھەلە لەۋەي كە يەكىكىان دەستى كەۋتوۋە
ۋەكاردەكاتە سەر راپەراندنى پەيۋەندى سىكىسى ھەرلە يەكەم ساتدا پىۋىستە ھەردوۋلا
پىداگىرى بىكەن لەسەر دەستكەۋتنى زانىارى دروست لە چاۋگىكى باش .

كىشەي كارتىكردن بە ھەندىك داب و نەرىتى فۆلكلورى ۋەك جادوو و شتى تر

زۆربەي گەنجان بەتايىبەتى لە شوئىنە فۆلكلورىيەكان ھەندىك تىگەيشتىنى ھەلەيان لە
بەردەست دايە دەربارەي سەرەتاي پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى، لە گىرنگىرەن ئەۋ تىگەيشتنانە:

بلاۋكردەۋەي دياردەي ترس لە جادوو يان فالچى، يان ترس ۋەك دەلىن بە بەستەۋەي
پىاۋ لە ژنەكەي يان بە پىچەۋانەۋە، ئەمەش دەيگەيەنىتە ترستىكى توۋند ۋەدەگاتە نەخۇشى و
دەبىتە ھۆي ئىفلىج بوۋنىكى تەۋاۋ بۇ ئەنجامدانى سىكس، يان دەبىتە روۋدانى كىشەكانى

دەروۋنى .

راستەكەي ئەم جۆرە جادۋانە بوۋنى ھەيە، ھەرۋەك لە ئايەتتىكى قورئانى پىرۋزدا ھاتوۋە : ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ .
ھەرۋەھا لە تەفسىرىتىكى ابن كئىر ھاتوۋە بۇ سورەتى ﴿الفلق﴾، كە ئامازەي پىدراۋە كە پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەرىتت، پارىزراۋە لەۋەي كە جادۋوى لى كرايىت .
بۇ ئەمەيە مىللەت تىبگات لەۋ دياردەيە، ۋە فىرېن چۆن پارىزگارى ۋچارەسەرى دەكەن .

نەمۇنە يەك لەسەر ئەمەيان

رۆژتىكىيان بانگ كرام بۇ سەردانى بوۋك ۋ زاۋايەك لە دوۋەمىن رۆژى ھاۋسەرگىريان بوۋ، سكالايەكەش ئەۋەبوۋ كە جادۋويان لىكراۋە، ناتۋانن بە پەيۋەندى سىكىسى ھەلسن، ئەمەش دەيىتتە ھۆي شىۋاۋى ۋ تۋوندو تىژى بۇ ھەموان، دەيانەۋىت چارەسەرىتى خىرا بىكرىت .
چوۋمە لايان ۋ بىنىم كە كىشەكەيان زۆر سادەيە، كە پەيۋەنددارە بە كىشەيەكى سىروشكارى لە يەكەم ۋ لە كۆتايى دا، بوۋتە ھۆي كەم ۋ كورپەكى كاتى كە تۋاناي ئەنجامدانى سىكىسيان نەيىت .

ئەم سىروشكارەش ھەندى جار بەھۆي زۆر قسەكردنى خەلك لەگەل ژىن ۋەمىزد پىش ھاۋسەرگىرى روۋدەدات كەۋا بەسەر ھاتەكانى لە جادۋو دا رووياندراۋە، چۆن فلانەكەس توشى بوۋ نەتۋانى لەگەل خىزانەكەي خۆي جوۋت يىت، لەۋانەشە زۆر شتى لەم جۆرە بەرگۋىيان كەۋتېي .

ھەستام بە گفتۋگۆۋ بىرھىنەنەۋەي بەسەرھات ۋ پروپاگەندەي كارتىپىكراۋ ..... پاشان لەگەلىيان بە ھىمنى دەۋام، لەكاتى قسەكردن پىم ۋوتن : ئىستا ئىۋە لەبارىكى باشدان، ۋەلە بەرگىرى يەكى تەۋاۋدان، ۋە جادۋو ۋ فالچى ناتۋانن زەفەرتان پىببات .

پىم ۋوتن : ئىستا ئىۋە دەتۋانن بە. ئاسانى ژيانى خۇتان ئەنجام بەدن ۋەچىژ لە ھەموو شتىك ۋەرگىر .....، پاش ماۋەيەكى كورت بە چەند سەعاتىك بە كىدار زانىم كە ئەۋان ژيانى

خۆیان به شیوهیه کی سروشتی ئەنجام دا .

سروشتیە من لەو بارهیه وه هیچ شتیکم نه کرد که جادوو که هه‌لوه‌شینمه وه یان شتی لەو بابەتە .

بۆیه زۆربه‌ی ئەو بابەتانه‌ی که رووده‌ده‌ن بۆ ژن و میگرد له شه‌وی په‌رده‌دا زۆربه‌یان واپیشینی ده‌که‌ن که جادوو یان لی‌ کراوه، به‌لام ئەمه جادوو نیه، به‌لکو سروشکاریکی نیگه‌تیقه ژن و میگرد که قه‌ده‌غه‌ده‌کات له چێژ وه‌رگرتیان له ژیا‌نی سیکسیان .

بۆ دوور که‌وتنه‌وه له سه‌ره‌ه‌لدانی ئەم جو‌ره‌ پر‌وپا‌گه‌ندانه پت‌ویسته ئەمانه بێ‌نینه‌وه یاد :

۱- جگه له خودای گه‌وره هیچ که‌سیک ناتوانی سودو زه‌ره‌رمان پێ‌بگه‌یه‌نی هه‌موو شتی‌کیش به‌ده‌ست ئەمه، وه‌له هیچ شتی‌کیش نه‌ترسین ته‌نها له خودای بێ‌گه‌ردو به توانا نه‌بی‌ت .

۲- هه‌موو کاتی‌ک به‌نه‌ینی و به‌ ئاشکرا یادی خودای دل‌ۆ‌شان بکه‌ین، زی‌کره‌کان رو‌ژانه دووباره بکه‌ینه‌وه، ئەمه‌ش پاراستنه له هه‌موو شه‌رێک .

۳- قورثانی پێ‌رو‌ژ له یاد نه‌که‌ین و به‌رده‌وام به‌رده‌وام بیه‌خوینی‌نه‌وه ئەوه‌ی له تواناماندا بی‌ت له‌به‌ری بکه‌ین، خودای گه‌وره‌ش بۆ‌مان ئاسان ده‌کات، ئەو‌یش چاک‌ترین پارێ‌زه‌ره .

۴- گو‌ی بۆ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اته‌کان شل نه‌که‌ین ئەوانه‌ی له‌سه‌ر ئەم لایه‌نه قسه‌ده‌که‌ن، چونکه زۆربه‌یان دروستکه‌ری دانه‌ره‌که‌ن .

۵- ژیا‌نان به‌یادی خودای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان و نو‌یژکردنی به‌ جه‌ماعه‌ت ده‌ست پێ‌بکه‌ین، پشت به‌خودای گه‌وره‌ به‌ستین، تاوه‌کو شه‌یتان له‌ پێ‌گامان دوورخه‌ینه‌وه له‌یه‌که‌م هه‌نگاو له ژیا‌ماندا، چونکه به‌ده‌ست هی‌نانی به‌خته‌وه‌ری خێ‌زان له‌ناو‌ده‌بات .

۶- ئەگه‌ر ئەمه‌ روویدا کۆ‌سپ ده‌که‌و‌یتە ئەنجامدانی سیکسی له‌یه‌که‌م ساتدا له‌سه‌ر ژن و میگرد پت‌ویسته‌ خاوبه‌نه‌وه وه‌یادی خودا بکه‌ن هه‌ربه‌و‌یش دل‌ه‌کان دل‌یا‌یی ده‌بینن، ئەنجامدانه‌که‌ش با دوا‌بخ‌ری‌ت بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م، پاشان جی‌ به‌ جی‌ بک‌ری‌ت .

كىشەكانى ھەبوونى ئالۋىزى يان ھەئوئىستى ناشازكە كەسەكە پىشتەر تىايدا ژياۋە

ھەندىك شارەزايى ھەيە لە ژيانى ھاوسەرگىرى، يان لە دوارۋژدا دەيىتە نىشانەيەك لە نىشانەكانى بەختەۋەرى و ئارامى، يان دەيىتە ھۆى ھەستىكرىن بە خەم و خەفەت لە ھەئوئىستىك دەكراساتەكانى بەختەۋەرى يان شادمانى يىت، لەو شارەزايانەش : لىھاتوۋى لە قۇناغى مىندالى، كە ھەندىك توشى دەيىت لە ترساندىن و سزادان يان پالەپەستوى فيركرىن و پىنمايى، يان ھەرشىتىك لەسەر ئەم بابەتە، لەو بابەتەش پەيوەندى سىكىسى .
توشى كەسىك دەيىت ئالۋىزىيەكى ھەيە دەربارەى ئەو بابەتە، لە دوارۋژدا دەيىتە رەۋشتىكى دەگەن و ھۆكارى نادىار .

لەم ئالۋىزىانەش :

۱- مىندالىكى كىچ توش يىت بە دەستدرىژى سىكىسى لە يەكىك لەوانە لە مىندالى يا لەدواتر، بۆيە دەترسىت لە نىزىكبوونەدى ھەركەسىك يىتە بەرامبەرى، يان ئەو گرى كۆيرەيە دىتەۋە بىرى لەسەرەتاي ژيانى ھاوسەرگىرى، ئەمەش دەيىتە روودانى رەۋشتى دژايەتىكرىن بۆ ئەنجامدانى جووتبوون بەشىۋەيەكى سروشتى لەگەل پىاۋەكەى .

نەمۇنەيەك :- ھالەتىك ھەيە كىچىك تەمەنى چۈاردە سالە، ھات بۆ چارەسەرى لە گىرفتى پەژارەدارى و تووندوتىژى، بە ھۆكارىك كە توشى دەستدرىژى سىكىسى بۆ تەۋە لە نىزىكترىن كەسى كە باۋكىەتى، بۆيە توشى بى متەمانەيى بوۋە لە خۆيى و كۆمەلگاۋ دەۋرۋەرى، بىرارى لەسەرى كەلەكە بوۋە نايەۋىت بىخاتە لاۋە، ئەۋىش بىرارى داۋە لە داھاتوۋدا مىرد نەكات .

۲- پەرۋەردەكرىنى ھەلە بۆ كىچان، بەجۆرىك بلاۋكرىنەۋە لە ترساندىنى كىچان لە پىاۋان، يان ترساندىنى لە نىزىك كەۋتنەۋەي يەكىك لىي، دەيىت بە ھەموو توانايەك بەرگرى بىكات .

۳- ترساندىكى گەنجىلەر ۋە پەيۋەندىيە تازىلەيدۇ، ئەمەش بە پىۋەرى بىر يار دادەنرەت لەسەر پىۋەتى، يان بىر يار لەسەر كەسەك لەسەر ماۋەي تۈنەي ئەو كەسە لەم ھەلۋىستەدا، ۋەزۆرىك لە ئامۇزگارىيە ۋە ئاگادار كۆندۈرەنەن، لەبەر زۆرى ئەم ترساندىن توش دەپت بە ھالەتى فۇبىيا كە ھەندىك گەنج لە نىزىك بولۇنەنەن لە كىچ ترسى سەرنەكەوتن ۋە بى ھىۋابول توشىان دەپت .

كىشەي ترس يان تۇقاندن لە پەيۋەندى سىكىسى

ھەندىك جار كىشە لە ھەندىك كىچ ۋە كور رۇدەدات بەتايىيەتى لە يەكەم ژيانى ھاسەرگىرىيان، ئەۋىش كىشەي ترس ۋە تۇقاندن لە ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى، يان ترس لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارەتى، ئەۋىش بەھۇي ئەۋەي كەسەك لە مندالىدا شارەزايى لە چاۋگەيەكى باش پىنەگەشتۈۋە، ۋەبەتەۋاۋى خۇي ئامادە نەكردۈۋەپۇ پىش ژن ھىنان بە زانىن ۋە زانىيارىەكى رىكۈپىك، ۋەخۇي ئامادەنەكردۈۋە بۇ چۈنە ناۋ ئەو ژيانە تازىيە .

ھەرۋەھا گەلەك لە ھاسەرەن توشى ئەۋكىشانە دەپت، لە ھەمۋى ترسناكتى كىشەي ئەنجامدانى سىكەسە، يان باۋەرى ۋەپت بە ئەنجامدەرە رەۋىشتە رىسۋاكارەكان دادەنرەت يان لە ھۆكارەكانى كەمكردنەۋەي كەسايەتتە، لەدۋايىدا ھەلۋەدات لىيى دۈۋرەۋىتتەۋە يان ئەنجامدانى لەگەل دابكات بە زۆرى يان بە ترساندىن، بەو شىۋازەي كەۋا ئەو تۈۋاننىكى كىرۈۋە يان كارىك دەپت شەرمى لىبكاتتەۋە، لەگەل ئەۋەش ئەو كارىكى رەۋا شەرى لەگەل ھابەشى خۇي ئەنجامدەۋە .

پىۋىستە ژن ۋەمىڭ خۇيان رىزگار كەن لەۋىشتە كۆنەنەي كە نىشتۈۋە لەسەرىيان، ۋەكۆشش بىكەن تاۋەكو چاكتىن سائەكانى خۇشى لەگەل ھابەشى ژيانىيان بەسەردەبەن، ۋەھەردۈۋلا سۈۋرىن لەسەرنەۋەي دەگەنە ئارامى ۋە دىنەۋايى .

كىشەى ۋازلى ھېنانى يەككىك لى ھاسەرەكان لى ئە نجام دانى پەيۋەندى سېكىسى

لەئىتو ھەندىك ژىن ۋە مىرد دا ھەندى جار نەھىشتىن لى ئەنجامدانى سېكىس لەگەل لايەنى دىكەدا روودەدات، ئەو كىشەيەش لە نىو پىاۋو ئافرەتدا روودەدات، بەلام لە لايەن ئافرەتەكەۋە زىاترە، چونكە جووتبۇون لەلەي ئافرەت گەلىك جار بەستراۋە بە ھۆكارى تر، لەۋانەش سىكپرى ۋە مىندالبۇون ۋە بەرپر سىيارە تىشى بەدۋادا نىيە، بەلام پىاۋو جووتبۇونى گەلىك جار بەستوۋەتەۋە بە تىركردنى سېكىسى يان سىروشتى .

روودانى ۋازلى ھېنان لە لاي پىاۋو يان ھۆكارەكەى سەرقال بۇونە بە كارىكى تىرىان ھەست كىرنە بە بىزارى، يان بەستەنەۋە بە مالىۋە لەگەل كىشەكانى تر، يان زۆر ھۆكارى دىكە كەۋا دەبىتتە روودانى ۋە رەسى ۋە دووركەۋتەنەۋە لەۋ جۆرە پەيۋەندىيە .

بەلام ئافرەت بىر لەۋە دەكاتەۋە پاش ئەنجامدانى سېكىسى چى روودەدات، يان پىاۋەكەى گىرنگى نادات بەۋەى ئافرەتەكەى بىگاتە خۇشى يان قۇناغى رەحەت بۇون، يان دۋاى بىخات بۇ كاتىكى گونجاۋ، يان تۈۋىندۈتۈش پەيۋەندى نىۋانىان، بۇيە جىۋاۋازى خىزانى روودەدات ۋە پاشان ۋازلىھېنان يان ۋە رەس بۇون دەكەۋىتتە ئەۋ پەيۋەندىيە .

نەۋونەى خىزانىك

بىرۋىچۈنىك ھەيە كارىگەرى نەھىشتىن لەسەر جىۋاۋازىيەكانى خىزان نىشان دەدات، پاشان بەختەۋەرى خىزان دوۋرەكەۋىتتەۋە لە نەۋونەى ئەم جۆرە خىزاندارانە، ئەۋ نەۋونەيە قىسەمان بۇ دەكات پىاۋىك زۆر ئارەزۋى ھەبۇو رۇژانە سېكىس ئەنجام بدات، بەلام پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە ھات ۋوتى لەسەر ئەم جۆرە پەيۋەندىيە ساردبۇۋىيەۋە، بۇيە ۋازلىھېنان دەستى پىكىرد بە بىيانۋى ئەۋەى مىندالى زۆرى لەبەر دەستدايە، ۋە ناتۋىت ھۆكارىك بەكاربەينى بە قەدەغە كىرنى سىكپرى، ۋە دەترسىت جارىكى تىرىكى پىت .

پىاۋەكە دەستى كىرد بە بەكارھېننى فېلاش لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، بەلام ئەۋە بە نىسبەت ئافرەتەكە لە ھۆكارەكانى ساردۋوسرى بوو لە ئەنجامدانى سىكس، بوۋە ھۆى جىياۋزى لەنىۋانىيان تا گەيشتە ئەۋەى داۋاى تەلّاق بىكرىت، پاش ئەۋە چاكە خىۋازان چىۋونە نىۋانىانەۋە ئافرەتەكە گەرايەۋە لاي پىاۋەكە، بەلام پاشان چى روۋىدا ؟

پىاۋەكە بىنى لاۋازىەكى تۈۋند لە ئەنجامدانى سىكسى داھەيە، بىرواى وابوۋ كە ئافرەتەكەى نوۋشتۈۋى لىكردۈۋە تاۋەكو تواناى سىكسى نەمىنىت، بەلام ئافرەتەكە واى نەكردبوۋ بەلام ھۆكارى چى بوو ئەۋ گۆرانكارىە لەناكاۋە درۋست بوو ؟

لەۋرپەرۋەدا رىگاكانى خۇپاراستن و چارەسەرى لىپرەۋە كۆدەبنەۋە

- ۱- دەبىت پىاۋەكە گرنگى بەكاتىكى گونجاۋ بدات بۇ ئەنجامدانى كارى سىكسى، تاۋەكو ئافرەتەكە خۆى ئامادە كىردىت بە دەرۋون و بە بەدەن بۇ ئەم پەيۋەندىە .
- ۲- پىاۋەكە گرنگى بدات لەسەر بەدەست ھېننى ئافرەتەكەى بە كۆتايى ئارەزوۋ، ۋەبگاتە رادەى دامىركاندەۋەى سىكسى، پاشان پىشۋو خاۋبوۋنەۋە روۋدەدات .
- ۳- پىۋىستە لەكاتى ئەنجامدانى سىكسى ھەندى وشەۋ ئاخافتنى خۆش لەگەل خىزانەكەت بىكەيت بۇئەۋەى لە ماندوۋىەتپان كەم بىكاتەۋە .
- ۴- پىۋىستە پىاۋەكە رىز لە سىروشت و ماندوۋبوون و تواناى خىزانەكەى بنىت كە بەدەرىژايى رۆژدەيكىشيت ۋەھەۋلبدات لەسەرى سوك بىكات، يان بەسۆزۈ نەرم و نىانى لەبىرى بىباتەۋە .
- ۵- دەبىت ئافرەتەكە ئارامى ھەبىت لەسەر پىاۋەكەى، ۋەدەبى بزانىت بەكارۋ فەرمانىكى زۆر خەرىكە، پىۋىستە ھاۋكارى بىكات لە پتەۋكردنى پىاۋەكەى بۇئەۋەى لەتۋانى گەۋرەى ۋەك زىنا بىپارىزى، ۋەگۆپرايەلى پىاۋەكەى لە گۆپرايەلى خواۋەيە .
- ۶- پىۋىستە ھەموۋمان فېرىن چۆن چىژ لە ژيانمان ۋەردەگرىن لە ھەموۋ كاتىكدا،

پەيوەندى گەرم و گورپىش دەبىتتە ھۆكارى خۆشەويستى و دلنەۋايى ۋەزەبى ھاتنەۋە،
ۋەخەلگىش دەپارىزى لەلادان و زەلىلى .

ئامۇزگارىيە ھەمىشەبىيەكان پىش شەۋى گواستەۋە

ھەندىك ئامۇزگارى گىرنگ ھەيە لەدايىكىكەۋە بۇ كچە خۆشەويستەكەى، ئەم
ئامۇزگارىانەش ئەگەر ھەر كچىك گىرنگى پىدا رازى دەبىت لەسەر ھاسەرگىرى،
ئەنجامەكەشى زۆر لە كىشەكانى رابردوۋ چارەسەر دەكات يان كچەكە باۋەردار دەبىت لە
روودانى ھەرشىتەك، ۋەگۆرىنى چەمكىكى ھەلە دەربارەى خەسوۋ و خەزوران بەژنەيتان،
ۋەماناى راستەقىنە لە باۋكەۋە بۇ كوران چەق بەست دەكات .

كاتىكىش دايك خۋاھافىزى لە كچەكەى دەكات بۇ شەۋى گواستەۋەى : -

كچەكەم تۆ مالاكەى خۆت جىھىشت، ۋەلىيەۋە دەرچوۋىت، ۋەھىلانەيەك بوو تىدا
پىنگەيشتى، بۇ ھىلانەيەك دەچىت كەلىرى رانەھاتوۋى، بۇ لاي مىردىك كە ناياناسى، بۆى
بىبە بە چەتر دەبىتتە بەندەى تۆ، جا رەۋىشتى بۇ پىپارىزە بۆت دەبىتتە زەخىرە :
يەكەم و دوۋەمىيان: لەگەل چاۋتىرى و قەناعەت بە، لەگەلىدابه بە لىھاتوۋى وگۆپرايەلى و
ملكەچى بە .

سىيەم و چۈرەم: چاۋدىرى بىكە بۇ ئەۋ جىگايەى دىيارىكراۋە، ھەردەم شوپنەكەى
بەسەرىكەۋە، باچاۋەكانى لەسەر شوپنىكت نەبىت كەۋا پىس بىتن بەھەموۋ كات بۆت بىكات
بە خۆشترىن بۆن، چاۋەكانىشت كل رىژكە دەست و دەم و چاۋت بە سابوون بشۆ .
پىنچەم و شەشەم: كاتى خواردنى بەسەرىكەۋە، بىدەنگ بە لە كاتى نوستى، بزانە
گەرمى برسەيتى كلىپەى ئاگرە، ۋەخەۋى ناخۆشيش پەژارەيە .

ھەۋتەم ۋەھشتەم: چاۋدىرى كردنى لە مال و سامانى، گىرنگى دان بە خۆبى و مىندالەكانى

نۆيەم و دەيەم: هيچ فەرمانىكى پشت گوى مەخە، نەيىنە كەي بلاۋمە كەۋە، چونكە ئەگەر فەرمانت پشت گوى خست رقى لىت ھەلدەستى، ئەگەر نەيىت ئاشكرا كەرد لە زولمى دلتيا نابيت .

نەكەيت لە كاتى دلتەنگى ئەو تۆ پىبەكە نيت ۋە لە كاتى پىكە نين و خۇشى ئەو تۆ دلتەنگى بىت، چونكە يەكەمىيان لە كەمتەرخەمىيە دوۋەمىيان لە شىۋاۋيە، لەلای ئەو زۆر خۆت بەگەۋرە رابگرە، ئەۋىش زۆر رىزت لىدەنيت، نەگەيە ئەۋدى كاريگەرەيت رەزابونى ئەو لەسەر رەزابونى تۆ بىت، ۋە خۆشەۋىستى ئەو لەسەر خۆشەۋىستى تۆ بىت ۋەك ئەۋدى تۆ چىت خۆش دەۋىت و رقىشت لە چيە .

بە كورتى :

ھەموو گەنجىك خەون بە شەۋى پەردەۋ رۆژى زاۋايەتى خۆى دەبىنى ۋەھىۋاۋ خەون و ئاۋاتەكانى دادەنيت، بەلام ھەندىك لەناكاۋ توشى كارەسات دەبن ۋەھەموو خەۋنە گولۋايەكانى دادەپۇشىت ۋەخۆى لە پىش كىشەكان دەبىنيتتەۋە ئەو بەختەۋەريەى چاۋەروانى دەكرد لە دەستى دەدات .

لەو كىشانەش نەبوونى شارەزايى وزانىارى لەسەر ھونەريەكانى مامەلەكەردن ۋەك ئەو رۆژانە، ھەرۋەھا بوونى ھەندىك داب ۋەنەرتى ھەلە لە زۆريەى ئەو ۋلاتانەى كە كەسەكە دەخاتە ژىر كەش ۋەھۋايەكى ديارى كراۋ كە ناتوانيت لەم شەۋەدا چىژۋەرگى، يان توش بوونى بووك و زاۋا بە جادوويان بە نوشتە لىكردن ياخود چوونى جنۇكە شەيتانەكان بۇ ناۋ لەشيان .

ياخود كىشەى ترساندن و تۆقاندن لەو پەيۋەندىە تازەيەدا ئەنجامى ئەزمونىكى ھەلەيە . ھەرۋەھا ئەو گرفتانە كۆسپ دەخاتە بەردەم بەختەۋەرى خىزان لە يەكەمەۋە، پىۋىستە لەسەر بووك و زاۋا پىش چارەسەر كەردن خۇيان بپارىژن و خۇيان ئامادە كەردىت بۇ ئەم شەۋە

به روژن بیریه کی نوی وزانستیکی دروست له خاوهن زانا کان، نهک له خه لکانی نهفسوناوی و نامۆزگاریه خه یالیه کان .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پێویسته هه لسی به جیه جی کردنیان له سه ر خۆت .
 ئه گه ر به ته واوی له سه ری ریککه وتی ئه وا نیشانه ی (به لئ) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنئ،
 به لام ئه گه ر پارا بوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندئ جار) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنئ، ئه گه ر ریک
 نه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خیر) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنئ .

ژ	به شه کان	به لئ	هه ندئ جار	نه خیر
۱	ده توانم زالبم به سه ر گرفته کانی په یوه ندی سیکی .			
۲	باشترین شیوازه کانی په یوه ندی هاوسه رگیری ده زانم .			
۳	ده توانم چیژوخۆشی بده مه هاوبه شی ژیانم له په یوه ندی هاوسه ری دا .			
۴	نایا له داب ونه ریته هه له کان دوورده که ویته وه له په یوه ندی سیکسیدا ؟			
۵	نایا زالد به یت به سه ر گری کویره وه هه لویسته ناشازه کان ؟			

هه لسه نگاندن

ئه گهر هاتوو هه لپژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئي) بوو ئه وا دوو پله به دهست ده هينيت،
 ئه گهر هه لپژاردنه كهت بۆ وه لامي (هه ندي جار) بوو ئه وا يهك پله به دهست ده هينيت به لام
 ئه گهر هه لپژاردنه كهت بۆ وه لامي (نه خيتر) بوو ئه وا هيچ پله به دهست ناهينيت .
 ده كريت وهك ئه مه ي خواره وه خۆت هه لسه نكيته :

پله	دۆخه كه
له سفر — ۲ پله	تۆ زۆر كيشهت هه يه له ئه نجامداني په يوه ندي هاوسهري تايه تيت سوور به له سه ر زانين و چاره سه ري .
له ۳ — ۵ پله	تۆ له سه ر يه كه مين ريگاي چيژوه رگرتني له ئه نجامداني په يوه ندي سيكس، پتيوستيت به زانياري ياتره .
له ۶ — ۸ پله	تۆ به ريگاي دروستدا ده رۆيت، به لام هيشتا كۆسپ هه يه له پيگه يشتني به خته وه ريت، هه ولده زالييت له سه ر گرفته كاني په يوه ندي سيكسي .
له ۹ — ۱۰ پله	تۆ شاياني ئه وه ديت هه نكاو بنييت له سه ر ريگاي به خته وه ري له سه ر به رده وام بيت، وه پيگوازيته وه بۆ هه نكاوي داهاوو .

بەشى شەشەم

تەكنىكەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى بەختەوەر

- رىخۇشكردن .

- بىچىنەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى سەرگەوتوو .

- ھەبوونى دىسۆزى .

- كۆتايى پى ھىنانى جىاوازيەكان .

- پىشوازي كردن لى خىزم و كەسە نىزىكەكان .

- دىارى .

- بە دەنگەوۈ چوونى ئافرەت بۇ پىيوستىيەكانى پىاو لى سىكسدا .

- ئەو خاسىيەتەنى پىاو ھەز دەكات لى ژنەكەى دا ھەبىت .

- ئەو تايىيە تەمەندىيەنى ئافرەت ھەز دەكات لى پىاو ھەكەدا ھەبىت .

- نەينىيەك لى نەينىيەكانى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .

- ئەركەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .

- ئەركەكانى پىاو لى چاندنى بەختەوۈرى ھاوسەرگىرى .

- تەنھا بۇ ئافرەتان : چۈن خۇشەويستى و دلى پىاو ھەكەت بەند دەكەيت ؟

- بەگورتى .

- خۇت تاقىبىكەرەوۈ .

رېخۆشکردن

هه ندىك باوهريان وايه كه مامه له كردنه كان له ژيانى هاوسه رگيرى له كاروباره زگماكيه پوخته كانه، پېويستى به فېربوون و به هيز كردن نيه، ئه و بېردۆزهش داده نریت به گرنگترين پاشكه وتووى زۆر له كۆمه لگاكان، ئه مهش ملكه چيه بۆ رابردوو، وه وه رگرتنى زانياريه له خهلكى نهزان، واده زانى هه ربه خۆرايى كاروباره كان ده پۆن، ئه مهش ده بېته روودانى زۆر كېشه و گرفت له هه موو لايه نه كاندا .

به لām ته گهر سه يري كېشه ي پيه وندى خيزانمان كرد ده بينين به كردار به شيكى زگماكيه، ئه ودى ئيمه ده بينين له نيو ئاژه لاندā له سنورى مامه له كردن له نيو انياندا ئامانجيان ته نها زۆر بوونه، وه سنورى داياكيه تيه، به لām له گه ل مړۆف ئه م كاره جياوازه، چونكه ژيانى قولترة، له بهر ئه ودى راستى و ميژوويى و دوارۆژى تيايه، بۆيه زۆر شتى گرنكى له شهر شانه گرينگترينيان هه لگرتنى راسپارديه كه زهوى و ئاسمانه كان و چياكان نه يان توانى هه ليگرن به لām مړۆف هه ليگرت .

له سه ر ئه و ريره وده دا پېويسته مړۆف مه شق بكات له سه ر ته كنيكه كانى ژيانى به خشنده و مامه له كردن له گه ل ئه وانى ديكه دا، بۆ ئه ودى هه ست بكات له ژيانى هاوسه رگيرى به خته وه رى تاوه كو له زۆربه ي خاسيه ته كان شيريني بچيژى ، يان ئه و ره وستانه ي هه ست به دلنه وايى ده كات، وه بۆ هاوبه شى ژيانى به خته وه رى به ده ست دىنى .

- تيبينيه كى گرنگ : ده كرى تيبينى ئاژه لāن بكه يت كه هه لده ستن به ئه نجام دانى پيه وندى تايبه تى ئامانجيان ته نها زۆربوون و زايينه به شيويه كى سروشتى و زكماكى وه هيج گرفتيان نيه، به لām له گه ل زۆربوونى مړۆف كۆسپ و ته گهره دېته پيش و چاوگه ي شيواوى و توندو تيره .

بىنچىنە كانى ژيانى ھاۋسە رگىرى سەر كە وتوو

ھەموو پرۆژە ۋە گرېبەستىكى بەشدارىۋو پىۋىستى بە توۋىنە ۋە يەككى بە سود ھەيە،
 ۋە رېسايە كى تۆكە روۋبە روۋى ھەموو ھاۋبە شىك بىكرىتە ۋە، ھەروە ھاۋبە شى نامانجە بۇ
 بىياتنانى مالىكى نوۋ و پرۆژە ژيان ھەردو ھاۋبە شە بىياتنەرە كە كۆدە كاتە ۋە، پاش
 ماۋەيەك ھاۋبە شى دىكە دىنە ناو ژيانىان ئەۋىش مندالە ئەو ھاۋبە شىشەش پىۋىستى بە
 ياسايە كى بىنەرەتى و روۋن ھەيە لە نىۋانىاندا ۋە بۇ ئىستاۋ ئاينەدىان سەر كە وتن و رزگار بوۋن
 بە دەست دەھىننى بە پىشتىۋانى خوداى گەۋرە ۋە مېھرەبان، ئەمەي خوارە ۋە گرېنگىرتىن
 نامۆزگارى و رېسايە كەۋا بەختە ۋەرى لە پەيۋەندى ھاۋسە رگىرى بىيات دەنرىت : -

ھەبوۋنى دىسۆزى

دىسۆزى پىۋىستىە كى ژيانىە لە كۆمەلگاكانى مەۋقايەتى بەشىۋەيە كى گىشتى،
 ۋە گرېنگىە كى لە رادەبەدەرى ھەيە لە ژيانى ھاۋسە رگىرى بە شىۋەيە كى تايبەتى، لە ماۋەي
 بەھىز كەردنى پەيۋەندىە كانى ھاۋبەش لە نىۋانىان بەۋەي خىزمەتى بەرژەۋەندى ھەردوۋلا بىكات
 و بەختە ۋە رېتت لە گەللىاندا .

بەختە ۋەرى ژيان ئەۋەيە كاتىك ژن و مىرد پىداگىرى دەكەن لەسەر بەردەۋام بوۋنىان ۋە
 پارىزگارى كەردن لەۋ ترسناكىە كە تىكى دەدات، ۋە كاتىك ژن و مىرد ھەست دەكەن
 ھەردوۋكىان پەناگەن بۇ ئەۋى دىكە، ۋە ھاورپىيە كى دىسۆزە لە تەنىشتى ۋە ستاۋە لە كاتى
 تەنگانەدا .

تاقىكەرەۋەۋ لىكۆلەرەۋە كان سەلماندوۋيانە ھەركەسىك بە تەنھا كىشەۋ گىرتە كان
 ھەلگىرى بە زانين و نەزانىنەۋە بەبى بوۋنى لايەنى دىكە لەلايەن ژن و مىرددا، ئەۋا جىۋاۋزى لە
 نىۋان ھىرو پىرو رەۋشتدا پەيدادەبىت و دەبىتتە روۋدانى كىشەي ھاۋسەرى لەگەل ئەۋەي
 ھەموو پىداۋىستىە كانىش لەبەر دەستدا بن .

بۇچى رېژە تەلاق لە كۆمەلگاكانى رۇژناوا گەشتۆتە (۴۰%) لە كۆى گشتى ژيانى
 ھاوسەرگىرىدا ؟

وہلامەكەى روونە : برىتيە لە نەبوونى دلئسۆزى، وە نەبوونى رىيازىكى دروست، لەبەر
 ئەوہى گەلەك مال تىكەدەدات، يان بەختەوہرى وون دەبىت و جياوازيەكان جىگايان
 دەگرىتەوہ .

پىويستى رۇمانسيەت

بەختەوہرى ھاوسەرگىرى لەگەل ئەوہش پەرە لە بارقورسى و ئەركى گران، پىويستى
 نەبوونى مەرجىكى سەرەكى ھەيە ئەويش خۇشەويستىە ژن ومىرد پىكەوہ دەبەستىتەوہ، ئەوہ
 فەرمانىكە پىويستى بە روون كەرنەوہ نيە، بەلام گەرنىگ ئەوہيە ئەم خۇشەويستىە
 تەنداربكەيت، ئەو سۆزە لە ئاخافتن و كار دەربخەيت .

كاتىك پەرداخىك ئاوت پىشكەش دەكات دەبىت كاريگەرى ھەبىت لە چاندنى
 خۇشەويستى و بەزەبى لە دلئەوہ، ھەروہا لە كاتى كاركەرنى پىويستە مەدحى بكەيت
 وەھەندىك خالى تەريش كە رۇلىكى كاريگەرى ھەيە لەسەر باوہر بەخۇكەرنى لە دەروونىەوہ .

— ئەمەى خوارەوہ ھەندىك نامۇزگار يە بۇ زىادكەرنى گيانى خۇشەويستى لە نيوان ژن و
 مىرد : —

۱- بەدواى بەختەوہرىدا بگەرى لە ھەموو شوئىنەك، بەختەوہرى تەنھا گەمارۆ نەدراوہ لە
 قورئىنەكى تەنگ لە قورئىنەكانى مال، بەلكو لە ھەموو سوچىك و گۆشەيەك لە
 گۆشەكاندايە، بەلكو بەدواى دا بگەرى بە خۆت لە دەورو بەرت، لە منداالەكانت وە
 خزمەكانت وەكۆمەلگاكەت، ئەم گەرانەش بىگومان دەتگەيەنەتتە بەختەوہرى بۇ
 دلەكانى لە دەورو بەرت بە پشتىوانى خوداى دلۇقان .

- ۲- تىگەيشتىنى لايەنى دىكەۋ پىداۋىستىيەكانى لە كارە ھەرە پىشېنەكانىدا دايىت،
 ۋەكاتىك ھاۋەلى سەر پىگات ئەۋەى بىرى لىدەكاتەۋە راۋى دەكەيت، دەزانىت چى بۇ ئەۋ
 خۆشەۋىستەۋ چى دژ بە ئەۋە، بىگومان دەگاتە ئارەزومەندى بۆت بە سووك و ئاسانى .
- ۳- بزائەۋ دلىبابە لە ھەموۋمالىك گرفت ھەيە، ئەۋ كىشانەش كاتىك لەسەرمان دادەبەزىت
 نارەحەتقان دەكات، ئەمەش قەزاۋ قەدەرى خوداى گەۋرەيە لەسەر ئىمەى دانائە،
 ھەزۋەھا لە زۆر لايەنى شارائەش رەھمەتى تىدایە، ھەندىك كەس كاتىك ھەندى كىشە
 روۋى تىدەكات بە حىكمەت مامەلەى لەگەلدادەكات، دەرگاكانى لەسەر دادەخات، ھەر
 لەناۋ مالاكەيدا بە سەرىدا زالدەبىت، بەگۈيرەى گەۋرەۋ بچوۋكى گرفته كە مامەلەى
 لەگەل دا دەكات .

برای بەرپز خوشكى بەرپز ئەۋەش بزائە ھۆگرى بوۋ لە ھەموۋ مالىك دا لە دۆخى
 داكشان و ھەلەكشان دايە، پىۋىستە ھەموۋمان بەختەۋەربىن و چىژۋەرگىن لە حالەتى
 خۆشگۈزەرانىدا، لەسەر ئەۋ چاكەيەدا سوپاسگوزارى خوداى گەۋرە بىن، ۋەلە خۋاى
 مىھربان بپارىيىنەۋە لەكاتى توۋرە بوۋنىدا رزگارمان بكات .

- ۴- داھىنەكانى دەروۋنى و رۆمانسى و ۋىنە نوپۋونەۋەكان زىادەيەكى جوانن بۇ ژيان،
 ۋەك خۋى ۋايە بۇ چىشت دەبىت بە پىۋانە تىى بكرىت تاۋەكو بە كەمى و زۆرى
 چىشتە كە تىك نەچىت، ۋەپىۋىستە لەكاتى خۇيدا تىى بكرىت تاۋەكولەزەتتىكى خۆشان
 بداتى كە داۋاى دەكەين، كاتىكىش دەۋرات پىۋىستىمان بە خۋى نىە لە خۋاردنەكەمان
 بکەين، تىكرەدنىشى زىانغان پى دەگەيەنى .

- ۵- چارەسەرکردنى ھەلەكان بەۋەى كەلە ھەموۋيان باشترە، ۋە بە شىنەيى حوكم لەسەر
 كارەكان بدەين، ۋە ۋوتوۋيانە ھەندى پىداۋىستى بە حىكمەت بى باشە، ۋە كەسى
 شارەزاش پشتگىرى بكات، سەبرو ئارامىش پىۋىستە .

- ۶- ياسايەك ھەبىت بۇ ژيانى ھاۋسەرگىرى، لەكاتى كىشەۋ گىروگرفت خاۋەن عەقل رەشنى

دەكاتەۋە، ۋە دىلىك دەبۇرىت، لەكاتى خۇشگوزەرانى و بەختەۋەرىدا ۋابكات دىلىك
يادىبات، ۋە زمانىك سوپاسگوزارى بكات .
۷- بزانه بەختەۋەرى ھەمىشەيى لە بەھەشتدايە، لەبىر مەكە راتدەسپىرم لە دونيادا لەگەل
ژىلىكى چاكدا بە يارمەتت دەدات لەسەر كىشەكانى ژيان ۋە قورسايىيەكانى .

كۆتايى پېھىنانى جىاۋازىيەكان

پىۋىستە ژۇن ۋە مىرد بزاند ھەريەكەيان لە شۆينەۋارىكى جىاۋاز ھاتوون ۋە داب ۋە نەرىتەكان
ۋە پەرۋەردە كەردىيان جىاۋاز بوۋە، قەدەرى خودا ۋابوۋە كە لەگەل يەك كۆيىنەۋە، ئەۋەش
پىۋىستى بەۋە ھەيە سەبرو ئاراميان لەگەل يەكتىدا ھەيىت .
لەكاتى روودانى جىاۋازىيەك نايت لە چوارچىۋەي مالىچىتە دەرەۋە ۋە دەكرىت بەبى
يىستنى ھىچ كەسنىك چارەسەر بىكرىت، چونكە زۆر جاراند ئەگەر يەكىك چوۋە ناۋ كىشەيەكى
سوۋكى يەكىكى تر گەۋرە دەيىت .
ھەرۋەھا ژۇن ۋە مىرد دەبى بزاند ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەرى خۇشى و ناخۇشى دونىاي
تىدايە، بەلام ژيانى خۇش كەۋا ماندوۋوبوون و ھىلاكى تىدانەيىت تەنھا بەھەشتە لە خوداي
دلۇقان داۋاي دەكەين پىمان بەخشىت .

پىشۋازى كەردن لە خەزم ۋە كەسە نەزىكەكان

لە نىشانەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى دەبى ئەۋەت خۇش بوى كە لايەنى دىكە خۇشى
دەۋىت، خەزم و نەزىكەكانى خۇش بوى، رىز لە دۆست و خەزمەكانى بگرەۋ بە روۋىەكى گەش و
شاد پىشۋازيان لى بىكە، ناكۆكى كاتىك دەتەقىتەۋە لە نىۋان ژۇن و مىرد بەھۋى سەردانى
خەزمەكانى يەكىكىيان و پىشۋازى نەكەردن لە لايەنى دىكە، ئەمەش رىق و كىنە دەچىنىت لە
دەروۋنى ۋە چاۋەرى دەكات بۇ فرسەتلىك بۇ تۆلە سەندەنەۋە ۋەكو بەرامبەرەكەي .

لەوانە يە داب ونەرىتى تۆ واپىت حەزت لە تەنيایى و بیدەنگیە وە دوورکە و تنە وە لە تیکەل بون لە گەل خەلک ، يان ئاسودە نابىت بەسەردانکردنى فلان، يان بەيەك گەيشتنى فلان كەس، يان حەزناكەيت ميوانىك لەمالەكەت ببينىت، ئەمانە پيش ژنەينان ھەموو راستن، وەپيش بەستەنە وەت لە گەل كەسيكى تر كەس گلەبىت لىنەكات لەسەر ئەو بىردۆزەت . بەلام لە ژيانى ھاوبەشيدا پىويستە رىز لە راو ھەستى بەرامبەرت بگريت لەكاتى پيشواى كردن لە دوست و خزم و ناسياوەكانى، ئەمە يە ژيانى ھاوبەش .

ژن و مىرد پىويستيان بە زانىارى يە لە ئامانجەكانى ژيانى ھاوسەريدا برىتيە لە زيادبونى پەيوەندى لە نيوان ھەردوو خىزاندا، لە ھەموويان گرنگتر گرنگى دانە بە خزمى ژن و مىردن وەسووربىت لەسەر رازى كردنيان، پيشوازيان لىبكە، چونكە بەو رەوشتانە خزمى ژن و مىرد زياتر لەيەكدى نزىك دەبنە وە .

لە گرىنگترىن ھۆكارەكان كەوا يارمەتى لەسەر جيگىربونى ژيانى ھاوسەريگى دەدات بەدەست ھىنانى كەش و ھەوايەكى گونجاو و بەيەك گەيشتنى خەسوو خەزورانە، لەوانە يە كيشەى خەسووەكان بە گرنگترىن ھۆكارى تىكدانى بەختە وەرى ھاوسەريگى دابنرىت . ئەمە بلاوبونە وە نىە بەلكو لەو شوئىنە وارانە ھەيە كەوا نەزانىن تىدا بالايە و يان شوئىنە وارىك پەيوەندى كۆمەلايەتى بۆماوھى يە .

بۆ ئەو ژيانى ھاوسەريگى جيگىر بىت پىويستە ژن و مىرد ھەست بەمە بكن وەھەر وەھا خەسووەكان رۆلئىكى چاك بگىرن لەپەر وەردە كردنى و چاودىرى كردنى منداالەكانيان لىيان گەرىن بابە خوشى بژىن وە لە گەل گەيشتن بە سۆزو خوشەويستى و ئامۇزگارى باش .

ديارى

ديارى بگۆرنە وە يەكترتان خوش دەوئ وە بەتايبەتى لە پەيوەندى ھاوسەريگىدا، بۆيە لە ھۆكارە كاريگەرەكان لە بەھىز كردن و تۆكمە كردنى پەيوەندىەكانى ھاوسەرى دا برىتيە لە

كەلك وەرگرتن لە ھەندىك كاتى گونجاو بۇ پىشكەشكردنى ديارى بۇ ھاوسەرى ژيانى، وەك ھىمايەك بۇ خۇشەۋىستى و گرنگى پىدانت بۇى .

پىشكەش كردنى ديارىك بۇ پىاۋەكەت ئەۋا لە پلەۋ پاىەكەت بەرزى بە دەست دىنى، وە خۇشەۋىستى و رىزو سۆزو ھەستى بۇت زياتر دەبىت، ھەروەھا پەيوەندى ھاوسەرىتان بەھىز دەبىت، نرخى ديارىش لە خودى ديارىكە نىيە، بەلكو نرخە راستىيەكەى لە گرنگى پىدانه مانابەخش و ئەخلاقىيە ھىمايەكە لە خۇشەۋىستى و نەرم و نىيانى و دىلسۆزى .

ديارىش دەكرىت ووشەيەكى جوان بىت يان گولنىك يان ديارىكە يادگارى بىت، مەرجىش نىيە زۆرگران بىت يان شەكەت و ھىلاكى بىت بۇ پىاۋەكە، بەلام دەبىت ديارىكە بە گويەرى توانا بىت، وەچەند ديارى سادە پىش ديارى بەنرخ گران كەۋتوۋە بەلام گرنگ شىۋازو رىنگاكەيەكە ۋا ديارى يەكە پىشكەش دەكەيت .

بەدەنگەۋە ھاتنى ئافرەت بۇ پىداۋىستى پىاۋ لە سىكسدا

لە ياسا گرنگەكان كەۋا يارمەتى دەدات لەسەر بەردەۋامى ژيانى ھاوسەرى ئەۋەيە بوۋى پەلەكردنى ئافرەتە بۇ بەدەنگەۋە چوۋنى داۋاي پىاۋەكەى بۇ سەرجىتى، پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر بىت دەفەرموئىت ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَىٰ فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّىٰ تَصْبُعَ﴾ .

ۋاتە ئەگەر پىاۋىك داۋاي لە ئافرەتەكەى كرد بۇ سەر جىتى ئەگەر نەچۈۋە لاي، جائەگەر پىاۋەكە بەتورەيى مايەۋە، مەلائىكەتى خودا تاكو بەيانى نەفرەتى لىدەكەن ﴿﴾ .

ھەروەھا ئايىنى ئىسلام پىداگىرى دەكات لەسەر سەلامەتى كەسەكانى ۋەبىگەردى كۆمەلگا لە ھەموو خرابەيەك، ۋەبلاۋكردنەۋەى خۇشەۋىستى و دىلنەۋايى لەنىۋ كۆمەلگا، ھەموو ئەۋانەش پىۋىستى بە خەبات و قوربانىدان و بەخشىن ھەيە .

ئەۋ تايپە تەندىيانەي پىياۋ ھەزەدەكات لە ئافرەتە كەيدا ھەبىت

بەختە ۋەرى ھەستەكرەنە بە رەزابدون، لە نىشانەكانى رەزابدونىش ئەۋدە كەسىك بېسىنى
يەككە بەختە ۋەرى دەكات، ۋەلىي رازى دەبىت، لەۋ خاسىيەتەنەي كەۋا پىياۋ بەدۋايدا دەگەرەت
لە ئافرەت دا ھەبىت ئەمانەن :-

۱- لە دەروونى خۇيدا بېپارىزى ۋە سامانەكەي لەكاتى ئامادەبوون و ئامادە نەبووندا،
ھەست بە ترسىش بكات لەۋەي كەھەيەتى .

۲- دللى خۇش بىت كاتىك سەيرت دەكات، ئەۋەش بە جوانى لەش و لارو گيانى و عەقلى،
ھەركاتىك ئافرەت ناسك و جوان بىت لە روخسارى ئەۋ كاتە سەرئىچى پىياۋەكەي زىاتر بۇ
لاي خۇي رادەكىشى و زىاترىش پىۋدى دەبەستىتەۋە .

۳- دەكرىت كات و رىگايەكى گونجاۋ ھەلبىزىرى لەكاتى داۋاكرەن شتىكت دەۋى ۋە
دەترسىي رەتى بكاتەۋە بە شىۋازىكى باش، پىۋىستە ۋەشەي گونجاۋى بۇ ھەلبىزىرى.

لەسەر ژنەكە پىۋىستە پىياۋەكەي رابھىنى لەسەر پاشەكەۋت كەرن و خەرج كەرن بەپىي
پىداۋىستى، پىۋىست ناكات ھەموو رۇژىك جەلەكانى خۇي بگۇرىت و ھەموو ئىۋاردەكە لە
گرنگىزىن ئوتىل خۋاردن بخۋات و ھەموو سالىك گەشت و گوزار لە لىۋارى دەرياكەن ئەنجام
بىدات .

۴- لەكاتى مەشت و مېردا دەنگى خۇي لەسەر پىياۋەكەي بەرزەكەتەۋە، پارىزگارى لە
مىينەي خۇي بكات لەقسەكرەندا .

۵- با ئارام بگىرىت لەكاتىك دا پىياۋەكەي ھەژارېۋو، ۋە سۈپاس گوزارىت لەگەل
دەۋلەمەندبوونى پىياۋەكەي .

۶- پىياۋەكەي ھانبدات لەسەر پەيۋەندى دايك و باۋكى ۋەھارېكانى و خزمەكانى .

۷- پەيۋەست بى بە راستگۇيى و لە درۆكرەن دووركەۋىتەۋە ئەگەر فشارىشى لەسەر بىت .

۸- مەندالەكانى پەروەردە بكات لەسەر خۇشەۋىستى خۇداۋ پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر

- بیټ، وه ههروهه ها پهروه دهیان بکات له سهر ریزگرتن له دایک و باوکی گوێرایه لیان بیټ.
- ۹- رێگر نه بیټ له و دی پیاوه که ی چون دهبه ویت سیکیسی له گهل دابکات، وه چونییه تی سیکیسه که ته نهها نه و دی خودای گه و ره قه ده غمی کرد و وه .
- ۱۰- له خوایی نه بیټ به گه غمی و جوانیه که ی و زانینی کاره کانی چونکه نه وانه گشتی له ناو ده چن .
- ۱۱- ههول بدات نوێبوونه وه بکات له ژیانیدا، وه دوور که ویتته وه له بیزاری .
- ۱۲- گوێرایه لی بکات نه گهر فه رمانی پیدا ته نهها نه گهر فه رمانه که یاخیبوونی خودای گه و ره و پیغه مبه ر درودی خوای له سهر بیټ تیدا نه بیټ .
- ۱۳- رینگا به هیچ کهس نه دات بیټه ژووره وه له کاتی کدا که پیاوه که ی له ماله وه نه بیټ نه گهر هاتوو له کهسه زۆر نزیکه کانی نه بیټ، چونکه نه مه گومانی لیده کریت .
- ۱۴- نه گهر ره وشتیکی خرابی له میرده که ی دیت ده بیټ نارام بگریټ، له وانه یه ره وشتیکی باشت ر ببینی بۆ جاریکی تر له وانه یه شتیکی باشت ر نه بینیت له یه کیکی نه گهر ته لاقیدا .
- ۱۵- هیچ کاتی ک بیر له یاد گاره هه له کانی مه که وه، به لکو هه ولیده بیر له یاد گاره جوانه کانی بکه یته وه که پیدا تی په ربوویت .
- ۱۶- له کاتی ده رچوونی خوا حافیزی لی بکه و به هیما ی خوشه ویستی تا وه کو ده رگا له گهلیدا برۆ، نه مهش ده ریده خات چه ند گرینگی به پیاوه که ت ده دیت .
- ۱۷- نه گهر له ده روه گه رایه وه مال پیشوازی لی بکه و روو خوشبه و گوێرایه لی بکه ن هه ولیده ماندو و بوونی کاره که ی له سهر سووک بکه .
- ۱۸- کاریگه ری له سهر پیاوه که ی دروست بکات له سهر نزیکترین که سی نه گهر باوکیشی بیټ .
- ۱۹- جگه له و سه یری کهس مه که، هه ولیده لاسایی کوێران بکه یته وه .
- ۲۰- نه گهر ویستی قسه بکات تو بیده نگ به، بوا ری قسه کردنی بده ری، به مهش

پىاۋەكتەت ۋاھەست دەكات كە خىزانەكەي گىرنگى پىدەدات .

۲۱- لە پىش مىردەكتە ستايشى پىاۋى بىيانى مەكە تەنھا ئەگەر بۆ لايەنى ئايىنى
پىاۋەكە بىت چونكە ئەمە ھەستى پىاۋەكتە دەھەژىنى، ۋە زۆر كىشەي خىزانى
دروست دەبن، ئەمەش ۋادەكات پىاۋەكەي چاۋ لە ژنەكەي ھەلنەگىت .

۲۲- چەندى دەكرىت قسە كەم بىكە زۆر بلى مەبە، كۆن ۋوتوويانە: ئەگەر ھاتوو قسە لە
زىو بىت ئەۋە بىدەنگى لە زىرە .

۲۳- ھەموو مافىكى سەرىشتىياري بدە بە مىردەكتە كەۋا خوداى گەۋرە ۋاجىبى كىرۋە
توندو تۆل بەۋ تەمبەل مەبەۋ كەمتەرخەمىش مەبە .

۲۴- رىڭگا بەكەس مەدە دەست بىخاتە ناۋ ژيانى ھاۋسەرىتان، ئەگەر كىشەيەكەش روۋىدا
ھەۋلبدەن بەبى ئاگادارى خىزم ۋە كەسەكانتان چارەسەرى بىكەن .

۲۵- ھەۋلبدە لە زانىنى دەروۋنى پىاۋەكتە ۋە روۋخۇشەيەكەي، كەي دىلخۇشە؟ ۋە كەي
خەمبارە؟ ۋە كەي توۋرە دەبىت؟ كەي پىدەكەنىت؟ ۋە كەي دەگىت؟ چونكە ئەمە لە
زۆر كىشەۋ گىرگىت دورت دەخاتەۋە .

۲۶- ئاخافتى شىرىن كىلىلى دلە، پىاۋ زىياتر ژنەكەي خۇش دەۋىت كاتىك قسەيەكەي
شىرىنى گوت ماناۋ مەغزايەكە سۆزدارى پىۋەبىت، بەتايىبەتى كاتىك پىاۋەكە بزانىت
ئەم ۋوشانە لە دلىكى راستگۆۋ خۇشەۋىستەۋە دەردەچىت .

۲۷- ھەردەم خۇشەۋىست بە بۆ زانىن ۋە زانىياري سودمەند يارمەتيدەرە لەسەر جى بە جى
كردنى ئەركەكان لەژياندا، ۋە زۆر كىشە دوۋردەخاتەۋە .

ئەو تایبەتەندیانەى ژن ھەز دەکات لە پیاوھەى دا ھەبێت

ئافەت ھەز دەکات ھەندیک خاسیەت و رەوشت لە پیاوھەیدا ھەبێت کە لە پالپشتکردنی خۆشەویستی و ئەقینی لەنیوان ژن و میرد زیاد دەکاتن نامۆزگاریه گرنگەکان بۆ پیاو: -

۱- ئافەت ھەز دەکات پیاوھەى دوورکەوتتەو لە ورووژاندنی ئەو بابەتانەى ھەستی خیزانەکەى برینداردەکاتن ئافەتەکش لە خۆى توورە دەکات، بۆیە دوورکەو بە ھەستانی کاریک لەبەرەمبەرى چونکە دەزانى ئەویش رازى ناییت .

۲- بەر ھەلستکار مەبە لە ھەر پیشنیاریک یان رایەک لەلایەن خیزانەکەت دەردەچیت بەبى گفتوگۆ، چونکە ئەمە ئازارى دەدات ھەستی بەرامبەر نامییت، ھەرودھا کاردەکاتە سەر بەختەوهرى ھاوسەریتان .

۳- ئافەت پیاویکی خۆش دەوێت سروشتى ئافەت بە گشتى بزانییت، وەسروشتى ئافەتەکشى بە تایبەتى بزانییت، بەتوانای خۆى مامەلەى لەگەڵدا بکات .

۴- پیاویکی خۆش دەوێت کەم و کۆریە شاراوەکانى ئاشکرا نەکات ھەولبەدات لەبیری بباتەو .

۵- لە کاروبارەکانت راویژ بە خیزانەکەت بکە، بەتایبەتى لە کاروبارە سووکەکان، دەکریت لەگەڵت بێربکاتەو وە بریاریک دەریکەى وەیارمەتى بدە لەسەر وەرگرتنى بریار، گفتوگۆى لەگەڵدا بکە ئەگەر ھەلەت کرد ھەول مەدە گالته بەرایەکەى بکەیت ئەگەر ریک نەکەوت .

۶- ھێمن و لەسەرخۆیە لە فەرمانەکان و قەدەغەکراوکان، فەرمانەکانت بەراورد مەکە لەسەرى بە گەورەى و بەرزى لەگەڵ ئەو ھش جیاوازی نیوانتان رۆشنیری یان تەمەن بیت .

۷- شىۋازى نەرم لەگەلدا بەكاربەينە بە جۆرىك ھەست بە مېينەى خۇى بکات واى دابنى
لە ھاورپىكەيت يان برادەرىكى كارت جياۋازە .

۸- ھەموو پىداۋىستىيەكان لە خەرجکردن و لە كەل وپەلەكانى ناو مال و پىداۋىستىيەكانى
خىزانى بۇ دابىن بکەن لىپپىچىنەۋەى لەگەل دامەكە لە كاتىكدا ھىچت پىشكەش
نەكردوۋە كە يارمەتى بدات لە ئەرکەكانى ۋەك خەرجى و كەل وپەل و ئامىرى تر، بە
ماناى پىاو داۋاى لە ژنەكەى نەكات ۋەك چىشتى بەتام يان شىرىن ۋەكو دراۋسى
يەكەيان يان خىزانى ھاورپىكەى، لە كاتىكدا ئەو ھىچى نىە لە ئامىرى كارەبائى يان
كەل و پەلە گونجاۋەكان بۇ كارکردن، كىشەكان سەرھەلەدەن سەبارەت بەو ھۆكارانە
بەبى ئەۋەى تاۋانى ئافرەتەكەى بىت .

۹- لە ھەندى كاتدا گالتەى لەگەلدا بکە ۋەيارى لەگەل دابكە لەگەلدا پىبەكەنە، لەكاتى
ئامادەبوۋىندا لەمال تەنھا پشۋودان و بىدەنگى نەبىت لە پىكەنىن، ۋەگالتەۋگەپ
لەگەل برادەرانى مەكە، لەكاتىكدا لە مال دەبىت چەلەنگ بە ۋەبە غىرەت و برىار
دەربە لە كەس قەبۇل مەكە لە سنورى دەرىچىت، يان بىر لە گالتەجارى بکاتەۋە ، ئەۋە
زولمىنىكى ئاشكرايە .

۱۰- بەشىك لەكاتەكەت بۇ ئەۋ بە وات لىنەكات كارەكەت كەمتەرخەمت بکات لە تىكەل
بوۋىت لەگەلدا ۋاچاكتە بەشىك لە كات تەرخان بکە بە كارکردن لەگەلدا بۇ ئەۋەى
ھەست بەنرخى خۇى بکات، باگومان نەبات كە ئەۋ لە پلەى دوۋەمە يان پىاۋەكەى
گرنكى پىنادات تەنھا لەكاتى بەتالى نەبىت .

۱۱- پىى بلى خۇشم دەۋى بە ۋوشە يان بە كردار يان بە ھىما ۋەھەرۋەھا دەكرىت بە ھىما
بە رىگايەكى ناراستەۋخۇ پىى بلى زۆر پەرۋشم بۆت .

۱۲- لە ھەندىك ھەلوۋىستدا دىارى پىشكەش بکە، ئەگەرچى دىارىيەكەش رەمى بىت .

۱۳- چاۋدىرى توندوتىژى ئافرەتەكەت بکە لەتەندروستى و دەروۋنى، بەتايىبەتى لەۋ

كاتانەى كە بارى تەندروستى خراپە يان رارايە ۋەك : كاتەكانى سوۋرى مانگانەن يان
كاتەكانى بوۋىنى كىشەيەك كارەكان بىسەرۋىر دەبن، ھەۋلبدە بۇ چارەسەر كىرگەننى
كىشەكان .

۱۴- زالبە بەسەر ھات و ھاۋارەكەى ۋەزۆر داۋاكارى لەسەر مەكە، بزانە ھەموو مەرۋقەك
ھات و ھاۋار دەكات و ھەلەى سوۋكىش دەكات، ھەۋلبدە چاۋ بنوقىنى لەو جورە
ناتەۋاويانە .

۱۵- خۆت رزگار كە لە پەشىۋى، چونكە پەشىۋى دادەنرىت بە دورژمنى بەختەۋەرى و لەناۋ
بردنى، ھەر كەسەك لەناۋ شىۋاۋىدا بژىت بەختەۋەرى نابىنىت و كىشە زىاد دەكات،
عەقل دەشىۋىنىت نايەلپىت بىر بىكەتەۋە لە چارەسەر كىرگەننى كىشەكان .

۱۶- زوۋ توۋرە مەبە ، رزگار بوۋن لە تورەيى كارىكى قورسە، پىاۋى ئاقلەندىش زوۋ
توۋرە نابىت ۋە توۋرە بوۋنىش زالناپىت بەسەرىدا، چونكە بەختەۋەرى لى تىكەدەدات و
ژيانى پردەبىت لە ناخۆشى، بۆيە پىاۋى بەھىز ئەۋەنپە لەسەر خەلگى ھاۋارىكات
بەلگە ئەۋ كەسەيە خۆى دەگرىت لەكاتى توۋرە بوۋندا .

۱۷- مىردىكى نەزان مەبە، چونكە كەم زانن بە لىھاتوۋى ژيان بەتايىپەتى لە ژيانى
سىكسى نىۋان ژن ومىرد دەبىتە ھۆى رق لىبۈنەۋەى دوۋلايەنە لە نىۋانىان، ھەرۋەھا
ژيانى ھاۋسەرىتان بەردەۋام نابىت و ژن ومىرد پەنادەبەنە بەرلىك جودابوۋنەۋە، يان
ھەر ھىچ نەبىت ژيانى ھاۋسەريان بەختەۋەر نابىت .

نهیینهك له نهینه کانی به خته وهری هاوسه رگری

به خته وهری هاوسه رگری له مالتیک بارده کات کاتیک تیکه لاوی هه بیته له تیگه یشتندا،
یان هه له کردن له بیروباوه، یان زۆرجار کاتیک پیاوه که نازانیت به خته وهری هاوسه ری له
کوی یه وه چون به دهست دیت ؟

نایا پسپۆریه له ئاماده کردنی خواردن ؟

یان جوانیه ؟

یان مندالبوونه ؟

یان شتی دیکه یه ؟

ئه مه نمونه یه که بۆ ئافره تیکی به خته وه که ژیانیتی درێژی بردۆته سه ر له مالتیک کهوا
به خته وهری و سه رکه وتن تییدا پارێزراوه سه رباری روودانی زۆر له په شه باو بوومه له رزه له گه له
ئوه ش توانیویه تی زاله بیت به سه ریا و پارێزگاری ماله که ی بکات له هه موو خراپه یه ک .
کاتیک پرسیارم له و ئافره ته کرد ووتی : - به دهست هینان له سه ر به خته وهری هاوسه رگری
به دهستی ئافره ته، چونکه ئافره ته ده توانیت ماله که بکات به به شیک له به هه شت و ده ده شتوانی
بیکات به به شیک له دۆزه خ .

نه لئی : سامان، چونکه زۆر له ئافره ته ده وه له مهنده کان هه نابه ساردن و میرده کانیان
له لایان رایان کردوون، وه نه مندالیش گه لیک له ئافره تان کورو کچیان بووه، له گه له ئوه ش
میرده کانیان ریسوایان ده کهن و خوشیان ناویت یان ته لاقیان ده ده ن .

وه زۆیش هه ن پسپۆرن له چیشته لینان، یه کیک له وان به به رێژایی رۆژ چیشته ئاماده
ده کات له گه له ئه مه ش سکالای خراپی مامه له ی میرده که ی ده کات وه که میش ریزی لی
ده نیت .

ئه ی نهینه که چی یه ؟ چی ده کهیت له کاتی روودانی کیشه وگرفت له گه له میرده که ت ؟

- بۆچی لہ ژوورہ کہ ناچیتہ دەرہوہ ؟

چى دەكەيت، ئايا پەنا دەبەيتە بەر شىۋازى قسەنە كىردىن لەگەلدا بۇ ماۋەى چەند رۇژىك
بان ھەفتەك ؟

- کهواته پاشان چي ده کهيت ؟

137

ۋە سوۋر دەپىت لەسەر پىرسىيار كىردىم : ئايا تۆتۈرە بوۋىت ؟
دەلىم : نەخىر، سەبارەت بە قىسەرەقەكانى داۋاي لىببوردن دەكات و گۆي لە قىسەي جوان
راددەگىرىت .

— ئايا باۋەر بە لىببوردن و قىسەخۆشەكانى دەكەيت ؟
بەلى. ....چۈنكى مەن باۋەر بەخۆم دەكەم و ھەست بە كەم و كوۋرى ناكەم .
— ئايا لەمەنت دەۋى باۋەر بە قىسەكەي بەيىنى كە ئەتتۈرەيە ۋە درۆكردنەكەي كەئەو
ھىمەنە ؟

— پىاۋەكە پىي دەلىت : بە كەرامەتى تۆ ؟
— ئافرەتەكە دەلىت : كامە كەرامەت ؟
— كەرامەتى تۆ، ئايا باۋەر بە ھىچ ۋوشەيەكى بىرىندار ناكەيت لە مەۋقەيىكى تۈرە،
باۋەر بە قىسەكەي بەيىنى كاتىك ھىمەن دەپىت ،
يەكسەر لىي دەبوورم : چۈنكى مەن ھەموو جىنئەكانم لە بىر چوۋ، دركەم بە گىرنگى
گۆي گىرتن لە قىسەي سوۋد بەخش .

— ۋەبە كۈرتى، ئەۋانەي پىشتەر روۋىدا دەكەيت بلىم نەيىنى بەختەۋەرى ھاسەرگىرى ئە
قلى ئافرەتە ۋەبەستەنەۋەي ئەۋ بەختەۋەرىش زىمانەكەيەتى، بەلام نەيىنى مەندوۋ بوۋن و
ھىلاكى ئەۋەيە لە بۆسە دابىت ۋە لە روانگە بوەستىت بۆ ھەلەكان، يان چوۋنى تۈرەيى بۆ
ناۋ دەروۋن يان ۋەسۋەسەكانى شەيتان كە جىياۋازى سوۋك گەۋرە دەكات، مەللەكە دەگۆرىت بۆ
بازنەيەكى مەملەنىي و كۆتايى يەكەي جىياۋونەۋە دەپىت .

ئەرەكەكانى ئافرەت لە چاندنى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرىدا

بۆ ھەموو ژىن و مىردىك رۆللىكى بىنەرەتى ھەيە لە چاندنى تۆۋى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، زۆر لە تويۇنپەنەۋە راۋ پىشنىارەكان دا ھاتوۋە بۆ رۆللى ھەريەكە لە ژىن و مىرد لە دروست كردنى مالىك لە خۆشەۋىستى و شادى دا بژىت .

ۋە دكتور (جۆن جەرايى) ھىماي كىردوۋە بۆ ھەندىك ھەلۋىست كە ئافرەت دەتوانىت بۆ زياتر نزيك بوۋنەۋە لە ھاۋسەرەكەى بەرھەم بەيىت :

۱- ھەلەيەكى ئەنجامدا، ھىچ نامۆزگارىيەكى بۆ پىشكەش نەكرد، ۋە پىيى نەۋوت: ئەي پىم نەۋوتى ؟

۲- ھىۋاي نەما لەجى بەجى كردنى كە بەتەمابوۋ بە دەستى بەيىنى، ۋە سەرزەنشتى نەكرد .

۳- لە بىرى چوۋ ئەۋ شتەى داۋات كىردبوۋ بۆت ئامادە بىكات، ئافرەتەكە ۋوتى : خراب نىيە، بە يارمەتت بەيانى ئامادەى بىكە، ئەمە قەدەرى خوايە ئەۋەى بىيەۋىت دىكات .

۴- ئەگەر بىرىندارت كىرد بەبى مەبەست، ۋە ھۆكارى بىرىندارەكەى تىگەشت، داۋاي لىبۇردن دەكات، ۋەخۆشەۋىستى پى دەبەخشىت كە پىۋىستىتى ، ۋەچاكتىن شىۋاز خۆشى دەۋىت .

۵- داۋاي يارمەتت لە مىردەكەت كىرد بەلام بەرپەرچى دايەۋە لەبەر ھەندىك كارى تايىبەتى، تۆ بەرامبەرى مەۋەستەۋە لەسەر ھەموو شتىكى گەرەۋە بچوۋك .

۶- ئەگەر داۋاي پۆزشى كىرد لە ھەلەيەك، پۆزشەكەى قەبول بىكە بە خۆشەۋىستى و لىبۇردن .

۷- كاتىك داۋاي يارمەتى لىكرد رازى بوۋ ئەۋە بە روۋىەكى خۆش دەمىنپەنەۋە .

۸- كاتىك پاش شەپكردن لەگەلدا ئاشت بوۋەۋە، ۋەھەندىك خزمەتى بچوۋكى پىشكەش دەكات، خزمەتەكە قەبول بىكەۋ رىزى بگرەۋ خۆت سوۋك مەكە .

- ۹- بەختەرلىككە دەردە خات بە گەرەنە دەپ پىلەپكە بۆلگۈچى، بە كەم و كورى يان كېشەكانى لەگەلدا دەست بېى مەكە .
- ۱۰- ئاۋمىد بول لە چىشتەخانەيان شۈينى دانىشتن كەوا ئافەتەكەي برد بۆلەي، وا دەردەكەيىت كە رازى نىيە بە روو خۇشى و بەزەردەخەنە .
- ۱۱- ھېما بىكە بە ھەست و ھۇشى بە رېگايەكى نەرم و نىيان، بە بىى گەيى يان بەرپەرچەدانەو يان ئاۋمىد بول

ئەرەكەكانى پىلە لە چاندنى بەختەرلىك ھاسەرگىرىدا

بەختەرلىك ناكىت تەنھا بۆلگۈچى بېت بېت، ھەرۈەا ناكىت بەختەرلىك ھاسەرى بېت مەگەر ھاۋكارى ھەردوولا بېت لەسەرچاندن و چاۋدىرى، لەو رېرەودا ھەندىك ئامۇزگارى ھەيە دەكىت پىلە لەسەر مەبەستى خۇشەويستى لەلەيەن ھاۋبەشەكەي زۆرى دەست كەيىت .

ھەرۈەا دكتور (جۆن) كۆمەلېك بىر كەرنەو پېشنىار دەكات بۆلگۈچى ھەك ئەمەي خوارەو : -

- ۱- كاتى گەرەنەو ت بۆلگۈچى، يەكەجار تەنھا بەدۋاي ئەودا بگەرى پېش ھەموو شتېك
- ۲- بە ووردى لە خېزانەكەت بېرسە چۆنى بەسەر بردوۋە، ئەمە نىشانەيە بۆلگۈچى زانىنت بەو پىلانەي رۆژەكەي تېدا بەسەر بردوۋە (چى لە تۆ روۋىداۋە لەم رۆژەدا؟ ئايا چى تازەت لەبەر دەستدەيە؟) .
- ۳- لەسەر دەقەكان مەشق بىكە ۋە پىرسىارەكانىش لە كاتى خۇى ئاراستەي بىكە .
- ۴- بەرەنگارى ئارەزوۋەكانى خۇت بىكە لە چارەسەر كەرنى كېشەكانى، جىا لەو ھەش ھاسۆز بە لەگەلدا .
- ۵- خېزانەكەت ماچ بىكە لە كاتى دەرچوۋنىشت خواخافىزى لېبىكە .

- ۶- رۆژى چوار جار دەستى لە مىلى بىكەو لە باۋەشى بىگرە .
- ۷- سوپاسى بىكە كاتىك كارىكت بۇ جى بەجى دەكات .
- ۸- كاتىك خواردنت بۇ دادەنىت ستايشى لىنانه كەى بىكە .
- ۹- جار جارسەرسوپمانى خۆت بۇ روخسارى دەربىرە .
- ۱۰- ھەر ھىچ نەبىت رۆژى دوو جار پىيى بلى : خۆشم دەۋىي .
- ۱۱- كەل ۋەلەكانت لە شوپىنىكى دروست دابنى، چاۋەرى مەكە ئەو بەو كارە ھەلسى، يان سەرزەنشتى بىكەى لە كەمتەرخەمىيە كەى، بەلام دەكرىت بەبىرى بەينىتەۋە .
- ۱۲- ئەگەر رۆژىك ماندوو بىت يان سەرقال بىت و داۋاى يارمەتت لىبكا پىۋىستە لە جياتى ئەو ھەندىك ئىش و كار بىكەيت، ۋەك: ئامادە كەردنى مىندالەكان بۇ قوتابخانە، يان رىكخستنى ژوورى نوست يان ئامادە كەردنى خواردنى ئىۋارە .
- ۱۳- پىيىكەۋە دەرىچىن بۇ شوپىنى باخچەو ھەۋانەۋە، ئەگەر بۇ كاتىكى كەمىش بىت بەبى مىندال بىردن .
- ۱۴- لەسەر كار پەيۋەندى پىۋەبىكەو لە ھەۋالى پىرسە، يان بەشدارى لە گەلدا بىكە لە كارىك، يان پىيى بلى مىن تۆم خۆش دەۋىت .
- ۱۵- بىست خولەك بىبەخشە لەسەر سەرنجدان بى ئەۋەى بەپەلە بىت لە فەرمانت، يان خۆت بە كارىك خەرىك بىكەيت ۋەك خويندەۋەى رۆژنامە .
- ۱۶- كاتىك قسەت لە گەلدا دەكات رۆژنامە كە لە دەستت بىگرە، يان تەلە فزىۋنەكە داىخە تەۋاۋ سەرنجى بۇ راگرەو تەماشاي بىكە .
- ۱۷- ھەندى جار دەستى لىبەدە كاتىك قسەى لە گەلدا دەكەيت .
- ۱۸- پىش ئەۋەى دەرىچىت پىرسارى لىبىكە لەۋەى ئارەزوۋى ھەيە لە گەل خۆت ئامادەى بىكەيت ۋە ئامادە كەردنەكە لە بىرنەكەيت .
- ۱۹- ئەگەر دۋاكەۋىتت پەيۋەندى پىۋەبىكەو ھۆكارى دۋاكەۋىتنەكەتى بەدرى .

۲۰- كاتىك سەفەر دەكەيت بۆلەكتەۋەرى شار، پەيۋەندى پىۋەبەكە كەۋا بە سەلامەتى گەيشتىيە شوينى مەبەست، ۋەژمارەى تەلە فۆنى خۆتى بۆلەك جىبەيلى تەۋەكو پەيۋەندىت پىۋەبەكات .

۲۱- كاتىك سەفەر دەكەيت ھەۋالى بەدەرى چەند دەخايە نىت .

۲۲- پىلانى دەرجوونت لەگەلدا پىش چەند رۆژىك دابريۋە، نەك چاۋەرى بەكەيت تەۋەكو رۆژى پشۋو ئىنجا پىيى بلىي چى بەكەين .

۲۳- پىدەنگ بەلەكەتى دۋاكەۋىتى خىزانەكەت كاتىك ئامادەن بۆلەكچوون، يان گۆرىنى جەل ۋەرگەكان زياتر لەجاريك .

۲۴- ھاسۇز بەلە ھەست ۋەستى كاتىك ھەست بەلەنگى دەكات .

۲۵- لىستىكى ژمارە بنوسە لە ۋىشانەى كە دەيەۋىت دابىنى بەكەيت لە چىشتخانە دابىنى، كاتىك كاريكى بەتال لەبەردەست دابو، شتەگرنەكان دابىن بەكو مەيلى زۆر دۋابەكەۋىت .

۲۶- جارجار ديارىيەكى بچوۋكى بۆلەپنەۋە ۋەك : چەپكە گۆللىك يان پاكەتلىك چوكلەيت، يان ھەر شىتەكى سادە كە ئەۋسەت نە بوۋ بىكرەيت .

۲۷- كاتىك نەخۇش دەكەۋىت پرىسارى نەخۇشەكەي لىبەكەۋ ۋە كەتى دەرمانەكانى بىر بەيىنەۋە .

۲۸- بۆنە تايىبەتەكانت لە بىرىت، ۋەك : جەژنى ھاسەرگىرى ۋە جەژنى لە دايەك بوون، لەلەي خۆت بنوسە تاكو لە بىرنەكەيت .

۲۹- ۋازى لىيىنە بابزانىت دەتەۋىت دەرىچىت يان بىخەۋىت .

۳۰- پىكەۋە ئامادەن بۆلەكتە، لە ھەمان كاتىش بۆلەك سەر سىسەمەكە .

۳۱- كاتىك داۋاي يارمەتەيت لىدەكات، بە بوون ۋە نەبوون ۋەلەمى بەدەرەۋە بىلەۋە سەر كۆنەكى بەكەيت يان ھەستبەكات ئەۋەلەيە، چۈنكە ئەۋ داۋاي يارمەتى لىكردوۋى .

- ۳۲- ئەگەر ھەستىت بريندار كرد، ھەندىك سۆزى بدەرى، پىيى بلى (ببوره چونكه من تۆم بريندار كرد) دوايى بېدەنگ بە وازى لىبىنە ھەست بە تىگە يىشتە كەت دەكات .
- ۳۳- كاتىك ھەست دەكەيت ھەزەت لىيە لە ھەندىك كات دووركە وىتەو، لىيىگەرى با دلنىايىت كە تۆ دەگەرىتەو، يان پىيىستىت بە ھەندىك كات ھەيە بۇ بىر كەرنەو.
- ۳۴- كاتىك ھىمەن دەبىتەو دەگەرىتەو، بەرىزەو قەسەكە لە وەى بىزارى كردووى، بەبى سەرزەنشت كردن، ئەمەش دەبىتە ھۆى ئەوۋى ھەردەم پەشىو نەبىت .

تەنھا بۇ ئافرەتان : چۈن خۇشەويستى و دلى پياوھەت بەند دەكەيت؟

زۆر ئافرەت ھەلەدەن دەست بەسەر دلى پياوھەت دابگرن بە رىگاكانى باش يان بە شىوازەكانى بى سود، بىكەيەكى باش و شىوازىكى ھەلە، ھىچ چىرۆكىكى راستەقىنە نىيە نىشانە بىكەت بۇ ئەو ھەلۆيىستە كەوا زۆر لە ئافرەتان دووبارەى دەكەنەو .

بەتايىبەتى لە شۆيىنە فۆلكلورىيەكان و گۈندەكان ، لە گۈندىك ئافرەتلىك ھاتە لای زانايەك ئافرەتەكە ئەوۋى بە جادووگەر دادەنا، داواي لى كرد كاريكى جادووى بۇ بىكەت ھەرچەندە مېردەكەشى زۆرى خۇش دەوېت خۇشەويستىيەك كە ھىچ ئافرەتلىك ئەوۋەندە خۇش نەويستراو.

لەبەر ئەوۋى زاناو شارەزا بوو لەو بوارەدا بە ئافرەتەكەى ووت: تۆ داواي شىتەك دەكەيت كە ئەوۋە سانا نىيە، داواي شىتەكى زۆر گەورەت كردوۋە .

زاناكە ووتى: ئايا تۆ ئامادەيت خەرجى ئەم كارە بدەيت ؟

ئافرەتەكە ووتى: بەلى

پىيى ووت: ئەم كارە تەواو نايىت مەگەر موويەك لە مىلى شىر ئامادەبەكەيت .

ووتى : شىر ؟

ووتى: بەلى .

ئافرىدە تەكە ۋوتى : جا چۆن دەتوانم ئەمە بىكەم، شىر ئاژەللىكى دېندەيە و دلىيانىم لە كوشتىم ؟ ئايا رىگايەكى دىكەى ئاسانتر يان زياتر ئاسايش نىه ؟

زاناكە ۋوتى : ناكىت ئەمەت بۇ تەۋاۋ بىت كە ناتەۋىت خۆشەۋىستى پىاۋەكەت تەنھا بەمەيان رازى بىكەيت، ئەگەر بىرت كىردەۋە رىگايەكى دىكەى گونجاۋ ھەيە بۇ بەدەست ھىنانى ئامانجەكەت .

ئافرىدە تەكە رۆيشت لە خەيالىكى توند دابوۋ بىرى دەكردەۋە لە چۆنىەتى بە دەست ھىنانى موۋە داۋا كراۋەكە .

راۋىژى بە كەسىك كىرد كە بروۋى پىي ھەبوۋ پىي ۋوت: شىر پەلامار نادات تەنھا ئەگەر برسى بىت، ۋە پىۋىستە تىرى بىكەيت تاۋەكو لە شەرى دلىيا بىت .

نامۆزگارىيەكى ۋەرگرت و رۆيشت بۇ دارستانىكى نىزىك، دەستىپىكرد بە فرىدانى پارچە گوشت بۇ شىرەكەۋ دوور دەكەۋتەۋە، بەردەۋام بوۋ لە فرىدانى گوشت و شىرىش ھۆگرى بوۋ . لە ھەموو جارىك تۈزىك لە شىرەكە نىزىك دەكەۋتەۋە تاۋاۋى لىھات شىرە لە پشتى پالى دەداۋە ۋە گومانى لەۋە دانەبوۋ كە خۆشى دەۋىت، دەستى بەسەرى شىرەكە دادەھىناۋ ۋە دەستى لە پرچى ۋەردەداۋ دەستى لە مىلى كىرد .

بەلام شىرەكە لەۋ چىژۋەرگرتن و ھىتوربونەۋەيەدا دلىگران نەبوۋ ئەگەر ئافرىدە تەكە موۋىيەك لە مىلى شىرەكە بىبات بە ھىۋاشى .

كاتىك موۋىيەكى شىرەكەى دەست كەۋت و پەلەى كىرد بۇ لاي زاناكە كە ۋاى دانابوۋ جادوۋ گەرەۋ موۋەكەى دايى و خۆشى دەروونى پىركىردبوۋ، كە ئەۋ دەست دەگرى بەسەر دلى مىردەكەى تاهەتايە .

كاتىك زاناكە موۋەكەى بىنى لىي پىرسى : چىت كىرد تاكو توانىت ئەم موۋەت دەستكەۋى ؟

پىلانى كەۋى كىردنى شىرەكەى بۇ باسكىرد، كورتى كىردەۋە لە زانىنى چوۋنە ناۋ دلى

شېرە كە يە كە مچار پاشان بەرد، ۋام بۈو ۋە ئارامى گرت لەسەر ئەمە تاۋە كو گە شېرە
لېكردنە ۋە ي بەرھەمە كە :

ھەروەھا زاناکە لېي پىرسى : ئەي ھاۋار.....مىردە كەت زياتر درندە تر نىيە لە شېر،
چېت لە گەل شېرە كە كرد ئاۋاش لە گەل مىردە كەت بىكە دەي كەيتە مولكى خۆت، زانیت چۈن
دە چېتە ناۋ دلى، برسېھە تى تېرىكە كارى لى دە كەيت .

ئەم باسە تەنھا لەسەر ژن جىگىرنايىت بەل كە لە ۋانەيە لەسەر پىاۋىش دەتوانى
كارىگەرى ھەيىت لەسەر دلى خىزانى خۇي بە گەران بە دۋاي لايەنە كانى كەۋا خۇشى دەۋىت،
ۋەئەۋ شىۋازانەي كە چاكترن، ۋە ھىما بىكات بۇ ھەست و سۆزى، ئەمەش دەيىتە بەختە ۋەرى
ھاۋسەرگىرى، پەيۋەندىيە كى ھاۋبەش، يان بىنايەك پىۋىستى بە ھاۋكارى و پەيۋەندى و
يە كترگرتن ھەيە تاۋە كو بتوانىت بەرگى رەشە باكانى ژيان بىكات.

ئىستى .....

باسى سى لە تايىبە تەندىيە پۇزە تىقە كانى ھاۋبەشى ژيانىت بىكە :

۱- .....

۲- .....

۳- .....

كاتىك كىشەيەك لە نيۋانتان روودەدات ئەۋ پۇزە تىقە كانى بىر خۆت بەيىنەۋە پىش ئەۋەي
ئەنجامە كانى كىشەۋ گرت بەسەرتا زالىبىت .

قۇناغى دوۋەم :

باسى سى لە تايىبە تەندىيە نىگە تىقە كان لە دەروونى خۆت بىكە ۋە كارىگەرى ھەيىت
لەسەر پەيۋەندى خىزانى .

۱- .....

۲- .....

۳- .....

ئىستاپىلاننىكى قۇناغى دابنى بۇ رزگار بولۇت لەو تايىبە تەندىانە :

تايىبە تەندى نىگە تىش	ھۆكارە بە كارھىنراوھەكان لە چارە سەر كەردنى	نەوكان تەي كە پىنويستى تەي	نە نجامەكان

بە كورتى

ئەوھى دەگەرئىت بە دواى بەختە وەرى خىزانى پىنويستە لە دەروونى خۆى بە دەستى بەيىنى
بە ژماردەك تايىبە تەندى لە وانە : بولۇنى دىل سۆزى : پىداگىرى لەسەر گۆرىنى شىۋازى ژيان
بە ھەندىك ھەلۋىستى رۇمانسى زىاد لەوھش بە جوان كەردنى ھەندىك تايىبە تەندى ئەرىنى
كەوا خۇشەويستى نىۋان ژن ومىرد بەردەوام دەكات .

ھەرۋەھا ژيانى ھاسەرگىرى مەلماننى ناكۆكى نىيە بۇ سەلماندىن لە بەھىزىرئىيان بە لىكو
برىتىيە لە پەيۋەندى گونجان لەگەل يە كتر پىنويستە بۇ يە كتر لە ھەندىك تايىبە تەندى خۇشەن تاۋەكو
رەزابولۇنى لايەنى دىكەى لەسەر بىت .

لىرەدا دەگەينە بەختە وەرى ھاسەرگىرى لەگەل زانىنى ھەموو ژن ومىردىك ئەركەكانى
بەرامبەر ئەوى دىكە، ھەرۋەھا دەستكە ورتنى زۆر لە چالاكى و خەسلەتەكان كەوا يارمەتيدەدات
لەسەر ئەنجام گەياندىنى بەختە وەرى بۇ لايەنەكەى دىكە، دەبىت ھەرىكەيان فىزىن چۆن دەست
بەسەر دلى ئەۋىتردا دەگرى، ئىنجا خۇشەويستى دىتەدى، وەدلىنەۋايى گشتگىر دەبىت بۇ
بەختە وەرى مال، بەلكو بۇ كۆمەلگاش .

خۆت تاقیبکه ره وه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به ندن پێویسته هه لسی جیبه جییان بکه یت له سه ر خۆت ئه گه ر ریککه وتی له سه ری به ته وا ی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لبژاردنه که دابنێ، ئه گه ر پاپا بوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژێر هه لبژاردنه که دابنێ، وه ئه گه ر ریککه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خیر) له ژێر هه لبژاردنه که دابنێ .

ژ	به ش	به لێ	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا ئامانج که ت ده زانی ت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۲	ئایا سوور ده بیت له سه ر گه شه پیدانی خۆت له رۆشن بیری هاو سه ری ؟			
۳	ئایا ریز له هاو به شی ژیا نت ده گ ریت ؟			
۴	ئایا مافه کانی خۆت ده زانی به ره و رووی هاو به شی ژیا نت ؟			
۵	ئایا کۆسپ وته گه ره کانی به خته وه ری هاو سه رگیری ده زانی ؟			
۶	ئایا هاو کاری ژیا نت یار مه تیت ده دا له سه ر جی به جی کردنی ئه رکه کانی ؟			
۷	ئایا ئارام ده گ ریت له سه ر هه له کانی هاو به شی ژیا نت ؟			
۸	ئایا پید اگیری ده که یت له سه ر زیاد کردنی خۆ شه ویستی و نزیک بوونه وه له نیا و ئان تا ندا ؟			
۹	ئایا هه ست به رازی بوون ده که یت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۱۰	ئایا پید اگیری له سه ر به ده ست هی نا نی به خته وه ری ده که یت بۆ هاو به شی ژیا نت ؟			

هەلسەنگاندن

ئەگەر ۋەلامەكەت بە (بەلى) بوۋ ئەۋا دوو پلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (ھەندى جار) بوۋ ئەۋا يەك پلە بەدەست دەھىنىت ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بەۋەلامى (نەخىر) بوۋ ئەۋا ھىچ بەدەست ناھىنىت .

دەكرىت خۆت ھەلسەنگىنىت ۋەك ئەمەى خۋارەۋە :

پلە	دۇخەكە
لە ۴ — ۵ پلە	تۆ نازانیت مانای ژيانى ھاۋسەرگىرى، ۋەلەگەل تەكنىكىاتەكانى نازىت .
لە ۵ — ۱۰ پلە	تۆ لەسەر يەكەم رىگای ژيانى ھاۋسەرگىرى سەرکەۋتوۋىي، پىۋىستىت بە زانىارى زياترە .
لە ۱۱ — ۱۵ پلە	تۆ لەسەر رىگا دەرۋىت، لەگەل ئەۋەش كۆسەپ ۋتەگەرە ھەيە بە پىگەيشتىنى بەختىارى ھاۋسەرگىرى .
لە ۱۶ — ۲۰ پلە	تۆ شايستەى ئەۋەيت ھەنگاۋ بنىيت لەسەر رىگای بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە پىۋىستە بەردەۋام بىيت، ۋە بىگۋازىتەۋە بۆ ھەنگاۋى داھاتوۋ .

به شی حه و ته م

زالبوون به سه ر کیشه کانی ژیانی هاوسه رگیری

- ریخوشکردن
- بنچینه کانی شیکردنه وهی کیشه کانی خیزان .
- زالبوون به سه ر قایرۆسه کانی ژیانی هاوسه ری .
- تووره بوون دوژمنی به خته وهی هاوسه رگیری و کوشندهیه .
- کیشه ی دهست به سه رداگرتنی یه کیك له ژن ومیڤد بو رای نه ویتیر .
- کیشه ی زۆربیلی نه گونجاو له یه کیك له ژن ومیڤد .
- کیشه ی خۆبه دهسته وه نه دان له لایه ن ئافره ته وه .
- ره خنه ی به رده وام .
- شیوازی ورووژاندن له یه کیك له ژن ومیڤد .
- سووك ته ماشاکردن بو هاوبه شی ژیان .
- تینه گه یشان به مافه کانی هاوبه ش له نیوان ژن ومیڤد .
- شاردنه وهی نهینیه کان .
- دهستخستن له کاروباری تاییه تی .
- بیزاری و رۆتینی له ژیانی هاوسه رگیری .
- ههستکردن به نانومیدی له نیوان ژن ومیڤد .
- داهاات و جیاوازی له سه رف کردندا .
- کیشه ی نه نته رنیت و هوکاره کانی راگه یاندن .
- به کورتی .
- خۆت تاقیبکه ره وه .

رېخۇشكردن

لە گەل سوربوون لەسەر بەدېھتەننى بەختە وەربوونى ھەندىك كۆسپ ھەيە
كەسەكە قەدەغە دەكات لە بەدېھتەننى ئەو بەختە وەربوونى لەسەر باشتىن شىۋە .
ھەروەھا ئەم كارە پىۋىستى بە دەستپىشكەرى ھەيە لە ھەموو مەۋقەئىكى ئاقلەند بۇ
وەستان لەسەر ئەم كۆسپانە، ۋەزائىبوون بەسەرىدا بە ھەموو ھۆكارو رېگايەك:
نەزانىن بە زۆرى لە نەرتىيەكانە كەوا كارەكاتە سەر ژيانى ھەسەرگىرى، يان
دوورخستەنەۋى ژن و مىرد بۇ بەختە وەربوونى ھەسەرگىرى، بۇيە ژن و مىرد پىۋىستە چاكتىن
رېگا بزانن لە رووبەروو بوونەۋى كېشەكان پىش روودانى.

بىچىنەيەكانى شىكاركردنى كېشەكانى ھەسەرگىرى

پىش ئەۋەى بىكەۋىتە ناو كېشەكانى ھەسەرگىرى جارىكى تر بە بىرت دەھىنەۋە كە
خۇپاراستن باشتە لە چارەسەر كەردن، ئەگەر كېشە بەكردار روويدا بزانە كە مامەلە كەردن
لە كېشەكان پىۋىستى بە مەشق و پىپۇرى ھەيە تاۋەكو كېشەكان بەبى گىروگرفت وزيان
چارەسەرىكىن .

ئەمەى خوارەۋە گىرگىرتىن بىچىنەيەكانن بۇ چارەسەر كەردنى كېشەكانى خىزان :-

۱- گەۋرە نەكردنى كېشەكان

ھەندىك شىت و شەيدان و مەترسى دەخەنەۋە لە گەۋرە كەردنى كېشەكان، كاتىك
كېشەيەك روودەدات لەناو خىزان ئەۋان گەۋرەى دەكەن، ۋە دەگۆرىت بۇ ئارىشەيەكى گەۋرە
لە ژيانىندا، ناتوان ھەرسى بىكەن لە گەل نىزىك و دوور قسەدەكەن، ئىش و كاريان دەبىتە ئەم
كارە، تەنھا ئەو رېگايە لە مامەلە كەردن لە كېشەكان ھەلۋىستەكان ئالۋزتر دەكات، ۋەك

ئەو ۋايە بەنزىن بە ئاگردا بکات .

ئېمە دەبىت زياتر ژيرو يەكتر گرېن لە کاتى روودانى تەنگژەكان، پېويست ناکات گەورەى بکەين، ۋەھىچ حېكمەتېشى تېدانىيە بە نەزانى كەمتەرخەمى بکەين، چونكە ئەو ۋەش دەبىتسە ھۆى كەلەكە بوونى دۆخەكە لە پەيوەندىيە كانى خىزانى .

۲-بەكارھېنانى ھۆيەكانى گەفتوگۆ لە چارەسەركردنى كېشەكان

تېگەشتن لە نېوان ژن و مىرد ئالۆزترىن كېشە دەتوئىتسە، ۋە بەكارھېنانى ئەقلى سارد زامن كردنە بە كوژاندنە ۋەى خراپترىن جىاۋازىيەكان، ۋە ھەموو مەۋقەيىكى راست گەفتوگۆيەكى چاك بەكاردەھېنى، ۋەشىۋازى ھېمناھە ھاۋارکردن و جىئودان و دەمارگىرى و ووروزاندن كەم دەكاتە ۋە .

۳-دىارى كردنى كاتى گەفتوگۆ

بە دۇنيايىيە ۋە ھەموو كاتىك ئاكرىت گونجاۋ بېت بۇ گەفتوگۆ كردن و تېگەشتن لە چارەسەركردنى كېشە، ۋە ھەموو شوئىنىكىش ئامادە نىيە بۇ گۆرىنە ۋەى بىرو رايەكان وكردنە ۋەى كېشەكان، بەلكو پېويستە لەسەر ژن و مىرد كات و شوئىنىكى گونجاۋ ھەلبىژىرن . ھېچ گونجاۋ نىيە ژن داۋاي كردنە ۋەى گەفتوگۆ بکات لە كېشە پاش ھاتنە ۋەى مىردەكەى راستە ۋەخۇ لە ئىش و كار، كاتىك پېويستى بە پشودان ھەيە، ۋە ھېچ حېكمەتى تېدانىيە لەكاتى خەۋتن گەفتوگۆى لەگەل دابكەى يان لە كاتى روودانى كارەساتىك لە يەككىيان دا، بەلكو پېويستە ژن و مىرد تەگبىر بکەن بۇ دانانى رى و شوئىنىكى گونجاۋ ھېمناھە جىگايەك دوور لە مىندالان، ترسان لە ۋەى لە كۆنترۆل دەرېجىت .

۴- نەرمى و سىنگ فراۋانى

ھەردەم لە بېرمان يېت كە گفتوگۆو تېگە يىشتن تەۋاۋ دە يېت لە نېۋان ژن و مىرد روۋە دوو ھاۋبەشى گيانى بە گيانى، نەك لە نېۋان دوو دوژمن، ۋە دەزگاي خىزانى داۋا لە ژن و مىرد دەكات زياتر دەست بە دلنەرمى بكن، بۇ يەكتەر لە مافى يەكتەر خۆشبن ، ۋە گويرايەلى خوداى مەزن و دلۇقان بكن .

۵- تېگە يىشتنى پىداۋىستىيەكانى لايەنى ديكە

خۆپەرسى زۆرجاران كەسەكان پالپېۋە دە نېت بۇ تاۋانبار كەردنى خەلكى تر، ۋە خۆ تەرىك كەردن لە بەرپرسيارەتى، بە لām حىكمەت لە ۋەدائە لايەنى تر بە ويژدان يېت .
خۆشى تاۋانبار بكات، جگە لە يېتتاۋان كەردن و پاكا يەتى خۆى، ۋە خۆى لە شويىنكى تر دابنېت چونكە كېشەى خىزان زۆرجار ھۆيەكەى تاك لايەنە، بەلكو ھەموو بەشداردەبن ھەرچەندە لە بنەمالەۋ خانەۋادەى جياۋاز بن، تاۋەكو نەروخېن لە دانانى سنورىك بۇ كېشەكە لە يەكەم كادا ۋە پېۋىستە خۇمان دوورە پەريز نەكەين لە كېشەكە لۆمەى لايەنېك نەكەين و گۆرەپانى خۇشان يېتتاۋان بكن، بەلكو پېۋىستە بە تازايانە و ژيرانە مامەلە لە گەل خۇمان بكنەين و چارەسەرى بنەرەتى بۇ بدۆزىنەۋە .

۶- بىرياردان بە گەرانەۋە بۇ ياسا

ھەندى كەس تەنھا سەركەۋتن بۇ خۇيان دادەنېن پىشت بەستى بەۋەى كە لەكۆمەلگا دا ۋاباۋە لە راھىنان و داب ونەرەيت بە حوكمى كاريگەرى مىراتەكانى كۆمەلەيەتى كەۋا مافى ئافرەت رادەمالى: ژنى فلانەكەس لە ھىچ شىتېك ياخى نايېت، چونكە ئەۋ گەۋرەيە، ۋە ژنەكەشى ھىچ شىتېك بەرامبەرى نالېت بۇچى تۆ ۋەكو ئەۋ نايېت ؟ ۋە كېشەكانىش كۆتايى پىدېت، بە لām بىرياردان بە حوكم و داب ونەرەيتە كۆمەلەيە تىە زۆردارەكان و پاشكەۋتوۋەكان كېشەى سەردەمى و وشياري ئافرەت چارەسەرنەكەن بە ماف و پىتگەيشتىيان .

۷- له خواترسان

له سه مرۆڤ پێویسته لهو حاله تانه دا له خودا بترسی، به بیرى بێته وه که رۆژیک دادی خودای گه وه له پێرسینه وهی له گه لدا ده کات، نهو رزگاری نابیت له سزای خودا، نه گهر نهو به درۆده له سه سه رکه وتنی به سه ر هاو به شه که ی هی نا نهوا که س ناتوانیت له رۆژی لێرسینه وه سه رکه وتن به ده ست به یینی ته نها نهو که سه ی خودای گه وه بۆی ده نوسی و پشتیوانی ده بیت له ژیا نی دونه دا، وه چاکه شی ده دا ته وه له رۆژی دوا یی .

خودای گه وه ده فهرموی ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ البقرة: ۲۲۱، واته: (مه یانه یلنه وه به ییش و نازاره وه بۆ نه وهی ده ست در یژی و سته میان لیبکه ن، هه رکه س نه وه بکات نهوا سته می له خۆی کردو وه، نه که ن ئایه ت و رینمووییه کانی خوا به گالته بگرن، یادی نازو نیعمه تی خوا بکه نه وه له سه رتان، هه رو هها یادی نهو شتانه بکه نه وه که له قورئاندا بۆتان ره وانه کرا وه که پره له دانایی، له کاتی کدا نامۆزگاری تان ده کات به وانه وهه ول بدن خواناس و ئایین په روهرین و چاکبزانن که: به راستی، خوا به هه موو شتی ک زانایه

۸- راویژگاری نیشانه ی حکمه ته :

ناکریت هیچ که سی ک داوا بکات که وا ده توانی گرنگی به هه موو شتی ک بدات، وه نهو به توانایه له سه ر چاره سه رکردنی گشت کی شه کان زۆر جار ان مرۆڤ به نه زانی نه چیتته ناو کاره کانن وه هه ندیک وا لیک ده ده نه وه له که می شار ده زاییه له مامه له کردن له گه ل کی شه کان .

له گه ل هه موو نه مانه دا وا چاکه ژن و میرد په نابیه نه بهر سوود وه رگرتن له راویژکردن به خزمان و پسپۆر لهو بوارد دا، یان خاوه ن شار هزا نه وانه ی ده ست پاکن، وه پێویسته قه ده بکریت

له فراوان بوونى كيشەكه و دەستخستنه ناو كيشەكه له لايەن هەر كه سيك.

زالبوون بەسەر قايرۆسەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى

له ژيانى ھاوسەريدا ژمارەيەك قايرۆس ھەيە، داوا دەكرىت له ژن و ميترد سوورين لەسەر بە كارھيئەنى بەرنامەى دژە قايرۆس بە بەردەوامى لەگەڵ پيڤداگىرى لەسەر نوڤبوونە ۋەى ۋەبەكارھيئەنى ھۆكارى نوڤ لە چارەسەرکردنى ئەگەر بينرا، ئەمەى خواڤە ۋە گرنگترين قايرۆسەكانى ژيانى خيژانە، ۋەچۆن دەبيت خۆت بپارىژى و چارەسەرى بكەى :-

قايرۆسى يەكەم: پەرۆشى

پەرۆشى له ھەست جولۆ ۋەكانە كەوا له نيوان ژن و ميترد روودەدات، ھەندى جار ۋەكو سوتەمەنى بۇ خۆشەويستى بە سودە، بەلام له زۆرەى جارەن دەبيتە بۆمبايەكى تەوقيت كراولە دروست كردنى بە ختيارى خيزان، بەماناى له وانەيە ژيان له داھاتوودابگۆريت بۆ دۆزەخ .

ھۆيەكانى پەرۆشى :-

- ۱- ئارەزووى دەست بەسەرداگرتنى لايەنى ديكە و لەگەڵ ريزنەگرتن له ھەست ونەستى .
- ۲- گومان كردن بە ھاوبەشى ديكە يان له يەكيك له ھەلس و كەوتەكانى .
- ۳- نەبوونى راشكاوى له نيوان ژن و ميترد .
- ۴- لووت بەرزى يەكيك له ھاوبەشەكان رەوشتەكانى خراپ بى بۆ ئەويتەر يان ووروزاندنى گومان له لايەنەكەى ديكە .

-نامۆزگاريه كان بۇ خۆپاراستن و چارەسەرى :-

۱- رېزى سەرىستى و تايىبە تەندى ھاۋىيە شەكەت بگرە تاۋەكو رېزى لە تايىبە تەندىيەكانت بگرىت .

۲- راشكاۋى تەۋاۋ، ۋەگفتوگۇ ھېمناۋە بابەتيانە دوور لە-خۇپەرستى .

۳- دوور كەۋتەنەۋە لە تېكەلبوۋن بە پىيى توانا، بە تايىبەتى لە تواناى كەسىكدا بىت، چونكە دەبىتتە ھۆى كەرنەۋەدى دەرگاي پەرۋشى .

قايرۇسى دوۋەم: درۆكردن

درۆكردن لە كېشەكانى رەۋشتە ھەندى جار دەگاتە نەخۇشى يان ۋەكو دەلېن نەخۇشى درۆكردن، ۋەنەخۇشيش لە دەلىلى براۋىيە لەسەر لاۋازى كەسايەتى، يان دەبىتتە دوۋبەرەكى و ئاژاۋە، ئەگەر درۆ روۋيدا لە ژيانى ھاۋسەرېدا ئەمە نىشانەيەكى ترسناكە بۇ سەرەتايى نەمانى بروا، يان ترس لە ئەۋىتر، يان ھەست نەكردن بە ئاسايش ۋەسەلامەتى، ھەموو ئەۋ نىشانانە تەنھا ھېمىايەكن لەسەر وونبوۋىنى رېگاي دروست بۇ بەختەۋەرى .

- ھۆيەكانى درۆكردن :

- ۱- ترسان لە سزا يان سەرزەنشت كەرن، يان دەر كەۋتەنى بە روۋخسارىكى خراپ .
- ۲- كەمتەرخەمى لە جىبەجى كەرنى كارەكان يان ئەركەكان، بۆيە پەنادەباتە بەر لايەنىكى تر بۇ جىگرتەنەۋەدى كەم و كورىيەكە بە درۆكردن .
- ۳- ھەلاتن و روۋبەرۋە نەبوۋنەۋە لەكاتى ھەلەو كەم و كورتى .

- نامۇزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- فەراملۇشكەرنى ھەلە سادەكان بۇ ھەردوۋ ھاۋىيە شەكە، تاۋەكو لايەنىك پەنانەبات بۇ درۆكردن لەسەر لايەنەكەى تر .

- ھۇيەكانى توندوتىژى :-

- ۱- سەركىشى و نارەزايى دەرىرىن و دەمەقالى ي وورۇزاندن لە نيوان ھەردوولا، ۋە لايەنىك خۇي گەورەتر دەكات بەسەر لايەنەكەي تردا ۋە توندوتىژى بەرپادەكات دژى ئەويتەر .
- ۲- لاوازي ھاۋبەشەكەي ترو چەلەنگ نەبوۋنى، ۋادەكات لايەنەكەي تر توندوتىژى بەكاربەيتنى دژى لاوازەكە .
- ۳- نەبوۋنى گفتوگو لە نيوان ھەردوولادا، يان وونبوۋنى رىز لە يەكتىنان لە نيوانياندا، لەگەل ھەرجياۋازىيەكى سادە سەرەتايەكە بۇ ئەنجامدانى توندوتىژى .

- نامۆزگاريهكان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- ھەردوولا سەبرو ئارام بگرن، كۆلنەدان وليبوردەيى تاۋەكو گفتوگۇيەكە دەگاتە قەناعت لە نيوانياندا .
- ۲- بلاۋكردنەۋەي سۆزو دلنەۋايى لە نيوان ھەردوولادابەتايىيەتى بەھىز بەسەر لاۋازدا، ۋەلە پەيۋەندى ھاۋسەرىدا تىربوون دەبىت دلارامى و دلنەۋايى دەست دەكەۋىت و توندوتىژىش دورودەكەۋىتەۋە .
- ۳- راستگۇيى وراشكاۋى لە ھەموو بارەكاندا، تاۋەكو ھەلۋىستە سارەكان كەلەكە نەبن لەسەرىك، چونكە تىشكان و باركەۋتن دەبىتە سەرەتاي توندوتىژى .

قايرۇسى چۈرەم : خۇ تىخستنى ھەلە لە لايەن خىزمەنەۋە :-

ژيانى ھاۋسەرگىرى باش و بەختەۋەرو لانەيەكى ھىمەن دەبىت كاتىك پىياۋ دەستى خىزمانى ھەلگرت لە ناۋ كاروبارى رۆزانەيدا، ۋە كاتىك بەلەمەكە بەيەك سەركردە دەروات، پىداگىرى دەكات لەسەر ۋەرگرتنى بىرارىيە راۋىژو دادپەرۋەرى، بۇيە پىۋىست بە يارمەتيدەر ناكات لە بەرپەۋەردىنى بەلەمى ژيانى ھاۋسەرگىرى بەيەكىك ھەتا ئەگەر نىكتىن خىمىش بىت ئەگەر

- ۲- زانىنى ئەركەكەن ۋە رېر سيارە تىيەكەن بۇ ھەردوولا ۋە جى بە جى كىر دىيان بە پىيى تۈانا.
- ۳- لەكاتى روودانى ھەلە سادەكەن نازايانە دانى پىيابىنن، ۋە داۋاي بە خىشىن بىكەين راستگۇيانە بىن جارىكى تر نەگە رىيىنە ۋە سەر ئەم ھەلەنە .

فايرۇسى سىيەم : توندوتىژى

بەختە ۋەرى خىزان پىيۈستە بۇ دىل سۆزى ۋە بەزەيى پىياھاتنە ۋە لە نىۋان ژىن ۋە مىرد .

پىيۈستى بە سۆزۈ لىبوردەيى ھەيە، بە لām ئەگەر ئەۋ پەيۋەندىيە چۈۋە ناۋ دىل رەقى ۋە توندوتىژى، بزانە ۋەك دارستانىك ۋايە بە ھىز لاۋاز دەخوات، توندوتىژىش دادەنرىت بە رووخاندنى بەختە ۋەرى خىزان، چونكە ماۋەي نىۋان پەيۋەندى ژىن ۋە مىرد زىياد دەكەت، ۋەلە نىۋان يان دىۋارىك دروست دەكەت لە ترس دەيگە يەنئە رىق لىبۈۋەنە ۋە .

جىگاي سەرسۈرمانە پىياۋ توندوتىژى دژى ژنەكەي بەرپادەكەت لە رۇژدا، ۋە بە شەۋىش داۋاي لىدەكەت ۋە لāmى بداتە ۋە بۇ پەيۋەندى تايىبەتى، جىي سەرسۈرمانە ئەۋ توندوتىژىيە ئىستاپىياۋ دژى ژىن دەيكەت پىچەۋانە بۆتەۋە، ئەمە تەنھا بەرگۈي كەۋتن نىيە، كاتىك گۈيىت لىدەبىت كىشەي جىاۋاز ئەۋەيە ژنەكە توندوتىژى دژى مىردەكەي بەرپادەكەت، ئايا مالىكە چۆن دەبىت ۋە چۆن پاپۇرى ژيان دەروات ۋە تىدەپەرى بە ئەندامانى خىزان بۇ چاكەۋ ئاسايش لەناۋە راستى ئەۋ شەپۇلە بەرزانە لە توندوتىژى ۋە توندوتىژى دژ بەيەك ؟

ھەرۋەھا ئەگەر توندوتىژى لە دەرگادا چۈۋە ناۋ ئەندامانى خىزان ئەۋا بەختە ۋەرى لە پەنجەردا دەچىتە دەرۋە، خۇشەۋىستى لە ھەموو شۈيىنك رادەكەت، ۋە مالىكە دەبىتە بازىنەي مىلملانى بە ھىز سەردەكەۋىت بەسەر لاۋازدا .

پتویستیت بوو ده بی یارمه تی له خاوهن شاره زاو تایبه تمه ند وه گرین به راویژکردن و هاوکاری نه گهر خزمیش بوو شهوا باشتره، به لام زۆر له کیشه کانی خیزان دهستی وه ردانیکی زۆر هه له ههیه وه که م نه زمونیش کیشه کان زیاد ده کات و ده بیته سه ره تای راستی بۆ هه لاتنی به خته وه ری مال .

وه ده گۆریت به شهرو جیاوازی پاشان بازنه که فراوانتر ده بیته له چوارچیوهی کۆنترۆل دهرده چیت پاشان ماله که ویران ده کات له سه ره شهو که سهی که تیایه تی .

- هویه کانی دهست تیخستنی هه له له لایه ن خزمه وه :-

- ۱- دهرچوونی کیشه کانی تایبه تی بۆ دهر وهی مال به هۆکار یان به بی هۆ .
- ۲- سه ردانی زۆرکردنی خزمان و دهرچوون له گه لیاندا له سه ره درێژه پیدانی تایبه تی به بی بیانوو .
- ۳- هه سته کردنی هه ردوولا به بی هیژی وه نه بوونی توانا له سه ره چاره سه رکردنی کیشه کان.

- نامۆزگاریه کان بۆ خو پاراستن و چاره سه ری :-

- ۱- پارێزگاریکردن له سه ره نهیانی و تایبه تمه ندی په یوه ندی خیزان، که ده بیته سنوری مال .
- ۲- مامناوه ندی له سه ردانکردن، دهستی وه رنه دانی خزمان له کیشه کان یان دووزمانه کان له ناشکرکردنی هه واله کان یان رووداوه کان .
- ۳- نه بوونی ده که کان بۆ شهوانه ی نامۆزگاری ده که م بی نه زموون وزانیاری و پسپۆری رابردوو شه مه ش ده بیته روودانی زۆر کیشه له مالانی کراوه به رووی که سه کان .

قايروسى يېنىجەم : خۇپەرستى :-

ژیانی ھاسەرگىرى دروست کراوہ لەسەر ھاوکاری و خۆشەویستی و بەزەیی، ھەموو ئەو کارانە پتووستى بە ئەركى بابەتیانە ھەيە و دوور لە خۇپەرستى لە ھەموو کاتەکان، بەلام ئەگەر خۇپەرست چووہ ناو یەکیک لە لایەنەکان سروشتى یە لەسەر حیسابی لایەنەکەى دیکە. پاشان دەبیته شەرو ئاژاوہ کەوا بەختەوہرى خیزان لە ژيانیان رەشدە کاتەوہ .

ھۆیەکانى خۇپەرستى :-

- ۱- خۆشەویستی خود وەپەییوہندیەکان بە تیرکردنى نەفسى خۆى بەبى رەچاوکردنى پیداووستى کەسانى تر .
- ۲- ھەست نەکردن بە بەرپرسيارەتى، وە وازەینان لە بەرپرسيارەتى خیزانى بە بیانووى ئەوہى ددەویت پشوویدات، ھەتا ئەگەر لەسەر حیسابی ھاوہەشى ژيانیشى بیّت .
- ۳- سەیرکردنى ھەلە بۇ بەختەوہرى لەسەر ئەوہى لە کاتیکی دیکەدا ئەوہى بیەوى دەیکات.

نامۆزگارىيەکان بۇ خۇپاراستن وچارە سەرى :-

- ۱- ریزگرتنى پیداووستى و ئارەزووہکانى لایەنى دیکە وەك چۆن پیدایگىرى لەسەر ئارەزووہ کانم دەکەم .
- ۲- ھاوکاری کردن لە نیتوان ھەردوولادا لە خۆشى و ناخۆشیەکان .
- ۳- زانینى تیگەیشتنى بەختەوہرى راستەقینە، وەبەختەوہرىش تەنیا تیرکردنى ئارەزووہکان نیه لەسەر حیسابی خەلکى تر، بەلام بەختەوہرى بریتى یە لە رازى بوون بە قەزاو قەدەرى خودای گەورەو میهرەبان وە بژیت بە کۆمەل نەك بە خۇپەرستى .

قايىرۇسى شەشەم : رۇژدى يان رەزىلى

ژىيانى ھاۋسەرگىرى بەخشىنىڭكى دوۋلايەنە، لايەنى تر ھەرچى ھەيىت دەيدات ۋە دەيەخشىتە لايەنى دىكە، بە ئامانچى تىرکردنى ئەۋىتر، ۋەلە روكنەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى پىۋىستە سەبروئاراميان ھەيىت لەسەر لايەنى دىكە لە كاتى لاۋازى بۇ تىرکردنى لايەنەكەى تر، يان بەشىك لەسەرەكەكان يان جوان كاريەكان كە تواناي لەسەر نىيە . بەلام كىشەى راستەقىنە ئەۋەدەكاتىك يە كىك لەلايەنەكان ھەست دەكات ئەۋەى ترئەۋەى پىۋىستىيەتى دابىنى كىرۋەد، لەھەمان كاتدا ئەۋەى تر بەخىلى پى دەباتن ۋە ھاۋبەشى ژىيانى ھەست دەكات بە خىلى پىرۋەد، پاشان كىشەكان دەست پىدەكاتن دەيىتە ھۆيەكى راستە قىنە بۇ دەرچۈنى بەختەۋەرى ۋە جىگىرنەبۈۋىنى لە مال .

ھۆيەكانى رەزىلى :

- ۱- ترسان لە ئازۋوقە ۋە خەرج نەكردن .
- ۲- نەرىتى بۇ ماۋە مىرات يان لاسايى كىرەنەۋە .
- ۳- خۇشەۋىستى پارە كۆكردنەۋە رىق لىبۈنەۋە لە پارە خەرج كىرەن .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن ۋە چارەسەرى :

- ۱- ژىن ۋە مېرد بەبىريان يىتەۋە دلىيابىن كە ئازۋوقە بەدەستى خوداي گەۋرە دلفۋانە ۋە كۆگاكانى كۆتايى نايىت .
- ۲- دەبى جىاۋازى ھەيىت لە نىۋان دەست بلاۋى ۋە خەرج كىرەن، تاۋەكو كەس لە رەزىلى رانەكات لەژىر ناۋى ھەلاتن لە خەسلەتى دەست بلاۋى .
- ۳- دەبى بزانرىت كەۋا رەزىلى لە ھۆكارەكانى خەم ۋە خەفەت ۋە ھىلاكىيە، بە تايىيەتى ئەگەر بەخىۋكەرى مال تواناي ھەيىت لەسەر خەرج كىرەن، ھەرۋەھا بەختەۋەرىش ئەۋەيە پارە مولكى من يىت نەك من مولكى پارە بىم .

قايرۇسى ھەوتەم : بېزىرى :

ئىيان بە خەسلەتتىكى گىشى پىيىستى بە نوپىۋونە ۋە گۆرۈنە لە رىيازى شىۋازى ئىيان،
ھەتتا ئەگەر ھەمۇشيان ھەر رابواردن بوپىت، ۋە ئىيانى ھاسەرگىرى ھەندى جار دەپىتە
ئەركىكى جىگىر، ئەمەش دەپىتە جۆرىك لە بېزىرى، بۇ ئەۋەى ئۆزىمىزدە زال بن بەسەر ئەۋ
گىرگە پىيىستە سووربن لەسەر نوپىۋونە ۋە، ۋە داھىئانى ھۆكارەكان و شىۋازە نوپىيەكان ئىيانى
ھاسەرگىرى لە رىگايەكى تەسك و بېزىرى دەباتە رىگايەكى بەختەۋەرى .

ھۆيەكانى بېزىرى :

- ۱- رۆتىنەكانى ئىيانى رۆژانە بە بى نوپىۋونە ۋە .
- ۲- ھەزارى بۇ ھۆكارەكان و چالاكى نوپى لە كاروبارى رۆژانەدا .
- ۳- كاتى بۇشايى زۆر، ۋە نەبوۋى ئىش و كارىك بۇ خۇ خەرىك كىردن .

- نامۆزگارىيەكان بۇ خۇ پاراستن و چارەسەرى :

- ۱- كۆشش كىردن بۇ نوپىۋونە ۋە ھەتتا لە ساكارترىن كاروبارى خىزانى .
- ۲- پىداگىرى لەسەر گۆرانكارى لە بەرنامەى رۆژانە، ۋە داكەناندىنى جىل و بەرگى غومونەيى
سوود دەگەيەنىت بە كۆتايى ھىئان لە ساتەكانى بېزىرى .
- ۳- بەسەربردنى كاتى بەتالى بە شتە بە سوودەكان و بىرى نوپى، لەۋانەيە ئۆزىمىزدە لەسەرى
كۆكەن يان ھەمۇ ئەندامانى خىزان .

قايرۇسى ھەشتەم : تەمەلى

ئىيانى ھاسەرگىرى بەئەرك و بەرپىسارەتى دادەنرىت، جىاكارى نىۋان كەسىك و كەسىكى

تر له ژیان به شیوهیه کی گشتی یه کیکیان هه موو نه رکه کانی ژیان ریک ده خات. وهشته سه ره تاییه کان دیاری ده کات وه بهرنامه یه کی کارا داده نیت بۆ جی به جی کردن و چاودیری، هه ندیکی تر که مته رخه می ده کات بۆ دواخستن و ته مه لی و له ش قورسی، ئینجا هه موو نه رکه کانی به سه ر دا که له که ده بیئت. له مهاله وه هه ست به نه بوونی پیداو یستی و هه ست کردن به سستی ده کات، پاشان زۆر کیشه ی خیزانی بۆ دروست ده بیئت.

هۆیه کانی ته مه لی :-

- ۱- ته مه لی به هۆی سه رچاوه ی خودی که سه که که له سه ری په روه رده بوو رووده دات یان له سه ری راهاتوو، و ده ده بیته چاوگی ته و که سایه تیه یان ئاراسته یه به و ره وشته .
- ۲- ته مه لی به هۆی پشت به ستن له سه ر که سیکی دیکه رووده دات، یان گواسته وه ی کاره کان له یه کی که له ژن و میترد له سه ر یه کیکی تر، یان پاشه کشه کردن له نه رکه که له نه ستۆی نه وه به بیانوی که سیکی تر هه لده ستی به م کاره .

نامۆزگاریه کان بۆ خۆپاراستن و چاره سه ری :-

- ۱- ریکه خستنی ژیا نی رۆژانه، وه دانانی پیلان ئامانجه کانی به روونی تیداییت، وه ریکه خستنی کات و دیاری کردنی سه ره تایه کان، ژیان چالاک و ریکه ده خات و بهرگری له ته مه لی و له ش قورسی ده کات.
- ۲- باوهر به خۆبوون به پیتی توانا به جینه هیشتنی نه رکه تاییه تیه کان بۆ که سیکی تر، چونکه نه و کاره ته مه لی ده کوژی.
- ۳- هه ست کردن به بهرپرسیاره تی رووه و کاره کان، لپرسی نه وه ی بهر ده وام له سه ر که مته رخه می و پشت گو ی خستن یان ته مه لی.

قايروسى نۇيەم: توورەيى

توورەيى لە زۆرتىن كارە ساتە كانە بە شيۋەيەكى گشتى مال كاول دەكات، ۋە ژيانى ھاۋسەريش بە شيۋەيەكى تاييەتى، چونكە سەرەتاي ھەموو ھەلە كانە، ھەرچى كاردانە ۋەيە ناتوانى حوكم بكات تەنھا بە ھىزىي نەبىت، بە ھىزىش زۆرانبايى نىيە بە لكو بە ھىزى ئەو كەسەيە توورەيى لە دەرۋوندا بىت، ئەگەر ژۇن و مىرد زال نەبن بەسەر ئەو توورەيى يەى لە نىوانتاندە ھەيە ئەوا شەرو ناكۆكى زۆر بەرپا دەبىت .

ھۆكارەكانى توورەيى :-

- ۱- توورەيى بە ھۆى كىشەيەك لە كاردا روودەدات كە پياۋەكە ئازارى پىۋە بچىژى يان شتى تر لە كىشەكان .
- ۲- توورەيى بە ھۆى تەنگەزى دارايى يان نەفسى روودەدات كە تووشى پياۋەكە دەبىت.
- ۳- يان برىتى يە لە ھالەتتىكى رادەبەدەر توشى ھەندىك ئافرەت دەبىت بە ھۆى ھەستكردن بە پالە پەستۆ، يان زياد بار قورسى ئەركەكان .
- ۴- توورەيى بە ھۆى مامەلە كردنى يەككە لە ژۇن و مىردەكە بە خراپى لە گەل لايەنەكەى تر دەبىت روودەدات .

نامۇزگار يە كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- پياۋەكە خۇى رايىنى لەسەر پشت گوى خستنى كارە قورسەكان و كىشەكانى پيش چۈنەۋە مال .
- ۲- ھەلەدات بە قوتدانى توورەيى كەسانى تر لە كاتىكدا دەگاتە لوتكە تاۋەكو پىكدادان روونەدات .

۳- رىز گرتن لە ھەلۆيىست و رووداۋەكان بە پىيى توانا دەبىيى بزانىت توورەيى
كىشەچارەسەرنالكات بەلكو ئالۆزترى دەكات .

۴- پىيويستە ژن و مىرد فىرى شارەزايى بن بۇ ئەۋەي رزگاربن لە توورەيى ۋە
راھىنان بکەن لەسەرى .

ئاگادارکردنەۋەيەكى گرنىگ :

توورەيى دوژمنى بەختەۋەرى يە و كوشندەيە . توورەيى لە لاي پىساو سەرەتاي دا
رووخانى بە ختەۋەرى ھاوسەرگىريە، ھەرۋەھا توورەيى ئەگەر روويدا زۆر لە كىشەكان
روودەدەن، ۋە توورەيى لە لاي مىرد ھەردەم لەگەل تۈۋندو تىژى و تۆقاندەن، پاشان ناكۆكى
دەكەۋىتتە ناو پەيۋەندى خىزان و ژيانى خىزانى .

ئەمەي خوارەۋە گرنىگرتىن نامۆزگاربن بۇ ئافرەت لە چۆنىەتتى ھالى بوۋنى كىشەي
توورەيى لەلايەن مىردەۋە : -

۱- كاتىك دەبىنى مىردەكەت توورەيە ھەلۆبەدە توورە بوۋنەكەي قوۋتبدەي و پىشۋازى
لېمەكە بە سكالاکردن لە مندالەكان و خەمى مالەۋە، يان شىتېك بىكەي توورەيىيەكەي
گلىبەكەت يان زىاد بىكات .

۲- كاتىك لە كارەكەت ھەلەمەك دەبىت بە جوانترىن ناو مىردەكەت بانگ بىكە ۋە داۋاي
لېبۈوردنى لېبەكە ۋە ھۆي دواكەۋتن لەگەل كارىگەرى تۈۋند نەك بەبى گرنىكى دان و بىن
موبىلاتى .

۳- ئەگەر گەت وگۆت لەگەل دابىكات و توورە بىت، نەكەي قسەكەي بىرىت ۋە بەھەندىك
ۋوشەي ناسك ۋەك: (دەزانم تۆ شەكەت و ماندوۋىت.....خۆت ماندوۋ مەكە)
بەكاربەينە ئەم جۆرە ۋوشانە يارمەتيدەرە لەسەر سووكىردنى توورە بوۋنەكە .

۴- له کاتی تووره بووندا مهی ووروژینه، و بیزاری مه که به وشه و دهیریینیک وا بزانی گالته کردنه به که سایه تییه کهی.

۵- مه خه وه نه گهر بزانی لیت توورهیه، ههولیده له خۆتی رازی بکهیت، و ههول بده له گه لیدا داوای ره زابوون بکات.

چه ند نامۆزگاریه ک له رازی کردنی میرد پاش نیگه رانبوونی :-

ریگای یه کهم :-

بلیتیک و قه له میکی سوورو ده زوویه ک و ده مبووسیک ئاماده بکه، له سهر ههر کاغه زیك بنوسه: به سووری بنوسه خوشم دهوی وه بلیته کان به ده زووه که بههسته وه با ده زووه که له ده رگای باله خانه که درێژیته وه بۆ ژووری نوستن ئاماده به بۆ هاتنه وهی با کاره که کت و پر بۆ له کاتی هاتنه وهی میرده کهت.

ریگای دووهم :-

کاتیک رووناکی ژووری نوستن ده کوژینه وه کاتیک میرده کهت سهری خۆی داده نی له سهر سهرینی، لیتی نزیک به وه دهستی به سهری دابهینه و بلی: لیم رازی به.

ریگای سییهم :-

به ته له فۆنی گهرۆک نامه یه کی پۆزش بۆ میرده کهت بنیره داوای لیبووردنی لیبکه.

ئه و کیشانه ی ته گهره ده خاته بهردهم به خته وهری هاوسه رگری :-

نه گهر ژن و میرد نه یانتوانی کیشه کانی هاوسه رگری پیاڕیزن، یان خۆیان پیاڕیزن له فایرۆسه کانی به خته وهری هاوسه رگری تهوا زۆر کۆسپ و ته گهره دینه پیش به ختیاری هاوسه رگری، له م کۆسپ و ته گهرانهش نه مانه ی خواره ون :-

كىشەى دەست بەسەرداگرتنى يەككە لى ۋىن ومىردە بۇ راي ئەۋى دىكە:

ئەۋ كۆسپە كاتى روودەدات كە ھەندى پىاو ۋا دەرواننە ۋنەكانيان ۋەك ئەۋى كە بەندىيە يان خزمەتكارىكە ھىچ كىش ۋ ھىسابىكى بۇ ناكات، دەبىتتە شلەۋانى دۆخەكەۋ دەرگەۋىنى بارى مەلمانى، بۇيە ۋىن ومىردەكە پىۋىستە بە شىۋازىكى باش كىشەى خۇيان چارەسەر بىكەن، بە گۆرەى بايەخ پىدەنى سۆزۈ بىرو شىۋاز يان گىرگى بدەنە ۋىيانىن، ئەم لايەنە زىاتىر تايىبەتە بە پىاۋان پىۋىستە رىز لى ۋنەكەى بىتت ۋ دلىيايتت لى بىرىندار كىردى كەرامەتى، چۈنكە ئافىرەتى بىرىندار ھەست بە سوۋكى دەكات، ۋەناتۋانرەت مىندالى چاك پەرۋەردە بىكرەت، ۋەنەۋەكانىش توۋشى ھەلەى زۆردەبن .

بۇ ئەۋى ھەردوۋلا زالىن بەسەر ئەۋ كىشەى دەبىت پەنابەرنە بەر ئەمانەى خوارەۋە :-

۱- دەبىت ھەرلايەك ۋا تەماشى ئەۋىتر بىكات كە پەرداخەكە نىۋەى پىرە، ۋا تەماشى نەكات پەرداخەكە نىۋەى بە تالە، بە ماناى يەكەم جار با تەماشى شتە باشەكانى بىكات، پاشان با تەماشى شتە خراپەكانى بىكات بە ئامانجى ئاراستە كىردى نەرم ۋسوۋكى نەك بە ئامانجى بە بىر ھىننەۋە بە كەم ۋ كورى ۋ ناتەۋاۋىيەكەى .

۲- با ھىچ كامىكىيان پەنابەرنە بەر گەۋرەى لىسەر ئەۋى دىكە، باباش بزانىت خۇداى گەۋرە ئەۋى داۋىيەتە ھەر مەۋقەك بۇ خزمەت كىردى ئەۋى دىكەىيە، بەلام زۆر ئادەمىزاد ھەن خۇيان ئاشىرا ناكەن، ھەۋلىش نادەن ئەمە بزانن .

۳- رىزى راي لايەنى دىكە بگرە ئەگەر سادەش بىت دەتۋانىت بەم ئاراستەىيە ئەم ھىمايە بەكاربەيتىت: بە لى ئەۋى گوتت راستە .....بەلام دەبىت ئەمەى بۇ زىاد بىكەم.

۴- ۋىيانى ھاۋىكارى ھاۋەشىيە نايىت ھەۋلەدەم چاكەۋ مىنەت بەسەر لايەنى دىكەدا بىكەم بەۋەى خۇاى گەۋرە پىي بەخىشوم، ۋە قەدەغەى بىكەم لىسەر خەلگى تر .

كىشەى قىسە كىردنى نەشپاۋ لە يەككىك لە ژن و مىرد :-

بەرۋوبوونى زىمان لە ھۆكارە گىرنگەكانە لە بەدەست ھېنەنى گەيشتىن بەيەك يان روودانى كىشەۋ گىرو گىرت، قىسە كىردنىش ھۆكارىكە بۇ دروست كىردنى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە دەشېتتە سەرەتايەك بۇ تىكدانى ژيان بە شىۋەيەكى گىشتى .

لەۋ كىشانەى روودەدات لەكاتى قىسە كىردنى ھەلە يەككىك سوكاىەتى بە ۋى دىكەبكات .

زۆر نەشپاۋە ژن و مىرد بەۋ شىۋازە فەرميانە يان شىۋازى سەرۆك و خىزمەتكار قىسە لەگەل يەكتىدا بىكەن، بەلام پىۋىستە ئەگەر ھەر ھىچىش نەبىت دەبىت و رىابن لەكاتى قىسە كىردن، چۈنكە خلىسكانى زىمان دەبىتتە ھۆى تەگەرەيى و بى ھىۋايى .

ۋە دەبىت لەكاتى ئاخافتن و لىكدانەۋە جۆرىك لەسەر بەخۆيى ھەبىت، تاۋەكو ھىچ لايەك ھەست بە دەۋرە گىران و دوو دلى نەكات .

كىشەى ياخى بوون لەلاى ئافرەت :-

ياخى بوون چى يە ؟

ياخى بوون برىتى يە لە ۋەستان لەسەر بەرزايى، ئەۋەش جىگايەكى زۆر بەرزە لەسەر زەۋى ، ئەمەش وئىنەيەكە پەيۋەندى بە ھەست و نەستە بۇ لىكدانەۋە لە بارى دەروونى، كەسى ياخى بوو خۆى دەردەخات و گەرەيى پىشان دەدا بە سەر پىچى و ياخى بوون .

ھۆيەكانى ياخى بوون :-

- ۱- رەنگە ياخى بوونەكە نەرىت و مىرات بىت .
- ۲- يان خراب تىگەيشتىن بىت بۇ ياساكانى شەرىك دەسەلاتدارە بۇ پەيۋەندىەكانى

هاوسەرگىرى .

۳- يان ئەنجامى دىلەراو كىي شەيتانە كانى ئىنس و جنۇكە يە .

۴- يان لىككەنەو لە بىزىرى بەوۋى پىاۋەكەى خراپ ئەركە كانى خۇي جىبەجى دەكات. يان وا گومان دەبات پىاۋەكەى زۆردارى دەكات لەبەكارهينانى كاريك كەلەژىر دەسەلاتى ئەودايىت .

خوداى گەورەو مىهرەبان دەفەرموئىت : ﴿ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴾ النساء : ۳۴. واتە : (ئافرەتەنى ژىرو دىندارو گونجاو ھەمىشە گوئرايەلى مىردەكانيان، نەيىنى نىوان خۇيان مىردەكانيان دەپارىزن (بەتايىبەتى ئەونەيىنەنى خوا دەيەوئىت پارىزراو بن) بەھۇي ئەوۋى كە خوا مافەكانى ئەوانى پاراستوۋە).

لەسروشتى ئافرەتى ئيمانداروچاكە خواز وە لەو خەسلەتەى كە ھەيەتى بە حوكمى بىرو باۋەرو راستىتى و ويژدانى دەبىتتە ئافرەتەكى خواپەرست و گوئرايەل .

ئافرەتى خواپەرست : - ملكەجى لىرەدا لە ويستن و رووتىكردن و ئارە زو و خوشەويستى پىككەت نەك لە ناچاركردن و زۆرى لىكردن، وە لەدوايىدا دەفەرموئىت : ﴿ قَانِتَاتٌ ﴾ نافەرموئىت : طائعات : چونكە مەبەستى ئاخاوتنى يەكەم پەرۋشى يە .

بەلام ئافرەتە چاكە نەخوازەكان ياخيىبوۋەكان(ھەركەسىك بوۋەستى لەسەر بەرزايى ئەوۋە شوئىنى زۆر بلندە لەسەر زەوى) برىتتە لە وينەكى پەيوەندىدار بۇ لىككەنەو لە بارى دەروۋىنى وەكەسى ياخيىبوو خۇي دەردەخات و گەورەيى پىشانەدات بەسەر پىچى و ياخيىبون .

وە پەيرەوى ئىسلام چاۋەرى ناكات تاۋەكو بە كىدار دەكەوئىتە ناو ياخى بوون، بەيداخيى ياخى بوون ئاشكرادەكات، گرنگى مەترسى سەرپەرشتىار نامىنىت .

دەزگاكە دەبىتتە دوو سەربازگە، ھەردەبىت چارەسەرى بىرو باۋەركەكانى ياخيىبون بىكرىتن پىش ئالۆزبوونى گىروگرفت، چونكە ئەمە سەردەكىشى بۇ گەندەلى دلىيائى، جىگىر بوون و پەرۋەردە كىردن سەرنارگىت. ئەمەش دەبىتتە ھۇي سەر ئىشەو رووخان و تىككەنى ھەمرو

ده زگا که .

ئه وهی خودای گه وره شه رعی داناوه له مافه کانی بۆ ئافرهت هه لقولاوه له خهسله ته کانی مرۆفایه تی، وه له پارێزراوه کانی ئافرهتی موسلمان به که سایه تیه شارستانییه که ی و به ته وای مافه کانی .

زیاد له وهش سه ره پهرشتیاری پیاو له سه ری مافه که ی وونناکات له هه لپژاردنی هاویه شی ژیا نی، وه ده سه لات ی هه بی ت له فه رمانه کانی خۆ ی وه ده سه لات ی هه بی ت له پارو سامانی، هه تا دوا یین بنه ما به رزه کان له په یره ی ئیسلامدا .

ئه مه شه رێک نیه له نیوان پیاو و ئافرهت، پیاویک به تاوانی یاخیبوونی ئافرهت سه ری ئافرهت پانکاته وهو راییکیش ی به زنجیر وهک سه گی پهت له ملکراو، ئه مه ه یچ کاتی ک له په یره ی ئیسلامدا نیه، به لکو ئه مه داب و نه ریتیکی شوینه واریه له هه ند ی شوین و کاتدا .

به لام کاتی ک ئیسلام د ی ت فه رمانه که زۆر جیاوازی هه یه له شی وه و یینه دا ، وه له نامانج و مه به ست: ﴿وَاللّٰتِي تَخَافُوْنَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاَهْجُرُوهُنَّ فِی الْمَضَاجِعِ وَاَضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَیْهِنَّ سَبِيْلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا کَبِيْرًا﴾ النساء: ۳۴. واته: (ئه و ئافره تانه ش له نیوه ده تر سن سه رکه شی و سه ری پچی بکه ن سه رده تا نامۆزگاریان بکه ن، (ئه گه سوودی نه بوو) ئه و له ناو جیدا پشتیان تی بکه ن (ئه گه ر ئه وهش سوودی نه بوو) لیان بددن) به مه رجیک لی دانه که له ده م و چاونه بی ت و ئاسه وار به ج ی نه هی لی ت، ئه گه ر به م هویانه له لادان و یاخی بوون وازیان هی نا، ئه و ئیتر سه ته میان لی مه که ن و ری گه ی تر مه گر نه به ر (بو ئازاردانیان) بی گومان خوا به به رزو ب لند و گه ور دیه . (ئه گه ر سه ته میان لی بکه ن تو له تان لی ده ستی نی ت).

هه روه ها لی ره دا چاره سه ر به سی ری و شوین داده بی ت : -

رىۋ شۈينى يەكەن : نامۆزگارى

نامۆزگارى شىتېك نىيە تەنھا كراۋىيەكە بۇ دەرگى گىفت وگۇر ووتوئىژ بۇ دەر خىستىنى ھۆيەكانى ياخىبوون كە پىشتىر نىشاغاندا، ۋە كۆشش كىردن بۇ چارەسەرى، پىياۋى سەر كە وتووش ئەۋ پىاۋىيەكە ۋە ۋا بە توانايىيە ۋە ھەنگاۋ دەنىت بۇ جى بە جى كىردى، كەچى ھەندى كەس ئەمەبە لاۋازى بۇ خۇيان لىككەدەنەۋە . ۋە ھەندىكىش تەنيا باۋەريان بە پلاندانان بە زانىيىرى خۇيان ھەيە بۇ ھەنگاۋنان ئەمىش ھۆيەكى سەرەكىيە لە ھۆيەكانى ياخى بوون ، ۋا نايەۋىت دابنىت بەمەيان لە پىش خۇى ۋ لە پىش خىزانەكەى .

بەلام نامۆزگارىيە سودى نابىت - پاش دورخىستەنەۋى ھۆكارەكانى ھەلپەسىردراۋ بە پىاۋەكە، چۈنكە لىرەدا زۆربەى ئارەزوۋ ھەزو ويىستەنە، يان كارتىكراۋىكى ياخىبوۋە، يان خۇ بەگەۋرە زانىن بە جوانى يان بە سامانەكەيەتى، يان بە ناۋەندى بىنە مالىيە، يان بە ھەر نرختىك لە نرختەكان، ئافرەتەكەى لە بىردەكات كە ئەۋىش ھاۋبەشە لەۋدەزگايە، نەك بەرزىيە بۇ مىلمانى يان بوۋارى شانازى كىردن .

رىۋ شۈينى دوۋەم : لىيان دوۋر كەۋنەۋە لە سەر جىيىكردن

ئەمە بزوتنەۋەكى گەۋرەى دەرۋونىيە لە پىاۋەۋە لەسەر ھەموو ئەۋ نازەى لە ئافرەتەۋە نىشانەدرى لە جوانى ۋ سەرنج راكىشى، يان نرختىكى تر كەۋا خودى خۇى پى بەرزىكەتەۋە، يان لە شۈينى ھاۋبەشەكە لە دەزگايەك لەۋىدا بەرپرسە .

بوخارى لە صحيحەكەى باس دەكات لە دەرگى دوۋر كەۋنەۋە پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت لە خىزانەكانى تەنھا لە مالىەكانىيان، معاۋىيە كورى ھەيدەفعە باس دەكات : (لىيى دوۋر مەكەۋە تەنھا لە مال نەبىت) ۋە يەكەمىيان راسترە .

مەلھەب دەلىت: ئەمەيە كەۋا بوخارى نىشانەى بۇ دەكات كە دەيەۋى خەلكى تىببەگەيەنى ۋەك پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت ۋابكەن لە دوۋر كەۋنەۋە تەنھا لە مالىەكان لەگەل خىزانەكانتان بن، چۈنكە دوۋر كەۋنەۋە لىيان نىشتەجى بوون لەگەلىاندا ئازارىكە بۇ خۇيان

ۋە ئازار ئېكېشە بۇ دىيان كەۋا كەۋتۆتە ناۋ ئەۋ دورە پەرتىزىيە .
خوداى گەۋرە فەرمانى دەر كر دوۋە بە دور كەۋتنەۋە لىيان لەسەر جىيى چاكە لە مالىۋە
بىت .

راستى ئەمە دە گۆزىت بە گۆرانى بارودۆخەكە، لەۋانە دور كەۋتنەۋە لە مالان توندترە لە
دور كەۋتنەۋە لە شوپىنى تر، و بە پىچەۋانەۋەش، بەلام زۆر بەى جار دور كەۋتنەۋە جگە لە
مالانىش ئازارىكە بۇ دەرۋون بە تايبەت ئافرەت كە دەرۋونيان زۆر لاۋازە .
خاۋەن لىكۆلەر ۋە ھەكان جياۋازن مەبەست لە دور كەۋتنەۋە : ھەموو خەلك كۆكن لەسەر
ئەۋەى چۈنە لايان قەدەغە بكرىت، ۋە دانىشتن و نىشتە جىبۋون لە لايان لەسەر رۆشنايى
نايەتەكە برىتيە لە نەچۈنە لايان واتە دور كەۋتنەۋە .

ۋە دەر خستەنە كەش ئەۋەيە سەر جىيى لە گەلىدا نەكرىت .
ۋە دەلىن: ماناكەى لە گەلى بىھۋى ۋە پىشتى خۆتى تىبەكەيت .
ۋە دەلىن: ۋازى لىيىنى لە جووت بون لە گەلىدا .
ۋە دەلىن: لە گەلىدا جووت بە بەلام قسەى لە گەل مەكە .

رىۋشۋىنى سىيەم : لىيان دەن

خوداى گەۋرە دەفەر مويىت : كاتىك نامۆزگارى سودى نايىت ۋە دور كەۋتنەۋە لەسەر
جىيى سودى نايىت، دەبىت ئەم لىدانە لە جۆرىكى تربىت، ۋە لە ئاستىكى ترە كە ھىچ
سودى نايىت تەنھا ئەۋ ھۆكارە نەبىت ﴿ۋاىرىۋەن﴾ لىيان دەن .
گەۋاھىدەرە راستىيەكان و تىيىنىيە دەرۋونى يەكان لەسەر ھەندىك جۆرەكانى لادان دەلىت:
ئەۋ ھۆكارە گونجاۋترىن ھۆكارەكانە بۇ تىركردنى لادانىكى دەرۋونى دىارى كراۋ، ۋە
چاككردى رەۋىشتى خاۋەنەكەى ۋە رازى كردنى لەكاتى خۆى .
لەۋانەيە ئافرەت ھەبىت ھەست ناكات ھىزى خۆشەۋىستى پىاۋەكەى كە چ نرخیكى بۇ

ئافره ته که ی داده نیت، له میردیک رازی ده بیت که تنها له کاتی به هیژو ماسولکه وه خه فته تی ده داتی، ئه مهش سروشتی هه موو ئافره تیک نیه به لام ئه م پۆلینه له ناو ئافره تاندا هه یه .
بوخاری له سه حیه که ی باسی کردووه له ده رگای ناچاربوون له لیدانی ئافره ت خودای گه وره ده فره مویت ﴿واضربوهن﴾ واته لیدانیکی بی ئیش و نازار .
له عبدالله ی کوری زمعه ده گیریت ه وه له پیغه مبه ر درودی خوی له سه ربیت ده فره مویت:
(هیچ که سیکتان ئافره تی خۆتان فه لاقه مه که ن وه که فه لاقه کردنی به نده له دوایشدا له گه لیدا جووت بیت) .

له وه ده یسه دا ده شی په روه رده کردن یان ته می کردنیکی نه رم بکریت به لیدانیکی توند وه ئامازه بۆ گونجان به لیدانی ئافره ت که متر له مهش، وه جووت بوون یان سه رجیی کردن خوشتر ده بیت له گه ل مه یل و ئاره زو، وه ئه و که سه ی لپی ده دری راده کات له بهر ئه و که سه ی که لیداو وه ده که ویت نه شان به بۆیه واباشتره به لیدانیکی ئاسان لیبدریت.
تا وه کو له گه لیدا نه بیت ره رق لیبوونه وه یه کی ته واو، وه زیاده ره وی نه کریت له لیدان، وه زیاده ره ویش نه کریت له ته می کردن .

وه نه سانی گیرایتیه وه له ده رگای هه دیسی عائشه: پیغه مبه ر درودی خوی له سه ربیت هیچ کاتیک له ئافره تی خۆی یان له خزمه تکاری خۆی نه داوه وه له هیچ شتیکی نه داوه ته نها له ریگای خودا نه بیت، یان پیشیلکاری پیروزیه کانی خوی کرد بیت ته وا له راهی خودا تۆله ی لیکردۆته وه .

ره خنه ی به رده وام :

ره خنه بریتیه له وه ستانی زیاده ره وی لپی له لایه نیک رووه و لایه نه که ی تر له گفتوگو یان

کردارێك یه كێك له لایه نه كان ده بیینی كهوا هه له یه . ئه و کارهش شتیکی باشه له سنوری په سه ندی بیټ، وه به کاره یێنانی به شیوازیکی باش له گه یاندنی زانیاری یان ئاراسته کردنیکی نهرم و نیان .

وه کاتێک په یوه ندیه کانی نیوان هاوسهران لاواز ده بیټ و توشی لێک ترازان ده بیټ بریتیه له ره خنه گرتنی تال و تیکشکاندنی گیانی پروابوون له دلێ ژن یان میرد، وه کاتێک پیاو توشی گالته پیکردنی هه لسوکه وتی یان هه لئو یستی ژنه که ی ده بیټ به رامبه ر هه ندی کێشه، له راستیدا ئه مه بناغه ی په یوه ندیه کانی نیوانیان تیك ددهات به خیرایی بروسکه .

بۆ زانیان له راستیدا ره خنه گرتن کاریکی ئه ریانی یه ئه گه ر بنه ماکانی دروستی تیدابیت کهوا ده بیټه به هیزکردنی که سایه تی، وه ئاشکره کردنی که سی لاوازو په نجبه دانان له کهم و کورپه کان .

ئه مانهش هه مووی پیویسته له بارودۆخیکی گونجاو ئه نجام بدریت، به لام ئه گه ر ره خنه گرتنه که گۆرا بۆ شیوازی گالته پیکردن به یه کیکی تر، ئه و ده بیټه هۆی رووخاندنی بناغه ی ژیاانی هاوسه ری به ته واوه تی وه به خته وه ریش ده گۆریت بۆ خه م وخه فته و ناخۆشی .

رهفتاری وروژینه ر له لایه ن یه کیك له هاوسهران:

وروژاندن له و رهفتارانه یه کهوا په یوه ندیه کانی هاوسه رگیری هه لده وه شیینیته وه، بۆ نمونه ئه گه ر یه کیکیان هه له یه کی له ده ره وه ی ماله وه کرد له هه لسوکه وتیدا ئه و ئه و یتر گرژ ده کات، هه تا ئه گه ر گه رانه وه مال ئه و تۆله ی لیده کاته وه هه سستی بریندار ده کات، هه روه ها ده ست وه ده داته ناو کاروباری تایبه تی .

یان کاتێک منداڵ هه له یه ک ده کات باوکه که هه ولده دات سزای بدات و دایکه کهش راده وه سستی و لیناگه ریټ و ده بیټه هۆی ته قینه وه ی تووره بوونی پیاوه که به رامبه ری ، یان هه لده سستی به ته شقه له پیکردن به ئافره ته که ی به رامبه ر مندا له که .

مندالە كەش لە سەر دايكى هەلە دەچيێت لەو كاتەدا توورە بونى ئافرەتە كە بەرامبەر پياوەكەى دەتە قیتهوه بهو هۆیهوه .

لە هەموو بارودۆخەكاندا چارەسەرى كێشەو گرفت بە شەر كردن و هەست بریندار كردن سزایەكى خراپى دەبێت، بەلكو كارەكە ئالۆتزر دەكات، لیڕەدا پتویستی بە هاوکاری هەردوو لا هەیه لە راشكاوى و وەستان لەسەر هۆكارەكان كەوا دەبێتە هۆى جیاوازی و رێكنەكەوتن، وە دانانى شىكارىكى هاوبەش لە چارەسەر كردنیدا .

تاهەكو ژيان نەگۆرێت بۆ گۆرەپانى رەفتارى وروژینه رانه .

رېسوا كردن به هاوبه شى ژيان :

رېسوا كردن برىنىكى قولە كاريگەرى لە دلدا هەيه چارەسەر كردنىشى قورس دەبێت بە شيوەيه كى گشتى، وە قولتر دەبێت ئەگەر لە نيوان ژن و ميرد روويدا كەوا پەيوەندى هاوسەرگىرى لە نيوانيان تەواو بێت وەلە نيوانيان راشكاوى و روونى هەبێت كەوا گەشتبێتە خوشەويستى و دلنەوايى بەزەيبى، رېسوا كردن يان ئابروو بردن هەندى جار لە لاى ئەتيك بۆ يەكێكى تر روودەدات بەهەست كردن بەوەى لەو بەرزترە، يان لەوى زياتر سامانى هەيه يان خانەدانە ترن يان دەسەلاتى زياترە، دەكرێت ل ژنەكەت بەرزتر بێت لە زۆرباردا لەوانەيه دەولەمەند تر بێت يان بروانامەيه كى زانستى بەرزت بە دەست هێنا بێت بەلام لە گەل هەموو ئەو ئەمانەشدا هېچ هۆكارىك نيه بۆ ئەوەى خۆت گەورەتر بزانیت لەسەر ژنەكەت وە هاوبەشى ژيان .

شكاندنەوەى ژنەكەت يان بىر كردنەوە لە گەورەبێت لەسەرى ئەوا هەست بە بچوو كى و سووكى دەكات ئەوە كاريگەرى نەرينى لە دەروونیدا بە جێدە هێلێت، هەروەها كاريگەرى دەبێت لەسەر پەروەردە كردنى مندالەكانت .

تۆ پيشتەر خيترانەكەت هەلبژاردوو، وە رازى و دلخۆشيش بوو، بۆيه لە ئەدەب و رەوشت

بەرزى نىە ھەولبەدەيت سوو كى بىكەيت يان بىشكىننيتە وە .
 ئەگەر ھەر جىاوازيەك بوو لەگەلئىدا پئويستە لە رەگە وە چارە سەرى كىشە كە بىكەيت
 ئەمەش بەختە وە رىە بۇ تۆو خىزانە كەت .
 ئەگەر ھەستت بە دلتنەنگى كرد لە رەوشتى ئەوا رەوشت و خەسلەتە كان بىرخۆت بىنە وە
 لە كاتى پىشتەر ھەلتبشارد بزانه ھەموو كەس يەك مامەلە لەگەل مەوۇقدا دەكات، وە ئەو
 مەوۇقەش پاك نىە لە ھەلە، ھىچ كامىكتان پەنانەبەنە بەر سوو ك سەير كەردنى يە كتر، بەلكو
 بەختە وە رى لەگەل ئارامى و خۆشەويستى دادەبىت .

تېنەگە يىشتن بە مافە كانى ھاوبەشى نىوان ژن و مېرد :

بلا و بونە وە دەر كە و تنى نە زانين و نە فامى وە نە بونى پىدا گىرى لە سەر زانين بە زۆرتىر
 ھۆكارە كانى كىشە و گرفت دادە نرىت لە ژيانى سەردە ميانەدا .
 وە رۆيشتنى دواى چەوت بىنى لە راگە ياندنىكى نا دروست، يان بە فېرۇدانى كاتە كان كە
 لە دوايىدا سوودى نابىت، ھەروەھا نە زانين و تېنەگە يىشتن بە ژيانى ھاوسەر گىرى و ئەرك
 و كارە كانى ھەريە كىك تاو وە كو ژيانى ھاوسەر گىرى دەبىتە ھەر شە بۇ سەقام گىرى مال
 و خەل كىش جىاوازيان دەكە وىتە ناو شتە كانيان بە ھۆى نە بونى زانست و نە زانين .
 وە لە ژيانى تىكنا لاوى نىوان ژن و مېرد دەبىت زانبارى مافى ھەردوولا بۇ ئەو يتر رابگىرىت .
 ئەمەش زۆرىەى بارە كانى ململانى لە راستىدا بەدواى فرت و فېل گەرانە لە نە زانينى
 يە كىك لە لايەنە كان لە مافە كانى لايەنى دىكەدا .
 ژيانى ھاوسەر گىرى پىكھاتو وە لە سەر مافە كان و ئەركە كان پئويستە لە سەر ژن و مېرد
 چاودىرى بىرى و رىزى بگىرى، وە زانينى ئەو ماف و ئەركانە يە كە جار بىرىتى يە لە ھەنگاوى
 بنەرەتى لە رىگاي دروست كەردنى خىزانىكى چاك .

دهر خستنی نهینیه کان :

ژیانی هاوسه رگیری پیویستی به راشکاوی ههیه، وه راشکاویش پیویستی به دلیکی گه وره ههیه بۆ ئه وهی قه بولی هه له کانی ئه ویت بکات، لیئ ببووریت و بیبه خشیت له هه ر خلیسکانیک، ئه مه ش پیویستی به عه قلیکی شیاو ههیه نهینیه بیاریزیت و چاودیریشی بکات، به لام نه گهر دیاردهی بلاو کردنه وهی نهینیه کان له نیوان ژن و میرد بلا بووه وه ئه وه نیشانهیه کی ترسناکه له سه ر وونبوونی پالپشته کردنی به خته وهی هاوسه رگیری .

ههروه ها ململانی ی نیوان ژن و میرد په ره ده سیئیت به هوی له ده ستانی پاریزگاری کردن به هندی له نهینیه کان له نیوان پیاو و ئافره ت، یان هه ستان به هندی کار کهوا بکات لایه نه کهی دیکه تووره بکات، وه ک هاو رییه تی کردنی هندی که س .
یان ده ست گرتن به سه ر هندی بیرو بۆ چون، یان شاردنه وهی هندی راستی .

ده ست خستنه ناو کاروباری تاییه تی :

ریزگرتنی هه ر لایه ک بۆ ئه وی دیکه له پالپشته کانی به خته وهی هاوسه رگیری داده نریت وه هه رده م تیده کوشی بۆ پاراستنی تاییه ته ندیه کانی ئه ویت، تا وه کو هه ست به هیمنی بکات له گه ل هه ر که سی به شداری لایه نه کانی ژیا نی کرد، ئه مه شیا ن گرنگه، چونکه زۆریه ی کیشه کان که ده که ویتته نیوان ژن و میرد هوی کهی ده ست خستنه ناو کاروباری تاییه تی لایه نه کهی دیکه یه .

ئایینی ئیسلام سیسته میکی بۆ ژیا نی هاوسه رگیری دانا وه، وه سنوریشی بۆ ژن و میرده که دیاری کردوه، وه نیشانه ی بۆ ماف و ئه رکه کانی هه ر لایه نیک کردوه .
پیویسته له سه ر ژن و میرد جووله بکه ن له و چوارچیوه ی که ئیسلام وینه ی کردوه .
لیره شدا بواری هاوکاری کردن ههیه، نا کریت ده ست بخریتته ناو کاروباری تاییه تی لایه نه کهی دیکه ته نها نه گه ر خوی داوای کرد .

ھەندى جارىش دەست خستنه ناو لەلايەنى دوور روودەدات ۋەك خزمەكان ۋ ھاوپىكان،
بۆ نموونە خاتوونىك دەست دەخاتە ناو كاروبارى ژيانيان ۋەك رىنمايى كار .
ئەمەش دەست پىدەكات بە دەست خستنه ناو خىزان دەبىتتە ھۆى روودانى جياوازى نيوان
ژىن ۋە مىڭد ئەم دياردەيەش گشتى يەو زۆر كەس دەيزانىت .

بىزاري ۋ رۆتىن لە ژيانى ھاوسەرگىريدا :

لەگەل گرنگى ژيانى رۆژانەو بەرپرسيارەتى كەوا ھەست كردن بە بىزاري ۋ دلتەنگى ھەيە
. بە تاييەتى ئەگەر ھاتوو ژىن ۋە مىڭد لە فەرمانگەيەكى جىگىر ئىش بكن .
ۋە بگەرئىنە ۋە مال لە كاتىكى ديارى كراو.....ئەمەش ژيانە .
لېردە لەسەر ژىن ۋە مىڭد پىويستە تاۋەكو ژيانيان بەختەۋەر بىت ۋە دەرىچىن لە لىۋارى
بىزاري ئەم راسپاردانە رەچاۋ بكن :-

۱- رىك بكن لەسەر بەيەك گەيشتن پىش ھاتنەۋە بۆ مال، ھەتا ئەگەر يەككىيان
رىگاگەي ۋەك پىويست نەبوو تىپەرى بەسەر رىگاي لايەنەكەي دىكە، بۆ ئەۋەي
ھەريەكەيان گرنگى بە ئەۋىتر بدەن پىش گواستەنەۋەتان لە كاتى گەيشتنتان بۆ
ئەرەكانى ترى خىزانى (دايكايەتى، باوكايەتى، چىشتلىنن، راپەراندنى كاروبارى ناو
مال).

۲- تىپىكى كار لە ناو چىشتخانە پىكبەيتن، ۋەك ئەۋەي بۆ نموونە پىياۋ دەسەلاتى ھەبىت
چ خواردنىك ھەزى لى دەكات دروستى بكات، ۋەژنەكەش ھەلىسى بەلىنانى .
ۋە لەكاتى ئامادەكردنى خواردنەكە قسەو گىتوگۆ لەگەل يەكتەر بكن، ئەمەش رۆژانى
ھاوسەرگىرى يەكەم بىردەھىيىتەۋەو كەش ۋە ھەۋايەكى پر لە خۆشەۋىستى ۋ ھاۋكارى
دروست دەكات .

۳- خواردنەكە لە چىشتخانە داۋا بكرى، ھەردووكيان خواردنى گەرم بخۆن ۋ كاتەكە اگىر
بكن بە دانىشتن لەسەر زەۋى ۋ گالتەۋگەپ .

۴- چاۋ بخشىننەۋە بە ئەلبوومى وئەنەكان، لەيادگارپەكانى رۆژانى بووك گواستەنەۋەۋە مانگى ھەنگوئىنى وورد بېنەۋە يان مۆلەت ۋەرگرتنى ئەم دوايىيەيان، ۋە پىكەۋە بىر بىكەنەۋە لە مۆلەت ۋەرگرتنىكى دىكە .

۵- دەكرىت پىكەۋە كىتېب بخوئىننەۋە ۋەك خوئىندەۋە چىرۆك، ۋە كىتېبى چاۋدىرى مىدالان دەبىتتە بۆنە، يان دەكرىت كىتېبى رۆمانسى يان رۆشەنبىرى يان كۆمىدى بخوئىننەۋە، گرنگ ئەۋەيە ئەۋكاتە ھىمانە پىكەۋە بەسەربەن ۋە زالىن بەسەر بىزارى ۋەدوببارە بوونەۋە .

۶- پىكەۋە يارى و گالتەۋ گەپ بىكەن، ۋە يارىكرىنىش بە شىكە لە دل راگرتن و خۆشەۋىستى، ۋە ئەۋە بەشىكە نابىت لەماۋە رۆژانى ھەفتەيەك، پرىتت لە شىۋاۋى و پالە پەستۆ. ۋە لە رىگاكانى دەستكەۋتنى ئەۋ پىكەيىنەرە ئەۋە ھەر يارى و گالتەۋ گەپىك بىكەن پاش عىشا، نەك ھەموو شەۋانىش بەلكو ھەفتەي رۆژىك ھەلبىزىرن ۋە سووربن لەسەر يارى كردن .

ھەستكرىن بە نەبوونى لە نىۋان ژن ومىرد :

زۆرىن ئەۋانەى بۇ ھاۋسەرى دۋارۆژيان لەسەر بىنچىنەى خەۋن و خەيالى پان ۋەرىن خانوۋ دروست دەكەن، ۋە دەبىتتە كۆشكىكى گەرە لە خەيالىيان، ۋە ئەگەر تىيايان دابوۋ دەبىنى تەنھا كۈلۈبۈنە، ۋەھەست بە ھەژارى و كەساسى دەكەن كاتىك كە ژيان، كە ۋا وئەنى كىشابوون بۇ ئەۋ خەۋنانە لە كۆشكى گەرەۋ ژيانى خۆشى .

كاتىك خۆيان لەناۋ ئەۋ راستىيەدا دەبىننەۋە ھەست و سۆزىان وون دەبىتت لە پىشتى پەردەكان .

بەلام بە خىرايى دەكەۋن و ھەموو راستىيەكان بە ديار دەكەۋن مىلمانى دەست پىدەكات . ئەم نەبوونى و كەساسىيەش يان بەھۆى خۆپەرىستى لە يەككىك لە لايەنەكانە ۋەنەبوونى

هەستەكردن بە لايەنى تر، ئەمەش لەو كېشەو گىرو گرفتانه دادەنرېت كە دەبنە تالكردىنى بەختەوهرى ھاوسەرگىرى، ھەرۈھە كەوتن لە شوئىنى دلرفىتى دەروونى بۆ خوارەوہ بينىنى روون بۆ كاروبارەكان لىيان قەدەغە دەكات، بەلكو كارەكان بۆ دىتنى راستىيەكان بە تەواوى پېچەوانەيە .

دەبىت مەرۋى خۆى پەرۈرەدە بىكات لەسەر سەبر گرتن و راستى و دادپەرۈهرى، بەمەرچىك دەبىت لە سەرەتاي دەست پىكردىنى ژيانى ھاوسەرى بىت، ئەوكاتە ئەم ناوونىشانانە دەبىتە شازادەيەك لە گيانيدا رەگى داكوتابىت .

وہ ژيانى ھاوسەرگىرى دەبىت ژيانىكى گەرم بىت ..... ژيانىك بىت لەسەر دلئسۆزى و خۆشەويستى دامەزراپىت . بەلام دوژمندارى وتورەبون و شەرکردن و لىدان كارىكن پېچەوانەن لەگەل ژيانى ھاوسەرگىرى و پىرۋىيەكەى، بەلكو شىۋەى مەرۋى دەگۆرىت و دەگىگوزىتەوہ بۆ ئاژەلىكى پەلاماردەر گرنگى نىيە تەنيا رۆچوون لەسەر قورىانىدان وچەوساندنەوہ لەسەريدا .

داھات وەجىاوازى لەخەرجى رۆژانە

ژيان پىداويستى ھەيە، بەختەوهرىش پىويستى بە پالپشتى واتادارو بە نرخ ھەيە ئەويش پارەو سامانە، بەختەوهرى راستەقىنەش لەگەل پارەدايە وە پارەش لە نيوان دەستدايە ئەك لە دلدا، دەولەمەندى راستەقىنەش برىتيە لە دەولەمەندى دەروون، ھەژارېش لە ھۆكارەكانى پىداويستى و كەم دەستىيە .

بۆيەش كۆسپىنكى زۆر دەخاتە بەردەم خوشى و رابواردن، و خاۋەنەكەى پەلكېش دەكات بۆ ناو ھەندىك كارى ھەللە يان رەوشتى نەشياو .

ئىمامى عەلى خاۋى لى رازى بىت دەفەرموئىت : ئەگەر ھەژارى پىياو بوايە دەمكوشت، بۆ گەشە پىدانى ھەموو ئومەتى ئىسلام بە دەولەمەندى و پارە زۆرى .

بۆيە زۆربەى كىشەكانى خىزانى بە ھۆى ھەژارى يان پىداۋىستى بۆ پارەو سامان روودەدەن، ئەمەش ناچارى نىيە، بەلام زۆربەى جار لەگەل ھەستكردن بە پىداۋىستىيەكان روودەدات ۋە رىڭگى رازى بوونى بەبەشى خوداى گەورە نازانىت .

ھەروەھا پىۋىستە ھەژارى ۋكەم دەرامەتى نەبىتتە ھۆكار بۆ مەلمانى لە ژيانى خىزانى و پارچە پارچە كردنى .

ۋە مەۋقايەتى نىيە بۆ ئافرەت دەست بەردازى مېردەكەى بىت لەبەر ھەژارى ۋ كەم دەرامەتى، تەنھا ئەگەر پىاۋەكە خۆى جەزى لە تەمبەللى بىت .

ھەژارى ھەرگىز شەرمەزارى نىيە ۋە قەدەرىكى براۋىش نىيە بەسەر كەسدا، بۆيە دەبىت مەۋقە گەشەين بىت لە ژيانىدا، بۆ دوارۋژى براۋىت بەشەۋق ۋ خۆشەۋىستى ۋ ئومىدى .

دەبىت ژنەكە لە ناۋ دلى پىاۋەكەيدا مۆمى ئومىدى ۋ ھىۋايى دابگىرسىنىت .

پالى پىۋە نىت بۆ كارى راست لە پىناۋى ژيانىكى باشتر .

ۋەلەسەر پىاۋەكەش پىۋىستە لە بىرو ھۆشى ژنەكەيدا تارىكى ۋ ناخۆشى رەشەكاتەۋە .

بۆ ئەۋەى رۆژى ئومىدو ھىقى ھەلبىت لە دەروونىدا پىرىت لە روۋناكى ۋ دوارۋژىكى روۋناك لە سىپىدەيەكى رۆشن ۋ بەختىار .

پىۋىستە ژن ۋ مىرد بزەنن ژيان پىۋىستى بە ھاۋكارى ۋ ئارامگرتن ھەيە لە رۆژە نەبوونى ۋ تارىكەكاندان دەبىت بىرىكەنەۋە كە بەختەۋەرى بە پارەو سامان نىيە .

بەلام رەزابوون بە ختەۋەرىيە، دەبىت ژن ۋ مىرد بزەنن كە رەزابوون پەيۋەنددارە بە بروابوون بە خوداى مەزن ۋ دلۇقان بە قەزاۋ قەدەرۋ خىرو شەر .

كىشەى ئەنتەرنىت ۋ ھۆكارەكانى راگەياندن :

لەگەل پىش كەۋتنى ھۆكارەكانى تەكنەلۇژيا ھەندىك كىشە ھەن دەبىتتە ھۆى بلاۋبوونەۋەى ديارەدى تاكە كەسى ۋ ۋەپالپىشتى ديارەكانى كۆمەلەيەتى ۋ بەيەل

گه‌یشتنه‌کانی خیزان ده‌که‌ن بۆ هه‌موو تاکێک له‌ خیزان کاتیکی درێژ هه‌یه به‌رامبه‌ر شاشه‌کانی کۆمپیوتەر یان ته‌له‌ فزیۆن به‌سه‌ربه‌ریت هه‌روه‌ها کارده‌کاته سه‌ر په‌یوه‌ندی خیزانی.

له‌سه‌ر ئه‌و بنچینه‌یه کێشه‌کان خۆیان مه‌لاس داوه له‌سه‌ر ژیا‌نی هاوسه‌رگه‌ری وه‌ک ئه‌مه‌ی خواره‌وه :

- ١- نه‌بوونی په‌یوه‌ندی له‌ نێوان ژن و میرد یان نێوان هه‌واله‌کان .
- ٢- سه‌یرکردنی تاکه‌کان به‌ ره‌وشته‌کانی نه‌شیاو، وه‌ه‌ول‌دان بۆ لاسایی کردنه‌وه‌ی به‌بێ گه‌رانه‌وه بۆ پێوه‌ریکی جیگه‌یر .

بۆ چاره‌سه‌رکردنی ئه‌و کێشه‌یه ده‌بی‌ت خیزان ره‌چاوی ئه‌مانه بکات :

- ١- دیاری کردنی کاتیکی جیگه‌یر بۆ ئه‌و به‌رنامه‌نه واباشتره سه‌یرکردن به‌ کۆمه‌ل بی‌ت به‌ پێی توانا .
- ٢- نابی‌ت هاوبه‌شی ژیا‌نت دابنیت و به‌ راوردی بکه‌یت له‌گه‌ڵ شته نااساییه‌کان، به‌وه‌ی که‌ گویت لی‌بووه یان ده‌یانبینی بێ ئه‌وه‌ی بزانی‌ت ئه‌و چی له‌ ده‌روونیدا شاراوه‌یه .
- ٣- هه‌ستکردن به‌ چاودێری خودای گه‌وره‌و میه‌رده‌بان له‌ هه‌موو کات و شوێنیکدا .

به‌ کورته‌ی :

پێویسته ژن و میرد به‌ زۆر چالاکی خۆیان جوان بکه‌ن تاوه‌کو به‌ خته‌وه‌ری هاوسه‌رگه‌ری له‌ نێوانیاندا دیته‌دی، به‌زیاده‌ش بۆ پێداویستی‌ان له‌ دروست کردنی دیواریک له‌ پاراستن بۆ روودانی کێشه‌کان که‌وا یه‌که‌ریزی ئه‌و به‌ خته‌وه‌ریه‌و جیگه‌یربوونی لی‌ل ده‌کات .

وه‌له‌و چالاکیانه‌ش :

- ١- هه‌موو ژن و می‌ردیک پێداگه‌ری بکه‌ن له‌سه‌ر به‌رگه‌ریکردنی فایرۆسه‌کانی ژیا‌نی

ھاۋسەرگىرى، ۋەلەۋ قايرۇسانەش: درۆكردن، رۇدى، تەمبەلى، ۋەشتى تر لىھو قايرۇسانە.

۲- دەپىت ئۆن ۋە مىرد بزانن كەۋا توۋرە بوۋن دوژمنى بەختە ۋەرى ھاۋسەرگىرىيە ۋە كوشىندەيە، پىۋىستە ھەموۋلايەك سوۋر بن لەسەر دوۋر خىستە ۋەى ئەۋ دوژمنە .

۳- ھەردوۋلا پىدابگرن لەسەر دوۋر كەۋتە ۋەى دەست بەسەرداگرتنى يەككە لە ئۆن ۋە مىرد بۇ راى ئەۋى دىكە، بەلام دەپىت گىتوگۇيەكى بىياتنەرانە ئۆن ۋە مىردەكە كۆيكاتەۋە .

۴- ھەموۋ پىۋىك پىدابگىرى بە ھەلبىزاردنى قىسەۋ گىتى شىۋاۋ كەۋا نىۋانىان كۆيكاتەۋە بە خۇشەۋىستى ۋە بەزەيى ۋەلنەۋايى قىسەبكات .

۵- ھىچ يەككە لە ئۆن ۋە مىرد پەنەنەباتەبەر رەخسەى بەردەۋام يان بەكارھىننى شىۋاۋى دىشكان ۋە تانە لىدان لە ئاراستە كىردنى لايەنەكەى دىكە .

۶- پىۋىستە ئۆن ۋە مىرد بزانىت كەۋا ئابروۋبىردنى ھاۋبەشى ژيان ئابروۋبىردنى بۇ خۇد: چۈنكە ئۆن پارچەيەكە لە مىردەكەى ۋە دەپىت ھەريەكە رىز لە نىۋەكەى تر بگىت .

۷- زۆرىيە كىشەكان بە ھۆى نەزانىن بە مافەكانى ھاۋبەشى نىۋان ئۆن ۋە مىرد روودەدات، با ھەريەكە لە ئۆن ۋە مىرد پىدابگىرى لەسەر زانىنى ماف ۋەركەكانى ئەۋىتر .

۸- زۆرىيە كىشەكانى ئۆن ۋە مىرد بەھۆى بىلۈكردنەۋەى نەپتىيەكان ۋە دەست خىستە نەۋا كاروبارى ئەۋىتر روودەدات بى ئەۋەى شارەزايى ھەپىت لە چارەسەركىردنى كىشەكان .

۹- لەسەر ئۆن ۋە مىرد پىۋىستە چارەسەرى كىشەكانىان لەناۋ مالى خۇياندا بىكەن، ۋەنەيەلن ھىچ كەسكە دەستبىخاتە ناۋ كاروبارى تايىيەتيان .

۱۰- لەسەر ئۆن ۋە مىرد پىۋىستە سوۋر بن لەسەر نىۋىۋىۋىۋە ۋە ئۆن تاۋەكو بىزارى ۋە دوۋبارە بوۋنەۋە روۋنەدات لە ئۆننى ھاۋسەرگىريان .

۱۱- پىۋىستە ھەر لايەك پىدائىستى ئەۋىتر دابىن بىكات تاۋەكو نەپىتە ھۆكارىك بۇ كىشە لە نىۋانىان ۋە ھەستىكردن بە نەۋىۋىۋىۋە ۋە كەساسى نىۋان ئۆن ۋە مىرد .

- ۱۲- نايىت داھات وجياوازی له دەستكەوتنى خەرجى ھۆكاریك بیٹ بۆ كیشەى نیتوانیان با قەناعەت كالاىەك بیٹ كەوا پارىژراو له رۆژە كەمدەستەكان و نەبوونیهكانى ژيان .
- ۱۳- دەبیٹ ژن ومیرد بزنان كەوا خۆپاراستن باشتره له چاره سەركردن، نايىت چاوهرى ی روودانى كیشە بكریٹ تاوهكو دەستبكریٹ به چارهسەركردن .
- بەلام دەبیٹ ھەریەكێك ھەلسی به ئەرکەكانى پېش داواكردن بە مافەكانى، وەدەبیٹ سەبرگرتن گەورەترین چەك بیٹ بۆ زالبوون بەسەر تەنگ وچەلەمەكانى ژيان .
- وہ دەبیٹ ژن ومیرد بیربەكەنەوہ كەوا ھەردەم پاش خەم و خەفەت و ناخۆشى شادی وبەختەوهرى و رووناھى دیتەدى .

خۆت تاقیبكەرەوہ :

- نەمەى خوارەوہ كۆمەلێك بەشن پتویستە لەسەرت جیبە جییان بكەیت، ئەگەر رێك بوویت لەگەڵیدا بەتەواوى ئەوا نیشانەى (بەلى) له ژێر ھەلبژاردنەكە دابنێ .
- وہ ئەگەر پارا بوویت ئەوا نیشانەى (ھەندى جار) له ژێر ھەلبژاردنەكە دابنێن وە ئەگەر رێك نەبوویت لەگەڵیدا ئەوا نیشانەى (نەخێر) له ژێر ھەلبژاردنەكە دابنێ .

ز	بەش	بەلى	ھەندى جار	نەخێر
۱	ئایا دوور دەكەویتەوہ له رەخنەى بەردەوام له ھاوڕێی ژيان ؟			
۲	ئایا پێداگیرى دەكەیت لەسەر تێرىوونى پێداویستیهكانى ھاوبەشى ژيان بە سۆزو دلنەوازش ؟			
۳	ئایا دەوامەتى پتویست دابین دەكەیت بۆ خەرجیهكانى مال ؟			

۴	ئايا پيئداده گريت له سهر راشكاوي بۆ هاوبه شي ژيان به ته واوه تي ؟			
۵	ئايا هه ولده دهيت له سهر نويي بوننه وه له ژيان و دووركه وتنه وه له بيژاري ؟			
۶	ئايا خۆت حوكم ده دهيت له كاتي تووره بون ؟			
۷	ئايا كاتي خۆت ريك ده خهيت و به باشي ئه نجامي ده دهيت ؟			
۸	ئايا له ژياندا شتي جوان ههيه ؟			
۹	ئايا ههست به زه زابون ده كهيت له ژيانته وه له هاوبه شي ژيانته ؟			
۱۰	ئايا ريژ له تايبه ته نديه كاني هاوبه شي ژيانته ده گريت ؟			

هه لسه نگاندن :

نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (به لێ) بوو ئەوا دوو پله به دهست دههینیت، وه نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (هه ندی جار) بوو ئەوا یهك پله به دهست دههینیت .
به لام نه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (نه خیر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهینیت .
وه ده کریت خۆت وهك ئەمهی خواره وه هه لسه نگینیت :-

پله	بارودۆخ
له سفر — ٤ پله	تۆ له ناو گێژاوی کیشه و گرفتێ ماله وه ده ژیت و بێ شوماره، دهست پێشخه ری بکه له زانین و چاره سه ری .
له ٥ — ١٠ پله	تۆ له سه ره یه کهم رێگای به خته وه ریت، له گه ل ئەوه ش هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له ژیا نی هاو سه رگه ریت، ئاگا داریه یه که به یه که چاره سه ری بکه .
له ١١ — ١٥ پله	تۆ له سه ره رێگا دا ده رۆیت، به لام هیشتا کۆسپ وته گهره هه یه له پێگه یشتنی به خته وه ریت .
له ١٦ — ٢٠ پله	تۆ شایانی ئەوه ی هه نگاو به او یژی له سه ره رێگای به خته وه ری، وه پێویسته له سه ره به رده وام بیت، وه بیگوا زیته وه بۆ هه نگای دا هاتوو .

به‌شی هه‌شته‌م

به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کان (خه‌رجی و منداڵ)

- ناماده‌کاری

- به‌خته‌وه‌ری له‌خه‌رجی .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی ته‌واوکردنی به‌رپرسیاره‌تی خه‌رجیدا .

- خه‌رجکردنی ئافه‌رت له‌پاره‌ی می‌رده‌که‌ی به‌چاکه .

- به‌خشین له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- دیاری ناردن له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- هاوکاری کردنی ئافه‌رت بو‌می‌رده‌هه‌ژاره‌که‌ی .

- راویژکردن به‌می‌ردی له‌خه‌رجکردنی پاره‌ی ئه‌و .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی را‌په‌راندنی کاروباری مال .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان .

- باوکه‌کان خویان دا‌بنین بو‌په‌روه‌رده‌کردنی منداڵه‌کان .

- زانینی مه‌به‌ست و ئامانج له‌کاروکرده‌وه‌کانت .

- زانینی تاییه‌ ته‌ندیه‌کانی منداڵ .

- زانینی کی‌شه‌کانی منداڵ .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان له‌سایه‌ی رووداوه‌ ناخۆشه‌کاندا .

- په‌روه‌رده‌کردن به‌خۆشه‌ویستی .

- به‌کورتی .

- خۆت تاقیبکه‌ره‌وه .

ئامادەكارى :

بەختە وەرى تەنھا بە دىيەننەن نىيە لەسەر تىر كىردن بۇ پىدا وىستىيە كان و ئارەزو وە كان، بەلام
 ھەندى جۆر بەختە وەرى بە بەخشىن گە مارۆ دراو ە ناكىت چا وەرى ي بەرامبەر بىت.
 ئە و جۆرە بەختە وەرى ش ئە و كەسانە ھەستى پىدە كات كە ئامانجى دىارى كىردىت .
 وە كارەكەى بە دىل سۆزى بۇ خوداى گە وەرە ئەنجام دىرا بىت، داواى رەھمەت و بەھەشتى
 لىدە كات، ئە و جۆرە كەسەش كە لاى خوداى گە وەرە رەزا بونە و لىتى نىكە .
 وە نىكە كە و تەنە وەش لە لاى خوداى گە وەرە نايە تە دى تەنھا بە تىكۆشان و ماندو و بون و
 بەخشىن بە سامان لە رىگەى خوداى مىرەبان .
 لىرەشدا پىشېركىكاران پىشېركى دەكەن لە رەزا بونى خوداى گە وەرە مىرەبان .
 كاتىك كەسىك دەبىت لە بەخشىن و خەلات بۇ شتىك ئە و كەسە سەرۆك و بەرپرسە لە و
 شتە، لە ھەمان كاتدا بەرپرسىار دەبىت لە لاى خوداى گە وەرە داواى پاداشتى لىدە كات.
 ئە و لە و كاتەدا لە بەر زىرەن پەلە كانى بەختە وەرى .
 بەختە وەرى لە خەرجى، وە بەختە وەرى لە نىكە خولقىنەرەكەى كە خوداى مەزىن و
 دىلۆفانە .

بەختە وەرى لە خەرجى :

كىشەى خەرجى و بونى پىدا وىستىيە كانى مال لە ھۆكارە گىرگە كان دادە نىت كە و
 دەبىتە روودانى كىشە و جىا وازىيە كان، ئە گەر ھاتو تىگە يشتىكى ھەلە ھەبو بۇ سىروشتى
 ژيان يان بەرپرسىارە تىيە كان، يان مامەلە كىردىكى ھەلە لە گەل بە جىيەننەنى ئەركە كان،
 وە ھەندىك دەروانىتە خەرجى لەسەر ئە وەى كۆسپ و تەگەرە يە بۇ بەختە وەرى يان قەدە غە كراو
 بۇ، وە ھەندىكىش دەروانن بۇ قورس و گرانى لە دابىن كىردى جىوانكارى بۇ مال لە
 روودانە كانى توندوتىژى و ناكۆكىيە كانى خىزانە، وە ئە و ھەموو تىگە يشتانە ھەلەن .

به لām به خته وهری راسته قینه له بۆسه دایه له کهسیک له پاره که له نیو دهستی داییت .
وه خهرجی بکات له دانیشتوان وه کهسیک نیه ئەو مولکی پاره بیت .
به خته وهری راسته قینهش له گهڵ پاره دایه کاتیک کهسه که ههست بکات له پاره که له
دهستی داییت نهک له دلیدا .

خاوهن مال پتویسته لهسهری هه موو پیداو یستیه کانی ژیا نی دایین بکات، وه دایین کردنی
پیداو یستیه سه ره کیه کان بۆ دامه زران دنی مال وه ته واو کردنی پیداو یستیه کانی .
له سه ر ژنیش پتویسته یارمه تی پیشکه شی میرده که ی بکات بۆ دامه زران دنی مال . وه
خزمه تکردنی تاکه کان و هه لسان به کاره کان که وا یارمه تی پیاو بدات له سه ر دایین کردنی که ل
وپه له کان و نازووقه ی مال .

له گه ل بوونی جیاوازی زانا ئایینه کان له مافی میرد له سه ر ژنه که ی له خزمه تی مال
وهه لسانه به کاروباره کانی، وه له خزمه تکردنی میرده که ی وه هه لسان به پیداو یستیه کانی،
خه لکی کۆکن له سه ر ئەوه ی مافی میرد نیه له سه ر ژنه که ی له و کاروبارانه ته نها ئەگه ر خۆی
هه لیبژیری به بی زۆر لیکردن، یان نه گه ر پتویستی پی نه بیت .

بۆیه ده بینین که وا خۆشی پیکه وه ژیا ن ئەوه یه له مافی هه ردووکیانه نیتوانیان چاکبکه ن،
ئه مه ش ده که ویتته لای ژنه که که راسته وخۆ به پیی توانا هه لسیّت به کاروباری خزمه تکردنی
له ماله که ی .

وه هه روه ها به گویره ی باری میرده که ی له ئابووری ورۆشنیری وه به گویره ی داب
ونه ریتی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی ریک وپیک، وه به گویره ی بارودۆخی مالی باوکی وگه روه
بوونی تیایدا، وه به گویره ی ئاره زوو مه رجی پیاوه که له کاتی پیشکه ش کردنی داخوازیه که ی .
ده بیت ئەو کاره به ته واو ده تی له کاتی داخوازی و پیش گرێبه ست روون بکریته وه وه ته واوی
به رد ریته وه، بۆ ریگرتن له زۆر کیشه و گرفت که له ئەنجام نه دان هه ندی ژن زۆرجار یاخیده بن و
ده لێن : من خزمه تکار نیم، به داخیکی زۆره وه هه ندی ژن راهاتوون له سه ر ته مه لێ

وهه ئناستن به ئیش و کاری ماله کانیاں به تیگه یشتنی هه له لهو رایه ی زانا ئایینه کان بۆیه پتویسته له سهرتا به تهواوی روون بکریته وه، له وانهیه بارودۆخی پیاوه که له باره ی ئابووری یان کۆمه لایه تی یان دهروونی نه گونجیت خزمه تکاری ژن به کری بگریت .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پیناوی تهواو کردنی بهرپرسیاره تی خه رجیدا :

بهرپرسیاره تی خه رجی ناوه ستیته سهر دابین کردنی پیداو یستییه کانی مال یان نهو کهل و په لانه ی یارمه تی خیزان ددهات بۆ پرکردنه وه ی پیداو یستییه کان به ته نها .
وه دابین کردنی ریگاکانی ژیاں، به لام له بنچینه ی هاوکاری کردن له خه رجیدا هاوکاری ژنه بۆ میرده که ی له رینمایي کردن و دابینکردندا، یان ری وشوین دانان له خه رجیدا تاوه کو بیته هاوکاری کردنیکی هاوبه ش .
وه له لایه نه کانی کهوا ده کریت هاوکاری هه بیته وه که ته مه ی خواره وه یه : -

خه رجکردنی ژن له مال و سامانی میرده که ی به چاکه :

ژن بۆ ده کریت له مال و سامانی میرده که ی خه رجبکات، به لام به مه رجیک ده بیته له ژیر چوارچیوه ی شەرع دابیت (زه ره رو زیانی نه بیته)، هه روه ها به ده ستپاکی مامه له له گه ل مال و سامانی میرده که ی بکات، لهو حاله ته دا خیروبه ره که ت گشتگیر ده بیته له سه ر ماله که، لهو خه سله ته دا ده بیته باشتین ئافره ت .

له عائشه (رهزای خوی له سه ر بیته) کهوا هیندی کچی عه ته به ووتی: نه ی پیغه مبه ری خوا، نه بی سفیاں پیاویکی رهزیله، نه وهنده پارهم ناداتی به شی خۆم ومنداله که م بکات ته نها کاتی که پارهی لیده به م نهو نازانیته، پیغه مبه ر درودی خوی له سه ر بیته فهرمووی: (نه وهنده ببه

که بهشی خۆت و کوره کهت بکات به چاکه {رواه البخاري} .

ئهمهش به لگهیه له سههر ئه وهی که ئیسلام زولم له کهس ناکات، مافی هه موو کهس ده دات.

به خشین له مال و سامانی میرده کهی به چاکه :

ده بیئت ژن چاودیرییت له سههر مال و سامانی میرده کهی و بیپاریزی، وه له پیناوی خودا بیبه خشی یان مافی فه قیرو هه ژار له بیر نه کات له مال و سامانه کهی، ده توانییت به ئه قل و دادپه روهری کاروباری ماله کهی پتوانه بکات و مافی مال و منداله کهی بداتن وه بۆ هه ژارو لیقه و ماوان له مال و سامانی خۆی و میرده کهی بیبه خشی، قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : (إذا انفقت المرأة من بينها طعام غير مفسدة كان لها اجرها بما أنفقت ولزوجها أجره بما کسب) {رواه البخاري} .

پیغه مبهرد درودی خوی له سهیرییت ده فره رمویت: (ئه گهر ئافرهت له مالی خۆی خواردنی به خشی خراپ نیه له وهی که به خشیویه تی پاداشتی ده دریستی وه بۆ میرده کهشی هه مان پاداشتی ههیه له وهی به خشیویه تی) .

ئه مه جوړیکه له سههریه ستی ئافرهت کهوا شهرع پییداوه بۆ ئه وهی بۆ جیهان روون بیته وه کهوا ئافرهت خزمه تکار نیه بکپردی و بفروشری، یان هیچ مافیکی نیه یان هیچ جوړه سههریه ستیه کی نیه .

به لام ئه وهی ئیستا زانیمان کهوا ئافرهت سههریه سته به وه رگرتنی بریار، وه ئافرهت پشکی ههیه له مال و سامانی میرده کهی به مه رجیک به شیویه کی چاک هه لسه که وتی پیبکات تاوه کو مافه کان وون نه بیئت و ئه مانه تیش وون نه بیئت .

دیاری و خه لات کردن له مال و سامانی میرده که ی به چاکه :

مالی موسلمان له سهر هاوکاری و خوشه ویستی و لیک تیگه یشتن ددهستی، ههروه ها چی له دهست پیاو دایه له مال و سامان یان شتیک وەک نهو، هه ندیک له پیاوان ههست به ره زابوون و قه ناعهت ده کهن کهوا بۆ ژنه کانیشیان ماف لهو ماله دا ههیه له بهر نه وه ی نهو تیگه یشتنه له نیوانیان دا ههیه بۆیه بۆ ژنه کهش ده بیئت له به شتیک له مال و سامانی میرده که ی رهفتاریکات به لām به چاکه به بی زۆرداری و زیان گه یانندن .

هاوکاری کردنی ژن بۆ میرده هه ژاره که ی :-

پیاو به پر سه له خه رجی و مسۆگهر کردنی پتویستی مال به لām له کاتی گونجانا ئافه رت ده توانی هاوکاری میرده که ی بکات له کاتی دهستکورتی له مال و سامانا، تا وه کو نه رخ و به های خوشه ویستی ژیان بۆ خیزان بیته دی، وه ری و شوین و رهوشتی ئافه رت زیاد ده کات بۆ خه رجی له کاتی که مده رامه تی میرد له پاره پهیدا کردن، نه مهش دوو چاکه به ده دهست ده هی نیئت: چاکه ی په یوه ندی خزمایه تی وه چاکه ی خه بات کردن له پیناوی خودای گه وه و میهره بان .

عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: جاءت زينب امرأة ابن مسعود قالت: يانبي الله إنك أمرت اليوم بالصدقة . وكان عندي حلي فأردت أن أتصدق به، فزعم ابن مسعود أنه وولده أحق من تصدقت به عليهم، فقال النبي صلى عليه وسلم: « صدق ابن مسعود، زوجك وولدك أحق من تصدقت به عليهم » ﴿ رواه البخاري ﴾ .

له نه بو سه عیدی خودری خوا لئی رازی بیئت: زهینه ب خیزانی ابن مسعود هات ووتی: نه ی پیغه مبه ری خوا، تو نه مرۆ فه رمانتدا به خیره سه ده قه کردن، هه ندی خه شلم هه بوو وویستم بیکه مه سه ده قه، وه ابن مسعود ووتی من و منداله که مان له هه موو کهس مافی زیاتره خیره سه ده قه بکه ی به سه ریان، پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیئت فه رمووی: ((ابن

مسعود راستى ووت، پياوه كهت و مندا لهت له هه موو كهس مافى زياتره، خيرو سه ده قه يان پيڤكهى ».

ئايا هاوكارى و يارمه تيدان ههيه له مه باشت، وه نه مه پالپشته بۆ بنياتنانى مالىكى به خته وه نه مه ئهرك و مافه كان ريكه خات وه بى گومان دريژهى پيڤده دات .

راويژكاري ميژدى بكات له خه رجي مال و سامانى :-

له زۆربهى بارودۆخه كان ئافهت مامه له به سۆز و نهرمى ده كات نهك به نه قل، بۆيه پيويستى به هه ندى هاوكارى ههيه له گه ليدا له وه رگرتنى برپار له خه رجيدا . به تاييه تى له پياوان وه هيج كهس نيه له ميژدى نزيكت . بۆيه پيويسته راويژ به ميژدى بكات له هه موو شتيك له وانه ش له خه رجيدا .

فعن عبدالله بن عمرو قال: لما فتح رسول الله صلى وسلم مكة قام خطيباً فقال في خطبته: «لا يجوز لامرأة عطية إلا بأذن زوجها» {رواه النسائي} .

عه بدوللاى كورى عه مرو ووتى: كاتيک پيغه مبه ر دروودى خواى له سه ر بيىت مه ككهى نازاد كرد هه لسا به ووتاردانيك له ووتاره كهيدا فه رموى: « بۆ ئافه رتيك ناييىت ببه خشيتىت ته نها به مؤله ت وه رگرتنى ميژده كهى نه بيىت » .

له فه تحى بارى دا له ئيمام ماليك ده گيژدريته وه: ئافه رت بۆى نيه ببه خشيتىت به بى مؤله تى ميژده كهى نه گه ر ژيرو رابه ريش بيىت ته نها له سى يه كى نه بيىت .

له دكتور يوسف قه ره زوايان پرسى ده ربارهى مافى پياو له مووچهى خيژانه كهى؟

وه لامى دايه وه: واجبه پياو به رپرسيار بيىت له خه رجي مال و ساماندا له سه ر خيژان هه تا نه گه ر ژنه كه ده وله مه نديش بيىت . وه نه گه ر به مليونه هاشى هه بيىت . پياوه كه به رپر سه له خه رجي و به خيژكر دنى خيژان .

خواى گه وه ده فه رمويى: «الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضكم على بعض

ۋەما انفقوا من اموالهم». واتە: «پىياۋان سەرپەرشتىيەر ۋە گەرەن لە سەر ئافرەتەن بەۋەدى خۇي گەرە ھەندىكتەن لە سەر ھەندىك پەسەندەر داناۋە ۋە بەۋەدى لە مال ۋە سامانەكانيان خەرج دەكەن ۋە دەبەخەش».

ۋە پىياۋ خەرجەكەت ۋە بەختەكەرە ۋە مەرەش دەدات، ۋە ئەۋەش رادەسپىردىت تەنھا لە ھالەتە دەستكورتىدا نەبىت. ھەندىك مەزھەبىش ھەن دەلەت: - ئەگەر پىياۋ دەست كورت ۋە كەمدەرامەت بىت. ۋە ئافرەتەكەش دەۋلە مەندىت ئەۋا ئافرەتەكە پارەى خەرجەكەت بىۋى دەبەخەش. چۈنكە مافەكان ئالۋو گۆرن.

بەلام ئەگەر ئافرەتەكە بۇ كار چۈۋە دەرەۋە كەۋا لە سەردەمى ئىستادا ئافرەت فەرمانبەرە ۋە لە دەرەۋە كار دەكەت لەۋ ھالەتەدا پىياۋ رادەسپىردى ۋە دەكرىت ئافرەتەش يارمەتەى بىدا لە خەرجى مال. يان ئەگەر پىياۋەكە پىۋىست بوو. ۋە لەۋ سەردەمەماندا لە زۆربەى ۋولاتان پىياۋ ئافرەتەى فەرمانبەر دەخۋازىت بۇ ھاۋكارىكەرنى يەكتەر لە پىكەينەنەى مالىكى مۇسلمان. بۇيە پىياۋ بە تەنەى ناتۋانىت خەرجى مال دابىن بىكات ۋە ئافرەتەش بە تەنەى ناتۋانىت دەبىت ھەردۈۋىكان پىكەۋە رىكەكەۋن بۇ خەرجى ۋە دابىن كەرنى پىداۋىستىيەكانى مال ۋە مىندال. لەۋ ھالەتەدا بۇ ئافرەت دەبىت لە سى بەشى يەك بەش لە سەرىيەتەى ۋە پىياۋىش لە سى بەش دۈۋبەش لە سەرىيەتەى. چۈنكە ئىسلام بۇ پىياۋى داناۋە دۈۋبەش بىبات، ئەمەش لە ماف ۋە ئەكەكاندا.

لە سەر بىنەماى پىشۋودا ھەندىك ۋە دەرەن كە ئەۋ ئاراستىيە بۇ ئەۋەيە پىياۋ دابىرەت بە راۋىژكار بۇ ئافرەت لە سەر مال ۋە سامانەكەى، بە تىروانىنىكى نەرىنى بۇ ئافرەت دەرۋانەن. بەلام راستىيەكەى ۋانىيە. چۈنكە ئەمەيان مافەكەى كەم ئاكتەۋە، ۋەپارەكەش پارەى ئافرەتەكەيە. ئەۋ لە ناۋ پەيۋەندى ۋە پاراستىنى مىرد دايە، پىياۋىش راسپىرداۋە ئافرەت بەختەبىكات ۋە خەرجى بدات، ئارەۋۋى بۇى ھەبىت لە بەختەۋەرى ۋە شادىدا. ھەرۋەھا پىياۋىش دەبىت لە ھەمۋە كەس زىاتەر پارىژگارى لە مال ۋە سامانى ئافرەتەكەى بىكات. بە

تاييه تي نه گهر خوداي گه وره چاودير بيت له سهر مامه له و کاروکرده وه کانی، لهو پرېه وه يه ده
ده بيت نافرته راويز به ميړده که ي بکات له سهر مال و سامانه که ي . لهو کاته شدا ريگا به
نافرته دراوه رهفتار به سامانی ميړده که ي بکات به چاکه . نه مه زامنکردنی يه کتره .
نه مه ش خوشه ويستيه . نه مه ش هاوکاریه له سهر نيش و کاری چاکه .

نافرته يارمه تي ميړدي ده دات له خه رجيدا له سهر مال له کاتي توانايي دا :-

هه ندي جار به هو ي گرانی نرخه کان و ژماره ي جوانکاریه کان هه ندي که س خو ي لهو
گيژاوه دا ده بينيت ه وه، هه روه ها خه رجکردنی له فيربوون و تهن دوستی و شتی تر له
پیداويستيه کانی شارستانين له گه ل هه موو نهو نه رکانه دا هه ندي له پياوه کان به زه حمت
ده توانيت پیداويستيه کانی مال و نه وه ي ده يه وي ت ده سته به ري بکات، ليړه دا پيويسته يه کيک
له تهنيشتی بوه ستيت نزيکترين که سيش خيزانه که يه تي، نه گهر هه يبوو ده توانيت چاوديري
پياوه که ي و ماله که ي بکات له سهر خه رجي نه مه ش باشتري کاره کانه له خيرو چاکه دا،
کاتيک يارمه تي ميړده که ي ده دات رزگاري ده کات له ناخوشيه که له ناخوشيه کانی ژيان .

هاوکاری نيوان ژن و ميړد له پيناو پيلان دانان بۆ کاروباري مال :-

ژيان هاوکاریه کی هاوبه شه، نهو هاوکاریه ش ده بيت له هه موو لايه نه کانی ژيان بيت .
پياو له ماله وه له هه ندي کاردا يارمه تي ژنه که ي ده دات، يان هه نديک داواکاریه کانی مالي بۆ
ناماده ده کات، يان هه لده ستی به هه ندي نه رک کهوا نافرته ته که ديارى ده کات له سهر
ره خساندن ي کاروباري مال . پيغه مبه ريش دروودي خواي له سهر بيت پيشه نگی هه موو جيهان
بوو .

فعن أسود قال: سئلت عائشة ما كان النبي صلى الله عليه وسلم يصنع في بيته؟ قالت: »

كان يكون في مهنة اهله - تعني: خدمة أهله - فإذا حضرت الصلاة خرج إلى الصلاة» ﴿البخاري﴾ وفي رواية عن أحمد: قالت: «كان بشراً من بشر، يغلي ثوبه، ويحلب شاته، ويخدم نفسه» وفي أخرى «كان يخيظ ثوبه، ويخصف نعله، ويعمل ما يعمل الرجال في بيوتهم».

ئەسود دەگیریتەو دەلیت: - له عائشه پرسیار کرا پیغه مەبر دروودی خوی له سەر بیت له مالهوه چی دهکات؟ ووتی: «ئەو له ئیش و کاری مالهوهی دەبیت - بە مانای: خزمەت کردنی مال و خێزانی - وە ئەگەر نوێژ نامادە بوودەردەچیت بۆ نوێژ».

وە لە ریاویەتییکی تر لە ئەحمەد دەگیردیتەو: عائشه دەلیت: «ئەو مەرۆڤ بوو وە لە مەرۆڤیش بوو، جلەکی دەشوات، وە مەر دەدۆشی، وە خزمەتی خۆی دهکات» لە جیگایەکی تریش: «جلەکانی دەدووری، نەعلەکانی دەدوریتەو وە لە پێی دهکات، وە ئەو کارە دهکات کە پیاوان لە مالهوه دەیکەن».

بەر پرسیاریهتی ژن لە ڕەخساندنی کاروباری مال مانای ئەو نیه هەلسی بە خۆی بە هەموو ئیش و کارەکانی ناو مال بکات مال، لە خواردن، وە شۆشتن، ووتوو کردن، وە خاوینکردنەو و ریکخستن و جوانکردنی مال، بە لکو مانای بەرپرسیاریهتیهکی سەرپەرشتی کردنه له سەر ئەمانه، بەلام یان ئافرهتهکه هەڵدەستی بەم کارانه، یان پیاوهکه هەڵدەستی بەم کارانه یا بە بەشیك لەم کارانه، ئەمەش دەووستیتە سەر زۆر هۆکار وەك: توانای پاره و پول، کاتی گونجاو لە هەر یه که له ژن و میرد و کور و کچه کان.

هەروەها ناشوب و گێژاوه کان روودە دەن له ژبانی هاوسەرگیریدا دەرپارەیی خەزجکردنی پاره و پول. یان ناکۆکی دەرپارەیی دابین کردنی ئامیتری کارەبایی یان فیتکه رهوه؟ یان بۆچی وەك فلان و فلان دراوسی ئەو شتەمان بۆ نامادە ناکهیت؟

وە لەو هەلمەتەدا ئەو بانگه‌وازه بۆ ئەو کەسانەیی دهگیرێن بە دواي به خته وهری هاوسەرگیریدا، وە ئاره‌زوو دهکەن دوورکەونه‌وه لەو کیشانه‌یی په‌یوه‌ندی به خه‌رجیدا هیه یان هەلگرتنی بەرپرسیاریهتی ئەمەیی خواره‌وه:-

۱- دابهش مال و سامان له نیو خه لکدا ئەمەیه قەددەری خوای گەوره و میهرەبان له جیهاندا، دەبی هەموو بزانیّت که به دەست هیّنان له سەر مال و سامان تەنها به پشتیوانی له خودای مەزن و دلۆفانه بۆ ئەو کەسەى خۆی دەیهویت، وه لهو بوارهدا زۆر له شارەزایانی ئابووری دەلّین: ئەگەر ئیمە هەموو مال و سامانی جیهانغان کۆبکردایەتەوه بهیه کسانى دابهشمان دەکرد تاوه کو هەژار و دەوله مەند نە مابان وه بۆ ماوهیهك وازیان لیبێنین ئەوا جارىکی تر هەژار هەژار دەبهوه و دەوله مەنیش دەوله مەند دەبۆوه. ئەمەش حیکمەتى خودای میهرەبانە زۆربهی لیكۆره وه کان سه لماندوویانە که به خته وه ری هاوسەرگیری نەبه ستراوه تەوه به زۆری مال و سامان، یان زامنکردنی باشتەین کەل و پەلی ناو مال بەلام به ستراوه تەوه به نیمان و رازی بوون به بهشی خودای گەوره و میهرەبان بۆ هەر کەسێک.

۲- دەبیّت هەموو سەرپەرستیار و بەرپرستێک پێداگیری بکەن له سەر مال و مندالی بۆ دا بینکردنی ژیا نیکی خۆش و به خته وه ربو بۆ خێزانه کەى. وه تیّبکۆشن بۆ داواکردنی نازوو قە، پشت نەبه ستی له سەر ئەوهی کهوا رزق و رۆزی به بی ماندوو بوون هەولندان بۆی دیت یاخود به نووستن خوای گەوره و میهرەبان هەموو ماندوو بوون و هەولندانیک به پی توانای کۆششە کەیه تی و کردنه وهی دهروازه کانه بۆ رزق و رۆزی.

۳- دەبیّت ژن ئارامگریّت له سەر بارودۆخی پیاوه کەى، دەبیّت بزانیّت که قەناعەت گەنجینهیه که کۆتایی نایەت، تەماعکاری و چاو له دەستی خەلکی تر خەم و خەفە تە و کۆتایی نایەت. به بیرى بیتهوه کهوا پیغه مەبر دروودی خوای له سەر بیّت له مالى خۆی بۆ ماوهی مانگینک له سەر یهك ئاگردانی دانه گیرساوه، ئەو له بهر ئازاری برسی بوون به ردی له سکی خۆی دەبه ست، وه به خته وه رترین کەسیش بوو به باوه رهینانی به خودای تەك و تەنها. له گەل ئەوهش ئەگەر فەرمانی بکردایە چیاى مەککه ببایه زیر ئەوا دەبوو.....

۴- دەبى بزانىت كەۋا ھەموو ساتىكى فەرەحنىيى ۋە دلتەۋايى گىرنگىرە ۋە باشتىرە لە سەرۋەت ۋە سامانى دونىا، پىۋىستە بگەرەت بە دۋاي ئەۋ ساتانەدا، ۋە ژيانىت بە فېرۋەدە لە گەرەن بە دۋاي مال ۋە سامان يان خەم ۋە خەفەتەك لە سەر ئەۋەي كەنىيە .

۵- دەبى لە بېرى بېت ئەۋ كەسەي پارەي ھەيە خۇشتىن ساتەكانى بەختەۋەرى ئەۋ كاتەيە كە خەرچەكەت بە تايىيەتى ئەۋ خەرچەكەرنەش لە پىناۋ خوداي گەرە ۋە مېھرىبان بېت، ۋە لەبىر نەكەت ئەۋ ساتانەش لە كاتى لە خەرچەكەرنەدا لە سەر مال ۋە مىندالى يان لە سەر ھەژار ۋە دەستكورتدا بېت .

۶- دەبى ھەموو ژىن ۋە مىردەك كۆشش بگەن بۇ رېكخستى ژيانىان بەپىيى توانايان ۋە دانانى شتە سەرەكەكان لە خەرچەكەرنەدا بە ماناي ناژىم لە چارچىۋەي زىاتر لە تواناكانم .

۷- ژىن ۋە مىرد دەبى دوور كەۋنەۋە لە پەنا بىردن بۇ قەرەز كەرن بۇ دابىنەكەرنى جوانكارى چۈنكە قەرەز بە شەۋ خەم خەفەتە ۋە بەرۋۇش شەرمەزارىيە، لە گەل قەرەزىش بەختەۋەرى يان دلتەۋايى لە ژيانى ھاۋسەرگىردا نابىت .

۸- دەبىت ھاۋكارى لە نىۋان ژىن ۋە مىرد لە ژياندا ھەبىت، ئەگەر ھاتوۋ پىياۋ نەيتۋانى پىداۋىستىيەكانى خىزان بۇ مال دابىن بگەت ئافرەت بۇي ھەيە خۇي بېخەشەت- نەك زۆرى لىبىكەت- لە سەر كار كەرن ۋە يارمەتيدانى مىردەكەي لە پەرۋەردە كەرنى مىندالەكان ۋە دابىنەكەرنى پىداۋىستىيەكانى .

۹- بۇ ئافرەتەك كە كار ناكەت دەكرەت ھەندەك مەسروقاتى مال زامەن بگەت ۋە يارمەتيدانى مىرد لە سەر خەرچەكەرنى ژيانى خىزانى لە كاتى فېرۋونى ھەندى شەرەزايى كە مال پىۋىستىيەتى بۇ مەسرفە كەرن لەۋ شەرەزايانەش ۋە كۆ- نەخشەكەرن يان دروۋمان يان پىشەسازى شىرىنى ۋە دابىنەكەرنى ھەندەك خاۋدەمەنى ۋەك: سەركە ۋە تورشىيات يان مورەبا ۋە ھەندەكەي تر لە شتە سەرەكەكان كەۋا ھەموو مالەك

پێویستییه تی *

۱۰- ژن و میرد پێویسته به بیریان بیت کهوا له گهڵ گرتنی ئەو هۆکارانهش له وانهیه ههندی تهنگزه و ههلویتستی تووند و تیژی رووبدات ئەمەش پێویستی به ئارامگرتن و وهستان بۆ رووبهروو بوونهوهی * بهلام تێکشکان و شیواوی و تووندوتیژی ئەو تهنگزهیه چاره ناکات * له کاتیکیدا ئەم کاردانهوانه زۆر له کێشه کان له سهڕیه که له که ده کات کهوا ههڵچون له ژیا نی هاوسه رگیدا روو ددهات یان به خته وه ری ده کوژیت *

به خته وه ری له گهڵ مندالان :-

خوا ی گه وه ده فهرموویت: «المالُ وَ الْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» مال و سهروهت و سامان و مندال خشل و جوانکاری ژیا نی دونیان، بۆ ئەوهی ژیا ن له هه موو کاتیکی ژیا نت به خته وه ری بیت له گهڵ مندالان * وه بۆ ئەوهی ژیا nt رازا وه و به ختیا ر بیت له گهڵ پهروه ده کردنی مندالان وه له گهڵ زۆری ئەرك بۆیا ن، پهروه ده کاران پێویسته بیرو و بۆچونی خۆیا ن بگۆرن له پهروه ده کردن، به جوړیک پهروه ده کردن له پیش چاوی پهروه ده کاران نه بیت به بارگرا نی یان کیشه * به لکو ببیت به کیکی به چیژ له ستایش کردنی به خته وه ری و شادی بۆ هه مو ان * وه مندالان، درێژ پیده ری سروشتن بۆ باوکا ن، وه یه کیکن له بازنه کا نی هه سته کردن به جوانی بۆ ئاده میزا د * وه ئەوانه ش له پالپشته کا نی به خته وه ری ن، له سه ر ئەو بنجینه یه ش ئەمه یان دیت به دی «مال و سامان و مندال جوانکاری ژیا نی دونیا ن» *

مندالان به رووبوومی هاوسه رگیری و خۆشه ویستی هه رمالیکی به تال بیت له مندالان مالیکیه روکنیکی له روکنه کا نی به خته وه ری تییدا که م ده بیت * وه مندالان چا وگهی خۆشی و شادی مرۆفن، وه بۆیا ن پیا و ده بیت به باوکیکی به زه یی و ئافره تیش دا یکیکی دلنه رم * بوونی مندال په یوه ندی هاوسه رگیری به هیژ ده کات و زیاتر پته وی ددهاتی، لیژدها نیشانه ده کریت کهوا مندال نیعمه تیکی خوا ی گه وه و میهره بانه، وه به بوونی مندال ژن و میرد

ھەست دەكەن يە كەك لە ئامانجە ھەرە گرنەگە كانيان ھاتە دى لە ژيانى ھاۋبە شيان، ۋە بەردى
 بناغە يان دانائە لە بنياتناني دوا رۆژىكى ھاۋبەش .
 ئەمەى خوارە ۋە ھەندى ئامۇزگار يان تاۋەكو پەرۋەردە كەردنى مەندال بېيىتە بەختە ۋەردى و
 ساتە كانى خۆشى لە نيوان ژن و مەرددا:-

باۋكە كان خۇيان دابنن بۇ پەرۋەردە كەرد:-

يەكە مەن قۇناغە كانى ئامادە كەردنى مەروڭ و پەرۋەردە كەرد دەستپىدە كات لە گەل سەرەتاي
 سەكپى دايك ۋە سەرەتاي پىكەينانى كۆرپەلە . ھەرۋە ھا يەكەم ئەركى پەرۋەردە ۋە ھاۋشىۋە
 لە گەلىدا دەستپىدە كات لە ۋە كاتەى دايك پىشۋازى لە كۆرپەكەدا دەكات، ۋە چۈنەتەى
 خۇئامادە كەردن بۇ ئەۋەى بېيىتە دايكەكى چاك لە سەر دروستكەردنى نەۋەيەكى چاك بېيىتە
 پالپىشتەك لە پالپىشتە كانى ھىزو توناي گەل . لەبەر ئەۋەى خۇئامادە كەردنى مەروڭ تەنھا
 دەستپىناكات لە گەل سەرەتاي فېرېۋون . ۋە نەك لە سەر ئاستى دەستكەۋتن و فېرېۋون ئەمە
 سەنگى مەكەكى راستىە لە سەر توناي مەروڭ . بەلكو ئەمە سەنگى مەكەكى زانستى و
 كۆمەلەيەتە . بە ماناي توانايى لەسەر خۆشەۋىستى و كار پىكەۋە . ۋە لەم دەروازەيەدا
 سەرەتاي گۆرۈن و چاكسازى لە گەل سەرەتاي پەرۋەردە دەستپىدە كات لە كاتى سەرەتاي
 پىكەھاتنى مەروڭ كە ئەۋ ھىشتا كۆرپەلەيە .

كەۋا پىشت دەبەستى لە سەر زامەنكەردنى كەش و ھەۋايەكى باش بۇ كۆرپەلە لە مەۋدى
 ژمارەيەك پىۋەر گرنەگەرتىنيان:-

۱- ھىمنى و لە سەر خۇيى دەروۋنى بۇ دايك، ۋە دووركەۋتنەۋە لە توند و تىژى و دەمارگىرى
 و شىۋاۋى .

۲- دووركەستەنەۋەى ماددە زەرەمەندە كان لە كۆرپەلە ۋەك: داۋدەرمان ۋە جگەرەكىشان ، ۋە
 ماددە ھۆشبەرە كان و شتى تر.

۳- پىندىگىرى لى سەر خۇراكى پوخت ۋە تەۋاۋا ۋە باشترە لى ژىر سەرپەرشتى دىكتور بىت تەۋە كۆزۈم لى كۆرپەلە نە كرى لى تىرېۋونە بىنەرەتپەكان لى سەرەتاي پىكھاتنى ۋە ئامادە كىردىنى پىش ئەۋدى دەرېچىت بۆرۈۋىناكى .

۴- پەيۋەندى باش لى نىۋان باۋك ۋە دايك بارودۇخىك لى رىكەۋتن ۋە پىكەۋە ژيان بەدى دەھىتت . ئەمەش سىروشتى لى سەر تەندىروستى دايك رەنگ دەداتەۋە لى بارى دەرۋىنى ۋە جەستەيى، ھەرۋەھا يارمەتى دەدات لى سەر پىكھىنەنى كۆرپەلە بە شىۋەيەكى ساغ ۋە سەلامەت .

۵- زامىن كىردى شىۋەۋارىكى ھىمىن ۋە پاك دۈۋىت لى پىنس بوۋىن يان دەرۋى بەلا يان نەخۇشپەكانى كەدا كۆرپەلە تۈۋىشى زۆر نەخۇشى ترىسناك بىكات .

بەلام ھەنگاۋى دىكە لى ئامادە كىردى دايك ۋە باۋكان بۆ خۇيان بۆ پەرۋەردە كىردىكى تەرىتى، ھاۋەشى لى پىكھىنەنى نەۋى نۆى، بىنەماكان ۋە ئامادەكارىيە سەرەكپەكان ھەلگىرى بۆ ھەستەنەۋە گەلەكەي . ۋە زانىنى خەسلەت ۋە رەۋىشتە نەشىۋەكان . ۋە كۆشكەردىكى تەۋاۋا بۆ دەرۋاز بوۋىن لى ۋە خەسلەتەنە يان رەۋىشتەنە كەۋا مەۋى بەرھەمدار ئىفلىج دەكات يان كىلەكانى سەر كەۋتن ھەلدەگىرى، لى ۋانە:-

۱- خۇ رىزگار كىردى باۋكان لى داب ۋە نەرىتە بۆۋەۋەكانى لى رابردوۋ ۋەك: شىۋازە كۆنەكان لى پەرۋەردە كىردى ۋە فىرېۋوندا . چۈنكە ئەۋ شىۋازەنەش: شىۋازى رۆتىنى ۋە لاسايىكەردنەۋە لى رىنمايەكان ۋە ئاراستە كىردى يان سزادان ۋە شى دىكە .

۲- خۇ رىزگار كىردى باۋكان لى كىشەكانى كەسايەتى، ئەمەش دەبىتە ئىفلىج كىردى ئەنجامدانى ئەركى پەرۋەردە بە شىۋازىكى دروست . ۋە كاردەكاتە سەر تەندىروستى دەرۋىنى ۋە ئەقلى بۆ نەۋىيەكى نۆى . لى كىشەنەش ۋەك: دايك دىناسرىت بە دلتەنگى يان كۆشەگىرى، ۋە باۋكىش دىناسرىت بە تۈۋىندۈتۈشى ۋە سەر لىشىۋاۋى يان كاردانەۋە تۈۋىند، يان مامۇستايەك گىرى كۆپرەك يان پىداۋىستى لى مامەلە كىردى لى گەل

٢٠٢

نابه خشیئت • ههروهها ده بیئت ههنگاو ییکی گهوره به دهست بهیئیت له سهر ریگای به خته وهری له گهڵ پهروه ده کردنی منداله کان وه دروست کردنی مالئیکی بهختیار •

ده بیئت مه به سته که بزانیئت و ئاما نجیش له کرده وه کانت :-

ژن و میرد ده بیئت هه ده به بیریان بیئت ئامانج له کرده وه کانیاں وه له پهروه ده کردنی منداله کانیاں، ده بیئت دابنێین که ئایا ئامانج کهت له وهی که خه لک ده لێن: کهوا کورپه کهت کارئیکی تایبه ته یان له پلهو پایه کی به رزه؟ یان پیئت ده لئ: - ده تتوانی سه ره رشتیار بیایت نه گهر نه وه ئامانج بوايه بزانه کهوا ژیا ئت زیاتر گرنگی پیده دا. نه که له بهر خاتری خۆت یان له پیناو منداله کانت به لکو ده بوو له پیناوی خه لک • لهو حاله ته دا به خته وهری دوور ده بیئت له خۆت و مالت •

به لام نه گهر مه به سته وه ئامانج له پهروه ده کردنی منداله کانت بریتی بیئت له رازی بوونی خوای گهوره وه له پیناو زیاد کردنی دانیشته وان بیئت بۆ په رستنی خوای تاک و ته نیا • وه ئاماده کردنی تاکئیک به شداری بکات له بهرز کردنه وهی ئایینی خوای گهوره له سهر زهوی • لهو حاله ته دا هه موو ته نگافی و کێشه کان له کاتی پهروه ده کردن ئاسانتر ده بوونه وه، وه ئارامیش له سه ریدا ده وه ستا وه ههروهها به خته وه ریش ده بوو هه تاکوو له گه ل زه حه مه تیه کانیش •

زانیینی تاییه ته ندیه کانی مندال :-

سه ره رشتیار پیویسته تاییه ته ندیه کانی مندال بزانیئت • وه سروشتی گه شه سهندن له قۆناغه کانی ته مه نه جیاوازه کانی، بزانه هه موو قۆناغئیک جیاوازی هه یه به گوێره ی تاییه ته ندیه کان، وه گرنگترین قۆناغه کانی گه شه سهندن کهوا مندال پییدا تیپه رده بیئت ته مانیه :-

- ۱- مىنالى بچووك و ساۋا كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان لە دايك بوون بۇ پىنچ سالان.
- ۲- مىنالى مام ناۋەندى كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۶- ۱۲ سال.
- ۳- مىنالى دواكەۋتو و پىنگەيشتو كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۳- ۱۵ سال.
- ۴- ھەرزەكارى زوۋيان تازە كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۶- ۱۸ سال.
- ۵- ھەرزەكارى مامناۋەندى كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۹- ۲۱ سال.

گرىنگىزىن تاييەتمەندىيە كان كەدەبى بىزانىت لە ھەموو قۇناغەكانى تەمەن ئەمانەن:-

- ۱- تاييەتمەندىيەكانى جەستەيى.
- ۲- تاييەتمەندىيەكانى ئەقل و ھۆش.
- ۳- تاييەتمەندىيەكانى كۆمەلايەتى.
- ۴- تاييەتمەندىيەكانى كاردانەۋە.
- ۵- تاييەتمەندىيەكانى زىندەگى و گىيانى.

زانىنى كىشەكانى مىندال:-

سەرپەرشتىار پىۋىستە گرنگىزىن كىشەكانى مىندال بزانىت كەۋا توۋشى دەبىت. ۋە گرنگىزىن كۆسپ و تەگەرە كە بەدى ھىننى بەختەۋەرى ئىفلىج دەكات لەگەل ھەلگرتى كىشەكان. ۋە چۆن دەكرىت پاراستن و چارەسەرى بكرىت؟

بەختەۋەرى لەگەل مىندالان لە سايە پىشھاتە خەماۋىيەكان:-

رۆژانە رووداۋى تازە و مىلمانى جۇراۋجۇر ھەيە، ئەم مىلمانىيانەش تا رۆژى دوايى دەبىت، مىلمانىيەكەش لە نىۋان ھەق و ناھەقدايە. ئەم مىلمانىيانە لە سەر باوك و سەرپەرشتىارەكان واجب دەكات فىزىن چۆن مامەلە دەكەن لەگەل مىندالەكانىيان لە سايە

پیشها ته ناخۆشه کان ته گهر پیشهاتی سیاسی بیّت یان کۆمه لایه تی .

به جۆریك زۆر له رووداوو هه لۆیستی تووند ههیه له سه ره هه مو ان پیویسته له گه لیدا بوه ستین ، وه هه ولدان بۆ تیگه یشتنی یان به شداری کردنی له چاره سه ره کردندا ، وه پیویسته گه وره و بچووک پینکه وه هاوکار بن ، به لām پرسیاریک ههیه خۆی ده رده خات: ئایا گفتوگو کردن له گه ل مندالان له سه ره نهو کیشهیه له نه رکه کانی په روه ردهیه ؟

وه لāmه که ی: بێ گومان به لێ، په روه رده ش زۆر لایه نی ههیه، نه ک یه ک لایه ن، په روه رده بریتیه له ئاماده کردنی مرۆف ئاماده کردنیکی ته و او له هه مو لایه نه کان، نهو مرۆقه ش ده بیّت له گه ل خه می وولاته که ی و ئایینه که ی بژیّت .

لهو ده ستپیکه دا پیویسته به خپۆکه ر منداله کان فیّر بکات و سه ره رشتیان بکات به په روه رده یه کی سیاسی و کۆمه لایه تی و کاردانه وه و لاشه یی و نه قلی .
به لām له گه ل وه رگرتنی ژماره یه ک له تیبینی وه ک نه می خواره وه :-

۱- ده بیّت منداله کانت فیّری نه رکی گرنگیدان به فه رمانی مو سه لمانان و به دواد اچوونی

هه واله کان یان بن، به لām به مه رجیک ده بیّت له چاوگه یه کی باوهر پینکرا وه به بیّت .

۲- ده بیّت سه ره رشتیکار روودا وه کانی رۆژانه له گه ل منداله کانی گفتوگو بکات به ئاسانی و

به ساده یی . وه به زمانیک ساده بۆ نه وه ی له روودا وه کانی دادی زیاتر گو ی بۆ شل

که ن، نه بیّته هۆی ته نگه ره له تیگه یشتن بۆ یان .

۳- ده بیّت به بیرمان بیّت که ئیمه قسه له گه ل که سیّک ده که ین هیشتا له پیش سالانی

راسپاردن دایه . وه راینا سپیرین بۆ کار زیاتر له ووزه و توانای نهو دا بیّت تا وه کو

کاردانه وه ی پیچه وانه تی یاندا روونه دات .

۴- ده بیّ منداله کان فیّر که ین که نهو روودا وانه مانای رووخانی ئیسلام یان بیّه یز کردنی نیه .

به لām نهو هه لۆیستانه ئارامی مو سه لمانه کان وه ده سترگرتن به ئاینه که یان تاقی ده کاته وه .

۵- ده بیّت منداله کان فیّر که ین دوژمن هه ر چه ندی هیّز و ده سه لاته که ی سه ته مکار بیّت، نه وه

ماناى شتىك نيه له هيزى خوى گه وره و مهيره بان، وه خوى گه ورهش توناداره له ناويان
ببات وهك ئەۋەى كرى له گەل عاد و سەموود و فیرعهون و زۆرى تر له وانەى خویان به
گه وره دادەنا .

۶- دەبیّت مندالەكان فیركهین ئەۋەى روودەدات له كوشتن و بریندار كردن به لگهى ترسنۆكى
دوژمنه كانه له دژى سەربازانى خودا . وه به لگهى ترسنۆكى و لاوازیانه، وه هیزو
تونایش تەنها بۇ خودا و پیغەمبەرەكەى وه بۇ ئیماندارانه .

۷- دەبیّت مندالەكان فیركهین كه هیزو توانا له مندالیك كاتیك بەردیك هەلده گریّت وه
سەربازىكى چه كدار لى ده ترسى لیبدات .

۸- دەبیّت مندالەكان فیركهین كهوا له ناو موسلمانان پیاوی دووروو هەنه، ئەمانه كۆمەلەكن
سنووره كانى ناپاریزن، وه ریز له مافه كانى موسلمانان ناگرن، له گەل ئەۋەش ئەمانه به
موسلمان دادەنرین وه ئەوانه له دوژمنه كانى ئیسلام ترسناكترن له سەر ئیسلام .
چونكه ئەمانه ناپاكن و ریز له وەعد و بەلین نانیّن، وه دەكریّت درۆ بكەن یان دزی
بكەن . یان جاسوسى بكەن له سەر براكانیان . پیویسته زۆر ئاگادارى ئەمانه بین . نابیّت
ئەمانه له سەر موسلمان حیساب بكریّت . چونكه خۆشیان ناویّن .

ئەگەر دەستدریژی كرايه سەرمان یان مالمان یان سەروەت و سامانان، یان له سەر
پیرۆزى موسلمان و مافه كانیان له سەرته بەرگرى لییان بكەى بهۋەى كه هەیهەت .

۹- دەبیّت مندالەكان فیركهین له گەل هەموو ناخۆشیەك خۆشى هەیه، وه ئەگەر بۇ
موسلمانەكان ئەوانەى دەستیان به دینه كەیان گرتووه تووشى هەندىك ناخۆشى هاتن ئەوا
خوى گه وره و دلۆقان بەلینى سەر كەتنى پیداون له دنیا وه به هەشتیش له دوا روژ .

۱۰- دەبیّت مندالەكان فیركهین كه خەبات كردن و بەخشین و یارمەتى بۇ براكانیان له هەموو
شویتيك به دوعا و خۆبەخت كردن . وه بلاۋبونەۋەى ريكەوتنامە له نیوان هاوریان و
برادەران .

۱۱- ده بێت سه ره به رشتيار پيشهنگ بېت بۆ مندا له كانى له ههست و هيژ و توانايى، تا وه كو مندا له كان ههست به تيكشكان نه كهن . تا وه كو له سه ر ترس رانيين .

۱۲- ده بېت به بيرمان بېت هه موو كا ريك پيوستى به ئا رامگرتن هه يه، وه په روه رده ش چا كترينى كا ره كا نه .

په روه رده كردن به خوشه ويستى :-

په روه رده شا ره زايى و هونه ره وه هه روه ها پيوستى بۆ ئيشى پوخت و راهي نانى به رده وام هه يه، وه بۆ ئه وهى به خته وهى له په روه رده كردنى مندا له كان به ده ست به يئنى له سه ر باوكان پيوستى به زانيت چۆن ئاوردانه وهى خويان ده گۆرن بۆ په روه رده يه كه له ئاوردانه وهى تووندو تيژى و سزادان بۆ ههست به خوشه ويستى كردن تا كهش و هه وايه كى له بار له به خته وهى و دلنه وايى به ره هم بېت بۆ هه موو يه كه كانى خيژان .

ئهو ههسته ش له زۆربهى باوكان دا هه يه، به لام به خي رايى ده گۆري ت و ده گوازي ته وه بۆ شيوازي كى تووند . يان ره ق كا تي ك مندا له كه ت به هه ندى جل و به رگ ده رده كه وي ت . يان هه ندي ك ره وشتى ناله بار ده كا ت ، ئه مه ش هه له يه . . . . .

ئيمه ش وا ليده كا ت ئه م پرسياره له باوكان بكه ين . . . . .

چى ده كه يت كا تي ك مندا له كه ت دي ت به هه لس كه وتي كى نه شي او وه به پلهى دوژمنسدارى به په رچت بداته وه ؟

بى گومان كا ردا نه وهى باوك ده ربارهى ئهو ره وشتانه ده گۆري ت . به لام زۆريه يان لۆمهى مندا له كانى ده كا ت يان سزاي ده دا ت، ماله كهش ده بېته گيژاو و ها توو ها وار . وه تووندو تيژيش له لاي باوكان، وه چۆن ده بېته دلنه وايى و به زه بى ؟ به لام ئه گه ر سه ره به رشتيار له گه ن خويدا وه ستا ده بيني ت كه هه موو هه له كانى له سه ر مندا له كهى هه لگرتو وه . بيرنا كه ته وه له خۆى نا پرسيت، نايا په روه رده م كرده وه به په روه رده كردي كى باش ؟ يان

هه‌له‌کان له پیکهاته‌ی منه بۆ که سایه‌تی منداله‌که؟

لێکۆلینه‌وه‌کان ئیسپاتیان کردووه که ره‌وشتی مندال زۆر ده‌بیته کاردانه‌وه بۆ نه‌جم‌مندان‌ی هه‌له‌ له په‌روه‌رده‌کردنی له‌و نه‌جم‌مندانانه‌ش نه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن:-

۱- سیسته‌میکی ساده له په‌روه‌رده‌کردن وه نه‌ووتنی ووشه‌ی «نا» بۆ منداله‌که، وه هه‌ندی جار نه‌گه‌ر باوک یان دایک دیتی قورسه له دانانی سنووریک بۆ ره‌وشته‌کانی مندال، بێگومان منداله‌که به‌رده‌وام ده‌بیته له ره‌وشته‌که‌ی تاوه‌کو ته‌سلیمی که‌س و کاریان ده‌بیته.

۲- نه‌بونی راستگویی له په‌روه‌رده‌کردن یان به‌جووته له په‌روه‌رده‌کردندا، ره‌نگه‌ دایک و باوک رێکنه‌که‌ون له سه‌ر پێوه‌ره‌کانی ره‌وشت به‌روونی و جیگیری.

۳- توندو تیژی دایک و باوک یان یه‌کیکیان، بێ گومان یه‌کێک له دایک باوکه‌که رۆلی دایکایه‌تی یان باوکایه‌تی که‌مه‌ترخه‌م ده‌کات، به‌هۆی داواکاریه‌کانی ئیش و کار. یان به‌هۆی کێشه‌ تایبه‌تییه‌کان. یان به‌هۆی جیا‌بونه‌وه‌ یان مەلمەلانی‌ ی‌ هاوسه‌رگیری.

۴- ناز پێدانی زیاد وه به‌ته‌نگه‌وه‌ هاتنی هه‌موو ئاره‌وزه‌کانی مندال. یان پاسه‌وانکردنی زیاتر بۆ دایک و باوک له هه‌موو شتێک پاسه‌وانی ده‌که‌ن

۵- هه‌ستکردن به‌تاوان، یان چونکه‌ یه‌کێک له دایک و باوک له منالیه‌وه‌ چاودێریان کردووه و بێ به‌ش بووه له هه‌موو شتێک. وه ده‌یه‌وێت بۆ منداله‌که‌ی هه‌موو شتێک به‌ده‌ست به‌یێت که‌وا نه‌وان به‌ده‌ستیان نه‌هێناوه.

۶- ئاواتی له به‌داهینانی جوانی زیاتر بۆ منداله‌کان وه زۆربه‌ری که‌سوکاره‌کان پێشبینی شتی گه‌وره‌ و به‌رز ده‌که‌ن بۆ منداله‌کانیان. وه پێشبینی ده‌که‌ن که‌ خالی به‌هێز لێیان به‌دیار بکه‌وێت به‌بێ دیارکه‌وتنی خالی لاواز. نه‌جمه‌که‌ش بێ گومان منداله‌که هه‌ست ده‌کات که‌ نه‌وتنایه‌ی نیه له سه‌ر به‌ته‌نگه‌وه‌هاتنی پێشبینیه‌کانیان، ته‌مه‌ش واده‌کات به‌شیوه‌یه‌کی نه‌گه‌ج‌او هه‌لس که‌وت بکات.

وہ ئەگەر ئەم رەوشتانە روويدا لە پەرورەدە کردنى منداڵ پيشبىنى ليدە کړيټ تووشى زۆر کيشه بيت . يان رەوشتيک کەوا بە دەست هينانى بەختە وەرى لە مالدا ئيفليج دەکات، بۆيە ئەم کارە پيوستى بە تەنگە وە هاتنيکى خيرا هەيه بۆ پاراستن يان چارەسەر کردنى لەم تەنگزانە . وە لە هۆکارەکانى پاراستن و چارەسەر کردن ئەمانەى خوارە وەن:-

۱- کارکردن لە سەر بنیاتنانى پەيوەندىە کى پتەو لە گەل منداڵ، هەر چەندە خۆشەويستيت بۆ منداڵە کەت زياتر بيت ئەویش خۆشى دەويت، وە چاکتر رينماييه کانت قەبوول دەکات بۆيە رۆژانە هەندى کاتت تەرخان بکە بۆ بەخشين بە کورە کەت يان کچە کەت . گرنگيە کى تايبەت لە گەلى دا قسە بکە ، وە بۆى بخوينە وە بە تايبەتى پيش خەوتن .

۲- وەلامى ئارەزوو گونجاوەکانى بدەرەو، چونکە هەر کاتيک وەلامى داواکارىەکانى منداڵە کەت دايە وە، پيشبىنى ليکە ئەویش وەلامى داواکارىە کانت دەداتە وە .

۳- دەسەلاتدار مەبە، کات و بوار بدە بە منداڵە کەت بۆ دەستپيکردنى راى خۆى لە کاتى دانانى ياساکان، ئەمەش دەبيتە ريزکردنى لە هەستى منداڵە کەت، وە ريگای پيبدە لە دەستنيشانکردن ئەگەر حەزىشت لى نەبوو . چونکە ئەمانە مافى خۆيەتى .

۴- ببە پيشەنگ، ئەگەر هاتوو ئاراستە کانت بەرەو دەسەلاتيکى ئەرينى بوو، بى گومان منداڵە کەت ريز لە دەسەلات و بنەماکانت دەگريټ .

۵- پالپشتيکى ئەرينى بە، بى گومان سوودى هەيه لە پيشکەش کردنى کەل و پەلى ئەرينى وە بەسووديشە بۆ منداڵە کەت کاتيک رەوشتيکى باش دەکات .

۶- سزادان، لە چاکترين رېگا کارىگەرەکانە لە کۆتايى هينانى کيشە . فيرکردنى منداڵ بەو رەوشتەى کە دەيباتە ئەنجاميکى نەشياو، گرنگ ئەو ديه راستگويى هەبيټ وە پاشەکشە نەکردن لە بەکارهينانى رى و شوينى تووند .

۷- بازە بە سەر هەندى رەوشتەکانى منداڵە کەت کە لى رازى نيټ، بەلام دەستەواژەى وەك: (تۆم خۆش ناويټ ئەگەر ئەو کارەت کرد) بەکارمەهيټە، رەخنە لە رەفتارى بگرە،

بەللام رەخنە لە مندالە كە مەگرە .

۸- بىنەمايەك دابنى، ۋە ھەروەھا بىنەماو رېسا دابنى بۇ مندالان ۋا دەكەن زىياتر توانايان ھەيىت لە سەر جى بە جى كىردنى، لە كاتى دانانى رېساكان دەيىت چاودىرى ئەو كاران بىكرىت:-

- چاودىرى جىاۋازى تاك لە نىۋان مندالەكان، كەس و كار تونايان ھەيە دەستىنىشانكىردنى ئەو شتەي كە گونجاۋە بۇ مندالەكانيان ۋە ئەو رېسايانەي كەوا پىۋىستيان پى ھەيە، ۋە دەگونجىت لەگەل كەسايەتى ۋ ئاستى پىگەيىنى .

- ھۆكار لە بىنەماو رېساكە دەيىت پىيەۋە پەيودست يىت روونبەكەرەۋە . ۋە ھۆكارى دانانى ياسا ۋ رېساي بۇ باس بىكە ۋا دەكات مندالەكان زىياتر نامادە بن بۇ قەبولكىردنى .
- پىشېيىنى گوى رايەلى لە مندالەكەت بىكە كاتىك داۋاكارىكى لىدەكەيت، ھەلس ۋ كەۋتەكەت بىكە كەۋەك پىشېيىنىت دەكىرد، ۋا مەكە ھەست بىكات تۆ پىشېيىنى ئەۋەدى لىناكەيت .

۹- پەروەردەكىردن بىگۈزەۋە بۇ بەكارھىنەنى زىمانى خۇشەۋىستى جىا لەبەكارھىنەنى زىمانى سزادان ۋ سەرزەنشت كىردن، ۋە بەكارھىنەنى خۇشەۋىستى ۋ دلنەۋايى لە مامەلە كىردن لەگەل مندالەكان جىا لە بەكارھىنەنى دلرەقى ۋ توند ۋ تىژى .
بىنگومان لەمەشدا ئەركى پەروەردەكىردن دەگۈزىتەۋە بۇ ساتەكانى بەختەۋەدى .
لە ھۆكارەكانى پەروەردەكىردن بە خۇشەۋىستى ئەمانەي خوارەۋەن:-

ۋوشەي خۇشەۋىستى:-

پىۋىستە ھەموو سەپەرشتىيارىك لە خوى بېرسىت: چەند ۋوشەي خۇشەۋىستى لە رۆژىكدا بە مندالەكانمان دېلىين؟ ۋە ئەو ۋىنەي منال ۋىناي دەكات لە بىرو ھۆشى خوى يەكىكە لە ئەنجامەكانى ئەو قسانەي گوى لىدەيىت . ۋە ئەو ۋوشانەي كەوا دەمانەۋىت بە

مندالە کاغان بلێن یان خیری پتویه یانیش نا . هەندیک لە باوکان ئەم قسانە بە منالەکانیان دەلێن (بێقیمەت و بێنرخى دەکات، ناوی دەزێنییت، یان شتی تر) ئەمەش دەبیته سەرھەلدانی زۆر کێشە بۆ مندالەکان لەوانە: گۆشەگیری، ترس، باوەڕ بەخۆنەبوون .

ئاور لیڤدانه وهی خوشه ویستی :-

مندالان هەلۆیستەکان پیش ووشەکان دەخویننەوه، ئەمەش نامۆزگاریه که بۆ سەرپەرشتیاران . چاوەکانت لە چاوی مندالەکەت بپرە لەگەڵ زەرەخەنەیه کی سووک، وه منگە منگ بە دەنگیکی نەبیستراو بە ووشەى «فلان خوشتم دەویت» پێی بلێ. ئەم ڕینگایەش کاریگەر و بەرھەمداڕە لە سەر پەییوەندى نێوان باوک و مندالەکان وه یارمەتى دەدات لەسەر پاراستن و چارەسەر کردنى زۆر لە کێشەکان .

دەست لیڤدانی خوشه ویستی :-

زۆر لە لیكۆلینەوه کان سەلماندوو یانە تەنھا دەست لیڤدان هەست دەگۆریت بە خوشه ویستی و گەرمی پەییوەندى بەرز دەبیتهوه بۆ بەرزترین پلە . ئەگەر هاتوو ئەم کەسە بە دەست پیاخشاندن هەستدار بیت . وه ئەگەر وویستم قسە لەگەڵ مندالەکەم بکەم یان نامۆزگاری بکەم لە دوو شوینی لیک دوور دانانیشین . چونکە ئەگەر لە شوینیکی دوور دانیشتم دەبیست دەنگی لێ بەرز بکەمەوه . بە دەنگی بەرز لێم رادەکات .

لە باۋەشگرتنى خۇشەويستى:-

ئەمە بانگەۋازە بۇ باۋكان و سەرپەرشتىاران. رەزىلى مەكەن بە منداۋەكانتان بە باۋەش
کردنى خۇشەويستى ۋەك پىۋىستى خواردن و خواردنەۋە و ھەۋايە، ھەر چەندى لىت ودرگرت
زىاتر پىۋىستىت پىۋى دەيىت.

ماچى خۇشەويستى:-

ماچ زۇر كاردەكاتە سەر منداۋ، بە جۇرىك ھەست بە نزيك بوونەۋە و خۇشەويستى
دەكات. پىڭغەمبەر دروودى خۋاى لە سەر يىت يەكىك لە كچەزاكانى خۋى ماچ كرد. يان
ھەسەن يان حوسىن بو، ئەقرەقى كورپى حابس يىنى ووتى: ئايا ئىۋەش منداۋى خۇتان
ماچدەكەن؟! بە خودا من دە كورم ھەيە ھىچ يەكىكىانم ماچ نەكردوۋە!! پىڭغەمبەر دروودى
خۋاى لە سەر يىت پىۋىوت: «ئايا پىتى نەداۋە كەۋا خۋاى گەۋرە رەھمەتى لە دلت
دەرھىناۋە» ئەى باۋكان ماچ كردنى منداۋان يەكىكە لە ھىماكانى خۇشەويستى و بەزەيى
پىداھاتنەۋە.

لە سەر ئەۋ بنچىنەيەدا پىۋىستە سەرپەرشتىاران بەپىۋى توانا مامەلە لەگەل ھەموو
تاكەكانى خىزان بىكەن، بزانيىت كامەيان لىھاتوون ۋە كامەيان پىۋىستى تايبەتى ھەيە،
بەرنامەى باشيان بۇ دابىن، ۋە بزانه خۋاى گەۋرە زولم لە كەس ناكات ھەر چەند ئەگەر
كۆسپو تەگەرەش دروست بىكات. ۋە رازى بوون بە بەشى خۋاى گەۋرە و مېھرەبان بە پىدانى
بەختەۋەرى. ھەتا ئەگەر ئەم كارە پىۋىستى بە زىاتر ماندوۋبوون و تىكۆشان كرد.

ئىستا:

بىر ھەستە كەنت بۇمىرە لە كاتى بە جى گەياندىنى ئەركى ھاۋسەرگىرەيت؟

۱- ۰

۲- ۰

۳- ۰

ئەگەر بەختە ۋە رەيت دۆزىيە ۋە ئەۋا ھەموو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋە كانى ژيانىت دادەپۇشىت:

بزانە كە تۆ لە سەر پىگايە كى دروستى. ۋە ئەگەر ئىش ۋە نازارو ماندوۋ بوونت دۆزىيە ۋە لە بە جى گەياندىنى ئەركە كەنت. بزانە بە خۇدا چۈنە ۋە ھەيە ۋەك ئەمەي خوارە ۋە:-

۱- دىارى كەردى ئامانجە كەنت ۋە دىسۆزى لە كارە كەنت.

۲- گەشە پىدانى پىسپۇرىيە كەنت ۋە زىاد كەردى زانىيارىيە كەنت.

۳- بزانە پىسپۇرىيە كەنت زال دەيىت بە سەر كىشە كانى خۇت ۋە مىندالە كەنت.

۴- گەران بەدۋاي سەرچاۋەي داھاتى باشتر، بزانە زەۋى خۋاي گەۋرە فراۋانە.

۵- خۇت رابىنە لە گەل تارامگرتن، چۈنكە لە گەل ناخۇشى خۇشى دىت.

۶- دىنبايە خۋاي گەۋرە زولم لە كەس ناكات، بەلام مەۋۇ بۇ دەروونى خۇي زالمە.

۷- لە بىرت بىت «قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا».

» ئەي موحەمەد، پىيان بلى ھىچمان تىۋوش نايىت تەنھا ئەۋەي خۋاي گەۋرە بۇمانى

نوسىۋە».

۸- پىداگىرى بىكە لە سەر پىشت بەستىن ۋە پەنابردنە بەر خۋاي مەزن ۋە دىلۇقان، ئىستا گۇران

دەست پىبىكە، ۋە دەگەيتە سەرگەۋتن بە يارمەتى خۋاي گەۋرە ۋە مېھربان.

بە كورتى

بەختەۋەرى بە چەمك و مانايەكى كورت نپە لە سەر شادى و دلخۇشى يان چىژ ۋەرگرتن بە ھەندى چالاكى رابواردن، بەلام بەختەۋەرى لە بەجى گەياندىنى كارەكان يان ئەركەكان روودەدات ھەرچەندە ماندوو بوون و ھىلاكى تىدابیئت .

ھەرۋەھا بەختەۋەرى لە ھاۋكارى لە سەر رىك و پىكى كاروبارى مال و زامنكردىنى پىداۋىستىيەكان روودەدات . بۇ ئەۋەى بەختەۋەرى لەۋ چوارچىۋە دا بە دەست بەيىنىن، پىۋىستە ئەۋ كەسە فىر يىت كەۋا لە گەل خەلكى دەرژىت ۋە لە پىناۋى ئەۋاندا ناژىت بە ماناى من چىژ لەۋە ۋەردەگرم كە لە گەل ئەۋاندام خۆم بەختەكەم لە پىناۋتان، ۋە لىرەدا كاتى خۇش و جىگىر و بەردەۋام دەرژىن و بە سەر دەبەين .

خۆت تاقى بىكەرەۋە :-

ئەمەى خوارەۋە كۆمەلىك بەشن پىۋىستە لە سەر خۆت جى بە جىيان بىكەيت . ئەگەر رىككەۋتى لە گەلىدا بەتەۋاۋى نىشانەى «بەلى» لە ژىر ھەلبىژاردنەكەت دابنى، ۋە ئەگەر پارا بويت لە ھەلبىژاردندا ئەۋا نىشانەيەك لە ژىر «ھەندى جار» دابنى ۋە ئەگەر رىنەكەۋتى ئەۋا نىشانەيەك لە ژىر «نەخىر» دابنى .

ز	به ش	به ئی	هه ئدی جار	نه خیر
۱-	ئایا ده توانیت ماله کهت له پیداو یستیه سه رکیه کان زامن بکهیت؟			
۲-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له کاتی پاره خرچکردن له سه ر کهس و کارت؟			
۳-	ئایا پیدآگری ده کهیت له سه ر فیربوون و راهینانی کهس و کارت له سه ر رازی بوون و قه ناعهت سوپاس گوزاری بۆ خودای مه زن و دلۆقان؟			
۴-	ئایا تایبه تمه ندیه جیاوازه کانی منداله کانت ده زانیت؟			
۵-	ئایا گرنگترین کیشه کانی کهوا منداله کانت ده ییت، ده زانیت؟			
۶-	ئایا پیدآگری ده کهیت له سه ر پاراستنی منداله کانت له کیشه و گرفته کان؟			
۷-	ئایا ریگای گونجاو به کار ده یینی له چاندنی تۆوی به ها کان له لای منداله کانت؟			
۸-	ئایا هه لدهستی به په روه رده کونی منداله کانت به خوشه ویستی؟			
۹-	ئایا گرنگی به جیاوازی تاکه کان و شاره زایی تایبه تیه کان ده دهیت؟			
۱۰-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له به جی گه یانندن بۆ هه موو نه رکه کانت؟			

هه لسه نگاندن :-

ئه گهر هاتوو هه لباردنه کهت بۆ وه لامي ((به لئ)) بوو ئهوا دوو پله به ده دست دههینی، ئه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي (هه ندی جار) بوو، ئهوا یهك پله به ده دست دههیچنی. به لام ئه گهر هه لباردنه کهت بۆ وه لامي ((نه خیر)) بوو ئهوا هیچ به ده دست ناهینیت. وه ده کریت واه ئه مهی خواره وه خۆت هه لسه نگینی :-

پله	بارودوخ
له سفر - ٤ پله	له بهر هه لگرتنی بهر پر سیاریه تی له کیشه کانت ئازار ده کیشیت. هه ست به ماندوو بوون ده کهیت له به جی گه یاندن له ئه رکه کانت.
له ٥ - ١٠ پله	تۆ له سه ر یه کهم ریگای دروستی بۆ هه ستکردن به پشوو له گه ل هه لگرتنی بهر پر سیاریه تی وه پیوستیت به زانیاری زیاتره.
له ١١ - ١٥ پله	تۆ له سه ر ریگای سه رکه وتنی. به لام هیشتا ته گهره هه یه له پیگه یینی به خته وه ری له گه ل به جی گه یاندنی بۆ کاره کانت.
له ١٦ - ٢٠ پله	تۆ شایانی ئه وه یت هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگای به خته وه ری، پیوسته بهرده وام بیت وه بیگوازیته وه بۆ هه نگای داهاتوو.

بەشى نۆيەم

زالبوون بە سەر ئەو كېشەنى ھاوكاتە ئەگەل ئەركەكان

- خۇنامادەکردن

- كېشە تەنگزەي دارايى و خەرجى

- كېشە و گىرەتەكانى مەندالان

- كېشە تەماشە كەردنى تەلەفزيۇن

- كېشە دوا خەستى خويۇندى و كۆشكەردن

- كېشە نەبوونى پەيۇندى و بەردەوامى نيوان تەكەكانى خىزان

- بە كورتى

- خۇت تاقى بىكەرەو

خۇ ئامادە كردن :

ژيان ويىستىگە تاقىكرىدە ۋە گرفتارى، بىگومان رزگارى دەبىت ئەو كەسە لى تاقى كرىدە ۋە سەركەۋىت . لى ۋەرزى پىشودا قىسەمان كرىد لى سەربەختە ۋەرى . چۈن ژن و مىرد بە دەستى دەھىنن، ھەتا لى سايە ھەلگرتنى كىشەكان ۋە لى ژىر سايە خەرجى دابىت؟ لى گەل ئەۋەش ھەندىك كىشە روودەدات . ئەمەش يان بە ھۆى نەزانىنى مەۋشە يان بىرچۈنە ۋە ھەندىك ئىش و كار، يان كەمتەرخەمى بۇ ھەندىك ئەرك، يان بە ئەنجام گەياندىنى ئەركىك بە رىگايەكى ھەلە، لى ۋە حالەتەدا ھەندىك كىشە روودەدات كە پىۋىستى بە چارەسەرى خىرا ھەيە تاۋەكو لىبەختە ۋەرى لى مالىدا نەكوژىت. خۇشەۋىستى و بەزەبى و دلىنەۋايى بگوازىتە ۋە بۇ ئازار و ترس و خەفەت.

ئەمەلى خوارەۋە گرىنگرتىن كىشەكانى بەدوادادىت بۇ ھەلگرتنى بەرپرسىارىەتى . ۋە چۈن دەكرى زال بىت بە سەرىدا:-

كىشەلى تەنگزەلى دارابىلى و خەرجىلى :-

كىشەلى تەنگزەلى دارابىلى لى يەكىك لى كۆسپ و تەگەركانى بەختەۋەرى دادەنرىت . ۋە لى ھۆكارەكانى زۆربەلى ناۋ مالىكانە، بىگومان ئەو كىشەلى پىۋىستى بە چارەسەرى ھاۋىبەش ھەيە . بە جۆرىك ھەموۋ ئەندامانى خىزان ھاۋكارى تىدا بكنن، ۋە ئەمەلى خوارەۋە ئامۇزگار بۇ چۈنەلى مامەلە كرىد لى گەل ئەو تەنگزەلى :-

۱- ژن و مىرد بە تايىبەلى ژن بوودجەلى مالىۋە دابىت لى سنوورى داھاتى جىنگىر بۇ خىزان، نەك لى سنوورى دەرچۈن و سەركرىد .

۲- دەبىت ژن راۋىژ بە ھەموۋ ئەندامانى مالىۋە بكات لى ئامادەكردنى بوودجەدا .

۳- دەبىت چاۋ بە بوودجەدا بىشىندىتە ۋە ئەگەر كەمى روویدا، بە جۆرىك زۆر بۆند و گرىبەست قابىلى گۆرانە .

- ۴- ده بیټ مندالّه کان مه شق و راهیټان بکهټن له سه ر ئاماده کردنی بوودجه دا . زۆر له باوکان باوهریان وایه کوره کان له زگماکه وه فیڤری ده بن ئه مه ش هه لّه یه . به لام هه موو پسپۆریکی تازه پیویستی به راهیټان و فیڤرون هه یه .
- ۵- ده بیټ ده سکه وتنی پاره وپول له ریڤگایه کی هه لاله وه بیټ، تاوه کو به ره که ت زیاد بکات و کیشه و کۆسپی له نا کاو روونه دات .
- ۶- ده بیټ پاره له شتی هه لاله خه رج بکریټ ، تاوه کو هه موو هه ست به چیژ وه رگرتن بکهټن له خه رجیه که دا .
- ۷- ده بیټ بوودجه له نیوان ئاستی ده سکه وتن و تیڤکرای خه رجیه که دا بیټ . به جوړیک نه بیټه زیاده رده ی یان خه رج کردنی له راده به دهر .
- ۸- دوور که تنه وه له قه رز کردن به پی ێ توانا، قه رز کردن با بۆ جوانکاری نه بیټ .
- ۹- ده بیټ دوور بکه ونه وه له خه رج کردنی ئه وانه ی پاره و پول په یدا ده کهټن بۆ ئاگا داربوون له کاره ساته ناخۆشه کانی ژیان، پیویسته به شیڤ بۆ پاشه که وت دابنریټ په نای بۆ نه بردریټ ته نها له کاتی ته نگانه .
- ۱۰- ده کریټ ژن هه ندیک شتی بچووک له ماله وه دروست بکات، وه ک جل و به رگی مندالان و هه لئا وه شتی تر که وا یارمه تی ده دات له پاشه که وت کردنی به شیڤ له مه سروفات .
- ۱۱- ده بیټ هه موو ئه ندامانی خیزان بزانیټ که وا خوا ی گه وره هه ندیک خه لک له سه ر هه ندیک باشر داناوه له تازوو قه پیدان، ده بیټ بزانیټ چۆن قه ناعه ت و رازی بوون دروست ده کهټن
- ۱۲- له کاتی ته نگژه ی دارایی که س وکاری ماله وه ده بیټ ده ست به پاره و پوله وه بگرن، ده کریټ روژیک راهیټانی له سه ر بکریټ له جوړی ده ست پیوه گرتن و ده رچوون له کاتی ئاساییدا .
- ۱۳- ده بیټ که سوکاری مال په یوه ست بن به شته سه ره کیه کانی ئیسلام له کاتی خه رجیدا»

پێویستییه کان، پێداویستییه کان، شته نایابه کان».

۱۴- دهبیته دوور کهونه وه به زیاده پدهوی له پێویستییه کانی ئیستا له سه ره پێویستییه کانی دواڕۆژ چونکه له دواڕۆژ تهنگژه رووددات.

۱۵- دهبیته سه ره پهرشتیاری مال دوور کهوتیه وه له زیاده پدهوی له کار له سه ره حیسابی خێزان و منالی، دهبیته بزانی هه ره کێک له ماله وه مافی به سه ره وه ههیه، خۆی سه رقان نه کات به زۆری ئیش و کار به بیانوی هینانه دی شتی جوان.

۱۶- هه موو ته ندامانی خێزان دوور کهونه وه له خه رجکردنی پاره و پوول له سه ره بیدعه و داب و نه ریتی نه شیوا. هه تا ته گه ره لاسایی کردنه وه ش بیته. لاسایی کردنه وه ش پاش ماوهیه که دهبیته نه ریت، نه ریتیش دهبیته واجب وه کاریکی زه رووری له داهاتو دا.

۱۷- دهبیته پیاو مو لکی ژن له مو لکی می رد جیا کاته وه به له به ره چاو گر تنی هاو کاری و خۆشه و یستی به لām له سنووری شه ره و پا زی هه ردو و لا بیته.

کێشه کانی مندالان:-

مندال نيعمه تیکه له لایه ن خودای گه وه ره و می هه رده بان دهیدا به وه که سه ی که ته وه ددیه ویت. ته وه به خشین هه ش پێویستی به چاودیری گرنگیدان هه یه تا وه کو بیته با شترین شیود، به لām ته گه ره نا ته واویه که یان که مه ته ره خه میه که روویدا له قۆناغه کانی ئاماده کردنی ته واو پێشبینی ده کریت هه ندی کێشه یان شپه زدی له لایه ن منداله کان روویدات.

ته وه شپه زه ییه و په شیوانه ش به هو ی بوونی ئا راسته کردنی هه له له په ره ده رد کردن. له وه ئا راسته کردنه ه:-

ئاراسته کردنی دهسه لاتداریه تی :-

ئهو ئاراسته کردنه ههندیك له باوكان به دوای دهكهون، به بیانووی ئهو دی ژن و مندالی مولکی ئهون، وه مامه له کردن له گه لیاندا دلرهقی و تووندوتیژی له هه موو شتی کدا هه لده گری.

ئاراسته کردنی زیاد چاودیری کردن :-

ئهو ئاراسته کردنه ش نه گهر هاتوو پیچه وانه ی دلرهقی بیت هه روه ها ئه مه ش ده بیته هو ی کیشه، بیگومان مندال و لیده کات پشت به ستن و ملکه چی باوکیان بیت.

ئاراسته کردنی خستنه پشت گو ی و که مته رخه می :-

به جوړیك باوكان هه ست ده که ن که ئهو ئه رکه به به رده کت یان به زگماکی په رود ده ده بیته . ئه م ئه رکه گرنه پشت گو ی ده خه ن و که مته رخه می تییدا ده که ن . پاشان ددگاته سزای خو ی.

ئاراسته کردنی ناز پیدان :-

ئهو ئاراسته کردنه ش له ههندیك باوكان روود دات له ژیر بیانوی دابین کردنی هه موو شتیك بۆ کورده کی، به وده ش نازی هه لده گری وه پاشان زۆر کیشه روود دات.

ئاراسته کردنی دلرهقی :-

ئاراسته کردنیکی هه له یه تووندوتیژی و ترس و توقاندن به کار ده هیندریت له ئاراسته کردن و رینمایی دا.

ئاراسته کردنی دوودلی و شیرزهی :-

ئەم ئاراسته کردنه دووانهیی هه لده گری له پەروەردە کردندا، ماوهیهك دلره قی و تووندوتیژی، ماوهیهکی تر ناز پیدانه، ئەمەش به گوێرهی ههوس و ئاره زووی سه ره شتیار ، ئەم ئاراسته کردنهش ده بیته هۆی پشت گوێ خستن له بنیاتنانی که سایه تی مندال .

ئاراسته کردنی جیا کردنه وه :-

ئاراسته کردنیکی هه لهیه، به جوړیک فەرق و جیاوازی له نیوان مندالان به شیوهیهکی نادادپهروه رانه - وه کو - جیاوازی کور له گه ل کچ، یان شتی تر له جیا که ره وه کان . ئەمەش ده بیته هه لچوون لای مندالان و زۆری تریش له کیشه .

مانای شیرزهی رهفتار لای مندالان :-

ئەمە که موو کوریه له رهفتاره کانی مندال روودەدات کرده وه کان و ووته کانیان ده گمه نه یان دووره له یه کتر، ئەو شیرزه بیانهش :-

- ۱- وړك گرتن یان یاخی بوون .
- ۲- درۆ کردن .
- ۳- دزی کردن .
- ۴- رهفتاری دوژ منداری .
- ۵- ترس .
- ۶- هه لچوون .
- ۷- میز کردنی خۆ نه ویست .
- ۸- خووپێوه گرتن به ته ماشا کردنی ته له فزیوون .

۹- دواخستنى خويىندىن .

۱۰- نەبوونى پەيۋەندى نىۋان باوك و مندال .

ھەموو ئەو كىشەنە دەپپتە ھىمايەكى ترسناك بۇ داھاتوو، ئەگەر ئەو كىشەنە لە ھەر مالىك رووبدات دەپپتە ھۆكارى نەمانى بەختە ۋە رەببىۋى لەو مالى . چونكە ئەۋدى بە دواى ئەو رەفتارانەدا بىكەۋى ھۆكارىكەن بۇ سزا، ۋە تووندوتىژى ۋە ھەرپەشە كەردن دەپپتە ئازاۋە، بۇ ھەموو لايەنەكانى خىزان، پاشان ئىش و بازار بۇ ھەموۋان روۋدەدات .

كىشەى تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لە لايەن مندال :-

كىشەى تەلەفزيۇن لە زياتر ھۆكارەكان دادەنزىت كەۋا سەردەكىشى بۇ مىلمانى ى خىزان، دايك بانگى مندالان دەكات نامىرەكە بىكۋىتپتەۋە، ئەمەش دايكىكى ترە كاتىك ھەلەدەدات دەربازىت لە ھات و ھاۋارى مندالان تەلەفزيۇن بۇ پىدەكات . . . . . ۋە ھەرۋەھا .

بەلام ترسناكترىن شت ئەۋەيە سەربەرشتيار ۋا دەروانىت كە تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لەو ھۆكارانەيە كە پىداۋىستىيەكانى مندال تىر دەكات .

((مارى وين)) دەلىت ئەزمۈونى تەلەفزيۇن پەيۋەندى نىيە بە پىداۋىستىيە سەردەكىيەكانى مندال، ئەمەش زەرەرگەيانەنە بەۋ پىۋىستىيەنە .

مندالەكەش بەشىك لە رۆژەكەى دەروات لە چالاكى نەخەۋتن ۋە نە بەياريش بەلكو لە جىگايەك لە نىۋان ئەمە ۋە ئەۋىتر، چالاكىكە ژەھر خواردى دەدات بە بابەتەكانى بىنراۋ و بىستراۋ لەگەل ئەو رەفتارانەى كە ئاسايى نىن لە نىۋان مندالانى بچووك، ۋەك بىدەنگى تەمەلى ۋە خاۋ و خىلچىكى، كەچى مندال پىۋىستىيە بە گەشەى تواناكانيان ھەيە لە سەر ئاراستە كەردنى خودى خۆى، تاۋەكو فەرمانەكانيان ۋەك ئادەمىزادەكانى كۆمەلەيەتى بىت .

ئەمەش بەراۋورد كەردىكە لە نىۋان ھەندىك پىداۋىستىيەكانى گەشەى مندال ۋە ئەۋدى دژىيەتى ۋەك كاتىكەردىكە لە كاتىكەردەكانى تەلەفزيۇن لە سەر مندال ئەمەش ۋەك نمۇنەيەكە :-

دژيە كەي ۋە كارتى كىردن بۇ تە لە فزىۋن •	لە پىداۋىستىيە كانى گە شەي مندال		
كە مكر دنە ۋەي ماۋەي پەيۋەندىيە كانى خىزانى •	داۋا بىكرىت ماۋەيەك بۇ بە دىيەتتەنى پەيۋەندىيە بىنجىنە كانى خىزان دابىرىت •	۱	۱
يارمەتتى بدات لە سەر ملکہ چى بە بەردەۋامى بۇ بابەتە كانى بىيىن و بىيىتن •	گە شە پىي كىردنى توانا كانىيان لە سەر روۋىي كىردنى خودى •	۲	۲
گە شە كىردنى زارەكى بە ھىز نە كرىت و بە لكو ھەموۋى پىشۋازىيە كى نەرىنى بىيىت •	دەستكە ۋەتنى شارە زايىيە كانى راگە ياندنى سەرەكى (خويىندە ۋە، نووسىن) •	۳	۳
ئەمانە بە دەست نە ھىيىندىت تەنھا بە تە ماشا كىردنى نەرىنى	بە دەستە ھىيىننى گە شەي ۋەشيارى ئەقلى بە شىۋەيە كى باشتەر لە رىگەي فىر بوۋنى بە جىگە ياندنى دەستى و پىياخشاندىن و كىردار	۴	۴
لە رىگەي چىرۋكە خەيالىيە كان ئەم رۇلە نە بىيىت كە گەۋرە كان دايدەنن دۋايى لە تە لە فزىۋن پىشكەشى مىندالان دەكەن •	خەيالى مىندال بە شىۋەيە كى باشتەر لە رىگەي چالاكى خودى بە دىدە ھىيىت •	۵	۵
تە ماشا كىردن سنوۋرىك دادەنى لە تىكە لىبون لە چالاكى راستە قىنە كەۋا ھەل لە دەستە دات بۇ توانا كانىيان بۇ تاقى كىردنە ۋە و دۆزىنە ۋە •	پىۋىستى بە دۆزىنە ۋەي لايەنە كانى ھىزو لاۋازى بۇ كار و يارى كىردن •	۶	۶

لهو هوکارانهی کهوا تهله فزیۆن ترسناک ده بیئت له سه ر مندالان کاتیك شه زموونی ژیانان سنوورداره. چالاکیه کانی ژیانان راسته قینه یان که به دوایدادیت یاده وریه کانی تاقیکردنه و کانی تهله فزیۆن لاده بات وه نه که پیچه وانه، وه که شه وهی له ئیستادا ههیه له بار و زرووفی هه رزه کاران له سهیر کردنی تهله فزیۆن.

ههروه ها مندال تووشی راهاتن ده کات وه توانایان نابیئت له سه ر ههست کردن به رووداوه راسته قینه کان، له کاتی سهیر کردنی تهله فزیۆن ووزیه کی گه وره له ئامیره که وه به ره و رووت ده رده چیئت که چی تو له حاله تیکی ئه رینی له به رامبه ری دانیشتووی، شه ووزیه شه ده چیئت بۆ ناو له شه و ده روونت، کاتیك ئامیره که ده کوژیتته وه وه دووباره شه ووزیه دیتته ده ره وه. هه ندیک مندال کاتیك ئامیری تهله فزیۆن ده کوژیتته وه بۆ هه موو لایه که راده که ن یان باز ده ده ن به بی ئامانج، یان روو ده که نه ئاو خواردنه وه یان نان خواردن یان هات و هاوار ده که ن.

شه و منداله ی راهاتووه له سه ر سهیری کردنی تهله فزیۆن دوا که وتن له توانا که ی رووده ات له سه ر داهینان و دروستکردنی یاری. وه نوسین و خویندن، وه به شه نجامگه یاندنی ئاره زووکان، شه مه شه چالاکین زالدیه بیئت به سه ر منداله وه وه گه شه و تواناکانی مندال به هیز ده کات، له م بارهیه وه مامۆستای پهروه ره (دۆروشی کوھین) ده لیئت: لیسانی دزی: واته: تهله فزیۆن- هه لی سروشتیانه له گفتوگو و یاری کردن و کارکردن، وه کو سپ و ته گه ره ده خاته هه لی گه شه کردنیان.

وه ههروه ها هه ر که سیك دهیه ویت منداله کانی پهروه ره ده بکات به پهروه ره کردنیکی دروست، وه به ده ست هیئانی سه قامگیری له ره فتار و داب و نه ریتیان ده بیئت تیبکو شیت له سه ر ده ست به سه ر داگرتنی شه و ئامیره ترسناکه.

سەرپەرشتىيار چۇن زالدەبىت بە سەر تەماشاكردنى مندالەكانيان بۇ تەلەفزيۇن :-

دەكرىت سەرپەرشتىيار زالبىت بەسەر ئەو ئامىرە ترسناكە ۋە سەرەتاش زالبىت لە سەر خۇي، لە مندال قەدەغەي نەكات ۋە بۇ خۇي شىبكاتەۋە، زىاد لەۋەش ئەگەر ويىستى چارەسەرى بىكات با پىداگىرىت لە سەر ئەۋەي كە ھۆكارە بەكار ھاتوۋەكان پەلە پەلە بىت . ئەمەي دىت ھەندى نامۆزگارين كەۋا يارمەتى سەرپەرشتىيار دەدات بۇ زالبوون لە تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لە لايەن مندالان .

۱- داخستنى ئامىرەكە بە ئاسانى بەرامبەر مندالەكان كەۋا زۇر تەماشادەكەن، پىيان دەلەين لىرە شتى باشتر ھەيە دەكرىت بىكەن، بەلام بە بەكارھىنانى گفتوگۆيەكى ھىمانە دەكرىت لە كۆتايى دا قەناعەت بە لايەنى تر بەيىنى، تاۋەكو كىشەي سىلبى روۋنەدات لەگەل قەدەغەكردنى بە زۇرى .

۲- قەدەغەكردنى لە ماۋەي رۆژەكانى ھەفتەي خويندن بەييانوۋى خويندەۋە . بەلام بە مەرجىك لە برىتى ئەم شتى رابواردنيان بۇ زامن بكرىت .

۳- دانانى سنوورىكى كاتى رۆژانە لە كاتژمىرىك يان دووكاتژمىر زياتر نەبىت بە گۈپرەي تەمەن، بە مەرجىك لە ھەر بارودۆخىك دا نابىت لە شەۋ و رۆژىكدا زياتر لە دوو كاتژمىر بەرامبەر تەلەفزيۇن دابنىشىت، ۋە نابىت بە تەنيا بەرامبەر ئامىرەكە دابنىشىت، دەبىت سەرپەرشتىيار لەگەلدا بىت ھەندىك ھەلويسىت و رووداۋى بۇ شىبكاتەۋە .

۴- رىكەتىك لە نيوان دايك و باوك بە مەبەستى پىويستى بۇ زالبوون بەسەر ئامىرەكە .

۵- ھەر كاتىك ژمارەي ئامىرى تەلەفزيۇن لە يەك زياتر بىت ئەۋا زالبوون بەسەريدا كەمتر دەبىت .

۶- ھەر چەند ژمارەي مندال لە مال زياتر بىت تواناي چالاكى كۆمەلايەتى زياتر دەبىت، ۋە

له بوونی ۴ - ۵ منداڵ له ته مه نه کانی جیاواز کاتی درێژتر ده بێت بۆ گه مه و یاری کردن له گه ل یه کتر دا .

۷- دۆزینه وهی چالاکی بوونی زیاتر وه ئاوات و ئاره زووی تر «کشتوکال ، دوورمانی ، راوکردنی ماسی ، پهروه ده کردنی ماسی ، شتی تر»

۸- ته رخا نکردنی خه لات ی وه رزی بۆ ئه و که سه ی که متر ته ماشای ته له فزیو ن ده کات له نیوان ته ندامانی خیزان .

۹- دابین کردنی شریتی قیدیویی باش و به که لک بۆ مندا لآن ، وه سه ره په رشتیار ده توانی ت پێشانی مندا لکانی بدات وه له بیرو و هۆشیان بچینی ت .

۱۰- هه ندیک یاری ته تاری و کۆمپیو ته ره به که لک داده نرێن ، وه یار مه تی ده دات له سه ره ئیش کردن به و ئامی رانه له کاته سنوورداره کان . به مه رجیک گونجاو بی ت له گه ل ته مه ن . وه ناییت پهروه ده بکری ت له سه ره تووندو تیژی ، یان ئاره زووی هه بی ت له تۆ له سه ندنه وه .

کێشه ی دوا خستنی خویندن و کۆششکردن :-

ژیان جوان و ساده یه ، پیویست به و هه موو ئالۆزی و بارگرانیه ناکات زیاد له وزه و توانا ، به تایبه تی له هه ندیک سه ره په رشتیاری کاروباره کان ، ههروه ها هه موو کێشه یه کی نو ی به هۆی مرۆڤ و ره فتاره که ی ده بی ت له بیر کردنه وه و تیروانی نی له ئه ره و واجبه کاند ، پاشان زۆری ژماره له کێشه کان ده بی ته زیاترین ئه ره و هه مۆ ته که یه کی ترسی نه ره . وه له و ئه ره که گرنگه به دوا دا چوونی مندا لآن له فی ربوون و به ده سه ته یێنان و خویندنه وه دا . تا وه کو ئه و ئه ره که به شه و ده بی ته خه م و به روژیش ده بی ته خه فه ت . فی ربوونی ش ده گوازی ته وه بۆ مملانی ی نیوان مندا لآن و سه ره په رشتیاران له ده سته که وتنی په له به رزه کان . تا وه کو ئه گه ره له سه ره حیسابی که سایه تی مندا له کانی ش بی ت . وه زۆر له هه لویست و روودا وه کان که وا بارودۆخ ئاماده ی ده کات بۆ را کردنی به خته وه ری له ما ل دا . وه مالی ش له دل نه وایی و ئارامی ده گوازی ته وه بۆ

جىڭگاي توندوتىژى و پەشۋى و كاردانەۋە .

بۇيە ئەۋكارە پىۋىستى، بە ۋەستان ھەيە بۇ گۇرانكارى و لە جىياتى دانان لە ھەموو كۆمەلگادا . پىش رووخانى نەۋەكان لە جىڭگاي ناگىرتەۋە تەنھا پاش ماۋەيەك لە زەمەن، ئەۋ شىكارەش بۇسەي دانائە لە گواستەۋە تىروانىنمان بۇ فېرېۋون لە تىروانىنى بەدەستەينانى پەلە بۇ چەمكى زانىارى بىياتنانى كەسايەتى، بۇ ئەۋەي بېيىتە بەرھەمىكى باش بۇ ژيان ۋە بەجى گەياندىنى ژيانى زانستى . ۋە دەتوانىت خزمەتى ۋولتەكەي و خۇي و ئايىنەكەي بىكات .

لەم بارەيەۋە دكتور (سەمىر يونس) دەلىت: بىروامان وايە كە پەلە گرنگىەكى ئەۋتۇي نىيە كەۋا بەدۋاي كەۋتۋوين، بەلام ئەۋ شتەي زياتر گرنگە بىرىتى يە لە دروستكردنى ئارەزوۋ و توانا لە سەر كار بە چاكى و بە بەردەۋامى و كۆلنەدان لە كوردەكەت ۋە بەستەۋەي بە ھەر كارىك تا ئەۋ كاتە تەۋاۋى دەكات . چۈنكە ئەگەر ئەۋ چەمكە ئەخلاقىي دەست كەۋت بۇ كاركردن ئەۋا سوۋدى پىدەگات لە ژيانى خويىندىنى و دۋارۋى . ۋە لە سەر پىۋىستە ئەگەر ئارەزوۋ دەكەيت لە باشتر كردنى ئاستى خويىندىنى مىندالەكەت ھەموو رۇژىك كاتىكى باشى پىببەخشە بۇ چاۋدىرى كردن لە ئەكەكانىدا .

لەۋانەشە قوتابىيەكە ھۆكار بىت لە بەدەست نەھىنانى پەلە بەرز، بەلام بارودۇخەكە لە دەرەۋەي ۋوۋىستى ئەۋە، ۋەك بارودۇخى تەندروستى يان دەرۋونى يان شتى دىكە . ھەرچۇنىك بىت بۇ ھەستانەۋە بە ئاستى مىندالەكەت . ۋەچارەسەرى كىشەكەي بەمانەي خوارەۋە نامۆزگاريت دەكەم:-

۱- ھەردەم سوور بە لە سەر دۆزىنەۋەي پالئەرىك بۇ مىندالەكەت بە بىر كوردنەۋە و ئاگادار بوون، ۋەپالئەرىش دوو جۇرن: ناۋەۋە ئەۋەش بەھىزە، ۋەك ئەۋەي خۇشەۋىستى زانست بچىين لە ناخى مىندالەكە ۋەك عىبادەت كردن بۇ خدا .

جۇرى دوۋەم:- دەرەۋەيە، ۋەك خەلات و بەخشىن و ھاندان بۇ ۋوۋىستى ئارەزوۋەكان، تۇ باش

دەزانىت مىندالەكەت ھەزى لە چىيە .

۲- كۈرەكەت رايىننە خويىندىنە ۋە كۆششكردنى دەستىيىبكات بە خويىندىنى ھەندىك لە قورئانى پىرۋز . ھەتا ئەگەر بە ئايەتتىك يان فاتىھىيەك، پاشان ئەم دوعايە بكە: «اللهم لا سهل إلا ما جعلته سهلاً، وأنت تجعل الحزن إن شئت سهلاً» . «خودايە ھىچ كاريىك ئاسان نىيە تەنيا ئەۋەى تۆ ئاسانت كىردۈۋە، ۋە ھەر تۆشى خەم و خەفەت سووك و ئاسان دەكەى ئەگەر بتمەۋى» .

۳- كۈرەكەت رايىننە كەۋا خۆى ئامادە بكات بۇ بىر كىردنە ۋە، ئەمەش بە تاقى كىردنە ۋەدى كاتى گونجاۋ، بە جۆرىك ماندو وىيىزار و بىتاقەت و دلتەنگ و خەمبار نەبىت . دەبىت خۆى رايىنىت كەۋا كۆشش بكات بۇ شىكار كىردنى كىشەكانى پىش لەبەر كىردن، ۋەكو دەسپىشكەرى بكات بە ئاشتىۋونە ۋە كى شەرى لەگەلدا دەكات، يان پەنا بباتە بەر يەكىكى لە خۆى گەۋرە تر كە باۋەرى پىيىت لە ئەندامانى خىزان يان خىزم كەسى يان ھەتاكو خەمەكانى لە سەر كاغەز بنوسى لە نىۋان خۆى و دەروونى ئەگەر كەسى نەدۆزىيەۋە كىشەى خۆى بۇ ئاشكرا بكات . ۋە لەۋ نوسىنەيدا ھەناسە ھەلگىشان و پشودانە بۇ دەروون، ۋە لە ۋانەيە لە دەرووندا پشوو بدات ۋە بلاۋ كىردنە ۋەدى خەمەكانى لەۋ كاغەزەدا، ۋەدە كىرىت پاش بە دەست ھىنانى ئامانجەكە كاغەزەكە بدېرىنىت، ئەمەش پشوى دەروونە و خۇئامادە كىردىشە بۇ گەت و گۆۋ كۆششكردن .

۵- ئامادە كىرنى جىگايەك بۇ بىر كىردنە ۋە . ئەمەش بۇ زالبون بەسەر ژاۋە ژاۋ، ۋە بەدۋا داچوونى بنچىنە رۆشن و دورستەكان . بۇ بىر كىردنە ۋە دەبىت رووناكىيەكە لاي چەپپەۋە بىت . ئەۋندەش بىيەز نەبىت خەۋىبباتە ۋە . يان چاۋ لاۋاز بكات، يان دەمارى گرژ بكات، يان بىيىتە ھۆى رق لىبونەۋە و دوور كەۋتەنەۋە، يان تەركىز كىردنەكەى لاۋاز بكات، ۋە ناپىت چاۋ رەشكە و پىشكەى بكات و ماندوۋى بكات و كاريگەرى لە سەر دەروونى ھەبىت . ھەروەھا لە ئامادە كىردنى جىگادا: - رىكخستنى كىتپەكان، ۋە

ناماده کردنی کەل و پەلەکانی کۆششکردن و گفتوگۆ پێش دانێشتن.

۶- گرنگیدان بە تەندروستی و خۆراك، وه پێویسته پشکینی وەرزی تەندروستی بۆ

مندالە کەت بکەیت، ئەمەش کارگەریه کی گەورە هیه له سەر تەریز کردن.

۷- کورە کەت رابینە له کاتی برسیه تی یان زۆر خواردن بیرنه کاته وه، وه نه شخه ویت کاتیك نه و

برسیه یان زۆری خواردوه.

۸- پێداگیری بکه له سەر ئەوهی که کورە کەت به ئاگاداریه وه دابنیشیت نه ک دانیشتیکی

خاو و خلیچکی له کاتی خویندنه وه و له بهرکردن. به شیوهیه کی ستوونی له گەل که میك

لاری بۆ پێشه وه دابنیشیت. نه ک به خوار و خێچی یان به شکاوهیی، ههروه ها له سەر

کورسی دابنیشیت نه ک له سەر شوینیکی زبر و رهق نارامی نه بیت له دانیشتن. له گەل

دوورکەوتنه وهی خویندنه وه دیکۆششکردن له سەر قەرەوێله یان پالکەوتن.

۹- کورە کەت رابینە له سەر دەستپێکردنی یاداشتنامه کی به چاودێر کردن له سەر

ناونیشانەکان یان بنچینه و بیرو بۆچوونه سەرەکیه کان، پاشان بچیتته ناو درێژهی

خویندن.

۱۰- دووبابەتی چوونیه که یه که دهوای یه کدا ئەنوسیت له یه که کاتدا، چونکه دهیته هۆی

له بیرچونه وه و تیکه لکردن.

۱۱- گرنگیبه به چاوخشاندنه وه به بابەته کاند له نیوان کاتیك و کاتیکی دیکه دا ئەمەش به

ئاراسته و به دواداچوون و به شداری تۆدا ده بیت. ههروه ها ده کریت له نیوان کاتیك و

کاتیکی تر دا فه رمان به دیت بۆ پشت به ستن له سەر غونه شیکار کراوه کانی له بابەتی

خۆت تاقیبکه ره وه. واته: پاش شیکار کردنی مه شق و راهیانه کان یان پرسیاره کان به

تهواوی سهیری غونه شیکار کراوه کان بکات وه به خۆی راستبکاته وه.

۱۲- کورە کەت رینمایی بکه بۆ پێویستی تیگه یشتنی شته که واته یه که مین جار

له بهرکردنی، چونکه تیگه یشتن خیرایی له بهرکردن به دهسته دهییت وه سووک و ئاسانیش

دەبىت •

۱۳- دەكرىت لەبەر كىرگەن كەي بەھىز بىكەي ۋە خۇي مەندۇۋ بىكات لە رىگاي ھاندانى لە سەر سوۋد ۋە رىگرتن لە كاتە بەتالەكان لە دەستپىشخەرى كىردن بە چاۋ خشاندىنەۋەيەكى بىدەنگ • يان راڧە كىردن ۋە لىكدانەۋە لەۋەي تىگەشىتوۋە بۆ تۆۋ بۆ خوشك ۋە براكانى ۋە بۆ ھاورىكانى •

۱۴- كورەت رابىنە كەۋا كاتىكى پىشۋ بەخۇي بىبەخشىت لە نىۋان ۱۰ - ۱۵ خولەك لە بابەتى لىكدانەۋە ۋە لەبەر كىردن دەستبىكات بە بابەتتىكى تر • ھەتا ۋەكو لە كاتى چاۋ خشاندىنەۋەيە بابەتەكە زۆر بە سوۋدە لە ھەموۋ نىۋ كاتىمىر يان ھەر كاتىمىرىك پىنچ خولەك پىشۋ بىدات بە گوئىرى ۋوزە ۋە تۋانى خۇي •

بەگوئىرى ئەمە دەكرىت مىندالان بىپارىزى لە توشبوۋن بە كىشەكانى دەستكەۋتن ۋە بىركىرگەنەۋە ۋە لەبەر كىردن • ھەرۋەھا دەكرىت بۆ مىندالان بە گوئىرى ئاستيان يان تۋانىيان پىلە بە دەست بەيىن • ۋە ھەرۋەھا دەكرىت ھالەتتىك لە ئاشتى ۋە خۇشەۋىستى لە نىۋان ھەموۋ ئەندامانى خىزان بە دەستبەيىت • ۋە بەختەۋەر ۋە ئارامى گىشتىگىر بىكەيت لەۋ مالدە •

كىشەي نەبوونى پەيوەندى ۋە بەردەۋامى لە نىۋان تاكەكانى خىزان :-

لە ھەندى خىزاندا جىبابوۋنەۋە روۋدەدات ۋە نەبوونى كارى ھابەش • ئەمەش دەگەرەتتەۋە بۆ ژمارەيەك ھۆكار لەۋانە :-

۱- سەرقالبوونى ھەر تاكىك لە تاكەكانى خىزان بە ئەرەكانى •

۲- نەبوونى چالاكى ھابەش كە ھەموۋ ئەندامانى خىزان كۆبىكاتەۋە •

۳- نەبوونى رىكخستى كات ۋە دانانى كاتىك بۆ يارىكىردنى ھابەش •

ۋە بۆ ئەۋەي پالپىشتى بەختەۋەرى بىكەيت ۋە زىيادى بىكەيت لە نىۋان مىندالەكان، ۋە گىشتىگىرى بىكەيت لە سەر ھەموۋ ئەندامانى خىزان دەبىت كار بە بەرنامەيەكى بەردەۋام

بەكەت ۋە لەگەل مندا لائىش كارەكە تەۋاۋ بەكەت .

تەمەي خوار ۋە غونە يەكە بۇ چوار ھەفتە لە چالاكى كەۋا يارمە تىدە دات لە سەر دروست كەردنى دىۋار يەك لە پەيۋەندى نىۋان باۋكان و مندا لائ:-

شە مە	يە كەشە مە	دوۋشە مە	سە شە مە	چۈرە شە مە	پىنچ شە مە	ھە ينى
قەسە لەگە لدا بەكە دەربارەي دراۋسىكە تان ۋە مامە لە كەردن لەگە لىياندە .	ۋازى لىيىنە تېيىگات چۈنەيتى مامە لە كەردن لەگە ل لەندامانى خىزان .	قەچەي ۋىنەي بېچۈكى بۇ داين بەكە بابە كارى بەيىنەيت، ۋە پارچە كاغەزى رەشۋوس رەنگ بكات .	لەگە ل خۇتى بېبە بۇ كتىيىخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان و بەسۋدى بۇ ھە لىيۇرە .	ھەندىك ۋىنەۋ شۈۋەي دىيارى كراۋى بۇ ۋىنا بەكە لىيىگە رى با بۇتى بېرەيت .	قەسە لەگە لدا بەكە دەربارەي چۈنەيتى ھە لىيۇرەندى برادەرەكانى لە قوتتا بخانە .	پىكەۋە سورەتى كە ھەف بخۈننە ۋە .
لىيىگە رى با بە تە لەقۇن پەيۋەندى بە خزمەكانى بكات .	بۇ ھەموو تاكىكى خىزان قورلانىك داينىكە بۇ پىشېركى كەردن لە خۈننەندەۋى بە دىرژايى مانگىك .	پىكەۋە لەگە لىدا سەيرى بە نامەكانى تە لەقۇزىۋن بەكە و قەسە لەگە لدا بەكە دەربارەي قەلى سىنە مايى .	ناۋە ناۋە گۈي لىيىگەرە لە ۋوتنى سەرودىك .	چىرۈكىكى بۇ بخۈننەۋە پاشان دەربارەي ناۋەرۈكەكەي پرسىياري لىيىكە .	چاۋەكانى بىنوقىنە با ناۋى لەۋ جىگەيانە بلى كە تىياپەتى .	گەتۈگۈي لەگە لدا بەكە دەربارەي مىژۋوي ژيانى سە ھابە يەك لەگە ل باۋكى .
شە مە	يە كەشە مە	دوۋشە مە	سە شە مە	چۈرە شە مە	پىنچ شە مە	ھە ينى
لىيىگە رى با يارمە تىت بەدات لە كارەكانى چىشتخانە	دەنباپە لە رىكۈپىكى لە كاتى خۈننەندە ۋەك : رىكەستى كتىيەكان و لەم چۈرە بابە تانە .	لەگە ل خۇتى بېبە بۇ كتىيىخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان و بەسۋدى بۇ ھە لىيۇرە .	مەشق و راھىنان لەگە لىدا بەكە لەسەر دەنگەكان و ماناكانى .	فەيرى بەكە مامە لە كەردن لەگە ل كەسانى دىكەدەپە بەريزەۋە ۋە ھەستىيان بېرىندار نەكات .	يارى يەكى فۇلكۇرى لەگە لدا بەكە .	گەت و گۈي لەگە لدا بەكە بە نەدەبەۋە گۈيگەرتن لە ۋتارى ھە ينى و بىزار نەكەردنى خەلكانى تر .
ھەندىك ھىلى راست و چەماۋە ۋىنە بەكە لىيىگە رى با لەۋىش ھەمىشە ۋىنە بەكە .	سەردانى پىشانتا بەكە بۇ كەل و پەلەكانى كتىيىخانە .	لەگە لىدا ھەندى جەلۋا لە مائەۋە دروست بەكە ( ) كىك و ناپس كەرنىم .	لىيىگە رى با لە ھۇن باز بەدات جارىك لە سەر قاچى راست جارىك لە سەر قاچى چەپ ۋە جارىكى دىكە لە سەر ھەردوۋ پىنەكانى .	لەگە لىدا نەخشەي رىگا لە مائەۋە بۇ قوتتا بخانە ۋىنە بەكە لىيىگە رى با بۇتى لىكەداتەۋە .	قەسە لەگە لدا بەكە دەربارەي تە لەقۇزىۋن و لە برى دانانەكان .	فەيرى بەكە لە سەر چۈنەيتى يەكار ھىنانى مەس بە رىگەيكە بى زيان و مەمانە پىكراۋ .

به كورتي :-

پيويسته ژن و ميړد زانياريان هه بيټ كهوا ژيان پيويستی به كار كردن هه يه . هه لّواش په ياناييټ نه گهر له سهر ئاگر دانه نريټ . وه به خته وه ريش ناييټ نه گهر ماندوو بوون به خشيني تيډا نه بيټ . مندا لّانيش تووشي شادي نابن بۆ باوكان به بي ئاماده كردن و ماندوو بوون له لايه ن باوكه كان ، مالّيش ناييټ به بي په يوه ندي و به رده وامي . بۆيه ده بيټ ژن و ميړد ههر يه كه يان پيدا گري بكه ن له سهر به جي گه يان دني ئه ركه كه يان به چاكترين شيوه وه كردني ئه و كارانه ي ده بنه هۆكار به پاراستني مندا لّ له كيّشه . هه روه ها روكنيكي گه وره له روكنه كان ي مالّيكي به ختيار به ده ست ده هيندر يټ .

خوت تاقى بكه ره وه :-

ئهمه ي خواره وه كۆمه لّيك به شن پيويسته له سهر خوتيان جي به جي بكه يت . نه گهر له سهري ريكه وت به ته و او ي نيشانه ي (به لّي) ۳۵۱ له ژير هه لّېژير داوه كه دابني . وه نه گهر به گومان بوويت له هه لّېژاردنه كه ئه و نيشانيه ك له ژير (هه ندي جار) دابني . به لّام نه گهر ريكنه كه وتي ئه و نيشانيه ك له ژير (نه خير) دابني .

ز	بهش	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا کۆسپ و ته گهره کانی ژیا نی به خته وه ری ده زانی ت؟			
۲	ئایا ده توانیت سه رکه ویت به سه ر کیشه ی خه رجیی دا؟			
۳	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی ته له فزیۆن له گه ل مندالان؟			
۴	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی گف ت و گو و لی کدانه وه و له به ر کردن بۆ مندالان؟			
۵	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی جیا بوونه وه له نیوان نه ندامانی خیزان؟			
۶	ئایا چالاکیه کی جیگیر و هاوبه ش هیه پالپشتی بکات له به ر ده وامی له گه ل مندالان؟			
۷	ئایا ده توانیت ره فتاری خو ت چاکبکه یت له په روه رده کرنی مندالان؟			
۸	ئایا هه ست ده که یت که وا به خته وه ری یا وه ره له گه ل ت له به جی گه یاندنی ته رکه کان؟			
۹	ئایا که سی دیکه یارمه یت ده دات له سه ر به جی گه یاندنی نه که که ی له سه ر جوانترین شیوه ؟			
۱۰	ئایا هوکاره کانی په روه رده کردنیکی داهینه ر له به دوا داچوون و ناراسته کردنی منداله کان به کار ده یینی؟			

هەلسەنگاندن :-

ئەگەر ھاتوو ھەلبۇزاردنە كەت بۆ ۋەلامى (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە بە دەست دەھىنى، ۋە ئەگەر ھەلبۇزاردنە كەت ۋەلامى (ھەندى جار) بوو ئەوا يەك پەلە بە دەست دەھىنى، ۋە ئەگەر ھەلبۇزاردنە كەت ۋەلامى (نەخىر) بوو ئەوا ھىچ بە دەست ناھىنى .

دەكرىت خۆت ۋەك ئەمەى خوارەۋە ھەلسەنگىت:-

پەلە	ھالەتەكە
لە سفر - ۴ پەلە	تۆ نازار دەكىشى لە كۆسپ ۋە تەگەرە ۋ كىشەى زۆر لە ژيانى خىزانىت .
لە ۵ - ۱۰ پەلە	تۆ لە سەر يەكەم رىگای دروستى بۆ زالبوون بەسەر كىشەكانى دادى بۆ ھەلگرتنى بەرپرسيارىيەت يەكان . ۋە پىويستىت بە زانستى زياتر ھەيە .
لە ۱۱ - ۱۵ پەلە	تۆ لە سەر رىگادادەرويت، بەلام ھىشتا كۆسپ ھەيە لە پىگەيىنى بەختەۋەرىت لە گەل بەجىگايەندىت بۆ فەرمانەكان ۋە پاراستنى خىزانىت لە كىشەكان .
لە ۱۶ - ۲۰ پەلە	تۆ شاينى ھەنگاۋ ھاويشتنى لەسەر رىگای بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى پىويستە بەردەۋام بيت، ۋە بىگوازىتەۋە بۆ ھەنگاۋى دىكە .

بەشى دەيەم

نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى

< سەرگەوتوو ۋە سەرنەكەوتوو >

- رېخۇشكردن

يەكەم:- نمۇنە سەرگەوتووۋەكان

- چىرۇك ۋە پەيرەويكردن

- نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى تازە سەرگەوتوو

دووۋەم:- نمۇنە سەرنەكەوتووۋەكان

- نمۇنە لە چىرۇكە تازە سەرنەكەوتووۋەكان

- ھۆكارەكانى كېشەكانى خىزان

- رېگاكانى پاراستن بۇ كېشەكانى خىزان

- دەرگەوتن و ئاشكرا بوون

- تويژىنەۋەي مەيدانى

- بەرنامەيەكى ئاسانكارى بۇ ژيانى ھاوسەرگىريەكى بەختەۋەر

- كۆتايى

رېخۇشكردن:

لە جىھانى ئىستاماندا زۆرىك لە ھەلۋىست و رووداۋ و چىرۆكى ھاۋسەرگىرى ھەيە كەۋا پېۋىستى بە ھەلۋەستەيەكى زانستى ھەيە . ۋە لە سەر ئاقلەندىكە كە لە گەلماندا بىت لە باخچەى ژيانى ھاۋسەرگىرى و پەيۋەندىەكانى خىزانى تاۋەكو ئاۋى لىبىخواتەۋە و لە بەرووبومە خۇشەكەى بخوات و توانا و ووزەى لىۋەربگىرىت . ۋە يارمەتى بدات لە سەر پەيۋەندى ژيانى لە سەر زانست رووناكى .

لە ھەمان كاتدا لەۋ باخچەيە دا گول دەيىنىت توۋشى سىس بوون ھاتوۋە، لەبەر كىشەكان دەنالىنىت . باقىرىت تاۋەكو نەكەۋىتە ھەلەى كەسانى دىكە .
ئەمەى خواروۋە زۆرىك غونەن لە ژيانى ھاۋسەرگىرى، ھەيانە ئىجابىن ۋە ھەشيانە سلىن بە ئامانچى فېرېۋون يان پەيرەۋى كردن:-

يەكەم: نەمۇنە سەرگەۋتوۋەكان:-

چىرۆك ۋە پەيرەۋى كردن:-

كاتىك دەمانەۋىت فېرىن چۆن ژيانى ھاۋسەرگىرى لە سەر ھەق دەيىت . پېۋىستە لە سەرمان دەست بگىرىن بە چاكتىن خولقىنەرى خوداى گەۋرە، ئەۋىش گەۋرەمان پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت . كەۋا خۋاى گەۋرە و دلۋقان لە بارىەۋە فەرموۋىەتى: « وَأَنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ » . «بەراستى ئەى محمد تۆ لە سەر خوۋ رەۋىشتىكى گەۋرە و مەزنى» .
ئەمەى دىت غونەن لە خورەۋىشتەكانى پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت لەمالەۋەى دا ۋە لە گەل خىزانەكانى رەزاي خوا لە ھەموۋيان بىت:

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت نەدەخەۋت تەنھا ئەگەر سىۋاك لاي بايە . ۋە كاتىك لەخەۋ ھەلدەستا بە سىۋاك كردن دەستى پىدەكرد .

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت بۆنى لە خۋى دەدا تاۋەكو خۇشتىن بۆنى

لیبیت . ههروهها پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیته قژی خوئی داده هینا و به پی دهویشته، وه روئی له سهه دهدها، وه ریشی به ئاووهه شانه دهکرد بۆ ئهوهی له کهشخهترین و جوانترین شیوه بیت .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت له گهل خاتوو عایشه رهزای خوای لیبیت دهخهوت وه رازی دهکرت کاتیک له سووری مانگانه بایه . ههروهها عایشه له گهل پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت له یهه تهشت خوئی دهشوشته . دهسپیشخههه دهکرد بۆ جامه که عایشه به پیغه مبهه دهگوت: (بۆ منی لیگههه) . پیغه مبهه ریش دروودی خوای له سهه بیت . پی ی دهگوت (بۆ منی لیگههه) . له نیوانیان دهبووه مملانی له سهه جامه که ئهههه له په یوه ندیه گیان به گیانی و روشن و به رزه کانه .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت مامه لهی دهکرد به مامه لهیه کی ریک و پیک، وه به ههست و نهستی کی جوان ههلقولایته به خوشه ویستی و دلته رمی و به زهیی و به تهنگه وه هاتن . ههروهها ئاوی لهه شوینه دهخواره وه که عایشه دهبخواره وه . وه به جل و بههههه خوئی دایده پۆشی . وه روومه ته خوئی له سهه روومه ته ئهه دادههنا، وه عایشه هه سههه خوئی له سهه شانی موباره کی دهههنا .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت خوشه ویستی بۆ عایشه رهزای خوای له سهه بیت ههبوو که یفخوشی له گهلدا دهکردو ههستی دهووروانده به یاری و سوجه ته له گهلدا دهکرد بۆ ئهوهی یاری له گهلدا بکا . به لکو له روژانی چهژن و روژانی دیکه ده نامۆزگاری دهکرد . وه به پی پیشبرکی له گهلدا دهکرد جاریک ئهه پیشده کهوت وه جاریکیش ئهه . به لکو پالی به لاشه و شانیه وه دههنا و به شداری دهکرد له خوشی و گالتهه گهپ و پیکه نینی له وینه یه کدا هیچ شتی له جوانتر نهبوو .

- له دوا خوشه ویستی بۆ پیدایهه دهکرد له سهه ته زیهت نههانی، وه له کاتی پیوستیدا بههههه لیده کرد، ئه گه نه خوش کهوت بایه بهههه ده کردههه، به لکو له کاتی

ئۆستىنىدا دايدەپۇشى بە شىۋەيەكى نەرم و نىيان، ۋە پىداگارى دەكرد لە لىل نەكردنى ئارەزوۋكانى . ھەرۋەھا پىداگارى دەكرد لە سەر ئەۋدى كە ھەست بە يىتاقەتى نەكات يا توۋشى ترس يىت . بە ووردى تىبىنى دەكرد، لە ئامازە كردن و ھىماكردنەكەي تىدەگەيشت و ئەۋىش ھەرۋەھا .

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت چاۋدىرى قسەۋكردارى دەكرد، ۋە بە عائىشەي دەفەرمۇ: « يا عائشة إني لأعلم إن كنتِ عني راضية وإذا كنتِ عليّ غضبي » واتە: « ئەي عائىشە، مەن دەزانم كاتىك كە تۆ لىم رازى دەيىت ۋە دەزانم كاتىك لىم توۋرە دەيى: »
عائىشە دەيفەرمۇ: ئەمە لە كۆي دەزانىت؟

پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت دەيفەرمۇ: « أما إذا كنتِ عني راضية فأنيك تقولين: لا وربّ محمد . وإذا كنتِ عني غضبي تقولين: لا وربّ إبراهيم » واتە « كاتىك لىم رازى دەيىت تۆ دەليىت: نەخىر سۈيىد بە خۇداي مۇھ . بەلام ئەگەر لىم توۋرە يىت دەليىت: نەخىر سۈيىد بە خۇداي ئىبراھىم »

عائىشە رەزاي خۋاى لىيىت فەرمۇي: بەلى ئەي نىردراۋى خوا، ناۋى كەس نابەم تەنھا ناۋى تۆ نەيىت .

ئەمەش بەلگەيە لە سەر ئەدەب و جوانى خىزانداريەتى بۇ پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت . كاتىك عائىشە توۋرە دەبوو پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت رازى دەكرد تاكو پىدەكەنى، ئەمەش بەلگەيە لە سەر شەفەقەت و خۇشەۋىستى و چاۋدىرى بۇ عائىشە .
- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت بە ۋەتەيەكى جوان و ناسك بە عائىشەي دەفەرمۇ: « ئەي عائىشە ئەۋا مردن لە سەرەخۆ و بى گۈيپىدان لە سەرمە، مەن دەمەۋى تۆ لە بەھەشتىشدا خىزانم يىت .

بۇيە دەيىت ئىمە مانەۋىت بگەرپىنەۋە بۇ مېژۋى ژيانى پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر يىت سەير كەين چۆن مامەلەي دەكرد لە گەل خىزانەكانى، ۋە بە تايىبەتى عائىشە رەزاي خۋاى

لیبیت ..... (ئه گهر پیاوان و ئافره تان سهیری ژیا نی پیتغه مبه ر دروودی خوای له سه ر بیت بکات له گه ل خیزانه کانی، به رنامه یه کی ژیاغان بۆ داده نیت به روودانی کو مه لگاکه مان هه موو خیر و خوشیه ک. وه خوشه ویستی دلنه وایی و به زهیی گشتگیر ده بیت بۆ هه موو مالیک. به خته وه ری هاوسه رگیریش به ده ست دیت به هه موو ماناکانی)

نمونه له چیرۆکه ئه وینییه تازه کان له ژیا نی هاوسه رگیریدا :- خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن :-

ئافره تیک مندالی نابیت و له مه دلنیا ده بیته وه. میرده که ی زۆر خوش ده ویت. داوای لیده کات ژنیکی دیکه به یتیت تاوه کو منداله کانی به چاوی خو ی ببینیت، به لکو بۆی په روه رده شیان ده کات. پاش دوو سال گف تو گو پیاوه که داوای لی کرد ژنیکی بۆ هه لبریت بۆ نه و دی پیته وه به سه یته وه، چونکه هه ردووکیان له گه ل یه ک ده ژیا ن، چونکه نه و نه یده توانی مالیکی دیکه بکاته وه.

هه لبراردن و هاوسه رگیریه که ته و او بوو به خاوه نی دین و جوانی وه خوای گه و ره پینچ مندالی پیته خشی هه موویان له ره وشت و زانست به رز بوون « دکتۆریک، نه ندازیاریک، بازرگانی، زانستی » وه هه موویان به خیزانی باوکیان ده گوت: دایه گیان.

دایکی راسته قینه یان کوچی دوا یی کرد و خیزانی باوکیان به رده وام بوو له په روه رده کردنی منداله کان وه نه وان له لوککه ی به خته وه ری و سه رکه وتن دابوون.

باوکیشیان کوچی دوا یی کرد خیزانی باوکیان به رده وام بوو هه تا ئیستا نه و بۆ نه وان هه موو شتی که پاش نه و دی هه موویان ژیا ن هینا .... هه موویان له مالی باوکیان له گه ل دایکی دووه میان کو بونه وه و ژیا نیان به سه ر برد.

نه مانه نمونه ی گونجاون بۆ خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن، وه هه موویان سه رکه وتوون له هاوسه رگیریا ن وه له گه ل منداله کانیان.

ھەلبۇزاردىكى باش :-

ھەلبۇزاردىنە كە كۆتايى ھات لە سەر بىنچىنە ئايىن ورازى بوونى ھەردوولا بەم كاردە، ۋە بووكە كەش پەسندى كىرد، ۋە كەس ۋ كارى خوازىيىنە كە مەرجىيان بۆ دوو ھەفتە دانىا مېردە كەش ۋە لاسى دايە ۋە: لاسى قەدەغە نىيە مەرجى خوازىيىنە كە بە بى بارگە ۋ كەس ۋ كارى بووكە كەش جگە لە جل ۋ بەرگە كەى ھىچى تىران پى رانەسپارد ۋ

ھاسەرگىرىيە كە لە ماۋەى ھەفتەيەك تەۋاۋ بوو لە بالە خانەيەكى سادە بە بى كەل ۋ پەلى زۆر ۋ زىيادى بى كەلك ۋ ھەروەھا بە بى نىشانە، بە لاس تەنھا بە يەك جل ۋ بەرگ ۋ ئىيانىيان دەستى پىكرد بە ئەۋپەرى سادەيى ۋ خۆشەۋىستى ۋ قورىانىدان بە موۋچەى مانگانە (۱۲۰) جونەيىيە ۋ خىر ۋ خۆشەيەكى ئاساسىي روى تىكردن ۋ خۋاى گەۋرە چۈر مەنالى پىيەخىشەن ۋە بە فەزلى خۋاى گەۋرە دەۋلە مەند بوون ۋ

تاكۋ پازدە سال توۋشى ھىچ كىشەيەك نەبوون، بە بەخىشى خۋداى گەۋرە ئەۋەدى لەۋ مالاھدا دەكرا ھەموۋى لە بانگەۋازى خۋدا بوو ۋ

تېيىنى :-

باشى ھەلبۇزاردن ۋ ئاسانكارى لە خوازىيىنىدا ۋ بەرەكەت ۋ خۆشەۋىستى ۋ بانگەۋاز رەھمەت لە ھۆكارەكانى خۆشگۈزەرانىيە ۋ

بۇ ھەموو كەسپك نىياز ۋ مەبەستە :-

ھەلبۇزاردىنە كە بە خاۋەن ئايىنەۋ تەۋاۋ بوو لە گەل ئەۋەش كە مال لە بەرپرسىيارىيەتى بە رىئەيەكى زۆر ۋ بە لاس مېردە كەش رزگار كىردنى خىزانە كەيەتى پاش ئارامگرتن ۋ قورىانىدان لە نىۋانىاندا سەرگەۋەتن بە دەست ھات، كەچى كەس ۋ كارەكە لە خوازىيىنىدا يارمەتەيان

نەدا . مېردەكەش زۆر سادە بوو، بەلام مېردەكە زۆر تېككۆشەر و قورىانىدەر بوو . لە رېگاي
كارى خېرو بانگەوازىدا .

ژيانىان لە سەر باشتىن رېگادا بوو بەبى كېشەي گەورە تەنھا ئافرەتەكە تۆزىك كالتقام
بوو . رەنج و تېككۆشانيان كرد و خواي گەورەش مىندالى پېتەخشىن .

مېردەكە لە كارەكەي سەرگەوتنى بەدەست هېنا سەرگەوتنىكى گەورەش
« ئۆتۆمۆبېل - نۆرىنگە - كۆمپانىيا - وە حەج و عەمرە » . لە خوا بەزىاد بى تاوەكو
ئىستاش لەخۆشى شادىدان . خوداي گەورە بەردەواميان بىكات لە سەريان وە لە سەر ئىمەش
بەختەوهرى لە دونيا و دوارۆژدا .

ئارام گرتىن و پىشت ئەستور بە خواي گەورە :-

خېزان پېكەتتوۋە لە ئۆزى و مېرد لەگەل ئەوھىش كە هېشتا خواي گەورە مىنالى پى
نەبەخشىون وە لەگەل ئەوھى كە بارى ئابوورى خېزانەكەيان لاوازە كەچى خېزانەكە چەسپاۋو
شادومانن، ئەو ھۆكارە بنەرەتتەش دەگەرەتتەوۋە بۆ رېك و پېكى ئۆزى و مېردەكە بە ئايىن و
رەۋىشتەكەيان، وە تېكەل نابن بەو كەسانەي ژيانىان تال دەكەن، وە پىشت ئەستورن بەوھى
خوداي گەورە زۆرى لايە لە ئازوۋقە و پىداني مىندال .

نەمۇنەي سەرنەكەوتوۋ :-

نەمۇنەي كى خۇرئاۋا: چىرۆكى سەرنەكەوتنى ھاۋسەرگىرى ئەلىزابىت تايلىۋر :-
ئەلىزابىت تايلىۋر لە سالى (۱۹۳۲) لە دايك بوۋە دايك و باۋكى لە بەرىتانيا
نىشتەجىببون بەھۆي روودانى جەنگى جىھانى دوۋەم روويانكرە لۇس ئەنجلۇس .
لە ناۋەراستى شەستەكاندا ئەلىزابىت شائەستىرەي ھۆلىۋود بوو . سەربارى ناۋىانگىيەكەي
ۋەك جوانترىن ئافرەتى جىھان بوو، ئەلىزابىت لە ژيانىدا لەگەل زىغىرەيەك لە ھاۋسەرگىرى كە

زۆریه یان سه رنه که وتوو بوو ژیا . له هه رزه کاریدا شوی کرد به خاوه نی ئوتیله به ناویانگه کان نیک هیلتنۆن، دوا ی نه وه شوی کرد به نه کته ر مایکل ولدنج به نۆزده سال له خۆی گه وره تر بوو به ربوو مه هاوسه رگریه که یان دوو مندا ل بوو .

پاش نه و ئه لیزابیت چوه سه ر ئایینی یه هوودی بۆ نه وه ی شووبکات به مایک توود که وا نه ویش کوژرا کاتیک له ناو فرۆکه که ی بوو تیکشکا .

دوو جا میڤردی کرد به نه کته ری ویلزی، وه پاش نه وه ی ئیدی فیشه ر ته لاقیدا ئه لیزابیت دهستی کرد به په یوه ندیه کی رۆمانسی له گه ل نه کته ری ویلزی ریتشارد بیرتن له کاتی پیکه وه کارکردنیان له فلیمه به ناویانگه که یان (کیلۆ باترا).

بووه یه کیك له زۆرترین میڤرده به ناویانگه کان له ناوه راستی هونه ری له ماوه ی ساله کانی شهسته کاندای .

له سالی هفتا و شهش به ته واوی له بیرتن جیابووه وه، به لام بوونی هه ردووکیان له ناوه راستی هونه ر و ده ره ویدا بووه هۆی ناشوب و تیکچوونی په یوه ندیه کانی هاوسه رگریان هه ردوو هاوسه ره که لیک جیا بوونه وه پاشان سه ر له نوی بوونه وه هاوسه ری یه کتر .

پاش له سالی ۱۹۷۶ به یه کجاری لیک جیابوونه وه . وه نه و کاته بوو ئه لیزابیت به گواسته نه وه ی له سینمه ما بۆ ته له فزیۆن گه لیک سه رکه وتنی به دهست هیئا له خه لاتی ئۆسیکار . لاری فۆرتنسکی کارمه ندیکی بیناسازی نه مه میڤردی هه شته می ئه لیزابیت بوو له نه فسانه ی هۆلیوود . وه میڤردی ژماره جهوت له ژیا نی ئه لیزابیت سیاسه تمه داری ئه مریکی جون وارنر بوو . به لام نه م هاوسه رگریه ش به جیابوونه وه کو تایه هات .

له و سالانه ی دوایدا ئه لیزابیت خوی پتوه گرت به خواردنه وه ی کحول و ماده هۆشبه ره کان له نه خوشخانه ی بیته ی فۆرد خه وینرا، وه له وپوه چاوی کهوت به میڤردی هه شته م کرێکاری بیناسازی لاری فۆرتنسکی .

نه مه ش ژیا نی نه و گه نجانه یه که ده یانه ویت نه مه په یڤه و بکه ن ، وه سه یری رۆلی

رۇمانسىيەكان دەكەن لە سىنەماكاندا و خەۋونى پىۋە دەيىنن . ۋە دەيەۋىت لە ھاۋبەش ژيانى دا بە دەست بەيىنىت . بەلام دوۋشتى جياۋازن لە نىۋان راستى و خەيالدا . راستەقىنەكەى برىتىيە لە كۆتايى ھاتن بە ئىش نازار بۇ ئەمانە يان خۇكۈشتن يان خوۋ پىۋەگرتن بە ماددە سرکەرەكان ۋە ھۆشبەرەكان . دەژىن و دەمرن ۋە دەگەرپن بەدۋاي ساتىكى راستى و بەرچاۋروونى .

پاشان ئايا ئەمەيە بەختەۋەرى كەۋا مەرۋقى ئاقلمەند بەدۋايدا دەگەرپت؟ ۋە بۇچى زۆربەيان ئەۋ ئافرەتە بەناۋبانگ و دەۋلەمەندە بەختەۋەرىيەكەى دۆزيەۋە؟ ۋە بۇچى زۆربەيان پەنا دەبەنە بەر خۇكۈشتن ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بە خوۋپىۋەگرتن بە ماددە ھۆشبەرەكان . ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بەر گۆشەگىرى و دلتنەگى و پاشەكشە لە كۆمەلگا و گۆشەگىرى و تەنيايى لە ژياندا .

نمونە لە چىرۋكى سلبىيەكان يان كىشەتازەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىريدا :-

ۋورپا بە لە تىكەلېۋونى زىادە رەۋى :-

ژن و مىرد ھەردۋوكيان پەيۋەندى خۆشەۋىستى و دلنيايىيان بەستۋە . ۋە پىكەۋە ژياۋن لە سەر رىرەۋىكى پازدە سالى . خۋاي گەۋرە قەدەرى وانەبوۋ مىندالايان پى بېخشى . ژيانىكى بەختەۋەرەنە ژياۋن . بەلام لە كاتى تىكەلېۋونيان و بەشدارى كردنى ھەندى ھاۋرپىيان لە ھاۋىنەھەۋارەكاندا ھەندى كىشەيان بۇ پەيدا بوۋ، بە جۆرىك ژنەكە يەكىك لە برادەرەكانى مىردەكەى بىنى گىتوگۈي لەگەلدا دەرازينىتەۋە بە مامەلەيەكى غونەيى مامەلەي لەگەلدا دەكات، لىرەدا كىشە دەستى پىنكرد بە جۆرىك مىردەكەى ۋاي دەزانى كەۋا ژنەكەى پشت گۈي خستۋە و گرنگى پىنادات . ژنەكەش ۋاي دادەنا كە يەكىكى تر بەختەۋەرى دەكات و ئەۋەى مىردەكەى بۇي بەدىنەھىناۋە ئەۋ كەسە دەتوانىت بەدىبەيىت .

لېردا زۆر كېشەي بېچوك ھەيە ۋە مېلانىيە كەي نىۋان گەيشتۈۋە بۆ جىابونى ۋە سەردەي
ئەمەش چەندىن غونەي خۆشەيىستى ۋە پەيۋەندى سۆزداريان بېنىۋە .

پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە شوۋى بەۋ پىاۋە كرد كە لە مېردەكەي چاكترى دادەنا سەردەي
ئەۋەش مىندالى لە زانكۆ ھەيە .

ئەۋ ئافرەتە لە گەل مېردە تازەكەي چەند رۆژىكى بەختەۋەر ژيا كە نەگەيشتە چەند
مانگىك كېشە لە گەل مىندالەكان ۋە مېردى تازە دەستى پىكرد، بە مامەلەكردىكى خراب
لەگەلدا، خەۋنە گولپىنەكان كۆتايى ھات، ۋە گۆرا بۆ ئىش ۋە نازار ۋە دەردى خىزانى .

دۋاي سالىك لە كېشە زۆرەكان لە مېردى دۋەمىش بە جىابونى ۋە كۆتايى ھات، ئەۋ
ئىستاتەلاقدراۋە ۋە مىندالىشى نى، ھەموو شىكى لە دەست دا تاۋەكو كەسوكارەكەشى،
چونكە ئەۋان مېردى يەكەمىيان خۆش دەۋىست .

لە ھەمان كاتدا مېردى يەكەم ژىنىكى باشى خواست ۋە مىندالىشى لى پەيابو، ئەۋ ئىستا
زۆر بەختەۋەرە ۋە ژيانىكى جىگىر ۋە خۆش بەسەر دەبات .

ئەۋەي لەم چىرۆكە فېرېۋونى :-

- تىكەلېۋونى ھەلە لە نىۋان خىزانەكان كە زۆر مال تىك دەدات .

- رەزابون بە راستىتى چاكترى رىگاكانى بەختەۋەريە .

- ئارامگرتن بۆ مەۋژ ئارەزوۋكانت بە دەست دەھىنى .

- ھەلە لە ساتىكى ھەلېئاردنى خىراۋ پەلەكردن روۋدەدات .

جىاۋازى بەھۋى بۆنى ناخۆشى دەمى مېرد روۋدەدات:-

كېشە دۋوبارە بوۋەكان لە نىۋان ژىن ۋە مېرد لە مالىكى رىك ۋە پىك ۋە ئىماندار، نىزىكەي

ھەموو شەش مانگىك كېشە دۋوبارە دەبىتەۋە، بەلام ھەموو جار بە گلىيەيەكى جىاۋاز....

سولخ ۋە رىكەۋتن لەنىۋانپان دەكرىتەۋە، پاشان گلىيى دۋوبارە دەبىتەۋە، پاش ماۋەيەك لە

نەزىكى ۋە گەتوگۇي ژىنە لەگەل دەستە خوشكە كەي ، دەزانىت ھۆكارى راستەقىنەي ئەو جىاۋازىيە چىيە ، ئەۋىش ئەۋەيە كە بۇنى دەمى مىردەكەي زۆر ناخۇشە . ژىنە كە دەيويست بېرىشە ۋە بەلەم پىاۋەكە لەبەرى رايدەكرد ۋە گلەيى دەكرد كە ئەو نايەۋىت جۈۋىت يىت لەگەلدا ..... بەلەم كاتىك ھۆكارە راستەقىنەكەي زانى چۈە لاي پزىشكى تايەتەي ۋە چارەسەرى خۇي كەرد ... ئىستا نەزىكەي نۆ سالە ھېچ كېشەيە كيان لى روۋنە داۋە .

تېيىنى :-

چارەسەركەردن ھۆكارىيە راستەقىنەيە بۇ كېشە . ۋە ھېچ كېشە ونىشانەيەك نىيە چارەسەر ۋە شىكارى بۇ نەۋزىتە ۋە ، با ھەموۋمان بگەرپىن بەدۋاي ھۆكارە توۋشبوۋەكەن بەبى جىاۋازى ۋە مەترسى .

مامە ئەكەردنى ژىن لەگەل مىردەكەي كە ژىنى بە سەردا دەھىنى :-

مىرد بەبى زانىنى ژىنەكەي يەكەمى كە پەيۋەندىيەكى باشىشى لەگەلدا ھەيە ژىن دەھىنىت ، بە ژىنىكى زۆر ئاسايى ، گەنگى بە خېزانى يەكەمى دەدات ۋە ھۆشيارى دەكاتەۋە كە ئەۋەي پىاۋەكەي كەردۋىيەتى ھەلال ۋە شەرىيە ، بۇ ئەۋەيە بىتۋانىت سۈۋد ۋە دەرگىت ۋە دىلەۋايى ۋە خۇشەۋىستى ۋە ھاۋورىيەتى ۋە پەيداكەردنى مىندال بىيىت ..... نەزىكەۋە لىيە ۋە خۇشەۋىستىيەكەي بە دەست بەيىنە .... ئەو زۆر ئاقلمەند بوۋ زۆر رىك ۋە پىك بوۋ . ئىستا مىندالى كىچ ۋە كورى لىيە ھەيە .

ئە نجامەكە :-

ژىنى يەكەم خۇشەۋىستى ۋە چاۋدىرى لىبە دەست ھىنا . دوۋەمىش راستىيەكەي بۇ دەركەۋەت ، چۈنكە ئەو زۆر شى لى داۋا كەرد بە ھېچ شە رازى نەدەبوۋ ، ۋە زانى جىاۋازى لە

نیوان ریبازه که ی وه ئه وه ی به دیارده که وه ی ناشاردریته وه .

تیگه یشتنی هه ئه بۆ بالا دهستی له لای پیاو:-

کچیک شووی به مرۆفیکێ ئیماندارو رووخۆش و بالابهرز کرد . دوا ی ئه وه له ناکاو زانیمان ئه وه پیاوه هیچ نازانیت له ئاین و بیروباوهر بهرامبهر ژنه که ی جگه له وه فرموده ی پیغه مبه ر دروودی خوا ی له سهر بیته: « لو أمرت أحدا أن يسجد لأحد لأمرت الزوجة أن تسجد لزوجها » . واته « ئه گهر فرمانم به که سیك کردایه که وا کرنۆش بۆ یه کیک ببه ن ئه وا فرمانم به ئافه رت ده کرد کرنۆش بۆ میرده که ی بیات » .

ئه وه ده یویست ژنه که ی بیته کۆیله ی ئه وه . ئه وه ده سه لاتداره و راو داواکاری قه بۆل ناکات له سهر هه ئه ی زۆر بچووک سزای ده دا به لیدانیکی تووند له ماوه ی شه ش مانگی یه که م له هاوسه رگریان، پیمان نه زانی ته نها کاتیك هات به ده مو چاویکی شیناو له گه ل لیدان .

ئه نجامه که ی:-

جیا بوونه وه پاش ئه وه ی خودای گه وه مندالیکیان پی به خشیبوو، هه روه ها ئه مه ش بووه گرتیه ک بۆ ژنه که له هاوسه رگیری، وه نه بوونی دلنیایی و باوه ر بوون به وکه سانی به ناوی ئاین قسه ده که ن، وه دلنیا بوو له وه ی که ره فتاری هه موو پیاویك وه ک ره فتاری میرده که یه تی .

چاره سه ری نیستا:-

گفتوگۆ له گه لیدا کۆتایی هات و رازی کرا که وا تاقیکردنه وه یه کی خراپه، به لام سه ده ده ها تاقیکردنه وه ی باشیش هیه، هه روه ها زۆر نمونه مان بیره ینایه وه که وا به نیش و تازاری کیشه ده یانالاند، جیا بوونه وه روویدا پاشان خودای گه وه پیاوی باش و چاکه خوازی به قیسمه ت کردوون و به خووشی ژیاون .

پاش ماوهیه که ریکهوت له سهر نهوهی نهو کهسهی هاتووه و داخواری پیشکesh کردووه،
بیبینی و کاتیکیشی بداتی بۆ بیر کردنهوه.

کیشه ی هه لبراردنی هه له :-

که سیك خراپی هه لبرارد، پینچ سال ژیاو به خته وه نه بوو، زۆر ئازاری ده کیشا. نهشی
ده هیشته جیا بیته وه که ته مه عورفیکه، پاشان مندا لیکیان بوو کاره که زیاتر قورس بوو به
یاسای عورف. پاشان بووه دوو مندا ل تاوه کو گه هیشته رینگایه کی داخراو له گه لیدا.
نهو کاته جیا بوونه وه مان بینی کهوا زۆر زهره رمه ند بوو، ته نها ته مهش چاره سه ره که بوو،
نافره ته کهش مندا له کانی وه رگرت و شووی کرد به یه کیکی تر ئیستا له گه لیدا به خته وه ره.
پیاوه کهش ژنیکی ته لاقدرای ماره کرد خاوه ن ئاین و جوانی. خوای گه و ره مندا لیکیان
پیه خشی. خودای گه و ره بۆی ته عویز کردنه وه. به خته وه ری و خوای جیگای گرته وه ته مه
چاکه یهش هه مووی له لایه ن خواوه یه.

هه له کردن پیش شه وی په رده :-

پیاویك كچی خالی خوای خواست، هه رده وویان رینگایان به خویاندا پیش بنیاتنان-
خۆریك خستن- له گه ل یه کتر کۆبینه وه و تیکه لی یه کتر بن. کاتیك دایک و باوکی زاوا به م
کاره ی زانی نامۆزگاریان کرد له ته نجامی ته م کاره دا گوئی ی لیرا گرتن به لام هیه له
مه سه له که نه گۆرا. که نهوا زوو هاوسه رگیری ده که ن.
دوای سی مانگ کیشه روویدا، پاشان لیک جیا بوونه وه. جیاوازی و مملانی له نیوان
دوو مالی خاوه ن په یه وندی و ته ندروستی روویدا.

ھۆكۈم:-

بريتى بوو لە رېگەدانى زاوا بە تېكەلبوون و كۆبونەۋە لەگەل بووك پېش بىياتنان . بە جۆرىك ئەم تېكەلبوونەش رېگا بدات بە جوت بوون .

خراپى مامەلە كەردنى كەسوكارى مىرد بۆلەككە :-

ئەكەي زۆر مىردەكەي خۆشەۋىست، ئەۋىش ئەكەي زۆر خۆشەۋىست، ھېچ كېشەيەك لە نېوانيان دا نەبوو تەنھا ئەۋەي لە ھەموو مالېكدا روودەدات . بەلام كېشە دېت بە ھۆي خراپ مامەلە كەردنى كەسوكارى (دايىكى و باۋىكى) بۆ ئەكەي لە كاتى لە مال نەبوونى پياۋدەكەي .

زۆر تەھەممولى كرد . سوور بوو لە سەر ئەۋەي بە كەس نەلېت تاۋەكو لە پېوانە دەرچوو بە تەۋاۋى روۋخا نەيتۋانى چىتر تەھەممول بىكات . مىردەكە شلەژابوو لە نېۋان گۆيرايەلى بۆ باۋىكى و خۆشەۋىستى بۆ ئەكەي.....

لەگەل تېيىنى دا باوك سىروشتىكى ھەيە و ناگۆرىت... ھەر جۈلەيەكى ئىجابى لەگەل مىرد بىگومان دەيىتە پىچران .

سەرقالبوونى مىرد بەبى خۇنامادە كەردنى ۋە :-

يەكەك لە ئەكان دەلېت:- ھاۋسەرگىرمان ئاسايى و لاسايى كەردنەۋە بوو، بەلام مەن مىردى خۆم خۆشەۋىت كە گەنجىكە لە سەر رەۋىشى ئايىن ۋە ستايش بۆ خۇداي گەۋرە . بەلام ھەستەكەردن بە بىزارى و كەساسى خىزان بۆ مالەكەم دەستى پىكرد بە تايىبەتى پاش بوونى يەكەمەن مەندالى كىچ، ۋە پياۋەكە باش بوو كارى دەكرد لە نەخۇشخانەۋە نۆبەتچىش بوو ھەر لە نەخۇشخانە دەمايەۋە، پاش كارەكەي دەچوو بۆ ئىش و كارى سىكالاکان، پاشان دەچوو بۆ

نۆرینگهی تایبه تی خوئی، زۆرجاران کاتیك له مال ده بوو له کاتیکی درهنگ پشکنینی بۆ ده هات یان حاله تیکی له ناکاو داواده کرا له مال بیتسه دهره وه، ئەمه ژیا نی منه، سهیری کهسانی تر ده کهم خۆزگه یان بۆ ده خوازم، وه سهیری خۆم و باری خۆم ده کهم هه سهرت ده کیشم.

پیاویك هه ز به گه ران و رابواردن ناکات :-

ژنیك ده لیت: له خیزانیکی مامناوهندی گه شه م کردووه، من سی براو دوو خوشکم هه یه، له ریزی سی یه مم له ناو خوشک و براکام.

له ماله وه سه ره به ستیم هه بوو له دهرچوون و سه ردان و هاویه شی کردن له کاری خیر. پاشان شووم به گه نجیک کرد له سه ر ئایین و بیرو باوهر، خوشم ده ویست پاش چاوه روانیه کی زۆر کچی کمان بوو، پاشانسکم پرپوو به کۆرپه له ی دووهم. وه سوپاس بۆ خوا.

به لām میرده کهم هه ز ناکات به دهرچوون و رابواردن، وای پی باشتره له ماله وه بی نیته وه. ده نووستیش به چهنده ها کاتژمیر هه تا کو له کاتی مۆله تدانیش.

ئه مه ش کاری گه ری هه کی سلبی له سه رم دروست کرد هه تا یه کیك له براده ره کانی داوای کرد سه فه ریک بکه ین به لām نه و ره فزی کرده وه، به بیانوو ی سه رقالبوونی به ئیش و کار. وه نه چوو بۆ کاره کهش، به درێژایی رۆژ له خه وتوو یی له مالدایه وه، کچه هاو ریکه م په یوه ندی پیوه کردم و هه والی پرسیم، دامه پر مه ی گریان، کیشه یه کی گه وره له نیوان من و نه و روویدا وه چی بکه م؟ وه به چی نامۆزگاری کرد؟

بیگومان نامۆزگاری بۆ نمونه ی نه و میردانه ده بیته تی بکۆشن و مافی هه موو خاوه ن مافه کان به دیت. سه فه رکردن و رابواردن له کاره پیو یستیه کانه وه گرنگیشه بۆ به رده وام بوونی ژیان.

هەلە كانى پياو لە پيريدا :-

ئافرىتىك ۳۵ سالە مېردى كىردو، لە بچو كىيە وە چىرۆكىكى تىكۆشە رانە لە گەل مېردىدا
ژياو، لە گەللى ھەستاو بە پەرودە كىردنى مىندالە كان . دوو كوپ و دوو كچى ھەيە ھەمويان
ھاوسەر گىريان كىردو .

تەلاقى خىزانى كورە گەورە كىيان كۆتايى پېھات پاش ماو يەك لە كىشە كان لە دادگا .
ئافرىتىكى دىكەي ھىنا . لىرە بارو گوزە رانى پياو كە گۆرا و زۆر تونىد بوو لە گەل
ژنە كەيدا ، باوكە كەشيان لە گەل ژنى كورە كەيدا خۆى رىكخست . ھەتا بەشدارى كىرد لە گەلدا
بۇ لىدانى داكىيان لە برى تۆلە سەندەنە وە بۇ ژنى كورە كەي .

دايكە كە مائەكەي جىھىشت و لە گەل كورى دوو مى ژيانى بە سەر بېرد ، ھەلچوون و
سەرشىتتە كەي واى كىرد ئا و كارەبا لە دايكىيان قەدەغە بىكات . پاش چەند مانگىك
دايكە كە گەرايە وە لاي بۇ ئەو دى لە گەلدا بۆتت ، بەلام باروودخى ماددىيان زۆر قورس و
گران بوو ئەو ھەندە پارەى نەدەدا بەشى بىكات ، وا باشتىر بوو ئەو دى ھەيە لە گەلدا بىت . جارى
دوو ھەمىش كىشە روويدا توندىر لە جارى يە كەم . . . . .

پەيۋەندى نيوان باوك و خىزانى كورە كەي ھىچ پەيۋەندى نەبوو بە كارووبارى سىكىسى
بەلام ئەو ژنە تۈانى ئەو باوكە وا لىبىكات پەيۋەندى لە گەل خىزانە كەي تىكىدات .
و پەيۋەندى لە گەل كورە كەي دىكەشى تىكدا ، و پەيۋەندى باوكىيان لە گەل دوو كچە كەي
خۆى دا لە مائە وەش دەرى كىردن . . . .

ھەموو ھەول و كۆششە كانى ئاشتە وايى بە سەرنە كەوتوويى پرايە وە ((لىژنە كانى
ئاشتە وايى ، داواكان ، دادگاكان ، پەيۋەنيە كان . . . . .))
ئىنجا چى بىكەين لە گەل ئەو پياو ؟

ئىككىنچى بۆلەك:-

ھەندىك ھالەت ھەيە ئەنجامە بۇ بارودۇخى ژيان ۋە رەفتارەكانى پەرۋەردەكردن، كەۋا كەسەكە بە درىژاۋى ژيان نازارى پىۋە دەكىشى، ۋە ھەندى جار تەنگەژەى دەرۋونى روودەدات و پارسەنگە كەى ووندەكات،

ۋاى لىدەكات ناتوانىت كاروبارەكان پىۋانە بكات، ۋاى لىدەت ھەلەكان يەك لەدۋاى يەك دەست پىدەكەنەۋە . ئەمەش پىۋىستى بە چارەسەرى دەرۋونى زانستى ھەيە بۇ ئەۋەى پىۋەرى راستەقىنە بگەرەتتەۋە ۋاى لىبكات دەرۋازى بىت ھۆكارەكانى كاريگەرى سىلبى .

كىشەكان لە كاتى راشكاۋىدا:-

ھەردووكيان ژيانىكى بەختەۋەر ھىمانە دەژىن، ۋە ھەرىكەيان ئەۋىترى زۆر خۆشەۋىست، دوۋكچى جوانىشيان ھەبۋو، بەلام ئەۋ ژنە چىرۆكى خۆى بۇ مىردەكەى گىرايەۋە كە ئەۋ پىش ھاۋسەرگىرى زۆرى خۆشەۋىست و ھىۋادار بوۋ بۇ ئەۋ بىت . ۋوتى فلان و فلان ھاتنە پىش بۇ خۋازىنىم بەلام من لەبەر تۆ رەتمكردەۋە . پاشان ژنەكە لىى پرسى: ئايا تۆ پىش ھاۋسەرگىرى منت خۆش دەۋىست؟ ۋەلامى دايەۋە: ۋەك خوشكم خۆشم دەۋىستى تاۋەكو ھاۋسەرگىرى ھەست و سۆزى خۆشەۋىستى بەرەۋ تۆ دەستى پىكرە تاۋەكو لىرەۋە بوۋە كىشەۋە ململانى . ۋە ھەلۋىستى ھەست و سۆز گۇرا بۇ ھەلۋىستى تۈندۈتۈش و تۈرۈرە بوۋن ....

پىاۋەكە باۋەرى ۋابۋو كە نابىت پىش پەيۋەندى خۆشەۋىستى بكات . چۈنكە ئەۋە نابىت ئەۋ خۆشەۋىستى پەيۋەندى بە يەكىكى ترەۋە بىستى ئافرەتەكەش سوۋرە لە سەر ئەۋەى پىاۋەكە پىش ھاۋسەرگىرى خۆشى ۋىستۈۋە . زۆر بەلگەى بۇ دەھىنىتتەۋە لە سەردان و پەيۋەندىەكانى كە لە مالەۋە كىرۋىتەى بۇ براكەى زۆرىش لەبەر ئەۋەى نىزىكى يەكترىۋون ۋەخۆشەرىن كىرەن لەلاى . ھەموۋ ئەمانە پىش خۋازىنى بوۋن، كەچى ئەمانە ھىچ لە

بيروبو چرونی ميړده که ی نه گوری....

چی به هه ردووکیان بلیین؟

به ژن وميړدی له م جوړده دا دهليّم: راشكاویش پيويست به گفتوگويه کی هيّمن و ليک تيگه يشتن هه يه، ده بي هه لايه نيک به دواي ووشه يه کی وا بکه ويّت لايه نه که ی دیکه پازي بکات. وه ده کريت درؤی ريپيډراو لهو حالته له گه ل پيدا گيري له سه ر زياده رهوی نه کردن له داوا کردن که لايه نه کی تر نه توانيت بهينيته دی.

ژنه که به رزخوازی و تامه زروی به رزتره له ميړده که ی:-

ئاواته خواز بوو شووبه گه نجيکی خاوه ن رهوش و ثايين بکات، به لام له شاره که ی خوی به ختی نه بوو، به خته که ی له ديّهات بوو، کچه که ش خه لکی شاره، پيی له جه رگی خوی ناو چوو بۆ گوند بۆ نه وه ی بژييت له گه ل ميړده که ی، وه قه ده ره که ی بووه سه ره تاي کاری خير به ريک و پيکی لهو گونده، وه له ده زگاگان بوو بۆ کار وه به رپرس بووليی نه وه هامي سه وه، وه پياوه که شی پالپشتی بوو له کاری خير و چاکه، نهو له به رپرسه کان نه بوو هيچ کاتيکيش په يوه ندي به به رپرسياريه تی نه بوو، ئافره ته که زور له پياوه که ئاقلمه ندي تريوو، وه توانايه که شی گوره تر بوو. هه موو به رپرسه کانی دهناسی و مامه له ی له گه لدا ده کردن، به لام پياوه که ی هيچ رولتيکی گرنگی نه بوو.... له ويّه هه نديک کاروباری گرنگ له ريگای ميړده که يه وه ده گه يشته ده ست ژنه که ی. نه ويش بووه هو ی شپريزه ييه کی به هيّز و تووند تاوه کو له تواناييدا نه ما بيکات. وه ده ستیکرد به ته ماشای ژنه به رپرسه کان و خوزگه ی به وان ده خواست له سه ر ميړده کانيان که به پرسن. کاتيک گورانکاری له به رپرسه کان روويده ئافره ته که له به رپرسياريه تی نه ما. باوه ری وابوو که ميړده که ی هوکار بووه له وه ی که به رپرس نه بووه.

چی به م ژنه بلیین؟

چه مکی یا خود تیگه یشتنی گویرایه لی هه له :-

چهاره سر کردن له و کیشه یه :-

٢٥٥

بەگەرەت بەدۋاي كەسەك رېنمايى دايكى بىكەت ۋە ئاراستەي بىكەت ۋە دوورى بىخاتەۋە لەو رېگايە، كاتىك دايكى پېۋىستى بە شتېك بايە دەچۈۋە لاي، لەگەل پېداگىرى لە سەر جىگرتەنەۋى تەنبايى ۋە داخستەن لەگەلدا بە ۋىژدانى .

بەلام ئەگەر دايكى رەتى كەردەۋە ۋە خۇنەدا بەدەستەۋە بۇ ئەم جۆرە چارەسەريانە، بزانە ئەۋا نەخۇشە ئاگادارى خېزانەكەت بەلىتى، دەستپېشخەرى بىكە لە دەربازبۇونيان پېش ئەۋەدى لە دەستتە دەربېچى .

ھاۋسەرگىرىيەكى ناچۇن يەك:-

كېچىكى زانكۇ شۇۋى كەرد بە گەنجىكى سەروۋى ناۋەندى، ھەموو كات ھەستى بەكەم ۋە كورى دەكەرد لە پېش كېچەكە، زۆرجار سەيرى بىروانامەكەي دەكەرد كەۋا بە سەر دىۋارەكەدا ھەلۋاسرابو ھېشتا بەبىروانامەكە دانەمەزرابو ئاخ لە گوى گرتەن لە قسەكانى دايكى، زۆرجار ھەلدەگەرايەۋە سەر خېزانى كورەكەي ۋە ئەۋىش بەبى لىكۆلىنەۋە گوى ى دەگەرت، دەچۈۋە لىيىدەدا ۋەكۆ ئەۋەدى دايكى قورشان بىت . قسەي راستەۋ قابىلى گەتۇگۇ نىيە . لەژنەكەي دەدا بۇ رازى كەردنى دايكى ۋەرازى كەردنى تروفيزى خۇي كە پياۋە، كاسەي ژنەكە پېۋو دەستى كەرد بە جىنۋدان قسە پېۋتەنەۋە مىردەكەي ۋەك ۋە ئەۋ، ۋەدەستى كەرد بە گەران بەدۋا ئىش ۋە كارىك لە دەردەۋەي مال بۇ ئەۋەدى كاتەكەي پېيەسەر بىبات كەۋا ژيانى مالى خۇي بە دۆزەخ دەچۈاند .

چارەسەرى بۇ كېشەي لەم جۆرە:-

خۇپاراستەۋ دووركەتەنەۋە لە ھاۋسەرگىرى ناچۇن يەك بە تايىبەتى ئەگەر داخۋازى بوو بەبى زامەن بوونى رەۋىش ۋە ئايىن نەبىت . بەلام ئەگەر ئايىنى تېدا بەرقەرار بوو ۋە لە خواترسانىشى لەگەلدا بىت ئەۋا ژىن ۋە مىردەكە بەرگەي زۆرىك لەۋ كېشەنە دەگەرن كە دېتە سەر رېگايان،

لەگەل سووربوون لە پىداگىرى ۋە وورپا بوون لە كارى ئەو دايكانەى كەوا دەزانن كورەكەى مولكى خۇيەتى ۋە ئەو ئافرەتە ھاتوۋە كورەكەى لى زەوت بىكات، ئىنجا ھەموو فېلىك بەكار دەھىنى بۆ ئەۋەى لىكىيان جىباكتەۋە .

ژىنىك نازانى ماناي ھاۋسەرگىرى چىيە :-

گەنجىكى جوان و رىك و پىك ئافرەتلىكى شۆخ و دەۋلەمەند ماره دەكات، بەو پارەو پۈولەى لە باۋكى ۋەرىگرتبوو خۇى زۆر بەرزتر دادەنا لە مېردەكەى، ئەۋەى بېويستبايە دەيكرد قسە كوردنەكەشى تەنھا فەرمان كوردن و قەدەغە كوردن بوو، كاتىك ئەو پىاۋە سەفەرى كورد بۆ دەرەۋە دوو مندالىشى لى ھەبوو ئافرەتەكە شوققەكەى خۇى بەجى دەھىشت و لاي كەس و كارەكەى دادەنىشت، لە پارەى باۋكى لە مندالەكانى خەرچە كورد و لە پارەى مېردى حىسابى دەكرد و لە پەراۋىك دەينووسى، مندالەكانى بىردە قوتابخانەى كى تايىبەتى تاكوو قۇناغى سەرەتايى، كاتىك پىاۋەكە گەزايەۋە داۋاي پارەكانى لىكرد نكۆۋلى كورد سەرەرزى نواند بە پارەى باۋكى، كە ئەو مندالەكانى ئاردۆتە باشترىن قوتابخانە . پىاۋەكەش سەرەداۋىكى گرت بەۋەى گوايا لەكاتى سەفەركردنى پەيۋەندى بەستۈۋەبە يەكىكى دىكە بۆيە بەۋەۋە خىزانەكەى تاۋانبار كورد، ئەم دەنگ و باسە لەو شارە بىلابۋەۋە . خەلگ دەھاتن بۆ چارەسەر كوردنى مەملانىكە . پىاۋەكەش بە ھىچ رازى نەدەبوو تەنھا بە پىدانەۋەى پارە و پۈولەكە . پاش ئەۋەى ۋازى لە پارەكە ھىنا بۆ ئەۋەى نەبىتە ئابرووچوون، داۋىسى ھەموو پارەكەى بەتەۋاۋى ۋەرگرتەۋە كە لە پەراۋەكە تۆمارى كوردبوو، ئەو ئىستا كە لە ژىر لە رەھمەتى پىاۋەكەيدا دەژىت . ھەرچى پىيى بلىت گۆى دەگرىت و ملكەچى دەبىت .

ئەو جۆرە كىشانە روۋندەبىتتەۋە كە ھەر كەسىك يەكىك ھەلېژىرى لە سەر بناخەى پارە و پۈول و جوانى و لە بىر كوردنى ئايىن سەرناكەۋىت . بۆيە من پىيى دەلىم: تۆ بە وروژاندىن و كاتىكردن ئەو ھىچ پارەو پۈول بەدەستناھىيىت، ۋە ملكەچكردىن ژنەكەت بۆت پاش ئەۋەى

تاوانبارت كرد له كاتىكدا له هه موو شت بهر پزتره له ودى مولكى ئىودهيه . نه مه ش شتىكى
باش نيه وه ناكريت به خته و هدى رووبكاتە ئەم چۆره مالانه .

هه لېژاردنى هه لئە :-

گه نغىك له منداليه وه په روه ده كراوه له سه ر رهوشت و ئايين، وه قورئانيشى هه موو
نه زبه ر كردبوو . چالاكيش بوو له بوارى كارى خيىر و بانگه واز كردن، كاتىك كاتى ژن هينانى
هات ده چوو هه ر مالىك به كيشه يه ك ده گه رايه وه، يان جوانى بوو، يان يارمه تيدانى كه ل و
په ل، وه يانيش دۆزينه ودى وه زيفه يه ك بۆ ژنه كه، تاوه كو حالته كه گه يشته شه ودى تووشى
ئافره تىكى سفوور و ريك و پىك نه بوو به ئايين خه لك له و بواره دا ئاگاداريان كرده وه . به لام
ئه و ته نها ئه ي ويست، ئىستا ئه و دووره له بانگه واز كردن و كارى خيىرو چاكه، وه نه يتوانى
هيچ شتىكى لىبگۆرئيت، به لكو كچه كه كوره كه ي گۆرى، هه ندى جاريش كارى نه شياوى
ده كرد بۆ دل راگرتنى ئه و .

نه مه ش وان هيه كه بۆ ئه وان هى ده ست پانده كه نه وه بۆ دل ده روونيان له سه ره رۆيى له گه ل
ئافره ته سه ربه خوكان، به بيانوى شه ودى كه وا چاكى ده كات و ده ستى ده گرئيت . به لام
ئه نجامه كه پىچه وان هيه، له هه مانكاتدا هه ر كه سيك ئافره تىكى له سه ر رهوشت و ئايين جى
به ئىلى . ئه وا به جى ده هيلدريت بۆ كه سيك كه رىگاي رهوشت نازانئيت، وه له سه ريدا زال ده بيت
و پاشان زه ره مه ند ده بيت دوو لادا .

وورد بين به له هه لېژاردن بۆ شه ودى بريارت پاش بير كرده و هت دروست بيت .

زۆردارى و جه ورو سته م :-

گه نغىكى نه ندازيار كچىكى پزىشكى ده رمانزانى ماره كرد ئه و كاته له سه ره تاي ژيانى
دامه زرانديدابوو داها تيشيان سنووردار بوو، ژنه كه ي رازى بوو كه وا له مالى باوكى و دايكى و

خوشك و براكانی له یهك بالاخانه دا بژیت وه یهك گه رماویشیان هه بوو، وه هیچ سه ره بیهستییه کی نه بوو له جووله کردندا ته نها له ژووره که ی خۆیدا نه بیّت . هیش تاش رازی بوو . به تیپهر بوونی کات ژيانی ماددیان باشتربوو ده رماخانه یه کی بۆ خۆی کرده وه پاشان یه کیکی دیکه ی کرده وه . هه ستا باله خانه یه کی بۆ به کری گرت، پینچ مندالی لیبوو، یه کیکیان به مندالی ده مریت، پیاوه کهش داهاتی زۆر باش ده بیّت . له کۆمپانیایه ک کار ده کات داهاته که ی گه وره یه .

به تیپهر بوونی کات پیاوه که دهستی کرد به ئابروو بردن و جوین پیدان و نه فره تکردنی خیزانه که ی . به لکو لییده داو چوونه لای کهس و کاره که ی لی قه دهغه کرد به هه موو که م و کوریه ک دهیشکانده وه . پاشان دهستی کرد به ته لاق دان یه ک له دوا ی یه ک له سییه میان له مالی میزد ده ری کرد . پاشان گه راندیانه وه دوا یی خانوویه کی جوانی به یارمه تی خۆی دروست کرد سه به خۆ تییدا ژیا . پاشان له ماله وهش ده ریکردو پییکوت: ئه و جاره گه رانه وت نیه، ته لاقدانیش نیه ته نها له وه ی که ده مه ویت ته نازول بکه یت، له ژیر پالپه ستویه کی زۆر رازی بوو ته لاقی بدات به رامبه ر وه رگرتنی شتومه کی هاوسه رگیری و کهل و په له کانی چیشخانه که و (۱۷) سال پیش ئیستا بۆی کریبوو . ئه و کهل و په لی زۆر به نرخ و به ها بوون پاشان ته نها منداله (۸) سالیه که ی له گه ل خۆی برد . وه مندالکانی تریان لی قه دهغه کرد . له گه ل ئه وه ی گه وره که یان له پۆلی یه که می ناوه ندی بوو، میزده که ی پی ووت: مافی خۆته دووه فته جاریک بۆ ماوه ی چوار کاتژمیر بیانبینی . وه قه دهغه بوو منداله کان به ته له فۆن له گه ل دایکیان قسه بکه ن، پاش داخواری کردن پیاوه که ژنیکی تری هیئا، ژنی دوو دم خاوه ن کیشه بوو هه رده م له گریان و خه فتدا ژيانی به سه ر ده برد تاوه کو ئیستاش به رده وامه .

قەسە كەردن ئەو كېشە يە دا :-

ئەگەر ئەو رەفتارەنە بەتە وای و ویست و ئارە زووی خۆت بوو، ئەو خوای گەورە تۆلە سین و بە توانایە .... لە سەرە خۆیە بەلام کەمتەرخەمی ناکات .... دەستپیشخەری بکە لە تۆبە كەردن و گەرانە وە بۆ راستی پیش تۆلە سەندنە وە ..... وە ئەگەر ئەو کارەیان پیکردی لەو رەفتارە نامرؤقايەتیانە

• ئەو بزانە ئەو رەفتارەنە لە نیشانەکانی نەخۆشی دەروونیتە زوو برؤ چارەسەری بکە •

نەفامی و پەلە كەردن :-

كېشەى كچىك كە برونامەى دېلۆمى تەكنىكى هەبوو تەمەنى (۱۸) سال بوو • شووى كە بە گەنجىك • دواى پېنچ سال كېشە دەستى پیکرد، پیاووە دەلیت: ئەو گەنگى بە پەيوەندىە تايبەتیە كامان نادات • واتە: لە پیش خۆی خەرىك دەكات بە بەرژە وەندىە كانى مال. وە لە مالى باوكیشى گەنگى بە گەرانە وە نادات وەك پىویست (ئەمە قەسەى كۆرەكەيە)، كچەكەش نكۆلى لەو قەسەيە دەكات • دواى پېنچ مانگ لە هاوسەرگىرى دەرىدەكات بەهەموو ھۆکارەكانى ھەول دەدریت بگەرىتە وە سەرکەوتوو نايیت لەگەل ئەو ھەش سەكپەرە، پاش دوو مانگ منداڵەكەیان لە دايك بوو، تاوەكو ئیستا پیاووەكە پشتگوێی خستوو نەتەلاقى دەدات وە نەدەيھىتتە وە مال، دەلیت: من قايلم لە سەر تەلاق وە دەمەویت بەلام بە مەرجىك ھەر يەكێك لە ئیمە ئەو ھى ئامادەى كەدوو لە شتوومەكى ھاوسەرگىرى بۆ خۆى ببات • بەمانای: ھىچى بۆ نىە تەنھا كەل و پەلى مەتبەخ نەبیٹ ھەتاوەكو زىرەكانیشى لى فروشتوو بى ئەو ھى بزانیٹ، كاتىك ژنەكە دەربارەى ئەمە لى ى پرسى ووتى: ئەو كارە تايبەت نىە بە تۆ من بۆ تۆم كرىبوو، بە ھەر حال ئیستا نەگەراو تەو ھە بۆ نە تەلاقیشى داو، لەگەل ئەو ھەش ئەو ژنە لە خىزانىكى ھەژارو سادەيە •

لەكەدانە وە لەو جۆرە كېشانە بۆمان رووندەكاتە وە نەفامى و نەزانين لە مامەلە كەردن

لەنئىۋان ئۆزى ۋە مېرد ۋە نەفامىش لە پەيۋەندى سىڭىسى، ئارام نەگرتن لە سەر ئەۋى دىكە، ۋە پەۋەست نەبۋىن بە پەيۋەندى ئاين بە بەجىڭگەياندى مافەكانى ئافەت، ۋە ئەۋى لە سەر مېرد ۋە ئاجب كراۋە لە مارەكردن، ۋە ھەمۋە داۋايانە نىشانەن بۇ ۋە لامدانەۋى لە سەر بۇچى لە سەر دەمى ئىستا ئەۋ جۆرە كىشانە رۈۋدە دەن؟

ستەم ۋە لادان ۋە تاۋان :-

كىشەى كچىك شۈۋى كىرۋە بە گەنجىك . پاش ماۋەيك دەبىنىت پەيۋەندى زۆر تۈۋندە لەگەل دايكى، ۋە قسە لەۋ پەيۋەندى تايەتپەمان دەكات بۇ دايكى، كچەكەش زۆر ئازار دەچىژى، زۆرىەى جار ئەۋ گەنجە كەدەتتە خوار ۋە شەۋەكەى لە سەر قەرەۋىلەى دايكى تەۋاۋ دەكات بە شىۋەى نىمچە رۆژانە . ئىمەش دەلەت: ئەمە خۆشەۋىستىيەكى رادەبەدەرە بۇ دايكى، لە كۆتايىدا ئاشكرا بوۋ ئەۋ پەيۋەندى سىڭىسى ھەيە لەگەل دايكى ۋە لە سەر داۋاكارى ئەۋ بوۋ . ۋە سۈۋىتتە ئەمە كۆتايى دىت بە تەلاق پاش ئەۋى مىندالەكىشى لى ھەبۋ . پىۋەكە مىندالەكەى ۋە رگرت ۋە دەلەت: يان دەبى دايكى ۋە رىبگىرى مىنىش خەرجى ناكىشم، ۋە يان پىۋەكە ۋە رى بگىرت ۋە مىندالەكەش شىرە خۆرەۋ تەمەنى مانگىكە ۋە تەلاقەكەش تەۋاۋ بوۋ . قسە كىرەن بۇ ئەۋ كىشانە زۆر قورسە . ھەرىكە لە كور ۋە دايكەكە پىۋىستى بە چارەسەر ھەيە . ژنەكەش سۈپاسى خۋاى گەۋرەى كىرە ۋە ھەمى پى كىرە لەۋ بەلا گەۋرەى رىزگار كىرە .

بەشى يازدەھەم
پوختە و راسپاردەكان

- رېخۆشكردن.
- ھۆكارەكانى كېشەى خېزان.
- ئاشكرا بوون.
- لىكۆلېنە ۋەى مەيدانى.
- بەرنامەيەكى كارا بۆژيانى ھاوسەرگىرى بەختە ۋەر.

- رېۋىۋى شۇكرىدەن :-

ئۆزى بىر دەۋام پېۋىستى بىلەن شۇكرىدەن ۋە رېۋىۋى شۇكرىدەن، ۋە ھەممۇ قۇناغىك لى قۇناغەكانى ئۆزى پېۋىستى بىلەن ئامادەكارى ۋە بىر كۈندە ھەيە . ئاقلىمەندىش ئۇ كەسەيە لى ھەلەكانى كەسى دېگەن فېرېت، يان سودا لىۋانى پېشتەر ۋە رېگىت، ھەروەھا لى ۋە رىزەكانى پېشتەر پېشتاندرا ئۇ پېلانىلەي كەۋا يارمەتلى لېكۈلەر دەۋات بىلەن بىلەن ۋە رىۋى شۇكرىدەن ھاسەرگىرى بۆلگەشتەن بىلەن ئارەزوۋەكان، لى ۋە رىزەدا بۆلمان ماۋدەتەۋە كەۋا پوختەكە روۋىبەكەينەۋە كەۋا پىۋى گەشتوۋىن، لى گەل روۋىبەكەينەۋە بۆلگەندەۋە چاۋدىرى مەيدانى بۆلگە ۋە دۆخەكانى كۆمەلگا كەۋا ئىستاقسە لى سەر دەكەين . ۋە چۆن مال بىلەن بىلەن دەپتە ۋە چۆن خېزانى باش بىلەن دەست دەپتە؟

ھۆكەرەكانى كېشەي خېزانى :-

لى ماۋەي ھالەت ۋە ئۆمەكانى پېشتەر روۋىبەكەينەۋە كەۋا گىرگىتەن ھۆكەرەكان لى كېشەيكانى ھاسەرگىرى تېدا روۋدەۋات ئەمانەن :-

- لاۋازى كەسايەتلى ئۆزى ۋە مىردىخود يەككىيان .
- ئارەزوۋەكان لى زالبون ۋە رەتكرەۋەي راي جىاۋاز .
- ھەستكرەي يەككى لى لايەنەكان بىلەن شكاندەۋەي لى كاتى ئاراستەكرەي ۋە ھەستىكى زىاتەر .
- بىلگەندەۋەي نەپىيەكان كەۋا سەر دەكېشى بۆلگە تېۋەردانى ھەلە لى لايەن خىزم ۋە كەسۇكار .

- جىاۋازى خورەۋىشت ۋە شىۋازەكانى، ۋە تېنەگەشتەن لى يەكتەر .

- رېق لېۋىۋەۋەي ئۆزى ۋە مىرد لى يەكتەر، چۈنكى لى كاتى ماۋەي خىۋازىنى يەككىيان بىلەن

خه يال كۆشكى له ههوا بۆ نه ويتر دروست ده كرد .

- لاوازی رۆشنبیری له په یوه ندیه کانی خیزانی و کۆمه لایه تی .

- نه بوونی هاوتوانای رۆشنبیری و کۆمه لایه تی و ژیا ری .

- لاوازی په یوه ست بوون به بنکه کانی شه رعی له مامه له کردندا .

- هه لێژرادی هه له له یه کهم کاردا .

- خه رجکردنی بی بهرنامه، یان جیاوازی له خه رجکردندا .

- بلا بونه وهی داب و نه ریتی کۆمه لایه تی هه له له ناو هه ندیک مالاندا، وهك: ئاههنگ

گیژان یان بۆنه کان کهوا ده بیته هۆی جیاوازی و ململانی .

- کاریگه ری راگه یاندنی گه نده له سه ر زۆریه ی خیزانه کان و تی کدانی په یوه ندی

نیوانیان .

- به رزیبونه وهی بنمیچی ئاره زووه کان زیاتر له توانا کان .

- لاوازی تی ربوونی سیکسی له له لایه ن یه کیك له ژن و میړده که .

- نه بوونی رۆشنبیری سیکسی .

- نه بوونی ریکه وتنی سیکسی له نیوان ژن و میړد .

- لاوازی تی گه یشتن هه ریه که له ژن و میړد بۆ ماف و نه رکه کانی .

- نه بوونی رۆلی کۆمه لگا له چاودیژی خیزان و بلا و کردنه وهی ووشیا ری .

- پالپه ستۆی ژیا نی، وه نه بوونی توانا له سه رته واو کردنی پیداو یستیه بنه رته یه کان بۆ

خیزان .

- هاوسه رگیری به زۆر به بی ئاره زوومه ندی .

- پیداکیری هه ریه که له ژن و میړد له سه ر وه رگرتنی مافی خۆی پیش پیدانی

نه رکه کانی .

رىڭاكانى خۇپاراستن لە كىشەكانى خىزان:-

خۇپاراستن باشترە لە چارەسەر كردن، ھەروەھا بۇ ئەۋەدى ژيانىكى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر
بىيات بىرى پىۋىستە ئەم نامۆزگارىيەنە بە بىرخۇمان بىيىنەۋە:-

- ھەر لە سەرتاۋە يە كىچكى باش ھەلبۇتتىرىن بۇ ھاۋسەرگىرى.
- رىكەۋتن لە سەر لىككەيشتن بۇ مامەلە كردن لە گەل لايەنە جىاۋازەكانى مال.
- پەيۋەندىيەكى پتەۋ بە خۇداي گەۋرە، ۋە پەنابردن بۇ ئەۋ لە ھەموو كات و زەمانىك.
- رەنگ كردنى ژيانى ھاۋسەرگىرى بە رەۋشت و بەھا ئىسلامىيەكان.
- لىھاتۋويى و شارەزايى تايىبەت بۇ ۋن و مىرد لە كىشەكان دەپپارىزى.
- بە دەست ھىننەنى ھىمانايەتى و خۇشەۋىستى لە رىڭاي (گفتوگۇ باش) دىيارىيەكان-
زانستى ماف و ئەركەكان- خۇئامادەكردنى پىشۋوتىر بۇ ۋن و مىرد- بانگكردن بە خۇشتىرىن
ناۋەكان».

- بلاۋكردنەۋەدى نەيىنەكان، گەمارۇدانى كىشەكان لەناۋ مال.
- دەرەچۈۋن بۇ جوانكارىيەكان يان سەيركردنى ئەۋ شتانەى لە دەستى خەلكدان.
- پىكەۋە ژيان غونەى مالە بەختەۋەرەكانە پەيرەۋى ئەۋان بىكە.

لىكۈلىنەۋەدى مەيدانى:-

كارىكى راپرسى بۇ ۋەرگرتنى لە سەر زۆربەى لە خىزانى مىسر كرا غونەى گەيشتە ۵۰
كەس، لەۋانە ۳۰ پىۋا، ۲۰ ئافرەت.

ئەمەى خوارەۋە غونەى ئەۋ راپرسىيە بوۋ كەۋا جى بە جى كرا:-

راپرسى:-

ئەمەى دىت كۆمەلىك بەشن. ئەگەر ئەۋ بەشە رىكەۋت لە گەلت بە باشى ئەۋا
نېشانەيەك دابنى لە ژىر ھەلبۇتاردنى (بەلى) ۋە ئەگەر بەشەكە تا سنوورىك رىكەۋت لە گەلت

ئەوا نىشانىيەك لە ژيىر ھەلبىژاردنى (تا سنوورنىك) دابنى. ۰ ۋە ئەگەر رىكەوت لەگەلت بەلام بەشىۋەيەكى سادەو ساكار ئەوا نىشانىيەك لە ژيىر ھەلبىژاردنى (لاواز) دابنى، بەلام ئەگەر بەشەكە رىكەكەوت بە ھىچ جۆرىك لەگەلت ئەوا نىشانىيەك لە ژيىر ھەلبىژاردنى (نەخىر) دابنى.

ز	بەش	بەلى	تاسنوورنىك	لاواز	نەخىر
۱	ھەستدەكەم كەمن باشم كردوۋە لە ھەلبىژاردنى ھاوبەشى ژيانم.				
۲	ھەست بە رازى بوون دەكەم لە كەسايەتى ھاوبەشى ژيانم.				
۳	زانپارى زۆر دەزانم لە سروشتى ژن و پياو.				
۴	گرنگىم داۋە بە سنوورى شەرع لە كاتى ماۋدى خوازىيىنى.				
۵	سووربووم لە سەر روودانى خۇشەويستى و نزيكى لەگەل ھاوبەشى ژيانم.				
۶	رۆژى پەردە بەبى تاوان لە خوداى گەورە تىپەرى.				
۷	سوور بووم لە سەر زانستى سىكىسى لە چاۋگە باشەكان پىيش شەرى پەردە.				
۸	ھەست بە چىژدەكەم لە كاتى ئەنجامدانى پەيوەندى تايىبەتى				

				له گهل هاوبهشی ژيانم.	
				9 هاوبهشی ژيانم ريز له ئاره زووه کانم ده گريت له کاتي به جي گهيانندی پهيوهندی تاييه تي.	
				10 به بهرده وامي ههولتي نوپونه وه ده دهين له شيوازي پهيوهندی تاييه تيمان.	
				11 به باشي سروشتي هاوبهشی ژيانم تيده گهم.	
				12 به ته وای به ئه رکه کانم هه لده ستم به رامبه ر هاوبهشی ژيانم.	
				13 تيده کوشم بو دورکه وتنه وه له سليياته کانم وه هه له کانم له گهل هاوبهشی ژيانم.	
				14 پيداگيري ده کهم له سهر خويندنه وه و روشنبيري له گه شه کردنی پهيوهندی خيزانيه کان.	
				15 به رهفتاريکی چاک مامه له له گهل هاوبهشی ژيانم ده کهم.	
				16 ده توانم پيداويستيه کانی خيزانه کهم دابين بکه م.	
				17 به ته وای به رولتي خوم هه لده ستم به رامبه ر مندا له کانم.	

۱۸	ده توانم به باشی کاته کانم ریك بجهم.			
۱۹	ههست به خوشه ویستی و دلنه وایی ده کم له په یوه ندی خیزانه کم.			
۲۰	ههست به به خته وه ری ده کم له ژیا نی خیزانیم.			

خۆت هه لسه نگیینه :-

ئه گهر وه لآمه کت له سهر به شه که به (به لآ) بوو ئەوا سێ پله به دهست ده هیئت، وه ئه گهر وه لآمه کت له سهر به شه که به (تاسنوریک) بوو ئەوا دوو پله به دهست ده هیئت، وه ئه گهر وه لآمه کت له سهر به شه که به (لاواز) بوو ئەوا یهک پله به دهست ده هیئت. به لآم ئه گهر وه لآمه کت له سهر به شه که به (نه خیر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهییئت.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۵۰ یان زیاتر به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگای به خته وه ری هاوسه رگیری ژیا نته.

وه ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۴۰-۵۰ پلهت به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگای به خته وه ریت به لآم کم و کوریه که هیه یان هه ندیک کیشه ته گهره ده خاته به ردهم به خته وه ری. ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰-۴۰ پلهت به دهست هیئا زۆر ته نگ و چه له مهت

له بهر دهستدایه به دهست هیئانی به خته وه ریت لی قه دهغه ده کات.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰ پلهت به دهست هیئا، بزانه ژیا نی هاوسه رگیریت له مه ترسی دایه، ده ستپیشخه ری بکه پیش نه وه ی له ده ستت ده ری چیت.

ئە نجامى را پىرسىيە كە :-

بەش	بەئى		تاسۋورلىك		لاۋاز		ئە خىر	
	كور	كچان	كوران	كچان	كوران	كچان	كوران	كچان
-۱	۱۲۰	۱۴	۵	۴	۳	۲	۲	-
-۲	۱۸	۱۱	۷	۵	۳	۲	۲	۲
-۳	۶	۵	۱۵	۱۲	۶	۱	۳	۲
-۴	۱۶	۸	۷	۹	۴	۲	۳	۱
-۵	۱۹	۱۴	۵	۵	۳	۱	۳	-
-۶	۱۶	۱۴	۶	۴	۵	۱	۳	-
-۷	۱۰	۹	۱۰	۵	۵	۲	۵	۴
-۸	۱۸	۱۲	۷	۵	۳	۲	۲	۱
-۹	۲۰	۱۳	۵	۵	۴	۲	۱	-
-۱۰	۱۵	۱۴	۸	۲	۴	۲	۳	۲
-۱۱	۱۶	۱۰	۸	۹	۴	۱	۲	-
-۱۲	۱۰	۵	۱۱	۱۲	۷	۲	۲	۱
-۱۳	۷	۶	۱۵	۱۳	۵	۱	۳	-
-۱۴	۹	۵	۱۴	۱۲	۵	۲	۲	۱
-۱۵	۱۵	۹	۸	۹	۵	۱	۲	۱
-۱۶	۱۶	۹	۱۰	۹	۲	۲	۲	-
-۱۷	۱۰	۵	۱۱	۱۱	۷	۲	۲	۲
-۱۸	۴	۴	۱۶	۱۰	۵	۳	۵	۳
-۱۹	۱۸	۱۰	۵	۸	۴	۲	۳	-
-۲۰	۵	۷	۱۳	۹	۷	۲	۵	۲

لېككەندەۋى ئە نجامى را پىرسىيە كە :- لە ماۋەى پىشكىن و را پىرسىيە كە روون بودە كە ھەندىك
تېيىنى ھەيە ھىما دەكات بۆ ھەرەشە كەردنى مائەكان و جىگىر بونيان، بۆيە ئاستى بە

- دەستەھىننى بە ختەۋەرى پەك دەخات . ۋە لەم ۋوشىيار كىردەۋانەش ئەمانەن:-
- جۆرىك ھەيە رازى نايىت بە ئاستى ھەلبىژاردن، بۆيە ھەلبىژاردن لە سەر بىچىنەي رەۋش و ئايىن چاكتىن غونەيە بۇ ھەلبىژاردن .
- جۆرىك ھەيە چاۋدىرى سنورى خوا ناكات، لە مامەلە كىردىيان لە كاتى خوازىنى، ۋە رۆژى پەردە، ئەمەش لە نىشانە كانى مەترىيە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن گرنگى نادەن بە زانستى سىكىسى، ۋە زانىيارى تايىبەت بە سىكىسى كەسانى دىكە پىش ھاسەرگىرى .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن رازى نايىت بە ۋ بار و دۆخەي كەۋا بۇ ئەۋ گرنگە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كىشەيان ھەيە لەجى بە جى كىردى كاروبارى ژيانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كەم و كورىە كانى دەزانىت لە بەجى گەياندنى ئەكە كانىەتى بەردە خىزانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە دوۋرە لە رىكخستى كاتىيان ۋە دانانى نامانجە كانىان .
- لەبەر ئەۋە ئەۋ دىاردانە لە گرنگىرە ھۆكارەكان دادەنرىت كەۋا كىشەيان مىلمانى يەكان روودەدات لە ژيانى ھاسەرگىرى . ۋە لەۋ ھۆكارەكانەيە كەۋا بە دەست ھىننى بە ختەۋەرى لە ھەندى مالاندا پەك دەخات . بۆيە ئەمەيان بانگەۋازىكە بۇ چاكسازى و گۆران پىش ئەۋەي كىشەكان گەۋرەتر بىت ئەۋ كاتە چارەسەرى نايىت .
- بەرنامەيەكى كارا بۇ ژيانى ھاسەرگىرىيەكى بە ختەۋەر:-**

بە ختەۋەرى ھاسەرگىرى داۋا كىردن و مەبەستە ۋە مىرد ھەردوۋىيان تىدە كۆشەن بۇ بەدىھىننىيان، ۋەۋە كاتەي پىزگرتن و دلىيىي و دابەش كىردى بەرپىسارىيەتەكان ھۆكارى گرنگى بۇ بە دەست ھىننى ئەۋ بە ختەۋەرىيە . ھۆكارىكى دىكەش ھەيە ئەۋ بە ختەۋەرىيە نوۋ دەكاتەۋە دلىيەبە لىي ۋە بىپارىزە ئەمانەش ئەمەي خوارەۋەن:-

ژيان ئاسان نىيە، يە كىيىك لە لايەنە كانى ژيان ووروزاندن و چىژۋەرگرتنە ئەۋەش تىيىكۆشانە لە پىناۋى زالبون بە سەر تەنگ و چەلەمە كان و بە دەست ھىنانى سەر كەۋتن . تىيىكۆشانىش چەند گۆرەپانىيىكى جياۋازى ھەيە . ۋە شىۋەى زۆرن لە ناۋمال و دەرەۋەدا، پىاۋىش چەند گۆرەپانىيىكى تىيىكۆشانى ھەيە ھەرۋەھا ئافرەتىش .

بەلام ھاۋبەشى ژيانى جى مەھىللە بە تەنھا تىيىكۆشى . چونكە خۆى و تۆ ژيانى ھەردوكتان پىيىكەۋە ووندىكە . با تىيىكۆشان و روۋبەرۋو بوۋنەۋەتان پىرۆز و لە پىناۋى مەبەستىكى پاك بىت . مەبەستىكى باش ئامادە بكە .

ئافرەتىك لە پىناۋى سەرۋەت و سامان شو بە پىاۋىك دەكات، ھەرۋەھا پىاۋىك لە پىناۋى سەرۋەت و سامان ئافرىتىك دەخۋازىت، ماردى دەكات بۇ سامانەكەى ۋە جوانىيەكەى ۋە بىنەمالەكەى ۋە ئايىنەكەى، كەۋا لە ھەدىسدا ھاتۋە . شورەيىيە ئەمە بىيىتە رىيىكەۋتنىكى باۋ بەم جۆرە لە ژىر سىبەرى پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيىتەۋە . ئەگەر ھاتۋو يە كىيىك لە لايەنە كان فەشەلى ھىنا لە بە دەست ھىنانى لىيىكدانەۋەى ماددى لە لايەنەكەى دىيىكە ئەۋا ھەلۋەشانەۋە دەست پىدەكات پاشان جىابونەۋە لە گەل خەم خەفەتى زىياتر .

ھەندىك لە زانا دەرۋوزنانە كان ۋاى دەبىنن ئەگەر پىاۋىك تەنھا لە پىناۋى گەيشتن بە ئامانجەكانى ئابۋورى ژنىيىك بخۋازى . ئەۋا ئەۋ پىاۋە كەم و كورىيەكى ھەيە لە كەسايەتيەكەى . ھەرۋەھا خىزانەكەش ھەست بەم كەم و كورىيە دەكات و ئازارى دەدات .

دەكرىت ھاۋكارى ھاۋبەش ھەيىت لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتيەكانى ژيانى لە ژىر سىبەرى ژيانىيىكى قورسدا . بەلام دەبىت بناخەكەى برىتى بىت لە خۇشەۋىستى و رىزگرتن و دلىيىي و ئارەزوۋكردن لە بەخشىن دا .

پاسىيەكەى ئەۋەيە دەبىت بەرپرسىيەتيە ئابۋورى برىتى بىت لەبەر پىرسىيارىيەتيە كىردنى پىاۋ بە تەۋاۋەتى ئەگەر تۋانى، نمونە بۇ فەرۋودەى خۋاى گەۋرە و مېھربان : «الرَّجَالُ قَوْمُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ» ﴿النساء: ۳۴﴾

واته: «پیاوان بالادهسترن له سهر ئافره تان به وهی خوی گهوره هه ندیکێ له سهر هه ندیکیان چاکتر داناوه وه ههروه ها له پاره و مولک و سامانیان خه رج ده کهن و ده به خشن»
 نیمامی غه زالی ده فه رموویت: گرن گترین مافه کانی پیاو له سهر ژن دوو فه رمانن
 یه کیکیان: پاراستن و ئابرووه . نه ویتریان داوانه کردنی نه و شتانه ی که پتیویست نین . وه خۆپاک
 راگرتن له وه ده سته کهوت و سوود و قازانجی نه گهر هه رام بوو .

ئابووریش ته نه ها زانستی به کاره یێنانی پاره و پوول نیه ، به لکو هه موو ریک و پیکێ و
 ریکه ستن و کار ده گرته وه ، وه چاودیری کردن به هه موو کاروباره کانی ناومالن ئافره تیش
 به پرسیاره له به کاره یێنانی نه وه ی له ده ستییتی له پاره و کات له باشتین ریکاکان، نه گهر
 کاروباره کانت باشت کرد توانیت چاودیری پیاوه کهت به کهیت، وه زامن کردنی به خته وه ری بۆ
 خیزانه کهت .

ئافرتیک که ی خوی وه سیهت ده کات و ده لیته: که چه م پیاوه کهت رامه سپیره ، به شتیک
 که له توانایدا نه بیته . به دهستی خوی به رزی که ره وه وه ئاگات له خه لکی لاوازو ده سته کورت
 بیته . چونکه هه لگرتنی به ردی گهوره سوکتره له قورسای قه رز .

ووریابه که مندالان چاوه گی جیگره بوون له ژیا نی هاوسه رگیری، ده بیته ژیا نی
 هاوسه رگیریت به ته واوی جیگر و ئارام بیته پیش هاتنی مندال وه پاش هاتنیان .
 هاوسه رگیریش به بی مندال واتان لیده کات که هاوسه رگیریه کی به خته وه رو ئارام بن .

گرن گ نه وه یه ئیوه پیکه وه دوو که سن .... نه گهر هاتوو هاوسه رگیریه که به هوی نه بوونی
 مندال داروو خا نه مهش مانای تی نه گه شته بۆ مانای هاوسه رگیری . نه گهر هاتوو
 هاوسه رگیریه که ئارام بوو به لام پیش هاتنی مندال ئارام نه بوو که واته نه وه ئارام بوونیکی
 خه یالیه به خته وه ری نابه خشیته .

هاوسه رگیری له حوکم و یاسای قورئان ته نه ها مه به ستیک نیه بۆ پاراستنی جوړی
 مرؤ فایه تی . به لکو له سه رووی نه مه وه یه مه به ستیکه بۆ دلنیا بوونی ده روون و هیمنایه تی

دل و جيگير و نارام بوونى ويژدان .

خودای گهوره دهفرموویت: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» ﴿الروم: ۲۱﴾

واته: «له نیشانەکانی خودای گهوره ئەوێه هەر له دەروونی خۆتان هاوسەرمان بۆ دورست کردوون بۆ ئەوێ نارام و جیگیربن تیایدا وە لەنیوانتان خۆشەویستی دل نەرمی میهرەبانی داناوه» .

هاوسەرگیری بریتی یه له ئاره‌زوویه‌کی گیانی دڵسۆزانە که‌وا له‌گه‌ڵ مرۆڤدا ده‌ژیت دامه‌زراوت ده‌کات له‌ سهر ملکه‌چی خودای گه‌وره‌و میهره‌بان، وه‌ منداڵیش خشل و رازه‌وه‌ی ژیانن، به‌لام ئەوان ژیان نینه، ژیانیش ده‌گوحی به‌بی منداڵ، به‌لام قورس و گرانه‌ بی هاوسه‌رو هاوپی ی رینگا، وه‌ ژنی خۆشەویستیش بۆ پیاوه‌که‌ی پیش منداڵه‌که‌ی دیت. هه‌روه‌ها پیاویش منداڵی خۆی خۆش ده‌وێت له‌و کاته‌ی خۆشەویستی هه‌یه‌ بۆ خێزانه‌که‌ی. ئەگه‌ر منداڵ هه‌ستی به‌و خۆشەویستیه‌ گه‌رم و گوڕو پرێزه‌که‌وت له‌ نیوان باوک و دایک ئەوا له‌ تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی خێزانی موسلمان و خۆشەویست ده‌ژین. به‌ویژدان و بیر و هۆشیانه‌وه‌ ده‌نوسیئن. پیاوه‌که‌ت له‌ هه‌موو که‌س زیاتر به‌ویژدان و بیرو هۆشته‌وه‌ ده‌لکیت. له‌ هه‌موو که‌سیش نزیکتره‌ بۆ دلت، بۆیه‌ پێویسته‌ شوینیکی یه‌که‌م له‌ ژیا‌نت داگیربکات هه‌روه‌ها داوای پرده‌زا بوونی خوای گه‌وره‌ و میهره‌بان. چونکه‌ ئەو پیش هه‌موو که‌سیکی تردیت، وه‌ سروشتیه‌ داوای ئەو ئەندامانی خێزانه‌که‌ت دیت، به‌لام یه‌که‌سه‌ر داوای ئەو نایه‌ت، وا باشتره‌ ماوه‌یه‌ک هه‌بی‌ت له‌ نیوان ئەو و ئەوان. په‌نا بۆ که‌س و کاره‌که‌ت مه‌به‌ له‌ ڕوو به‌ڕوو بوو نه‌وه‌ی پیاوه‌که‌ت. وه‌ له‌به‌ر ئەه‌ویش ده‌ستبه‌رداری ئەوان مه‌به‌، ووریابه‌ زۆریش ووریابه‌ له‌ هه‌لوێسته‌، چونکه‌ پیاوه‌که‌ت ئەتۆی، هه‌ردووکتان پێکه‌وه‌ له‌ ڕووبه‌رووبوونه‌وه‌ی هه‌موو جیهانن، ته‌نها هه‌ست و سۆزی ناوه‌وه‌ت به‌س نیه‌، به‌لکو ده‌بی‌ت رۆژانه‌ ره‌فتارت ڕوون بکه‌یته‌وه‌ له‌ هه‌موو ساتیکدا شوینی یه‌که‌م بۆ پیاوه‌که‌ت بی‌ت له‌ ژیا‌نتدا، به‌تایبه‌تی له‌ پیش

دايىكى، چۈنكى پىياۋەكەت پارچە يەكەن لە جەگەرى دايىكى، ۋە ئەمانەتى دايىكىشە لە دەستى
ئۆتەكەي. بۇيە دەپتە دۆنەرم و راستگۇ بىت بەخاۋەنى ئەمانەتەكە، ۋا دايىنى ئەو دۇنيا
بىت لە سەر ئەۋەي ئەمانەتەكەي ۋون ناكەيت. ئىنجا دەپتە جىگەي رىزۇ ستايش بۇ دايىكى
پىياۋەكەت. بەم جۆرە دەتۈنى دۇي دايىكى و خوشك و براكانى بۇ خۇت رابكىشى.

تۆش ئەي پىياۋ خىزانەكەت لە تۆنزيكە، نەكەي پارچە يەكەن لە خۇشەۋىستى خۇت بۇ
دايىكت يان يەكەن لە كەس و كارت بېرىت. مەسەلەكەش بەشىك نىيە، ۋەغەرەش نىيە لە
خۇشەۋىستى، لەبەر ئەۋە خىزانەكەت لە ناكۇكى لەگەل دايىكت يان يەكەن لە كەس و كارت
دامەنى، مال و خىزانە تازەكەت سەرىيەخۇكە و پالپىشتى ئەو توخە كۆمەلەتتە بىكە، گىرنگى
پىيە بىخەشە و پالپىشىيە، لە ھەمان كاتدا پەيۋەست بەبەرەحم و بەزەرىيە، تاۋەكە بىگەيتە
خۇي گەۋرە مېھرىبان. ۋە لە ھەدىسىكى قودسىدا ھاتۋە: «الرحم منى، من وصلها
وصلته، ومن قطعها قطعته».

ئىۋە ھەردوۋىكتان يەكەن ئىيان دەژىن، پىكەۋە بن، ۋە ئەۋانى تىرىش لە لايەكانى دىكە،
ئەۋانى تىرىش ھەمۇ خەلگىن، ھاورىيان و برادەران و دراۋىيىكان و كەسانى دىكە، ھەرگىز
ناكرىت دوۋرەكەتتەۋە يان جىياۋازى بىكرىت لە راي ھەندىك كەسانى دىكە، چۈنكى راي
ھەلۋىستان يەكەن، ۋە ئەگەر ناردەزايەتتەكەش دەرەكەت پىۋىستە ئەۋى دىكە تەنازول بىكات
بۇ راي ئەۋىتر. ئەمەش دەگەرتتەۋە بۇ يادەر بە يەكتر كىرن.

پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى پەيۋەندىيەكى زۆر پىرۋزە، چىرەكە خولەكانى نازانىت تەنھا خۇداي
گەۋرە و دۇلقان نەبىت. ئۆن و مىرد ھەردوۋىكان پىۋىستە پارىزگارى لە نەيىيەكانى ئىيانان
بىكەن، ھىچ يەكەن نەيىيە ھاورىيەكى بىلۋنەكەتەۋە.

ئۆن و مىرد دەبى بزانن كە ئىيانى ھاۋسەرگىرى تەنھا دوۋكەس نىيە ئارەزۋودەكەن لە
بەدەست ھىنانى بەختەۋەرى تايىيەتيان، بۇ كەسى مۇسلمان ھەردەم ئامانجەكان زىادەۋەرى
دەكەن لە سوۋد ۋەرگىرنى ئايىنەكەيان. ھاۋسەرگىرىش جۆرىكە لەبەجى گەياندىنى كار بۇ

به دهست هیئانی جیشین له سهر زهوی. وه کارکردن له سهر ره زابوونی خودای مهزن و دلۆقان.

کۆتایی:-

به خته وه ری هاوسه رگیری چه مکیکی ریژه بی یه پیوانه کردن و گشتگیر کردنی ئاسان نیه، به مانای ره زابوونی ژن و میرد له ژيانی هاوسه رگیران به شیوهیه کی گشتی و به پلهیه کی بهرز.

هه لسه نگانندی په یوه ندی هاوسه رگیران به وهی به خته وه رن یا خود وانیه بیگومان نه مه ده به ستریتته وه به قوناغیکی کاتی دیاری کراو نه م په یوه ندیه ی پیدا تیپهر ده بیئت.... هه ندی په یوه ندیش له لووتکه ی به خته وه ری هاوسه رگیری داده بیئت له ماوهیه کی دیاری کراو، پاش کاروبارو حاله کان ده گوریت، لیژدها سته کان زۆر به ختیارن... یان کاتژمیره کان، یان رۆژه کان، یان ههفته کان، یان ساله کان، یان هه موو ته مه نه که ی... به لام هه رچه ندی ماوهی به ختیاری دریژ بیئت نه و ژیانیان باشر ده بیئت.

وه به خته وه ری هاوسه رگیری ده به ستریتته وه به وهی که دکتۆر/حسان المالح نیشانه ی کردوه، به سه رکه تنی په یوه ندی هاوسه رگیری له فه رمان و نه که کانیان، وه ک غونه ی نه و لایه نانه ی خواره وه:-

دهسته به ری ژیانیکی هاوبه ش، دلنه وایی وخۆشه ویستی، وه دهنگه وه چوونی نازه زوه کانی دهروونی و سۆزداری و سیکی بۆ هه ردوولا. وه له مندال بوون په روه رده کردنیان، وه له به دهنگه چوونی دواکاریه کانی ناوماڵ و ژياندا، وه له به دیه پتانی داواکاریه کان و رۆله کانی کۆمه لایه تی جۆراو جۆر و شتی تریش.

به خته وه ری هاوسه رگیری کارده کاته سهر سه رکه وتن وه یان سه رنه که وتنی کارو پیشه کانی پیشوو به نیسبه ت زنان یان پیوان یان هه ردوکیان، به شیوهیه کی پازی کارو قه ناعه ت

پېھىنان، ۋە ھەندى پەيۋەندىش سەردەكەۋىت لە دەسكەۋىتى ژمارەيەك لە كاروبارەكانى ھاۋسەرگىرى، بەلام فەشەلىش دەھىنى لە ھەندىكى تىر..... سەربارى ئەۋەش دەلىت پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىرىتى يە لە پرۆژەيەكى درىژخايەن پىۋىستى بە خۇنامادەكردن و تىكۆشان و ماندوۋوبون ھەيە، ۋە بەرپرسيارىيەتى جۇراۋجۆرى تىدايە..... ھەرچەندى ئەرك و كارەديارى كراۋەكان راپەرئىتى ئەرك و بەرپرسيارىيەتى دىكە بەديار دەكەۋىت و پىۋىستە راپەرئىتى.

بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى ژمارەيەك كىشەى ژيانى كاردەكاتە سەرى، ۋەك: مىندالئەبوون ۋەلاۋازى سىكس لە لاي پياۋان يان ساردى سىكسى لاي ئافرەت، دەكرىت بۆ ھەموو ئەمانە ھاۋسەرگىرى كەساس و شىۋاۋ دروست بىي.

ھەرۋەھا كەسايەتەكى كىۋىرەۋەرى، كەسايەتەكى خۇپەرست ، كەسايەتەكى دوزمىندارانەى شىپزەيى، يان كەسايەتەكى نەشارەزاۋ ناچالاك..... دەكرىت ھەيى ئەگەر ھاتوو جى بە جى كرا لە سەرىيەكىك لە ژىن و مىردەكە، ئەۋكاتە ژيانى ھاۋسەرگىرى دەگۆرىت بۆ دۆزەخ، بۆ سەرھەلدىنى كىشەكە كۆتايى نايەت.

بىزارى و ۋەرسى ھاۋسەرگىرى يان ساردى و كەمتەرخەمى ھاۋسەرگىرى رۇلىكى گەۋرە و سىلبى دەگىرىت لە كەساسى ھاۋسەرگىرى.... ھۆكارەكەشى جۇراۋجۆرە ۋە ھەندىك ھۆكارى پەيۋەستە بە كۆمەلگا و رۆشنىرىيەكەى، ۋە پىكھاتەى ھاۋسەرگىرىيەكە ۋە رۆشنىرىيەكەيان ۋەگىرى دەروونيان ۋە مىژۋوى بىنەمالە و خىزانان.

لە ھالەتەكانى بىزارى و ۋەرسى كىشەكانى ھاۋسەرگىرى زىاد دەكات، ۋە دژايەتى و ھات و ھاۋار ۋەشتە سىلبىيەكان زىاد دەكات، ۋە دووركەۋىتنەۋەى ھەر لايەك لەۋى دىكە لە چالاكىەكانى و ئامانجەكانى رۇژانەى..... ۋە ھەندىك پەنا دەباتە بەر خۇخەرىك كردن بە ئىش و كار، يان لە ھىساۋ ئارەزوۋەكان يان چالاكىە تايىيەتەكان ئامانجى خۇدەرخستە . ۋە ھەرۋەھا بارە قورسەكانى خۇى سووك دەكات، ۋە شتىك دەداتە دەروونى خۇى لە ھاۋسەنگى

و دلخۆش كردن و نوپىوونەۋە . بەلام ئەو زياتر گوشارەكان زياد دەكات لە سەر پەيوەندى ھاوسەرگىرىيەكەى، ۋە بەشدارى دەكات بە زياد كردنى ژاراۋى بوونى كەش و ھەۋاكە . ۋە لەۋانەيە يەكەك لە ژن و مىردەكە خۆى بگەلپىتت لە پەيوەندىيەكى سۆزدارى سەرنەكەوتوۋ يان دەمامك دراۋو ساختەكار يان بەپەلە و بەھەلەشە، ۋە دەكرىت ئەمە زياد بكرىت بۇ كىشەكانى پەيوەندىيەكى پەسەنى شىپزەو شىۋاو، ۋە لەۋانەيە سەربىكىشىتت بۇ قۇناغى نەگەرەنەۋە يان جىبابوونەۋە .

سروشتيە روودانى دەسكارى كردن يان چاكسازى يان نوپىوونەۋەدى تىادا بكرىت لە ماۋەى قۇناغى بىژارى ھاوسەرگىرى، ۋە لەۋانەيە بىژارى و رۆتىن و سستى و خاۋى پالئەرىكىى سروشتى بىت بۇ نوپىوونەۋەدى ژن و مىرد لە يەكترى لە زۆر لە حالەتەكان .

لەو رېپەۋدا بەختىارى ھاوسەرگىرى ۋە پەيوەندى ھاوسەرگىرى سەركەوتوۋ كىلەكانى بەستراۋە بە ژمارەيەك لە كاروبارو خەسلەت و رەقتارەكانى . لەۋانە: بەرپرسىيارىيەتى، كارلىك كردن، ھاۋكارى، بەشدارى، گفتوگۆ كردن، ۋە راستگۆيى، ۋە خۆشەويستى، ۋە ھەست كردن بۇلايەنى دىكە، چاۋتىرى، گونجان لەگەل يەكتر، رىككەۋتن، ۋە تەۋاۋكارى، ۋە سادەيى، ۋە راستىيەتى .

لە كۆتايىدا لە خوداى بەرز و بەتوانا داۋا دەكەين كە ھەموۋان سەربخەى بۇ ژيانى ھاوسەرگىرى بەختىار و بەزەيى ھاتنەۋە ھەلگىرى، ۋە ھەموو خىزانىك نىيەت و مەبەستەكانى باش بىت لە كۆمەلگايەكى ئارام، ۋە ھەموو نىشانەكانى سەركەۋتن و سەرفرازى و ئاشتەۋايى و ئارامى بە دەست بەيىت .

خوداى مەزن و دلخۆشلىش لەدۋاى ھەموو مەبەستىكە، ۋە ھەموو كاروبارى فەرمانەكان دەگەرئىتەۋە لاي ئەو، ھىچ ھىزو تۈانا و دەسلەتلىك نىيەت تەنھا پىشت بەستەن بە خوداى گەۋرە و مىھەربانەۋە نەبىت .

ش + ر + س

ناوهرۆك

لاپەرە	بابەت
٦	پیشه‌کی
٩	به‌شی یه‌که‌م: ئاماڤه‌کانی ژبانی ژن و می‌رد
٣٧	به‌شی دووهم: هه‌لبژاردنی هاوسه‌رو ماوه‌ی ماوه‌ی خوازیینی کردن
٦٧	به‌شی سییهم: زالبوون به‌سه‌ر کیشه‌ی ده‌ست نیشان کردن به‌هاویه‌شی ژبان و ماوه‌ی خوازیینی
٨٧	به‌شی چواره‌م: شه‌وی په‌رده‌و په‌یوه‌ندی سی‌کسی
١٠٧	به‌شی پینجه‌م: زالبوون به‌سه‌ر کیشه‌کانی شه‌وی په‌رده‌و په‌یوه‌ندیه‌کانی سی‌کسی
١٢١	به‌شی شه‌شهم: ته‌کنیکیه‌کانی ژبانی هاوسه‌رگیری به‌خته‌وه‌ر
١٤٩	به‌شی هه‌وته‌م: زالبوون به‌سه‌ر کیشه‌کانی ژبانی هاوسه‌رگیری
١٨٧	به‌شی هه‌شته‌م: به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کان (خه‌رجی و مندال)
٢١٧	به‌شی نۆیه‌م: زالبوون به‌سه‌ر ته‌و کیشه‌یه‌ی هاوکاته له‌گه‌ل ئه‌رکه‌کان
٢٣٧	به‌شی ده‌یه‌م: نمونه له‌ په‌یوه‌ندیه‌کانی هاوسه‌رگیری «سه‌رکه‌وتوو وه‌ سه‌رنه‌که‌وتوو»
٢٦٣	به‌شی یازده‌هه‌م: پوخته‌و راسپارده‌کان
٢٧٩	ناوهرۆك

